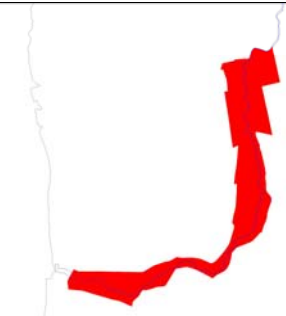

Salacgrīva	Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta dabas parka “Salacas ieleja” posma “Salacgrīva”
	DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS
	<i>Limbažu rajons Salacgrīvas pilsētas ar lauku teritoriju pašvaldība</i>

Plāns izstrādāts laika periodam no 2005. gada līdz 2019. gadam

Izstrādātājs: Biedrība “Baltijas Vides forums” <i>Projekta vadītāja: Anda Ruskule</i>	
Projekta finansētāji: Vācijas Federālā vides aizsardzības un kodoldrošības ministrija	
Latvijas Vides aizsardzības fonds	

RĪGA 2005

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNA IZSTRĀDES GRUPA

Plāna izstrādē iesaistītie eksperti:

Anda Ruskule, *ģeogrāfija, ainavekoloģija*
Māra Āboliņa, *sociālekonomiskā ģeogrāfija*
Alla Kudiņa, *sociālekonomiskā ģeogrāfija, izmaksu aprēķini*
Jānis Birzaks, *ihtioloģija*
Valda Baroniņa, *botānika*
Sandra Ikauniece, *mežu ekoloģija*
Otars Opermanis, *ornitoloģija*
Dimitrijs Telnovs, *entomoloģija*
Jānis Ozoliņš, *terioģija*
Ieva Lībeka, *abinieki, rāpuļi*
Una Krutova, *kartogrāfija*

Plāna izstrādē piesaistītie Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta speciālisti:

Andris Urtāns, *hidrobioloģija*
Aldis Liepiņš, *mežu ekoloģija*
Valērijs Seilis, *tūrisms*

Plāna izstrādes uzraudzības grupa:

1. Gundega Freimane, *Sugu un biotopu daļas vadītāja vietniece, Dabas aizsardzības pārvalde*
2. Valdemārs Jānis Klēviņš, *izpilddirektors, Salacgrīvas pilsētas ar lauku teritoriju dome*
3. Alvis Birkovs, *makšķerēšanas un zvejniecības speciālists, Salacgrīvas pilsētas ar lauku teritoriju dome*
4. Valērijs Seilis, *direktors, Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts*
5. Maiga Pikšena, *virsmēžzine, Valsts meža dienesta Limbažu virsmēžniecība*
6. Vilis Pūtelis, *Salacgrīvas iecirkņa vadītājs, VAS „Latvijas valsts meži”, Rietumvidzemes mežsaimniecība*
7. Baiba Bišofa, *inspektore, Valsts vides dienesta Valmieras reģionālā vides pārvalde*
8. Māris Gulbis, *inspektors, Valsts vides dienesta Valmieras reģionālā vides pārvalde*
9. Oļegs Sumčenko, *pārstāvis, makšķernieku klubs “Salackrasti”*
10. Leonīds Alksnis, *zemes īpašnieks, saimniecība “Ozolpilis”*
11. Imants Dambis, *zemes īpašnieks, saimniecība “Silavēveri”*

© Biedrība “Baltijas Vides forums”, Rīga, 2005
Peldu iela 26/28, Rīga, LV-1050, Latvija
Tel.: +371 7357555; Fakss: +371 7507071
<http://www.bef.lv>

Vāka foto: M. Āboliņa

SATURS

IEVADS	5
KOPSAVILKUMS	7
1. APRAKSTS	9
1.1. TERITORIJAS JURIDISKĀS SAISTĪBAS	9
1.1.1. <i>Latvijas likumdošana</i>	9
1.1.2. <i>Starptautiskās saistības un Eiropas Savienības noteiktās saistības</i>	13
1.1.3. <i>Īpašuma tiesības</i>	13
1.2. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR TERITORIJU	14
1.2.1. <i>Atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātes</i>	14
1.2.2. <i>Esošais zonējums</i>	14
1.2.3. <i>Apsaimniekošanas infrastruktūra</i>	14
1.2.4. <i>Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture</i>	17
1.2.5. <i>Kultūrvēsturiskais raksturojums</i>	17
1.2.6. <i>Kartogrāfiskais materiāls</i>	18
1.3. TERITORIJAS FIZISKI-ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS	19
1.3.1. <i>Klimats</i>	19
1.3.2. <i>Ģeoloģija, ģeomorfoloģija</i>	19
1.3.3. <i>Hidroloģija</i>	20
1.3.4. <i>Augsnes</i>	20
1.3.5. <i>Ainavas</i>	21
1.3.5.1. <i>Ainavu ekoloģiskās struktūras raksturojums</i>	21
1.3.5.2. <i>Ainavas vizuāli estētiskais raksturojums</i>	22
1.4. TERITORIJAS BIOĻOGISKAIS RAKSTUROJUMS	24
1.4.1. <i>Flora</i>	24
1.4.2. <i>Fauna</i>	27
1.4.2.1. <i>Putni</i>	27
1.4.2.2. <i>Zīdītājdzīvnieki</i>	28
1.4.2.3. <i>Abinieki un rāpuļi</i>	29
1.4.2.4. <i>Bezmugurkaulnieki</i>	30
1.4.2.5. <i>Zivis</i>	32
1.4.2.6. <i>Citi ūdens organismi</i>	35
1.4.3. <i>Sauszemes biotopi</i>	36
1.4.4. <i>Ūdens biotopi</i>	42
1.5. TERITORIJAS SOCIĀLEKONOMISKAIS RAKSTUROJUMS	44
1.5.1. <i>Demogrāfiskā analīze (iedzīvotāji, nodarbinātība)</i>	44
1.5.2. <i>Teritorijas izmantošanas veidi</i>	44
1.5.2.1. <i>Tūrisms un atpūta</i>	44
1.5.2.2. <i>Lauksaimniecība</i>	45
1.5.2.3. <i>Mežsaimniecība</i>	46
1.5.2.4. <i>Zivsaimniecība</i>	46
1.5.2.5. <i>Medības</i>	48
2. TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS	51
2.1. TERITORIJA KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN TO IETEKMĒJOŠIE FAKTORI.....	51
2.2. BIOTOPĪ KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TOS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI.....	52
2.2.1. <i>Saldūdeņi</i>	52
2.2.2. <i>Pļavas</i>	53
2.2.3. <i>Purvi</i>	54
2.2.4. <i>Iežu atsegumi un alas</i>	55
2.2.5. <i>Meži</i>	55
2.3. SUGAS KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	57
2.3.1. <i>Zivis</i>	57
2.3.2. <i>Bezmugurkaulnieki</i>	58
2.3.3. <i>Augi</i>	60
2.3.4. <i>Zīdītāji</i>	61

2.3.5. <i>Putni</i>	62
2.4. CĪTAS TERITORIJAS VĒRTĪBAS UN TĀS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI.....	63
2.5. TERITORIJAS VĒRTĪBU APKOPOJUMS UN PRETNOSTATĪJUMS	64
3. TERITORIJAS SAGLABĀŠANAS MĒRĶI.....	67
3.1. TERITORIJAS SAGLABĀŠANAS IDEĀLIE JEB ILGTERMIŅA MĒRĶI.....	67
3.2. TERITORIJAS SAGLABĀŠANAS ĪSTERMIŅA MĒRĶI PLĀNĀ APSKATĪTĀJAM APSAIMNIEKOŠANAS PERIODAM	67
4. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI	69
4.1. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI	69
4.2. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMU DETALIZĒTS APRAKSTS	75
4.3. IETEICAMĀIS TERITORIJAS ZONĒJUMS.....	98
4.4. PRIEKŠLIKUMI TERITORIJAS ROBEŽU GROZĪJUMIEM.....	98
5. PLĀNA IEVIEŠANA UN ATJAUNOŠANA	99
5.1. PLĀNA IEVIEŠANAS PRAKTISKIE ASPEKTI	99
5.2. PLĀNA ATJAUNOŠANA (PLĀNĀ PAREDZ TĀ DARBĪBAS LAIKU, KĀ ARĪ PĀRSKATĪŠANAS UN ATJAUNOŠANAS TERMIŅU)	99
5.3. NEPIECIEŠAMIE GROZĪJUMI TERITORIJAS PLĀNOJUMOS	99
5.4. INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTS.....	100
PIELIKUMI.....	105

Ievads

Dabas parka "Salacas ieleja" posma "Salacgrīva" dabas aizsardzības plāns ir izstrādāts Baltijas Vides foruma projekta "Natura 2000 vietu apsaimniekošana – vajadzības, iespējas, perspektīvas" ietvaros. Projektu finansē Vācijas Federālā Vides aizsardzības un kodoldrošības ministrija un Latvijas Vides aizsardzības fonds. Projekta mērķis ir atbalstīt Latvijas dabas aizsardzības institūcijas Natura 2000 vietu apsaimniekošanā un kā vienu no galvenajiem darbības virzieniem tas ietver dabas aizsardzības plānu izstrādi īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kas iekļautas Eiropas Savienības nozīmes aizsargājamo teritoriju tīkla – Natura 2000 potenciālo vietu sarakstā.

Sākotnēji Salacas ieleja aizsardzības statusu ieguva, lai aizsargātu Salacas upi un tās lašu populāciju. Šobrīd dabas parks ietver arī ielejas nogāzes un tām piegulošās pamatkrasta teritorijas, tādējādi ietverot gan dabas, gan ainaviskās un kultūrvēsturiskās vērtības. Dabas parks ir nacionālas nozīmes aizsargājamā teritorija, kas vienlaicīgi ietilpst arī Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta ainavu aizsardzības zonā. Turklāt šī teritorija ir nozīmīga arī Eiropas mērogā – pateicoties lielam Eiropā aizsargājamo biotopu īpatsvaram, tā iekļauta potenciālo Natura 2000 vietu sarakstā.

Salacas ielejas posms "Salacgrīva" (Salacgrīvas pilsēta un lauku teritorija), kuram izstrādāts šis dabas aizsardzības plāns, aizņem apmēram 1/5 daļu no dabas parka teritorijas. Šajā posmā, tāpat kā visā dabas parka teritorijā, ir sastopamas nozīmīgas dabas aizsardzības un ainaviskās vērtības, kuru pastāvēšanā svarīgu lomu ieņem tradicionālā saimnieciskā darbība un teritorijas kultūrvēsturiskā vide.

ANO Attīstības programmas un Pasaules Vides fonda (UNDP/GEF) projekta "Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība Ziemeļvidzemes Biosfēras rezervātā" ietvaros 2003. gada pavasarī tika izstrādāts stratēģisks dabas aizsardzības plāns visai dabas parka "Salacas ieleja" teritorijai, kurš atbilst reģionālā līmeņa plānojumam. Taču, lai veiktu praktisku dabas aizsardzības pasākumu plānošanu lokālā līmenī, bija nepieciešams papildus sagatavot detalizētākus aizsardzības plānus atsevišķiem ielejas apsaimniekošanas iecirkņiem, kas izdalīti UNDP/GEF projekta ietvaros sagatavotajā stratēģiskajā plānā. Pirmie Salacas ielejas posmi, kuriem tika sagatavoti detalizēti dabas aizsardzības plāni laikā no 2003.-2004. gadam, bija "Staicele – Rozēni" un "Rozēni – Mērniki".

Dabas aizsardzības plāna izstrāde Salacgrīvas posmam tika uzsākta 2004. gada maijā un noslēdzās 2005. gada augustā. Plāna koncepcija lielā mērā balstās uz iepriekš izstrādāto plānu posmam "Rozēni – Mērniki", kā arī ņemot vērā UNDP/GEF projekta ietvaros izstrādātā stratēģiskā plāna izvirzītos teritorijas apsaimniekošanas mērķus.

Viena no plāna izstrādes galvenajām nostādnēm bija veidot aktīvu dialogu ar teritorijas iedzīvotājiem, tādējādi tos vairāk iesaistot plāna tapšanā, kā arī vēlāk tā ieviešanā. Plāna izstrādes sākumā 2004. gada 17. septembrī Salacgrīvā notika informatīva sanāksme visām iesaistītajām pusēm, kurā piedalījās 42 dalībnieki. Sanāksmes laikā tika parunātas aktuālas ar teritorijas apsaimniekošanu saistītas problēmas un iespējamie finansējuma avoti. Uzsāktais dialogs tika turpināts nākamajā sanāksmē 2005. gada 1. februārī, kad zemes īpašnieki tika informēti par jau paredzamajiem apsaimniekošanas pasākumiem. Kopā ar ielūgumiem uz šo sanāksmi zemes īpašnieki saņēma aptaujas anketas, kurās viņi bija lūgti iepazīstināt ar savu skatījumu par iespējamo teritorijas attīstību nākotnē, kā arī sniegt ziņas par pašreizējo savas zemes apsaimniekošanu un nākotnes plāniem. Plāna izstrādes laikā notikušas arī vairākas individuālas tikšanās ar zemes īpašniekiem par viņu iecerēm teritorijas izmantošanā. Informācija un priekšlikumi, kas iegūti no sanāksmēm, aptaujas anketām un individuālām pārrunām, izmantoti dabas aizsardzības plāna gatavošanā. Zemes īpašnieku aptaujas rezultātu kopsavilkums pievienots **2. pielikumā**, aptaujas anketa **3. pielikumā**, bet sanāksmju protokoli – **12., 13. un 14. pielikumos**.

Plāna izstrādes darba grupu veido pārsvarā tie paši eksperti, kas bija iesaistīti posma "Rozēni – Mērniki" plāna izstrādē: SO "Baltijas Vides forums" pārstāves – Anda Ruskule, Māra Āboliņa un Alla Kudiņa, kā arī pieaicinātie speciālisti – Valda Baroniņa, Sandra Ikauniece, Jānis Birzaks, Otars Opermanis, Dimitrijs Telnovs, Jānis Ozoliņš, Ieva Lībeka un Una Krutova. Plāna izstrādes konceptuālajā darbā, kā arī sarunās ar

teritorijas zemes īpašniekiem aktīvi iesaistījušies Ziemeļvidzemes Biosfēras rezervāta administrācijas darbinieki – Andris Urtāns, Valērijs Seilis un Aldis Liepiņš.

Plāns izstrādāts atbilstoši Vides ministrijas rīkojumā Nr. 120 noteiktajām prasībām. Saskaņā ar šo rīkojumu Dabas aizsardzības pārvalde (ar 05.10.2004 rīkojumu nr. 42) ir izveidojusi Uzraudzības grupu, kuras uzdevums ir pārraudzīt plāna izstrādes gaitu. Tajā darbojas pārstāvji no Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācijas, Dabas aizsardzības pārvaldes, Salacgrīvas pilsētas ar lauku teritoriju domes, Valmieras Reģionālās vides pārvaldes, Valsts meža dienesta Limbažu virsmežniecības, VAS “Latvijas valsts meži” Rietumvidzemes mežsaimniecības, kā arī divi zemes īpašnieku pārstāvji. Kopumā notikušas 3 Uzraudzības grupas sanāksmes (skat. **17. pielikumu**).

2005. gada aprīlā beigās plāns tika nodots Salacgrīvas pašvaldībai, kur ar to varēja iepazīties visi interesenti, kā arī sūtīt savus komentārus un ieteikumus plāna izstrādātājiem. Š.g. 14. maijā Salacgrīvā notika plāna sabiedriskā apspriešana, kurā kopumā piedalījās 16 dažādu ieinteresēto pušu pārstāvji, t.sk., 11 zemes īpašnieki. **14. pielikumā** ir pievienots sabiedriskās apspriešanas protokols, savukārt **15. pielikumā** – kopsavilkums par izteiktajiem ierosinājumiem un norādes, kā šie priekšlikumi ir iestrādāti dabas aizsardzības plānā.

2005. gada jūnijā plāns tika iesniegts Salacgrīvas pilsētas ar lauku teritoriju domei un 15. jūnija domes sēdē plāns tika apstiprināts (skat. **16. pielikumu**). Pēdējā plāna uzraudzības grupas sanāksme notika 2005. gada 28. jūlijā, kurā uzraudzības grupas pārstāvji tika informēti par sabiedriskās apspriešanas rezultātiem un pašvaldības domes lēmumu. Uzraudzības grupas locekļi apstiprināja plāna pēdējo versiju, neizvirzot būtiskus iebildumus. Sanāksmes protokols ar visu uzraudzības grupas locekļu parakstiem pievienots **17. pielikumā**.

Kopsavilkums

Dabas parka "Salacas ieleja" galvenās dabas aizsardzības vērtības ir pati Salacas upe un to ietverošais biotopu komplekss. Pēc ekspertu sniegtā vērtējuma, nozīmīgākie ir upes straujtecēs biotopi, ielejas nogāžu un gravu meži (t.sk. baltalkšņu un jaukto koku gāršas), bioloģiski vērtīgo pļavu biotopi, kā arī viens no galvenajiem Salacas ieleju raksturojošiem elementiem - smilšakmens atsegumi. Savukārt, no sugu aizsardzības viedokļa, nozīmīgākās ir zivju sugas (lasis, taimiņš un upes nēģis).

Ielejas biotopu mozaikveida komplekss atspoguļo tradicionālai lauku ainavai raksturīgās iezīmes. Tā kā šāda ainava mūsdienās ir arvien retāk sastopama, tas piešķir dabas parkam īpašu etalona vērtību.

Skatoties plašākā mērogā, Salacas ieleja veido upes koridoru, kas apkārtnes viļņotajā līdzenumā izdalās kā īpašs ainavas struktūras elements ar ļoti būtisku ainavu ekoloģisko nozīmi. Tas kalpo par migrācijas ceļu daudzām sauszemes un upes dzīvnieku un augu sugām, bet mežiem klātās upes nogāzes novērš augsnes eroziju un kavē duļķu materiāla un citu piesārņojumu ieskalošanos upē.

Galvenie faktori, kas ietekmē sugu un biotopu stāvokli dabas parka teritorijā, ir:

- upes piesārņojums, kas veicina eutrofikāciju un līdz ar to arī straujteču aizaugšanu ar ūdensaugiem, kā rezultātā samazinās sugu daudzveidība upē un nārsta vietām piemērotās platības;
- lauksaimnieciskās darbības apsūkums, kā rezultātā aizaug bioloģiski vērtīgās pļavas, kā arī mazinās ielejas ainaviskā vērtība.

Nākotnē ielejas dabas un ainavisko daudzveidību būtiski var ietekmēt tūristu skaita pieaugums, ka arī nekontrolēta ielejas krastu apbūve.

Lai sekmētu ielejas dabas un ainavisko vērtību saglabāšanu, to sabalansējot ar teritorijas ilgtspējīgu attīstību, dabas aizsardzības plānā izvirzīti šādi īstermiņa mērķi, kuri realizējami 15 gadu periodā:

- apsaimniekot teritorijas dabas vērtības atbilstoši dabas aizsardzības prasībām;
- saglabāt un atjaunot teritorijas ainaviskās un kultūrvēsturiskās vērtības;
- pilnveidot tūrisma un atpūtas infrastruktūru, ievērojot dabas aizsardzības prasības;
- veicināt sabiedrības izglītošanu, iepazīstinot ar teritorijas dabas, ainaviskajām un kultūrvēsturiskajām vērtībām;
- veicināt sadarbību starp zemes īpašniekiem, ZBR administrāciju, pašvaldībām un valsts institūcijām dabas parka apsaimniekošanā;
- izveidot monitoringa sistēmu dabas aizsardzības plāna darbības novērtēšanai.

Lai nodrošinātu Salacas upes ekoloģiskā stāvokļa uzlabošanu un zivju resursu saglabāšanu, plānā paredzēti vairāki pasākumi, kas saistīti ar straujteču izpļaušanu un zivju nārsta vietu atjaunošanu. Plāna noteikts piemērotākais apsaimniekošanas režīms dabisko pļavu saglabāšanai, kā arī prasības īpaši vērtīgu meža biotopu aizsardzībai. Atsevišķi pasākumi paredzēti īpaši retu vai apdraudētu bezmugurkaulnieku sugu aizsardzībai.

Bioloģiski vērtīgo biotopu apsaimniekošana atbilstoši dabas aizsardzības prasībām kopumā veicina arī ielejas ainavisko vērtību saglabāšanu. Tomēr reizēm šie divi aspekti nonāk pretrunā un ir jāizvēlas, kas konkrētajā vietā ir uzskatāms par prioritāti – atklātas ainavas veidošana, īpašu ainavas elementu izcelšana, vai arī retu biotopu un sugu aizsardzība. Plānā ir izvērtētas teritorijas, kuras ir īpaši nozīmīgas no ainaviskā viedokļa un paredzēti pasākumi to apsaimniekošanai, galvenokārt novēršot to turpmāku aizaugšanu un ainaviskas vērtības zaudēšanu. Norādītas arī vietas, kur nepieciešams izcirst krūmus, lai atsegtu īpašus ainaviskus elementus, piemēram, atsegumus, lielus kokus, kā arī potenciālas skatu vietas.

Lai novērstu pārkārt intensīva tūrisma negatīvo ietekmi uz jutīgiem biotopiem un sugām, plāns paredz pasākumus tūrisma slodzes novērtēšanai un kontroles mehānismu izveidošanai, kā arī tūrisma

infrastruktūras sakārtošanai. Plāna ietvaros izstrādāti arī ieteikumi un prasības dabas taku un skatu vietu ierīkošanai, kā arī tūristu apmetņu labiekārtošanai.

Sabiedrības informēšanai un izglītošanai plāna ietvaros paredzēts izvietot informācijas standus tūristu apmetņu vietās un autostāvvietās, kā arī norādes uz nozīmīgiem dabas un kultūrvēsturiskiem objektiem, tūristu apmetnēm un apdzīvotām vietām.

Lai nodrošinātu plānā paredzēto pasākumu ieviešanu un teritorijas veiksmīgu apsaimniekošanu, nepieciešams sekmēt sadarbību starp zemes īpašniekiem, pašvaldībām un valsts institūcijām un ZBR administrāciju. Plānā paredzēti nepieciešamie un iespējamie pasākumi teritorijas apsaimniekošanas koordinēšanai, kā arī tajā iesaistītās un atbildīgās puses. Lai kontrolētu plāna ieviešanu un novērtētu tā noteikto pasākumu efektivitāti, ir noteikti plāna tehniskās izpildes kontroles rādītāji, kā arī mērķu izpildes kvalitātes rādītāji.

Dabas aizsardzības plāns izstrādāts 15 gadu periodam un tā atjaunošana veicama 2019. gadā.

Plānam pievienots arī teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts, kurš nosaka teritorijas iedalījumu četrās funkcionālajās zonās – dabas lieguma, dabas parka, ainavu aizsardzības un neitrālajā zonā. Katrai no zonām ir noteikts atšķirīgs dabas aizsardzības režīms, norādot pieļaujamās un aizliegtās darbības.

1. APRAKSTS

1.1. Teritorijas juridiskās saistības

1.1.1. Latvijas likumdošana

Salacas ielejas Salacgrīvas posms atrodas Salacas ielejas dabas parka teritorijā, kā arī ZBR teritorijā ainavu aizsardzības zonā. Līdz ar to šā posma aizsardzību un apsaimniekošanu nosaka likumdošanas aktu kopums, kas aprakstīts tabulā 1.1.

Tabula 1.1. Latvijas likumdošanas normatīvie akti

Latvijas Republikas likumi	
Dabas aizsardzība	
Likums "Par vides aizsardzību", spēkā no 06.08.1991 (grozījumi: 22.05.1997. 21.07.2000; 23.01.2002; 14.11.2002; 17.16.2003; 01.05.2004; 04.03.2005)	Likums nosaka resursu ilgtspējīgu izmantošanu, valsts pārvaldes institūciju un pašvaldību kompetenci vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, LR iedzīvotāju tiesības uz kvalitatīvu dzīves vidi, kā arī pienākumus vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, sabiedrības tiesības saņemt informāciju par vidi un piedalīties ar vides aizsardzību saistītu lēmumu pieņemšanā.
Likums "Par īpaši aizsargājamām teritorijām", spēkā no 07.04.1993 (grozījumi: 30.10.1997; 03.04.2002. un 12.12.2002; 25.12.2003)	Likums nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (ĪADT) sistēmas pamatprincipus, veidošanas, pārvaldes, stāvokļa un kontroles kārtību, kā arī savieno valsts, starptautiskās, reģionālās un privātās intereses šajās teritorijās. Likums arī nosaka aizsargājamo teritoriju kategorijas, atbilstoši kurām Salacas ieleja ietilpst biosfēras rezervāta ainavu aizsardzības zonā un dabas parku kategorijā.
Likums "Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu", spēkā no 13.01.1998 (grozījumi: 20.06.2001; 21.01.2004)	Likums nosaka ZBR lomu kā starptautiskas nozīmes aizsargājamo teritoriju, definē tās mērķus un uzdevumus, kā arī norāda teritorijas robežas. Likumā ir arī noteikta biosfēras rezervāta pārvaldes sistēma un tā funkcionālais zonējums.
"Sugu un biotopu aizsardzības likums", spēkā no 05.04.2000.	Likums regulē sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību, kā arī to noteikšanas kārtību. Likumā ir definēts sugu un biotopu labvēlīgais aizsardzības statuss. Likums nosaka zemes īpašnieku un lietotāju pienākumus, kā arī tiesības uz kompensāciju.
Likums „Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos”, spēkā no 01.01.2006.	Likums paredz nosacījumu, ar kādiem piešķirama kompensācija par saimnieciskās darbības ierobežojumiem valsts un pašvaldību izveidotajās aizsargājamās teritorijās, un šīs kompensācijas piešķiršanas kārtību.
Aizsargjoslas	
"Aizsargjoslu likums", spēkā no 11.03.1997 (grozījumi: 26.03.2002; 22.07.2003; 15.07.2005)	Likums nosaka aizsargjoslu veidus un to funkcijas, izveidošanas pamatprincipus, uzturēšanas un stāvokļa kontroles kārtību, kā arī saimnieciskās darbības aprobežojumus aizsargjoslām. Atbilstoši likumam, Salacas ielejai piemērojama ne mazāk kā 100 m plata aizsargjosla katrā krastā, kas pieder pie vides un dabas resursu aizsargjoslu tipa.
Ūdens apsaimniekošana un zvejniecība	
"Ūdens apsaimniekošanas likums", spēkā no 15.10.2002. (grozījumi: 12.12.2002; 02.05.2004; 01.03.2005.)	Likuma mērķis ir nodrošināt tādu virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzības un apsaimniekošanas sistēmu, kas veicinātu ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu izmantošanu, aizsardzību un iedzīvotāju apgādi ar labas kvalitātes virszemes un pazemes ūdeni, kā arī novērstu ūdens un no ūdens tieši atkarīgo sauszemes ekosistēmu pasliktināšanos, aizsargātu šīs ekosistēmas un uzlabotu to stāvokli.
"Zvejniecības likums", spēkā no 28.04.1995 (grozījumi: 01.10.1997; 29.10.1998; 17.02.2000; 20.11.2001;	Likums regulē LR iekšējo ūdeņu, teritoriālo jūras ūdeņu un ekonomiskās zonas ūdeņu zivju resursu iegūšanu, izmantošanu, pētīšanu, saglabāšanu, pavairošanu un uzraudzību. Likums nosaka zvejas tiesības publiskajos, valsts un privātajos ūdeņos. Likums arī norāda tauvas joslas noteikšanas kārtību

24.07.2003; 01.01.2004; 27.10.2004; 24.06.2005)	dažāda tipa ūdeņos un tajā pieļaujamās darbības. Gar Salacas upi tauvas joslas platums ir 10 m.
Mežsaimniecība un medības	
“Meža likums”, spēkā no 17.03.2000. (grozījumi: 27.03.2003; 05.02.2005; 13.05.2005)	Likums regulē visu Latvijas mežu ilgtspējīgu attīstību, garantējot visiem meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem vienādas tiesības un pienākumus.
“Medību likums”, spēkā no 06.08.2003.	Likums nosaka medību saimniecības pamatnoteikumus, t.sk. medību tiesību iegūšanas kārtību, medību platības, nomedīšanas apjomus, neatļautos medīšanas veidus, kā arī medību resursu uzraudzību un kontroli.
Tūrisms	
“Tūrisma likums”, spēkā no 01.01.1999. (grozījumi: 07.10.1999; 20.02.2002; 21.03.2003)	Likums nosaka kārtību, kādā valsts pārvaldes iestādes, pašvaldības un uzņēmumi darbojas tūrisma jomā un aizsargā tūrisma intereses.
Teritoriju plānojums un īpašumtiesības	
“Latvijas Republikas civillikums”, spēkā no 01.09.1992 (grozījumi: 22.12.1992; 15.06.1994; 24.04.1997; 16.10.1997; 14.05.1998; 11.06.1998; 17.09.1998; 12.12.2002; 11.10.2004)	Cita starpā likums nosaka pamattiesības uz īpašumu, īpašuma iegūšanas un nodošanas nosacījumus, valdījuma tiesiskos pamatus, īpašnieka tiesības un pienākumus, īpašuma aprobežojumus utt.
“Teritorijas plānošanas likums”, spēkā no 26.06.2002 (grozījumi: 29.12.2002; 14.05.2003; 20.08.2004; 02.03.2005)	Likums nosaka teritorijas plānošanas pamatprincipus, uzdevumus, plānošanas līmeņus, kā arī plānošanas kārtību un publisko institūciju kompetenci. Likumā noteikta arī kārtība, kā rīkot sabiedriskās apspriešanas.
Likums par “Zemes lietošanu un zemes ierīcību”, spēkā no 21.06.1991 (grozījumi: 10.11.1994; 27.04.1993; 22.01.1992)	Likums aizsargā zemes lietotāju tiesības, regulē zemes lietošanas un zemes ierīcības pamatnoteikumus. Atbilstoši likumam zemes lietotāju pienākumos ietilpst nodrošināt zemes izmantošanu atbilstoši tiem mērķiem un noteikumiem, kādi paredzēti to piešķirot, kā arī ievērot īpaši aizsargājamo dabas objektu izmantošanas režīmu.
Likums “Par nekustamā īpašuma nodokli”, spēkā no 01.01.1998. (grozījumi: 13.11.1997; 21.10.1998; 21.01.1999; 01.01.2000; 01.01.2001; 01.01.2002; 01.01.2003; 01.01.2004)	Likums nosaka nodokļu aprēķināšanas un maksāšanas kārtību, kā arī nodokļu atvieglojumus.

Ministru Kabineta (MK) noteikumi	
MK noteikumi Nr. 415: “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, spēkā no 09.08.2003 (grozījumi: 03.11.2004)	Nosaka ĪADT vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību atbilstoši aizsargājamo teritoriju kategorijām, kā arī tajās pieļaujamās un aizliedzamās darbības. Noteikumos paredzēts, ka dabas parku izmantošana atpūtai un izglītošanai nedrīkst būt pretrunā ar dabas un kultūrvēsturisko vērtību aizsardzības mērķiem. Atpūtai un izglītībai nepieciešamo objektu izvietojumu, apjomu un izmantošanas intensitāti nosaka dabas aizsardzības plāni. Dabas parkos ir aizliegta kailcirte un rekonstruktīvā cirte. Šie noteikumi, kā arī aizsargājamo teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un dabas aizsardzības plāni jāņem vērā pilsētu, pagastu un rajonu teritoriālpilnplānošanā.
MK noteikumi Nr. 353: “Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, spēkā no 14.10.2000.	Nosaka atļautās, aizliegtās un nepieciešamās darbības Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta funkcionālajās zonās, kā arī atsevišķās rezervāta teritorijā noteiktajās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās. Saskaņā ar šiem noteikumiem dabas parkā "Salacas ieleja": tūristu uzņemšana un atpūtas un sporta pasākumu rīkošana atļauta pēc saskaņošanas ar rezervāta administrāciju; aizliegts novietot transportlīdzekļus, celt teltis un kurt ugunsurus ārpus īpaši iekārtotām vietām;

	no 1.maija līdz 31.maijam un no 1.septembra līdz 15.novembrim Salacas upē aizliegts ņemt un izgāzt grunti; aizliegts iegūt derīgos izrakteņus, izņemot atradnes, kurās derīgo izrakteņu ieguve uzsāka pirms šo noteikumu stāšanās spēkā; aizliegts būvēt jaunus aizsprostus un citādi ierobežot caurceļotājzivju migrāciju.
MK noteikumi Nr.83 “Par dabas parkiem”, spēkā no 13.03.1999 (grozījumi: 28.09.1999; 11.04.2000; 18.03.2003; 08.04.2004)	Nosaka dabas parku robežas un teritorijas aizsardzības statusu. Dabas parkam “Salacas ieleja” robežas aprakstītas 13. pielikumā.
MK noteikumi Nr. 421 “Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”, spēkā no 09.12.2000. (grozījumi: 09.01.2005.)	Nosaka biotopu sarakstu, kurā iekļauti apdraudēti vai reti biotopi. Salacas ielejā, Salacgrīvas posmā sastopami 8 aizsargājami biotopi.
MK noteikumi Nr. 396 “Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”, spēkā no 18.11.2000. (grozījumi: 27.07.2004)	Nosaka sugu sarakstu, kurā iekļautas apdraudētās, izzūdošās vai retās sugas, vai arī sugas, kuras apdzīvo specifiskus biotopus. Salacas ielejā, Salacgrīvas posmā konstatētas 23 īpaši aizsargājamas sugas, kas iekļautas šo noteikumu 1. pielikumā un 11 ierobežoti izmantojamas īpaši aizsargājamās sugas, kas iekļautas šo noteikumu 2. pielikumā.
MK noteikumi Nr. 45. “Mikrolietumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi”, spēkā no 03.02.2001. (grozījumi: 04.06.2005)	Definē mikrolietumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību un to aizsardzības nosacījumus. Īpaši aizsargājamās sugas, kurām izveidojami mikrolietumi ir noteiktas šo noteikumu 1.,2. un 3. pielikumā. Salacas ielejā, Salacgrīvas posmā konstatētas 8 īpaši aizsargājamas sugas, kurām veidojami mikrolietumi.
MK noteikumi Nr.199 “Eiropas nozīmes aizsargājamo teritoriju (Natura 2000) izveidošanas kritēriji Latvijā”, spēkā no 01.06.2002.	Nosaka kritērijus pēc kuriem vērtēt teritorijas atbilstību Eiropas nozīmes aizsargājamām teritorijām, kā arī tās nozīmi īpaši aizsargājamo biotopu veidu aizsardzībai vai arī īpaši aizsargājamo sugu un to dzīvotņu aizsardzībai. Balstoties uz šiem kritērijiem, dabas parks “Salacas ieleja” ir atzītas par piemērotu iekļaušanai Natura 2000 teritoriju sarakstā.
MK noteikumi Nr.117 “Noteikumi par zaudējumu atlīdzību par īpaši aizsargājamo sugu indivīdu un biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu”, spēkā no 17.03.2001.	Nosaka zaudējumu atlīdzināšanas kārtību, atlīdzības lielumu un sugu sarakstu, par kuru iznīcināšanu jāatlīdzina zaudējumi.
MK noteikumi Nr. 345 “Kārtība, kādā zemes lietotājiem nosakāmi zaudējuma apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamām nemedījamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītiem būtiskiem postījumiem”, spēkā no 04.08.2001.	Nosaka zaudējumu pieteikšanas, novērtēšanas un kompensāciju izmaksas.
MK noteikumi Nr. 247 “Līgumu slēgšanas kārtība īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības nodrošināšanai”, spēkā no 29.07.2000.	Nosaka līgumu slēgšanas kārtību teritoriju izmantošanas un dabas aizsardzības plānu prasību ievērošanas nodrošināšanai.
MK noteikumi Nr. 282 “Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta konsultatīvās padomes nolikums”, spēkā no 04.08.1998. (grozījumi: 23.12.2000; 26.07.2003)	Nosaka ZBR konsultatīvās padomes galvenās funkcijas (tai skaitā piedalīties biosfēras rezervāta aizsardzības un izmantošanas noteikumu un dabas aizsardzības plāna izstrādāšanā, kā arī veicināt valsts un pašvaldību institūciju, nevalstisko institūciju un iedzīvotāju darbību to īstenošanā) un tiesības. Noteikumi arī nosaka padomes sastāvu un tās darbības principus.
Aizsargjoslas	
MK noteikumi Nr. 284 par “Ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu noteikšanas metodiku”, spēkā no 04.08.1998.	Regulē aizsargjoslu noteikšanas kārtību, apzīmēšanu dabā, vides aizsardzības prasības aizsargjoslās.
Makšķerēšana	
MK noteikumi Nr. 67	Nosaka kārtību, kādā fiziskas personas var nodarboties ar makšķerēšanu,

“Makšķerēšanas noteikumi”, spēkā no 17.02.2001. (grozījumi: 07.05.2003; 05.11.2004)	zemūdens medībām, vēžu un citu ūdens bezmugurkaulnieku ieguvi. Noteikumos aprakstīti atļauti makšķerēšanas rīki un veidi, pieļaujama loma lielums un zivju garumi, vispārējie makšķerēšanas aizliegumi un aizliegumi atsevišķās ūdenstilpēs.
MK noteikumi Nr. 574 “Licencētās amatierzvejas – makšķerēšanas kārtība”, spēkā no 01.01.2003	Nosaka kārtību, kādā veicama licencētās amatierzvejas — makšķerēšanas, arī licencēto zemūdens medību un licencētās vēžošanas ieviešana un kontrole, kā arī izstrādājams konkrētās ūdenstilpes licencētās makšķerēšanas nolikums
Mežsaimniecība un medības	
MK noteikumi Nr. 189 “Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā”, spēkā no 12.05.2001. (grozījumi: 01.03..2002; 12.02.2005)	Nosaka vispārējās dabas aizsardzības prasības mežu apsaimniekošanā.
MK noteikumi Nr. 228 “Mežam nodarīto zaudējumu noteikšanas kārtība”, spēkā no 07.05.2003.	Nosaka kārtību, kādā aprēķināmi mežam nodarītie zaudējumi, kuri radušies, pārkāpjot meža apsaimniekošanu un izmantošanu regulējošo normatīvo aktu prasības.
MK noteikumi Nr. 152 “Noteikumi par koku ciršanu meža zemēs”, spēkā no 13.04.2002. (grozījumi: 12.02.2005.)	Nosaka galvenās cirtes un kopšanas cirtes kritērijus, kārtību mežaudzes atzīšanai par neproduktīvu, slimību inficēto vai kaitēkļu invadēto koku ciršanas kārtību, cirsmu izveidošanas kārtību un koku ciršanas kārtību ārkārtas situācijās.
MK noteikumi Nr. 398 “Meža atjaunošanas noteikumi”, spēkā no 19.09.2001 (grozījumi: 10.11.2001)	Nosaka meža atjaunošanas termiņus atkarībā no meža augšanas apstākļu tipiem, kā arī kritērijus pēc kuriem mežaudzi atzīst par atjaunotu un tās kopšanas pārbaudes kritērijus.
MK noteikumi Nr. 94 “Meža zemes transformācijas kārtība”, spēkā no 03.03.2001.	Nosaka meža zemes transformācijas nosacījumus un atļauju saņemšanas kārtību, kā arī valstij nodarīto zaudējumu aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību par dabiskās meža vides iznīcināšanu transformācijas rezultātā.
MK noteikumi Nr. 760 “Medību noteikumi”, spēkā no 31.01.2003 (grozījumi: 27.03.2004)	Nosaka medīšanas termiņus medījamām sugām un nepieciešamo medību dokumentāciju.
Nemeža zemes	
MK noteikumi Nr.416 “Kārtība koku ciršanai ārpus meža zemes”, spēkā no 02.12.2000 (grozījumi: 27.04.2005)	Citu starpā nosaka, ka īpaši aizsargājamās dabas teritorijās ārpus meža zemes esošo koku ciršanu ar attiecīgās aizsargājamās teritorijas pārvaldes institūciju – šajā gadījumā ar ZBR administrāciju.
MK noteikumi Nr. 619 „Kārtība, kādā lauksaimniecībā izmantojamo zemi transformē par lauksaimniecībā neizmantojamu zemi un izsniedz zemes transformācijas atļaujas”, spēkā no 29.07.2004.	Nosaka lauksaimniecības zemes transformācijas nosacījumus un atļauju saņemšanas kārtību.
Teritoriju plānojums un īpašumtiesības	
MK noteikumi Nr. 341 “Lauku apvidu zemes kadastrālās vērtēšanas noteikumi”, spēkā no 04.08.2001. (grozījumi: 15.12.2001; 05.04.2003; 17.06.2005)	Nosaka kārtību, kādā veicama kadastrālā vērtēšana, zemes kadastrālās vērtības samazināšanas kārtība, ņemot vērā zemes izmantošanas apgrūtinājumus. Piemēram, ja mežaudzēs ir aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte, tad vērtību samazina par 100%, ja aizliegta galvenā cirte vai kailcirte – par 50%.
MK noteikumi Nr. 27 “Noteikumi par upēm (upju posmiem), uz kurām zivju resursu aizsardzības nolūkā aizliegts būvēt un atjaunot hidroelektrostaciju aizsprostus un veidot jebkādas mehāniskus šķēršļus”, spēkā no 09.02.2002.	Noteikumu 1.pielikumā iekļauts upju saraksts, uz kuriem zivju resursu aizsardzības nolūkā aizliegts būvēt un atjaunot hidroelektrostaciju aizsprostus un veidot jebkādas mehāniskus šķēršļus. Šajā sarakstā iekļautas Salaca, kā arī tās pietekas, t.sk. Glāzupe, Melnupe, Neriņa.
Institūciju iekšējie normatīvie akti	
Zemkopības Ministrijas instrukcija	Šī instrukcija nosaka kārtību, kādā tiek noteikti meža biotopi, kuriem

Nr. 7 "Meža biotopu, kuriem izveidojami mikroliegumi, noteikšanas kārtība" (23.11.2001)	izveidojami mikroliegumi.

1.1.2. Starptautiskās saistības un Eiropas Savienības noteiktās saistības

Tabula 1.2. Starptautiskās konvencijas un ES direktīvas

Starptautiskās saistības	
Riodežaneiro 1992. gada konvencija "Par bioloģisko daudzveidību", Latvijā pieņemta 31.08.1995.	Konvencijas mērķis ir daudzveidības saglabāšana un dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana.
Bernes 1979. gada konvencija "Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu", Latvijā pieņemta 17.12.1996.	Konvencijas mērķi ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība.
Orhusas konvencija "Par pieeju informācijai, sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesos un vides jautājumu izskatīšanu tiesas ceļā", kuru 1998. gadā, Arhusā, Dānijā parakstīja 37 valstis, ieskaitot Latviju.	Konvencijas mērķis ir nodrošināt iespējas sabiedrībai iegūt informāciju vides aizsardzības jomā, veicināt sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā, kā arī veido sabiedrības izpratni par vides jautājumiem, dodot iespēju sabiedrībai izteikt savas rūpes, bet valsts institūcijām – tās atbilstoši ņemt vērā. Dabas aizsardzības plāna izstrāde norit saskaņā ar konvencijas izvirzītajiem principiem, aktīvi iesaistot sabiedrību plāna tapšanā.
Eiropas Padomes direktīva "Par dabīgo biotopu, savvaļas augu un dzīvnieku sugu aizsardzību" (92/43/EEC)	Direktīvas mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, veicot dabisko biotopu, faunas un floras aizsardzību. Direktīvas pielikumos ir iekļauti sugu un biotopu saraksti, kuru dzīvotņu aizsardzībai nepieciešams izveidot aizsargājamas teritorijas (kuras savukārt veidotu Eiropas nozīmes aizsargājamo teritoriju Natura 2000 tīklu), kā arī augu un dzīvnieku sugu saraksts, kurām jānodrošina stingra aizsardzība, aizliedzot to iznīcināšanu vai traucēšanu vairošanās vai atpūtas laikā. EMERALD/Natura 2000 projekta veiktās inventarizācijas rezultātā dabas parks „Salacas ieleja” tika atzīts kā piemērota teritorija, lai to iekļautu Natura 2000 tīklā.
Eiropas Padomes direktīva "Par savvaļas putnu aizsardzību" (79/409/EEC)	Direktīva attiecas uz visām Eiropas Savienības teritorijā savvaļā sastopamām putnu sugām. Direktīva paredz, ka ES dalībvalstīm ir jāveic nepieciešamie pasākumi, lai saglabātu savvaļas putnu sugu populāciju tādā līmenī, kas atbilst īpašajām ekoloģiskajām, zinātniskajām un kultūras prasībām, tai pašā laikā ņemot vērā ekonomiskās un rekreācijas vajadzības.

1.1.3. Īpašuma tiesības

Teritorijā kopumā ir 484 zemes īpašumi. Zemes īpašumu sadalījumu pēc īpašuma formām, kā arī kopējo platību pa kategorijām skatīt tabulā 1.3 un **2. kartē** pielikumā.

Tabula 1.3. Zemes īpašumu sadalījums pēc īpašumu formām

Īpašuma forma	Īpašumu skaits	% no visiem īpašumiem	Kopējā platība (ha)	% no kopējās platības
Pašvaldību zemes	74	15.29 %	27 ha	2.15 %
Valsts zemes	20	4.13 %	470 ha	37.27 %
Juridisko personu zemes	22	4.55 %	52 ha	4.12 %
Privātpašnieku zemes	368	76.04 %	712 ha	56.46 %

1.2. Vispārēja informācija par teritoriju

1.2.1. *Atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātes*

Šajā dabas aizsardzības plānā ietvertais Salacas ielejas posms atrodas Limbažu rajonā, Salacgrīvas pilsētā un lauku teritorijā (skat. **1. attēlu** un **pielikuma 1. karti**). Lielākās apdzīvotās vietas ir Salacgrīva un Vecsalaca, kas daļēji ietilpst posma teritorijā. Pēc fiziogēogrāfiskā iedalījuma teritorija ietilpst Piejūras zemienes rajonā.

Teritorijas platība ir 1235 ha.

Teritorijas robežu ģeogrāfiskās koordinātes Latvijas Koordinātu Sistēmā:

- Galējais ZA stūris (pie Salacgrīvas un Ainažu pašvaldības robežas):
X = 528 503
Y = 409 474.
- Galējais DR stūris (Salacgrīvā - tilts uz Rīgas – Tallinas šosejas):
X = 521 334
Y = 499 875.

Teritoriju no abām pusēm ieskauj vietējās nozīmes ceļu tīkls. No Salacgrīvas līdz Vecsalacai abos upes krastos ierīkoti ceļi ar cieto segumu, kas savienoti ar tiltu Vecsalacā. Upes labajā krastā gar teritorijas robežu ved vietējas nozīmes zemes ceļš, kas savieno Vecsalacu ar Mērnikiem. Kreisajā krastā vietējās nozīmes zemes ceļš (P12), šķērsojot Korģes upīti, nogriežas ārpus dabas parka teritorijas un turpinās Korģenes un Limbažu virzienā. Pārējie ceļi šajā posmā pieskaitāmi pie māju ceļu kategorijas un atzarojas no iepriekš minētajiem ceļiem. Tuvākās apkārtnes ceļu tīkls atspoguļots pielikumā **2. kartē**.

1.2.2. *Esošais zonējums*

Dabas parkam “Salacas ieleja” nav izstrādāts zonējums.

Dabas aizsardzība plāna teritorija ietilpst Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta ainavu aizsardzības zonā, kas ir noteikta, lai saglabātu Ziemeļvidzemei raksturīgo kultūrvides ainavu, tūrisma un atpūtas resursus un samazinātu antropogēno ietekmi uz dabas lieguma zonu, vienlaikus veicinot ilgtspējīgu teritorijas attīstību un sabalansētu dabas resursu izmantošanu. **1. pielikumā** pievienota shēma ar Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta zonējumu un dabas parka “Salacas ieleja” Salacgrīvas posma novietojumu tajā.

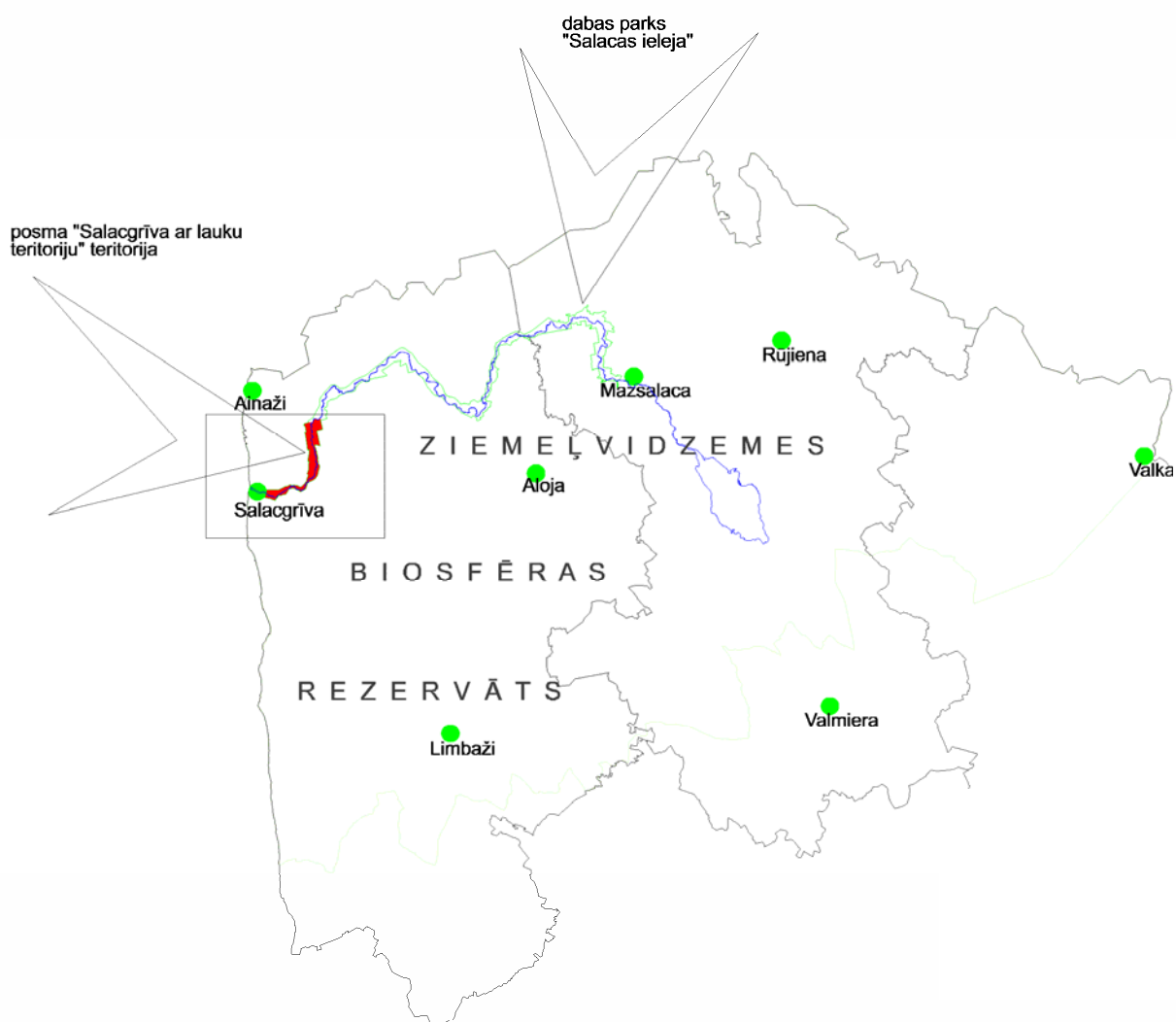
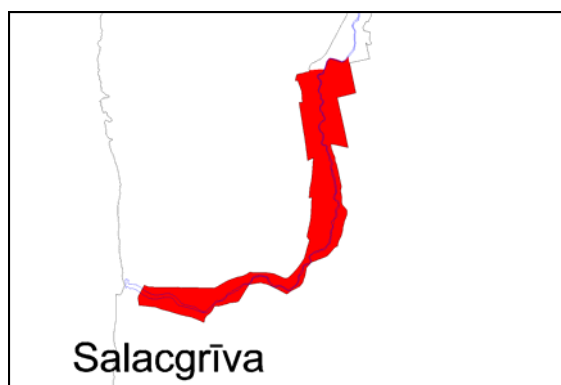
Atbilstoši “Aizsargjoslu likumam”, teritorijai piemērojama 100 m plata aizsargjosla gar abiem Salacas upes krastiem.

1.2.3. *Apsaimniekošanas infrastruktūra*

Teritoriju pārvalda Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācija, kura ir valsts iestāde Latvijas Republikas Vides ministrijas pārraudzībā. Tās darbības koordinēšanai un vietējo pašvaldību, kā arī citu interešu grupu iesaistīšanai, ir izveidota ZBR konsultatīvā padome, kuras sastāvā ietilpst valsts iestāžu, pašvaldību un nevalstisko organizāciju pārstāvji.

Dabas parka aizsardzības un izmantošanas noteikumu ievērošanu kontrolē Valsts vides inspekcija un Valsts Vides dienesta Valmieras Reģionālā vides pārvalde.

Valsts meža dienesta Limbažu virsmežniecība ir atbildīga par normatīvo aktu ievērošanu, kuri regulē meža apsaimniekošanu un izmantošanu. Valsts mežu apsaimniekošanu un aizsardzību veic valsts akciju sabiedrības “Latvijas valsts meži” Rietumvidzemes mežsaimniecība.

1.attēls: Dabas parks "Salacas ieleja" un posma "Salacgrīva ar lauku teritoriju" novietojums tajā

1.2.4. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture

Teritorijas dabas aizsardzības vēsture sākās 1962. gadā, kad Salaca tika pasludināta par “Lašu rezervātu”, kurā sākotnēji bija aizliegta makšķerēšana un zveja, bet vēlāk noteikti citi ierobežojumi.

1977. gadā ar Latvijas PSR Ministru padomes lēmumu Nr. 241 Salacas upes ieleja tika pasludināta par komplekso dabas liegumu ar platību 4866 ha, bet 1987. gadā tā platību palielināja līdz 5323 ha. Kopš 1977. gada Sarkanās klintis, kas atrodas Salacas kreisajā krastā lejpus Mērnikiem, iekļautas aizsargājamo ģeoloģisko objektu sarakstā.

1992. gadā šī teritorija tika iekļauta Ziemeļvidzemes reģionālajā dabas aizsardzības kompleksā, kas 1997. gadā saskaņā ar UNESCO Cilvēka un biosfēras programmu, ieguva Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta statusu.

Dabas parku “Salacas ieleja” izveidoja 1999. gadā, saskaņā ar Latvijas Republikas MK noteikumiem Nr. 83 “Par dabas parkiem”, kas nosaka dabas parka robežas.

Līdz šim galvenie apsaimniekošanas pasākumi teritorijā ir bijuši saistīti ar zivju resursu saglabāšanu un izmantošanu. Periodā no 1970.-1996. gadam Salacā regulāri tika ielaisti zivju mazuļi (skat. nodaļu 1.4.2.4.). 2001. gadā gar upi esošās pašvaldības un nevalstiskā organizācija “Makšķerēju klubs Pasaule” nodibināja BO SIA “Salacas ieleja”, kuras uzdevums ir veicināt upes ilgtspējīgu izmantošanu.

1.2.5. Kultūrvēsturiskais raksturojums

Salacas ieleju senatnē apdzīvojuši Vidzemes lībieši. Salacgrīvas pilsētas pirmsākumi meklējami jau 5.-6. gs., kad pie Salacas grīvas atradās lībiešu ciems Salets. 13. gs. šī teritorija ietilpa Metsepoles novadā. Līdz 19. gs otrajai pusei Salacas lībieši pakāpeniski pārlatviskojās. Mūsdienās par kādreizējo lībiešu klātesamību novadā liecina lībiskā izloksne, ko saglabājusi daļa vietējo iedzīvotāju. 1205. gadā Metsepolē sākās aktīva kristietības sludināšana. 1226. gadā Salacas labajā krastā tika uzcelta bīskapa Alberta pils. 13. gs otrajā pusē Salacas ieleja līdz Staicelei tika iekļauta Rīgas virsbīskapijas Līvu galā, 1559. gadā – dāņu hercoga Magnusa zemēs, 1561. gadā – Pārdaugavas hercogistē, 1629. gadā – zviedru Vidzemē, 1721. gadā – Krievijā.

Jau Indriķa hronikā Salaca minēta kā nozīmīgs ūdensceļš. Salaca ilgu laiku bija kuģojama un satiksmi veicināja Salacas grīvā izveidotā osta. Pateicoties tirdzniecībai, 14. gs. Salacas novadā bija viens no blīvākajiem satiksmes tīkliem tagadējās Latvijas teritorijā. Neskatoties uz to, līdz 19. gs. vidum Salacas novads bija nomaļš un diezgan trūcīgs. To veicināja gan nabadzīgās augsnes, gan muižnieku neprasmīgā saimniekošana. Par galveno iedzīvotāju iztikas avotu kalpoja lopkopība, mežizstrāde un zveja upē. Uz Salacas un tās pietekām savulaik darbojušās vairākas ūdensdzirnavas.

Kuģošanas apstākļiem pasliktinoties, par prioritāti Salacā kļuva koku pludināšana, kas vietējiem ik pavasari kalpoja par papildus ienākumu avotu. Plostnieki aktīvi darbojās līdz pat 20. gs. 50-to gadu vidum. Par plostnieku laikiem liecina bagātīgais mutvārdu mantojums (nostāsti, dziesmas u.c.).

Saimnieciskās dzīves uzplaukums Salacgrīvā sākās 19. gs beigās, kad tika padziļināta Salacas grīva, izbūvēts mols un sāka strauji attīstīties osta. Salacgrīvas osta kļuva par nozīmīgu kokmateriālu transportēšanas mezglu. Pilsētā attīstījās tirdzniecība un amatniecība, pieauga iedzīvotāju skaits.

Par savdabīgu teritorijas kultūrvēsturisko mantojumu uzskatāmi nēģu tači un ar tiem saistītās zvejas tradīcijas. Tie var kalpot ne tikai kā ienākumu avots zvejniekiem, bet arī kā interesants tūrisma objekts. Mūsdienās šajā posmā tači saglabājušies tikai dažās vietās, populārākais no tiem atrodas ~ 1 km lejpus Salacas dzelzsbetona tilta. Nēģu tači saglabājušies arī pie “Veckalēju” mājām un vēl dažās vietās. 2004. gada Eiropas kultūras mantojuma dienās, kuru temats bija industriālais mantojums, Salacgrīvas nēģu tači tika izvēlēti šo dienu atzīmēšanai.

Salacas ielejas lauku iedzīvotāji tradicionāli mitinājušies viensētās. Jaunu viensētu rašanos veicināja 1920. gada zemes reforma. Lielu ietekmi uz apdzīvojuma struktūru atstāja padomju varas gados realizētās deportācijas, kolhozu veidošana un meliorācijas kampaņas. Daudzas viensētas izzuda un tika praktizēta pāreja uz *jaunajiem lauksaimnieciskās ražošanas centriem*, veidojot lauku ciematus. Daudzviet Latvijā šie jaunie centri tika veidoti uz bijušo muižu centru bāzes, kā tas notika arī Vecsalacā.

Ievērojami kultūrvēsturiskie objekti:

- **Vecsalacas muižas komplekss un parks** – pašreizējās muižas ēkas celtas 19.gs. Līdz mūsdienām saglabājušās tikai daļa no saimniecības ēkām, kurās pašlaik ir izvietota Salacgrīvas mežniecība. Muižas parkā (8.8 ha) atrodas 33 eksotisku augu sugas. Vecsalacas muiža savulaik piederējusi dažādām vēsturiski kolorītām personām. Kā viena no spilgtākajām minams barons Ferzens, kuram pateicoties Vecsalaca 18.gs. izveidojās par nozīmīgu novada kultūras centru. Baronam Ferzenam esot piederējusi vislielākā mākslas darbu kolekcija Vidzemē. Muižas parkā, sekojot tā laika ainavu arhitektūras modei, tika izveidotas mākslīgās pilsdrupas. Baronam arī piemita vairākas dīvainības: viņš lika zemniekiem staigāt šveiciešu tautastērpos, jūrnieku kostīmos un citādi piedalīties mākslīgas realitātes radīšanā, kaut gan vienlaicīgi barona neprasmīgās saimniekošanas dēļ zemnieki dzīvoja dziļā nabadzībā. Muižas parkā atrodas 1793. gadā celtais piemineklis baronam Ferzenam. Saimniecisko uzplaukumu Vecsalacas muiža piedzīvoja 19.gs. vidū, kad nonāca Maksimiliāna Behāgela fon Adlerkorna īpašumā.
- **Steliņu dzirnavas** – uz Korģes upes netālu no ietekas Salacā, Salacgrīvas – Korģenes ceļa malā atrodas bijušo Steliņu dzirnavu drupas.
- **Dzelzsbetona tilts** pār Salacu – 1911. gadā (citos avotos 1909. g.) būvētais tilts ir bijis pirmais dzelzsbetona tilts un trešais lielākais vienloka konstrukcijas tilts Baltijā.
- **Salacgrīvas pilskalns** – 1226. gadā Salacas krastā uz paaugstināta nocietinājuma tika uzbūvēta bīskapa Alberta mūra pils. Stratēģiskās nozīmes dēļ savā pastāvēšanas vēsturē pils cieta no daudzkārtējiem uzbrukumiem. Pils pastāvēja četrus gadsimtus, kad 17. gs tika pilnībā nopostīta un vairs netika atjaunota. 18.gs. pilsdrupās Vecsalacas barons Ferzens ierīkoja un savas dzīves laikā uzturēja Jūrniecības muzeju ar vairākiem vērtīgiem eksponātiem, par kuriem saglabājušies tikai nostāsti. 19. gs. pilsdrupu akmeņi tika izmantoti ostas mola būvniecībā. Pašlaik kādreizējās pils vietā skatāmi daļēji saglabājušies pamati un četri bastioni ar zemes vaļņiem, kas palikuši pāri no nocietinājumiem. Savulaik grāvji ap pils nocietinājumiem bijuši kuģojami, taču tagad kanālu gultnes pārsvarā ir sausas.

1.2.6. Kartogrāfiskais materiāls

Izmantotās kartes:

- Ortofoto materiāli. 1998.g. (mērogā 1:10 000);
- Valsts Zemes dienesta kadastra karte 2004. g. (mērogā 1: 10 000);
- Topogrāfiskās kartes. Armijas ģenerālštābs. 1987. g. (mērogā 1:10 000);
- Topogrāfiskā kartes: Salacgrīva - karšu lapa Nr. 5311; Staicele - karšu lapa Nr. 5312. LR Valsts zemes dienesta kartogrāfijas pārvalde, 2002.g. (mērogā 1:50 000);
- Salacas ielejas apkārtnes ainavas, sastādījusi A.Melluma, ZBR, 2003.g. (mērogā 1: 200 000);
- Valsts meža dienesta mežaudžu plāni.

Plāna ietvaros sagatavotās šādas kartes (skat. **18. pielikumu**):

- apkārtnes topogrāfiskā karte (mērogā 1: 40 000)
- zemes īpašumu formu karte (mērogā 1: 10 000);

- apkārtnes ceļu un hidroloģiskā tīkla karte (mērogā 1: 40 000);
- funkcionālo ainavas tipu karte (mērogā 1: 40 000);
- dabas un ainaviskās vērtības un tās ietekmējošo faktoru karte (mērogā 1: 10 000);
- biotopu un sugu apsaimniekošanas un atjaunošanas pasākumu karte (mērogā 1: 10 000);
- esošā tūrisma infrastruktūras un tūrisma attīstības iespējas karte (mērogā 1: 10 000);
- teritorijas zonējuma karte (mērogā 1:10 000).

1.3. Teritorijas fiziski-ģeogrāfiskais raksturojums

1.3.1. Klimats

Salacas ielejas Salacgrīvas posms atrodas Piejūras zemienes klimatiskajā rajonā, kuram raksturīgs samērā sauss un silts klimats, garš bezsala periods un maiga ziema ar nestabilu sniega segu. Rīgas līča tuvums šajā rajonā nodrošina samērā izlīdzinātu temperatūras režīmu. Vidējā gaisa temperatūra siltajā periodā ir +12°C, aukstajā – 2,5°C. Nokrišņu daudzums ir nedaudz palielināts, (par 5-9 %) salīdzinot ar vidējiem rādītājiem Latvijā, un tas svārstās no 740 līdz 767 mm gadā. Vairāk par 60 % nokrišņu izkrīt siltajā periodā.

Ielejas mikroklimatu ietekmē nogāžu ekspozīcija pret debess pusēm. Ielejas labais krasts, sākot no “Brūveļu” mājām līdz Salacgrīvai lielākoties vērstas pret dienvidiem, tādēļ šeit mikroklimats varētu būt labvēlīgāks lauksaimniecības attīstībai. Savukārt augšpus “Brūveļiem” nogāzes ir vērstas tieši pret rietumiem un austrumiem, līdz ar to lielāko dienas daļu tās ir noēnotas (iespējams tādēļ ielejas krastus šeit galvenokārt sedz meži). Vecsalacas apkārtnē, kur ielejas nogāžu relatīvais augstums samazinās, reljefa noteiktās klimatiskās atšķirības kļūst mazāk izteiktas. Pavasaros un rudenos ielejā iespējama arī auksto gaisa masu uzkrāšanās.

1.3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija

Salacas ielejas teritorijā kristāliskais pamatklintājs atrodas apmēram 800 m dziļumā. To pārsedz ordovika un silūra periodu ieži - kaļķakmeņi, merģeļi, māli un dolomīti, kas zemes virskārtā neatsedzas. Tos savukārt pārsedz vidusdevona Arukilas un Burtņieku svītu smilšu, alerītu un mālu slāņi, kas atsedzas pie “Rostēm” un iepretim “Ķieģeļnieku” mājām. Šeit raksturīgi smilšakmeņu atsegumi ar *dolomīta sarecējumiem* un slāņveida ieslēgumiem. Upes gultnei šajā posmā raksturīgs cieta iežu segums un lielāks kritums, tādēļ šeit vairāk kā citviet Salacā izplatītas straujtes un krāces.

Kvartāra perioda nogulumu biezums teritorijā svārstās 0-30 m robežās un tos galvenokārt veido mālsmilts un smilšmāls ar nelielu grants, oļu un laukakmeņu piejaukumu (pamatnes morēna). Vismaz 50 % Kvartāra iežu veido ledāju un to kušanas ūdeņu pārgulsnēti senie paleozoja ieži – smilts un māls, kā arī ordovika un silūra kaļķakmeņu un dolomītu atlūzas.

Teritorijai ap Salacas ieleju ir raksturīgi gandrīz plakani līdzenumi ar lēzenām un izometriskām vai nedaudz iegarenām ledāja eksarācijas veidotām ieplakām, ko tagad aizņem purvi. Šim reģionam raksturīgas ir subglaciālās ielejas, ko izskalojušas spiedienūdens straumes zem ledāja pārsega. Salacas ielejas raksturs liecina, ka tā ir *senleja*, kas praktiski visā tecējuma garumā izmanto jau pirms upes rašanās izveidojušos subglaciālo ieleju posmus.

Salacas ielejas virspalu terašu veidošanās ir saistīta ar dažādām Baltijas ledus ezera attīstības stadijām (pirms 10 000 – 12 000 gadiem). Izteiktākā ir otrā virspalu terase, kas atbilst Baltijas ledus ezera otrās stadijas (BII) krasta līnijai (ar absolūto augstumu 33 m v.j.l.), kurai raksturīgas bija bāru vaļņu un akumulatīvo terašu veidošanās. Šī baseina pastāvēšanas laikā bija ļoti aktīva krasta sanesu plūsma. Turklāt tā bija vēsta pretēji tagadējai – no ziemeļiem uz dienvidiem. Rezultātā gandrīz visu upju un upīšu gultnes tika pagrieztas uz dienvidiem. Salacai ceļu aizšķērsoja iespaidīgais Karateru bārs, kas kopā ar citiem veidojumiem lika upei gandrīz par 10 km pārvirzīties uz dienvidiem. Salacas pirmā virspalu terase atbilst

Litorīnas jūras līmenim, kura pastāvēja pirms 5 000-7 000 gadiem un apmēram par 5 m pārsniedz pašreizējo jūras līmeni.

Salacgrīvas posmā Salacas ielejas nogāžu relatīvais augstums svārstās no 5-15 m. Plašas, izteiktas virspalu terases vairāk raksturīgas posmam no “Brūveļiem” līdz Vecsalacai, lielākas platības aizņemot upes kreisajā krastā. Ielejas pamatkrasta absolūtais augstums sniedzās no 1.5 m v.j.l. Salacgrīvā pie tilta līdz 30 m v.j.l. teritorijas ZA galā lejpus Noriņas iztekas. Pamatkrasta reljefs ir samērā līdzens vai vietām paugurains. Augstākais punkts (35.09 m.v.j.l.) atrodas teritorijas ziemeļu galā, uz ielejas krants upes labajā krastā, netālu no “Briežlaužu” un “Priednieku” mājām.

1.3.3. Hidroloģija

Salacas upe iztek no Burtnieku ezera un tās garums ir 95 km. Teritorijai ap Salacas ieleju raksturīgs vienmērīgs lēzens virsmas slīpums jūras virzienā, kuru veidojusi ledāja mēles ārdošā darbība. Upes kopējais kritums ir apm. 42 m, jeb 0,4 m/km. Visstraujākais upes kritums ir lejtecē no bijušā Mērnietu dzelzceļa tilta līdz Jaunupes ietekai (~1m/km). Straumes ātrums posma augšējā daļā ir 0,2 – 0,3 m/s, bet upes lejtecē, sākot no “Jaunkalēju” mājām – 0,4 m/s, vietām līdz pat 0.6 m/s. Straujteces un krāces Salacā mijas ar lēnākiem upes posmiem. Salacgrīvas posmā dominējošie ir straujteču posmi. Vidējais upes platums šeit svārstās no 45 līdz 250 m upes lejtecē pirms Salacgrīvas tilta, bet vidējais upes dziļums ir no 1,5 līdz 2,5 m.

Pēc baseina kopplatības Salaca Latvijā ieņem piekto vietu Latvijā – tā platība ir 3420 km² (pēc citiem datiem – 3310 km² Latvijas teritorijā un 230 km² Igaunijas teritorijā). Apmēram 60 % no Salacas baseina aizņem Burtnieku ezera un tā ietekupju baseini. Arī Salacas noteci galvenokārt veido Burtnieka ezers, pietekas dod tikai 10-16 % no kopējās notekas. Līdz ar to ūdens režīmā vērojama Burtnieka regulējošā ietekme – pavasara un rudens ūdens līmeņa maksimumi Salacā ir izlīdzinātāki nekā citās upēs.

Ūdens temperatūra Salacā no maija vidus līdz septembra beigām turas virs +12°C, jūlijā sasniedzot līdz +19,7°C. Ziemā ledus sega saglabājas vidēji 80-90 dienas, tomēr vērojami bieži atkušņi, vižņi un lokāla ledus kustība.

Upes gultni lejtecē galvenokārt veido smilts, akmeņi un grants, bet pie ietekas jūrā, smilts ar dūņām. Upē vērojama tendence aizaugt ar ezerosāļiem, kas īpaši izteikts straujteču posmos. Upe lejtecē aizaugums vietām sasniedz līdz pat 60-80 % no upes platības.

Galvenās Salacas pietekas šī dabas aizsardzības plāna teritorijā ir: Korģe (Korģīte) un Jaunupe (kādreizējais kanāls, kas savieno Salacu ar Svētupi) (skat. **2. karti**). Vidējais straumes ātrums Korģē ir 0,2 m/s, bet Jaunupē – 0,3 m/s. Pieteku lejteces posmi atbilst β-α-mezosaprobai līdz α-mezosaprobai līmenim (piesārņots-stipri piesārņots līdz stipri piesārņotam). Upes saprobitāte pie Vecsalacas atbilst oligo-β-mezosaprobai līmenim (piesārņots – stipri piesārņots), taču pārējā upes posmā caurmērā ir β-mezosaprobs.

Upes ūdens kvalitāti negatīvi ietekmē tikai daļēji attīrītie notekūdeņi no Mazsalacas un Staiceles pilsētām, kā arī virszemes notece no lauksaimniecības zemēm. Tomēr caurteces apjoms un krāces veicina ūdens pašattīrīšanās spēju un samērā labu ūdens kvalitāti.

1.3.4. Augsnes

Lielākajā teritorijas daļā ārpus upes ielejas par augsnes cilmiezi kalpo morēnas smilšmāli un mālsmilts. Šeit galvenokārt ir izplatītas velēnu podzolaugšnes, kā arī vietās, kur ir aprūtināta virszemes notece vai paaugstināts gruntsūdens līmenis, sastopamas velēnu glejaugšnes.

Stāvajās ielejas nogāzēs dominē auglīgie eluviālie nogulumi, kurus vietām nomaina atsegti Arukilas un Burtnieku svītas smilšu, alerītu un mālu slāņi. Upes līkumos uzkrājušies pārsvarā smilšaini, kā arī vietām

grantaini nogulumi. Pateicoties ļoti daudzveidīgiem reljefa un mitruma apstākļiem (dažāda slīpuma nogāzēm, terasēm, gravām, avoksnājiem utt.) šeit veidojas komplicēta augšņu mozaīka. Nogāzēs normāla mitruma apstākļos galvenokārt dominē velēnu podzolaugšnes. Vietām upes palienēs izveidojušās aluviālās augšnes.

1.3.5. *Ainavas*

Salacas ielejas ainava aplūkota balstoties uz divām dažādām pieejām:

- ainavu ekoloģisko analīzi, kas analizē teritorijas telpiskās struktūras un funkcionāli ekoloģiskās attiecības starp ainavu vienībām;
- ainavu vizuāli estētisko vērtējumu, kas aplūko ainavu kā ap mums redzamo apkārtni un balstās uz objektīviem cilvēka vizuālās uztveres kritērijiem, kā arī subjektīviem priekšstatiem par to, kas ir skaists un kā mēs izprotam šo teritoriju.

1.3.5.1. *Ainavu ekoloģiskās struktūras raksturojums*

Teritorijas ainavu ekoloģiski telpisko struktūru nosaka dažādu vietas apstākļu kopums – reljefs, nogulumu sastāvs, mitruma apstākļi, barības vielu sadalījums, zemes lietojuma veidi un to maiņa laika gaitā, apdzīvojamība utt. (Melluma, 2003). Atkarībā no šiem apstākļiem veidojas dažādi biotopi un to telpiskais izvietojums, kas savukārt nosaka ainavas struktūras heterogenitāti un līdz ar to arī potenciālo bioloģisko daudzveidību.

Vadoties galvenokārt pēc reljefa formām, dabas parka teritorijā izdalāmi divi galvenie ainavu tipi:

- Salacas ieleja (kas ietver upes koridoru);
- ielejas pamatkrasta viļņotais līdzenums (ietverot apkārtējos meža masīvus un atklātās lauksaimniecības zemju platības).

Salacas ielejai raksturīga mozaīkveida struktūra, kas veidojusies pateicoties ļoti daudzveidīgiem dabiskajiem apstākļiem, kā arī cilvēka darbības rezultātā, izmantojot ielejas nogāzes un tās pamatkrasta līdzenumus lauksaimniecībā. Izteiktāka mozaīkveida struktūra Salacgrīvas posmā vērojama sākot no “Brūveļu” mājām un Korģītes iztekas līdz pat Salacgrīvai. Šeit dominē atklātās ainavas, kur noteicošās ir tradicionālās lauksaimniecības iezīmes. Posma augšdaļā ielejas stāvās nogāzes pārsvarā sedz meži, un tikai dažviet redzami nelieli un pārsvarā aizaugoši piemājas zemju lauki un pļavas.

Ainavas struktūrā var izdalīt trīs galvenos pamatelementus – matricas, plankumus un koridorus (Bell, 1999; Forman, Gordon, 1986). Matricas ir visplašākais un savstarpēji visvairāk saistītais ainavu elements un tādēļ tas ieņem noteicamo funkcionālo lomu ainavā, nosakot enerģijas un materiālu apriti, kā arī sugu izplatību. Salacas ielejā un tās apkārtnē matricu veido plašie meža masīvi un tikai ap pašu Salacgrīvu un Vecsalacu izveidojusies plašāka atklāto lauksaimniecības zemju teritorija, kas vietējā mērogā varētu tikt pielīdzināta matricai. Analizējot kartogrāfisko materiālu (1987. gadā izdotās topogrāfiskās kartes un 1999. gadā iegūto ortofoto materiālu), vērojama tendence meža masīviem izplesties, kas īpaši izteikta upes ielejas nogāzēs un virspalu terasēs. Tomēr Salacgrīvas apkārtnē vērojama tendence izplesties pilsētas robežai, veidojoties arvien jaunām apbūvētajām teritorijām, tādēļ paredzams, ka šeit arī turpmāk dominējošās būs atklātās vai apbūvētās ainavas, kas var arī uzvirzīties pieguļošajiem mežu masīviem.

Kā jau tika minēts, posma augšdaļā līdz Korģītes ietekai mežu masīvi ieskauj platības ziņā mazākos lauksaimniecības zemju veidotos plankumus. Šo plankumu izmēri pārsvarā ir nelieli (vidēji 1-3 ha) un tie izvietojušies ielejas virspalu terasēs, piemēram, pie tūristu apmetņu vietas iepretim “Mūnām”, kā arī pie “Ķieģeļniekiem”, “Veckalējiem” un “Ozolpils”. Lielāks plankums jau veidojas pie “Brūveļiem” un “Saulskalniem”, kurš apvieno ielejas nogāzē esošās vairākas saimniecības. Posma lejasdaļā ir pretēja situācija – šeit lauksaimniecības zemes ieskauj salīdzinoši nelielus mežu nogabalus uz ielejas nogāzēm. Vietām šie mežu plankumi savienojas ar lielākiem mežu nogabaliem ielejas pamatkrastā un tiem pieguļošajiem lielajiem mežu masīviem, kas dominē ielejas tuvākajā apkārtnē.

Centrālais ainavas elements teritorijā ir upes ielejas veidotais koridors, kuram piemīt ļoti svarīga ekoloģiska nozīme – tas kalpo par migrācijas ceļu daudzām augu un dzīvnieku sugām, nogāžu apaugums kontrolē ūdens noteci, ierobežo minerālo barības vielu noplūdi un aizkavē nogāžu erozijas procesu, līdz ar to samazinot upē ieskaloto duļķu materiāla daudzumu un uzlabojot ūdens kvalitāti. No posma augšējās robežas līdz Korģītes iztekai ielejas nogāzes klāj vienlaidus apaugums, bet ar nelieliem pārtraukumiem tas turpinās pat līdz Vecsalacai. Savukārt no Vecsalacas līdz Salacgrīvai apaugums uz ielejas nogāzēm sastopams jau tikai atsevišķos izolētos plankumos.

No ainavu ekoloģiskā viedokļa apaugumu uz ielejas nogāzēm būtu nepieciešams saglabāt, kaut arī no vizuāli estētiskā viedokļa posma augšdaļā prasītos veidot vairāk atklātas platības, lai daudzveidotu ielejas ainavu. Posma lejasdaļā, kur matricu veido atklātās lauksaimniecības zemju ainavas, apaugums uz nogāzēm ieņem būtiskāku lomu sugu migrācijai apstākļu nodrošināšanai. Savukārt upes posmos, kur nogāzes klātas ar vienlaidus apaugumu, ievērojami samazinās vides apstākļu daudzveidība, kas līdz ar to negatīvi ietekmē sugu un biotopu daudzveidību. Tādēļ šajā posmā būtu nepieciešama sabalansēta pieeja ielejas ainavas veidošanā, pēc iespējas saglabājot mežu nogabalus ielejas nogāzēs leļpus Korģītes iztekas, bet posma augšdaļā novēršot aizaugšanas procesus vēl atlikušajās atklātajā platībās un varbūt arī atsevišķās vietās, kur tas iespējams, atbrīvojot no apauguma piekrastes joslu un lēzenākās nogāzes.

Ainavu iespējams raksturot arī pēc dominējošā cilvēku darbības veida, nosakot funkcionālos ainavu tipus, kas atspoguļo gan ainavas uzbūvi, gan arī turpmākās izmantošanas iespējas (Melluma, 2003). Šis dalījums ietver kā ainavu ekoloģiskos tā arī vizuālās uztveres aspektus.

Konkrētajā Salacas posmā izšķirami šādi funkcionālo ainavu tipi (skat. pielikumā **4. karti**):

- **Lauku jeb agrārās ainavas** – dominē lauksaimnieciskā darbība, kas nosaka ainavas uzbūvi un tajā notiekošos procesus. Salacas ielejā izdalāmi divi lauku ainavas apakštipi:
 - *tradicionālās lauku ainavas* – ar nelielām tīrumu platībām, lauku sētām un līdzenumu ainavai raksturīgu grāvju tīklu, savrupiem kokiem un koku grupām. Šās ainavas atspoguļo zemes lietojumveidu struktūru pagājušā gadsimta 30.- 40. gados, tādēļ uzskatāmas par kultūrvēsturisku vērtību. Aplūkojamā teritorijā tās izplatītas galvenokārt upes kreisajā krastā no Korģītes iztekas līdz Salacgrīvas robežai, kā arī nelielajos lauksaimniecības zemju plankumos posma augšdaļā;
 - *meliorētās lauku ainavas* – ar plašām atklātām teritorijām un lieliem tīrumu masīviem, galvenokārt dominē Salacgrīvas un Vecsalacas apkārtņē ielejas pamatkrastā un tam pieguļošajās lauksaimniecības zemēs.
- **Meža ainavas** – dominē mežsaimnieciskā darbība. Šis ir izplatītākais ainavu tips Salacas ielejā, kā arī tās apkārtņē. Salacgrīvas posmā pārstāvēti visi galvenie meža ainavu tipi. Upes labajā krastā, sākot no posma robežas līdz pat Vecsalacai noteicošās ir *sausieņu meža ainavas*, savukārt kreisajā krastā posma augšdaļā raksturīgas ir *meliorētās meža ainavas*, bet *meža mozaīkveida ainavas* vairāk raksturīgas posmam no “Ozolpils” līdz Korģītes iztekai.
- **Urbanizētās ainavas** – pilsētas un ciemati, kur dominē cilvēka veidotie elementi un vērojama liela antropogēnā slodze uz vidi, kā arī izteiktas vides problēmas. Šajā Salacas ielejas posmā izteikta urbanizētā ainava vērojama Salacgrīvas teritorijā, kā arī mazākā mērā Vecsalacā pie darbnīcām.
- **Transporta koridoru ainavas** – tās saistītas ar ceļiem un citām līnījveida būvēm, kur dominē transporta ietekme uz apkārtni. Šajā teritorijā transporta koridori nav īpaši izteikti (ceļi saplūst ar apkārtējo ainavu, kļūstot par tās elementiem). Izteiktākā transporta koridoru ietekme ainavā vērojama ap asfaltētajiem ceļiem, kas ieskauj dabas parka teritoriju Salacgrīvas pilsētas robežās. Šajā teritorijas daļā ir arī izteiktāka urbanizācijas pakāpe, kas nākotnē domājams, pateicoties labajai pieejamībai, varētu arvien pieaugt.

1.3.5.2. Ainavas vizuāli estētiskais raksturojums

Ainavas uztvere ir ļoti atkarīga no katra cilvēka individuālās pieredzes, dzīves stila, izglītības un pat profesijas. Vieniem patīkamāka šķiet cilvēka darbības mazskarta dabiskas vides ainava, bet citi savukārt

dod priekšroku maksimāli sakoptai, tradicionālai lauku vides ainavai. Tādēļ ainavas vizuālais vērtējums jebkurā gadījumā būs subjektīvs.

Ainavas vērtību no vizuāli estētiskā viedokļa nosaka dažādi aspekti, piemēram, ainava kā dzīves un darba vide cilvēkiem, kā informācijas avots par procesiem dabā un teritorijas kultūrvēsturisko mantojumu vai arī kā potenciāls tūrisma produkts.

Galvenie kritēriji, pēc kuriem vadīties, vērtējot ainavas vizuāli estētisko nozīmi, ir šādi: pirmkārt, tās pieejamība, jo vizuāli ainava kļūst par vērtību tikai to ieraugot, otrkārt, vizuālās uztveres parametri (pārskatāmība, noslēgtība) un, treškārt, subjektīvais vērtējums – patīk vai nepatīk. Tādēļ ainavas vērtējums ir atkarīgs arī no izvēlēta skatu punkta. Aplūkojot ainavu kā potenciālu tūrisma objektu, galvenie iespējamie skatu punktu novietojumi ir šādi:

- skats no ceļa, pārvietojoties ar automašīnu;
- skats no ielejas nogāzes;
- skats no tiltiem;
- skats no upes, braucot ar laivu.

7. kartē “Esošā tūrisma infrastruktūra un tūrisma attīstības iespējas” ir atzīmētas nozīmīgākās esošās un potenciālās skatu vietas, kas tika apsekotas un novērtētas plāna izstrādes gaitā (skat. **4. pielikumu**).

Vislabākās iespējas novērtēt Salacas ielejas ainavu šajā posmā ir braucot vai ejot pa autoceļu (P12) upes kreisajā krastā starp Jaunumi un Korģīti. Šeit vietām paveras izteiksmīgas tālās ainas pāri upes ielejai un tās meandru līkumiem, bet tuvās ainas veido labi iekoptas upes virspalu terases. Viena no izcilākajām skatu vietām atrodas pie “Silvēveru” mājām, bet ļoti iespaidīgi skati vērojami arī nedaudz tālāk lejpus Korģītes iztekas. Šīs ir vienas no retajām vietām visā Salacas ielejā, kur tieši pie autoceļa atrodamas labi pārredzamas, atklātas ainavas. Braucot pa upes labo krastu no Vecsalacas Mērnieku virzienā, atklātas skatu vietas praktiski nav pieejamas, kaut arī ceļš daudzviet pietuvojās stāvajai ielejas nogāzei. Pie šī ceļa būtu vēlams dažviet paretināt ielejas nogāžu apaugumu, lai rastos iespēja saskatīt upi. Kā viens no potenciālajiem šādiem skatu punktiem varētu būt netālu no “Briežlaužņu” mājām.

Labs skats pār Salacas ieleju vērojams no autoceļu tilta pie Vecsalacas. Šeit arī vērojama atklāta ainava, kurā labi izceļas Vecsalacas muižas parks ar izteiksmīgiem veciem ozoliem. Lielu ozolu rindas daudzveido arī ielejas ainavu upes pretējā krastā.

Dažviet labas iespējas aplūkot ielejas ainavu ir pārvietojoties gar ielejas nogāzi kājām vai nobraucot no galvenajiem ceļiem. Vairāk gan tas attiecas uz posma lejasdaļu ap Salacgrīvu, Vecsalacu un Korģītes izteku, jo augstāk stāvās ielejas nogāzes klāj meži, un iespējas skatīt upi arī no pašas nogāzes krants ir samērā ierobežotas.

Tāpat kā citviet, dabas parka teritorijā vislabākās iespējas izbaudīt Salacas ielejas ainavas ir braucot ar laivu pa upi. Tomēr posma augšdaļā, pateicoties stāvajām, apaugušajām ielejas nogāzēm, arī skatoties no upes pārsvarā dominē tuvās ainas – tās veido vizuāli krāšņi nogāžu meži, kurus dažviet nomaina izteiksmīgi smilšakmens atsegumi (šajā posmā tie apskatāmi praktiski tikai no upes). Sākot no “Brūveļiem” pamazām sāk dominēt daļēji atklāta tradicionālā lauku ainava, kur kā krāšņākie ainavas elementi izceļas lielle ozoli upes krastos, Vecsalacas muižas kompleksā, kā arī atsevišķas vizuāli pievilcīgas mājvietas.

Kopumā Salacas ielejas ainava Salacgrīvas posmā vērtējama kā vizuāli spilgta un daudzveidīga sākot ar stipri norobežotu, šauru upes koridora ainavu līdz pat atklātai tradicionālai lauku ainavai, kas sniedzas pāri ielejas robežām. Apsaimniekojot ieleju, ainavu aizsardzībai un to kvalitātes uzlabošanai jāpievērš īpaša uzmanība, jo ainava ir uzskatāma par vienu no svarīgākajiem ielejas resursiem gan tūrismam, gan ielejas attīstībai kopumā.

1.4. Teritorijas bioloģiskais raksturojums

1.4.1. Flora

Teritorijas izpētes pakāpe

Salacas ielejas floru epizodiski pētījuši un herbārija materiālu vākuši tādi botāniķi kā K.R. Kupfers, N.Malta, A. Zāmels, A.Rasiņš, E.Vimba, G.Ābele un citi. Plašus floras un veģetācijas pētījumus 70-to gadu sākumā Piejūras ģeobotāniskajā rajonā veica ZA Bioloģijas institūta botāniķi (Табака Л. 1974. *Флора и растительность Латвийской ССР Приморская низменность* Рига. 140 с.). Vairāku gadu pētījumu rezultātā šajā rajonā tika reģistrētas 1212 vaskulāro augu sugas.

Tipiskākās un izplatītākās sugas

Dabas parka “Salacas ieleja” Salacgrīvas posms atrodas Piejūras ģeobotāniskajā rajonā. Šī teritorija ir bioloģiskā ziņā ļoti daudzveidīga, un pateicoties tam arī tās flora ir ļoti bagāta. Dabas aizsardzības plāna sagatavošanas laikā 2004. gada sezonā šeit tika reģistrētas apm. 450 vaskulāro augu sugas, kas salīdzinoši nelielai teritorijai īsā sezonas posmā ir, ja ne pilns, tad vismaz raksturīgais sugu skaits

Teritorijā sastopamās augu sugas aprakstītas pēc to izplatības galvenajos biotopu tipos.

Ļaivas

Sausās Ļaivas šajā Salacas ielejas posmā sastopamas samērā reti, kaut arī nedaudz lielākās platībās salīdzinot ar pārējo ielejas teritoriju. Šeit konstatētā sauso Ļaivu apakštipā – stepju Ļaivās raksturīgākās sugas ir kailā Ļaivauzīte *Helictotrichon pratense*, lielziedu vīgrieze *Filipendula vulgaris*, klinšu noraga *Pimpinella saxifraga*, kalnu āboliņš *Trifolium montanum* u.c. Pavisam nelielas platības aizņem vēl viens sauso Ļaivu apakštips – smiltāju Ļaivas, kurās dominē aitu auzene *Festuca ovina* un šaurlapu skarene *Poa angustifolia*.

Visizplatītākās šajā posmā ir mēreni mitrās – atmatu un īstās Ļaivas. Atmatu Ļaivās biežāk sastopamas sugas ir parastā smaržzāle *Anthoxanthum odoratum*, parastā smilga *Agrostis tenuis*, parastais vizulis *Briza media*, sarkanā auzene *Festuca rubra*, pelašķis *Achillea millefolium*, šaurlapu ceļteka *Plantago lanceolata*, kodīgā gundega *Ranunculus acris*, baltā madara *Galium album*, Ļaivas timotiņš *Phleum pratense*, Ļaivas auzene *Festuca pratense*, kamolzāle *Dactylis glomerata*. Īstajās Ļaivās dominē pūkainā Ļaivauzīte *Helictotrichon pubescens*, daudzas jau iepriekš minētās sugas, kā arī Ļaivas dzelzene *Centaurea jacea*, Ļaivas dedestiņa *Lathyrus pratensis*, parastā pīpene *Leucanthemum vulgare* u.c.. Paretam sastopamas Ļaivas, kurās mozaīkveidā dominē bezakotu zaķauza *Bromopsis inermis*.

Atšķirībā no Salacas augšteces un vidusteces, upes lejtecē daudz vairāk sastopamas mitrās un slapjās Ļaivas, kurām palu periodos applūst šaurāka vai platāka piekrastes josla. Šajās Ļaivās dominē parastā vīgrieze *Filipendula ulmaria*, Ļaivas bitene *Geum rivale*, purva gerānija *Geranium palustre*, parastā ciņusmilga *Deschampsia cespitosa*, ziemeļu madara *Galium boreale*, purva purene *Caltha palustris*, lēdzerkste *Cirsium oleraceum*, purva madara *Galium palustre*, nereti arī dižzirdzene *Angelica archangelica* u.c. sugas.

Slapjās Ļaivās biežāk sastopamās sugas ir slaidais grīslis *Carex acuta*, divrindu grīslis *Carex disticha*, parastais miežubrālis *Phalaroides arundinacea*, meža meldrs *Scyrrpus sylvatica*, meža suņuburkšķis *Anthriscus sylvestris* u.c.

Meži

Izplatītākie šajā teritorijā ir skuju koku sausieņu meži, kur raksturīgākās koku sugas ir parastā priede *Pinus Silvestris* un parastā egle *Picea abies*, kā arī vietām sastopams āra bērzs *Betula pendula*. Pamežā, kas galvenokārt veidojas priežu damakšņos un egļu gāršās, izplatīts parastais pīlādzis *Sorbus ocuparia*, parastā lazda *Corylus avelana* un krūklis *Frangula alnus*. Zemsedzes sastāvs ir atkarīgs no konkrētā meža tipa – priežu mētrājos dominē mellene *Vaccinium myetillus*, priežu lānā – Ļaivas nārbulis *Malampyrum pratense* un niedru ciesa *Calamagrostis arundinacea*, priežu damakšņos – niedru ciesa *Calamagrostis arundinacea*, parastā ērgļpārde *Pteridium aquilinum*, klinšu kaulene *Rubus saxatilis*, savukārt egļu gāršās raksturīgas

ziemas kaņepes – *Mercurialis perennis* un izplēstā ēnsmilga *Milium efussum*. Sūnu stāvam raksturīgākās sugas ir Šrēbera rūšaine *Pleurozium schreberi*, spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens*, sausienes skrajlape *Plagiomnium affine* un lielā spuraine *Rhytidiadelphus triquetrus*.

Īpaši sugām bagāti ir teritorijā bieži sastopamie baltalkšņu sausieņu meži un jaukto koku damakšņi un gāršas. Koku stāvu šajos meža tipos veido baltalksnis *Alnus glutinosa*, parastā liepa *Tilia cordata*, parastā goba *Ulmus glabra*, parastā apse *Populus tremula*, parastā kļava *Acer platanoides*, kā arī vietām parastā priede *Pinus sylvestris*, parastā egle *Picea abies* un āra bērzs *Betula pendula*. Jaukto koku gāršām raksturīgi ir arī parastais ozols *Quercus rubus* un parastais osis *Fraxinus excelsior*. Pamežu galvenokārt veido parastā ieva *Padus avium* un parastais sausserdis *Lonicera xylosteu*, bet jaukto koku gāršās arī parastais krūklis *Frangula alnus* un parastā lazda *Corylus avellana*. Zemsedzei raksturīga ir ērgļpārde *Pteridium aquilinum*, klinšu kaulene *Rubus saxatilis*, dzeltenā zeltgalvīte *Solidago virgaurea*, niedru ciesa *Calamagrostis arundinacea*, ziemas kaņepene *Mercurialis perennis*, kumeljpēda *Asarum europaeum*, birztaļas skarene *Poa remota* un krauklene *Actaea spicata*. Sūnu stāvs visizteiktākais ir jaukto koku damakšņiem un sugu sastāva ziņā līdzīgs kā skujkoku sausieņu mežiem.

Melnalkšņu liekņās koku stāvā dominē melnalkšņi *Alnus glutinosa*, bet vietām piemistrojumā sastopams parastais osis *Fraxinus excelsior*, parastā goba *Ulmus glabra* un baltalksnis *Alnus incana*, pamežā parastā ieva *Padus avium* un parastais krūklis *Frangula alnu*, zemsedzei raksturīga lēdzerkste *Cirsium oleraceum*, parastā vīgrieze *Filipendula ulmaria*, parastā purvpārde *Thelypteris palustris*, parastā zeltene *Lysimachia vulgaris*, bet sūnu stāvā sastopama parastā smailzarīte *Calliergoniella cuspidata*, parastā kociņsūna *Climacium dendroides*, mīkstā dumbrene *Calliergon cordifolium*, lielā spuraine *Rhytidiadelphus triquetrus* un vēl dažas sugas. Uz koku stumbriem vietām lielā daudzumā sastopama epifītiskā sūna *Metzgeria furcata* un ķērpis *Arthonia spadicea*, kas ir dabisko meža biotopu indikatorsugas.

Atsegumi

Uz smilšakmens atsegumiem izklaidus konstatētas tādas sugas kā parastā saldsaknīte *Polypodium vulgare*, trauslā pūslīšpārde *Cystopteris fragilis*, Linneja kailpārde *Gymnocarpium dryopteris*, nereti sastopama plakanā skarene *Poa compressa*, baltā madara *Galium album* u.c.

Upes piekrastes joslā dominē parastais miežubrālis *Phalaroides arundinacea*, slaidais grīslis *Carex acuta*, divrindu grīslis *C. disticha*, parastā krastkaņepe *Eupatorium cannabinum*, meža meldrs *Scirpus sylvaticus*, parastā kalme *Acorus calamus*, upes kosa *Equisetum fluviatile*, parastā niedre *Phragmites australis*, ezera meldrs *Scirpus lacustris*, bieži sastopams arī dižtītenis *Calystegia sepium*. Palieņu pļavās, ja tās netiek apsaimniekotas, nereti plašas, blīvas audzes veido parastā niedre *Phragmites australis*, izskaužot citu sugu daudzveidību.

Aizsargājamās augu sugas

Tabulā 1.4. apkopota informācija par teritorijā sastopamām, Latvijā un Eiropā aizsargājamām un ierobežoti izmantojamām augu sugām, kā arī sugām, kuras minētas Latvijas Sarkanajā grāmatā.

Tabula 1.4. Nacionālajā un Eiropas līmenī aizsargājamās augu sugas

Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	LSG	PD	MK Nr. 396	MK Nr.45
1. <i>Agrimonia pilosa</i>	Spilvainais ancītis		II		
2. <i>Allium ursinum</i>	Laksis	3			1
3. <i>Dactylorhiza incarnata</i>	Stāvlapu dzegužpirkstīte	4		1	
4. <i>Dactylorhiza maculata</i>	Plankumainā dzegužpirkstīte	4		1	
5. <i>Lunaria rediviva</i>	Daudzgađīgā mēnesene	4		1	1
6. <i>Lycopodium annotinum</i>	Gada staipeknis	4	V	2	
7. <i>Lycopodium clavatum</i>	Vāļīšu staipeknis	4	V	2	
8. <i>Platanthera bifolia</i>	Smaržīgā naktsvijole	4		1	

Apzīmējumi:

LSG – Latvijas Sarkanā grāmata (Spuris 1998). LSG tiek lietotas sekojošas apdraudēto sugu kategorijas, kas atbilst vecajām IUCN kategorijām: **0.** kategorija – izzudušās sugas; **1.** kategorija – izzūdošās sugas; **2.** kategorija – sarūkošās sugas; **3.** kategorija – retās sugas; **4.** kategorija – maz pazīstamās sugas

PD – Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEC: **II** – II pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana. * – prioritāra suga; **III** – III pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešams stingrs aizsardzības režīms; **V** – V pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama.

MK Nr. 396, 2000 (ar grozījumiem MK Nr. 627, 27.07.2004) – Ministru Kabineta noteikumi par “Īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” **1.** pielikums. Īpaši aizsargājamo sugu saraksts. **2.** pielikums. Ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu saraksts.

MK Nr. 45, 2001 – Ministru Kabineta noteikumi par “Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi” **1.** pielikums, Īpaši aizsargājamo dzīvnieku, ziedaugu, paparžaugu, sūnu, ķērpju un sēņu sugas, kurām izveidojami mikroliegumi.

No minētajām aizsargājamām augu sugām Latvijā samērā reti sastopamas ir:

- **Laksis (mežloks)** (*Allium ursinum*) – izplatības areāls Eiropā un DR Āzijā mēreni siltā un mērenā joslā. Latvijā sastopams upju un ezeru krastos un krastu nogāzēs – izplatības areāla austrumu robežas tuvumā. Konstatēts 3 vietās ar mežu apaugušās krasta nogāzēs vai sāngravās.
- **Spilvainais ancītis** (*Agrimonia pilosa*) – izplatības areāla robeža šķērso Latvijas teritoriju un A-Latvijā šī suga sastopama samērā reti, R-Latvijā ļoti reti, bet R-Eiropā vispār nav sastopama. Konstatēta 1 atradnē mežmalā.
- **Daudzgadīgā mēnesene** (*Lunaria rediviva*) – izplatības areāls lielākajā daļā Eiropas. Latvijā diezgan reti sastopama, galvenokārt mežainās upju ielejās. Konstatēta 2 vietās stāvās krasta nogāzēs lapkoku mežos.

Pie Latvijā samērā bieži sastopamām sugām pieskaitāmas:

- **Plankumainā dzegužpīrkstīte** (*Dactylorhiza maculata*) – izplatības areāls aptver gandrīz visu Eiropu (izņemot dienvidu apgabalus) un nelielu Āzijas daļu. Konstatēta 7 atradnēs, galvenokārt mēreni mitrās un mitrās pļavās.
- **Stāvlapu dzegužpīrkstīte** (*Dactylorhiza incarnata*) – izplatības areāls Eiropā un Rietumāzijā no mēreni siltās līdz vēsajai joslai. Konstatēta 1 atradnē mitrā pļavā.
- **Smaržīgā naktsvijole** (*Platanthera bifolia*) – izplatības areāls aptver Eiropas un Rietumāzijas mēreno un subarktisko joslu. Konstatēta 3 atradnēs, galvenokārt mēreni mitrās vai mitrās pļavās, mežmalās.
- **Gada un vāļšu staipekņi** (*Lycopodium annotinum*, *L.clavatum*) ir cirkumpolāri izplatītas sugas. Kaut arī Latvijā bieži sastopamas, tomēr dekoratīvā izskata dēļ ir apdraudētas. Turklāt jāņem vērā, ka staipekņi atjaunojas ļoti lēni – sporas sadīgst un protallijs nogatavojas 10-15 gados un tikai pēc tam sāk attīstīties jaunie augi. Abas sugas konstatētas katra vienā atradnē, tomēr rūpīgi inventarizējot mežus, to skaits noteikti būtu daudz lielāks, jo šajā teritorijā atrodas tām piemēroti biotopi – priežu un jaukto koku meži, kur mitrākajās vietās varētu konstatēt gada staipekni, bet sausākos priežu mežos vāļšu staipekni.

Pavisam kopā konstatētas 18 īpaši aizsargājamo augu sugu atradnes, taču vairākas no sugām, piemēram, abas staipekņu sugas, iespējams arī dzegužpīrkstītes *Dactylorhiza incarnata*, noteikti ir konstatējamās biežāk. Mežos mitrākajās vietās vēl varētu būt sastopama apdzira *Huperzia selago*.

Sugas, kuru aizsardzības nodrošināšanai nepieciešams veikt papildus pētījumus

Teritorijā būtu nepieciešami sūnu, ķērpju un sēņu pētījumi, jo par šīm sugu grupām dati vai nu nav vispār pieejami vai arī tie ir fragmentāri. Pļavas būtu vērtīgi apsekot pašā vasaras sākumā, kad tur iespējams izdotos konstatēt kādas dzegužpuķu sugas un iespējams arī bezdelīgactiņas (biotops pie “Sauleskalniem” tam ļoti piemērots). Ir herbārija dati (Vimba, 1957, Ābele, Barone, 1982) par Latvijā retu grīšļu sugu Vecsalacā pie mehāniskajām darbnīcām – Devela grīšli *Carex davalliana*, taču to tur neizdevās konstatēt, nebija pat piemērota biotopa.

Nogāžu mežos jauktu koku gāršās, kur izteikts zemsedzes pavasara aspekts, varētu atrast tādas retas sugas kā sīpoliņu zobainīti *Dentaria bulbifera* (ir konstatēta Salacas krastos - Biol instit herb. dati) un vidējo cīrulīti *Corydalis intermedia* (Barone, 1983).

1.4.2. Fauna

1.4.2.1. Putni

Teritorijas izpētes pakāpe

Teritorijā nav veikti sīki ornitoloģiski pētījumi. Šajā pārskatā izmantoti dati, kas iegūti teritorijas apsekošanā (ejot gar upes labo krastu) 2004. gada 13. maijā, kā arī papildus informācija no Salacas Dabas parka apsekošanas protokoliem no Natura 2000/Emerald projekta 2001-2004. gadā. Papildus tam, braucot ar laivu 2001. gadā, tikusi veikta zivju dzenīšu *Alcedo atthis* uzskaitē. Kopumā apsekojumu var uzskatīt par apmierinošu dabas aizsardzības plāna vajadzībām, kaut arī nav konstatētas visas šeit potenciāli sastopamās putnu sugas.

Tipiskākās un izplatītākās sugas

Vairums sastopamo putnu sugu šajā Salacas ielejas posmā ir tā sauktās “fona sugas”, kuras ir parastas visā Latvijas teritorijā. Visas konstatētās putnu sugas ir uzskaitītas **5. pielikumā**.

No aizsardzības viedokļa, interesantākā dabas parka daļa ir pati upes ieleja: nogāžu meži un smilšakmens atsegumi. Tieši ar šiem ainavas elementiem saistītas tādas aizsargājamās sugas kā trīspirkstu dzenis *Picoides tridactylus*, vidējais dzenis *Dendrocopos medius*, mazais mušķērājs *Ficedula parva*, krasta čurkste *Riparia riparia* un zivjudzenītis *Alcedo atthis*. No upes biotopiem raksturīgākām sugām šeit ir sastopama lielā gaura *Mergus merganser*, zivju dzenītis *Alcedo atthis* un gaigala *Bucephala clangula*, bet retāk sastopama ir meža pīle *Anas platyrhynchos*.

Meža biotopos diezgan parastas varētu būt tādas sugas kā peļu klijāns *Buteo buteo*, meža pūce *Strix aluco* un melnā dzilna *Dryocopus martinus*. No pļavu biotopiem raksturīgajām sugām Salacas ielejā bieži sastopams ir baltais stārķis *Ciconia ciconia*, lauku balodis *Columba palumbus*, lauku cīrulis *Alauda arvensis*, dzeltenā stērste *Emberiza citrinella*, baltā cielava *Motacilla alba*, bet no retāk sastopamiem minams sila cīrulis *Lullula arborea*. Taču kopumā putnu fauna šajos biotops neatšķiras no apkārtējām teritorijām un ir tipiska šim reģionam.

Nozīmīgākās aizsargājamās putnu sugas

Tabulā 1.5. apkopota informācija par nozīmīgākajām teritorijā sastopamām, Latvijā un Eiropā aizsargājamām un ierobežoti izmantojamām putnu sugām, kā arī sugām, kuras minētas Latvijas Sarkanajā grāmatā.

Tabula 1.5. Nozīmīgākās nacionālajā un Eiropas līmenī aizsargājamās putnu sugas.

Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	LSG	ES PD	MK Nr. 396	MKNr.45
1. <i>Alcedo atthis</i>	Zivjudzenītis	3	I	1	
2. <i>Bonasa bonasia</i>	Mežzirbe		I	2	
3. <i>Ciconia ciconia</i>	Baltais stārķis		I	1	
4. <i>Crex crex</i>	Grieze	2	I	1	
5. <i>Dendrocopos medius</i>	Vidējais dzenis	3	I	1	2
6. <i>Dryocopus martinus</i>	Melnā dzilna		I	1	
7. <i>Ficedula parva</i>	Mazais mušķērājs		I	1	
8. <i>Lanius collurio</i>	Brūnā čakste		I	1	
9. <i>Lullula arborea</i>	Sila cīrulis		I	1	
10. <i>Mergus merganser</i>	Lielā gaura	2		1	2
11. <i>Picoides tridactylus</i>	Trīspirkstu dzenis	3	I	1	2

Apzīmējumi:

LSG – Latvijas Sarkanā grāmata. LSG tiek lietotas sekojošas apdraudēto sugu kategorijas, kas atbilst vecajām IUCN kategorijām: **2.** kategorija – sarūkošās sugas; **3.** kategorija – retās sugas; **4.** kategorija – maz pazīstamās sugas.

PD – Eiropas Savienības Putnu Direktīvas, 79/409/EEC: **I** pielikums – putnu sugas, kuru aizsardzībai nepieciešams izveidot speciālas aizsargājamās teritorijas.

MK Nr. 396, 2000 – Ministru Kabineta noteikumi par “Īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” **1.** pielikums – Īpaši aizsargājamo sugu saraksts.

MK Nr. 45, 2001 – Ministru Kabineta noteikumi par “Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi” 2. pielikums – Īpaši aizsargājamās putnu sugas, kurām izveidojami mikroliegumi.

No aizsardzības viedokļa nozīmīgākās sugas ir zivjudzenītis *Alcedo atthis*, baltais stārķis *Ciconia ciconia*, un vidējais dzenis *Dendrocopos medius*, kurām saskaņā ar starptautiskajiem Putniem nozīmīgo vietu kritērijiem, dabas parks “Salacas ieleja” klasificējams kā viena no 5 labākajām vietām Latvijā sugas aizsardzībai. Kā samērā nozīmīga šī teritorija vērtējama arī griezes *Crex crex* aizsardzībai.

Bez ES līmenī aizsargātām sugām, jāpiemin vismaz 2 sugas – lielā gaura *Mergus merganser* un krasta čurkste *Riparia riparia*, kas ir tipiskas tāda lieluma upēm kā Salaca, turklāt pēdējā ar atkarīga no smilšakmens atsegumiem.

14.2.2. Zīdītājdzīvnieki

Teritorijas izpētes pakāpe

Atsevišķu publicētu pētījumu par zīdītāju faunu Salacas ielejā nav. Norādes par ūdru sastopamību šajā teritorijā atrodamas pētījumā par ūdru barošanu Salacā un tās pietekās 90-to gadu vidū (Birzaks et al. 1998). Vairākkārt veiktas arī ūdru un bebru darbības pazīmju uzskaites, pēc kurām, izmantojot noteiktu metodiku (Ozoliņš, Rantiņš, 1988; Балодис 1990; Ozoliņš 1999), vērtēts aptuvenais Salacas upi apdzīvojošais abu sugu dzīvnieku skaits. Šo uzskaišu materiāli un rezultāti meklējami LU studentu diplomdarbu (Riekstiņa, 1989) un LVMI “Silava” pētījumu atskaišu arhīvos (Ozoliņš, Balodis 1995-1997).

Valsts mežniecībās pieejami medījamo zīdītāju un ūdru uzskaites dati, ko veic Valsts meža dienests pa mežniecību teritorijām, kā arī ziņas par nomedīto dzīvnieku skaitu. Tomēr materiālam ir vienīgi orientējoša vērtība, jo Salacas ieleja aizņem tikai nelielu daļu no attiecīgo mežniecību kontrolējamām platībām.

2001. un 2002. gadā Salacas ieleja apsekota EMERALD projekta ietvaros. Pēdējā teritorijas papildus apsekošana notikusi 2004. gada 15. augustā, apmeklējot raksturīgākos biotopus un reģistrējot lielo zīdītāju darbības pēdas ar vieglo automašīnu izbraucamu ceļu tuvumā visā attiecīgā Salacas posma garumā. Apsekošanas laikā vērtība galvenokārt vēltīta sauszemes biotopiem, kā arī Salacas pieteku stāvoklim un apdzīvotībai.

Tipiskākās un izplatītākās sugas

Par Salacas upes un tās ielejas pastāvīgiem apdzīvotājiem jāuzskata beбри *Castor fiber* un ūdri *Lutra lutra*. Par nozīmīgu biotopu abu sugu populācijām šajā posmā Salaca kļuvusi ne vēlāk kā astoņdesmito gadu sākumā. 1983. gadā beбри konstatēti tikai vienā vietā – apmēram kilometru uz leju no Korģītes ietekas. Tomēr drīz pēc tam beбри strauji aizņēma Salacas lejteci, un 1995. gadā to svaigas darbības pazīmes nebija saskatāmas vairs tikai 50% no krastu līnijas kopgaruma, bet jau 1997. gadā apskatāmo ielejas posmu beбри apdzīvoja visā garumā. Tā kā attālumi starp svaigas bebru darbības pazīmēm Salacā kopš tā laika ir īsāki par vienu kilometru, pēc bebru uzskaites metodikas (Балодис 1990) un, ņemot vērā posma kopgarumu, jāsecina, ka bebru kopējais skaits nav mazāks par 60.

Arī ūdru pēdas atrodamas ļoti bieži visā posmā. Ūdru intensīvāk apdzīvotie posmi ir ap Korģītes ieteku un nedaudz uz augšu no aplūkotās ielejas daļas – starp Sarkanajām klintīm un Noriņas ieteku. Ūdru relatīvais apdzīvotības blīvums aptuveni sakrīt ar vidējo Latvijā, kas noteikts kā ūdru darbības koncentrācijas vietas vidēji ik pēc 8,3 km upju tecējuma (Ozoliņš 1999). Sākot ar 1995. gadu Salacā reģistrētas Amerikas ūdeles pazīmes, taču visdrīzāk tās apdzīvojušas upes ieleju un tās pietekas jau agrāk. (Ozoliņš, Pilāts 1995).

Tā kā abās pusēs Salacas ielejai ir plaši mežu masīvi, vairāk vai mazāk regulāri teritoriju apmeklē arī visas medījamo zīdītāju sugas, kas reģistrētas attiecīgo mežniecību kontrolējamās teritorijās. Cilvēku netraucētie Salacas ielejas posmi kalpo par ilgstošas uzturēšanās vietu stirnām *Capreolus capreolus*, meža cūkām *Sus scrofa*, baltajiem zaķiem *Lepus timidus*, pelēkajiem zaķiem *Lepus europaeus*, lapsām *Vulpes vulpes*, meža caunām *Martes martes* un seskiem *Mustela putorius*. Konstatētas arī aļņu *Alces alces* pēdas. Visi šajā posmā sastopamie zīdītājdzīvnieki uzskaitīti **6. pielikumā**.

Aizsargājamās zīdītājdzīvnieku sugas

Tabulā 1.6. apkopota informācija par teritorijā sastopamām, Latvijā un Eiropā aizsargājamām un ierobežoti izmantojamām zīdītājdzīvnieku sugām, kā arī sugām, kuras minētas Latvijas Sarkanajā grāmatā.

Tabula 1.6. Nacionālajā un Eiropas līmenī aizsargājamās zīdītājdzīvnieku sugas

Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	LSG	ES BD*	MK Nr. 396	MK Nr.45
Konstatētās sugas					
1. <i>Lutra lutra</i>	ūdrs	4	II, IV	1	
2. <i>Lynx lynx</i>	lūsis		II, IV	2	
3. <i>Martes martes</i>	meža cauna		V	2	
4. <i>Mustela putorius</i>	sesks		V	2	
5. <i>Lepus timidus</i>	baltais zaķis		V	2	

Apzīmējumi:

LSG – Latvijas Sarkanā grāmata. LSG tiek lietotas sekojošas apdraudēto sugu kategorijas, kas atbilst vecajām IUCN kategorijām: **2.** kategorija – sarūkošās sugas; **3.** kategorija – retās sugas; **4.** kategorija - maz pazīstamās sugas.

BD – Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEC: **II** pielikums - Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana; **IV** pielikums – Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešams stingrs aizsardzības režīms; **V** pielikums – Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama.

MK Nr. 396, 2000 – Ministru Kabineta noteikumi par “Īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” **1.** pielikums – Īpaši aizsargājamo sugu saraksts. **2.** pielikums – Ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu saraksts.

MK Nr. 45, 2001 – Ministru Kabineta noteikumi par “Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi”

Vienīgā īpaši aizsargājamā zīdītāju suga, kas pārliecinoši pierādīta teritorijas inventarizāciju laikā, ir ūdrs *Lutra lutra*. No ierobežoti izmantojamām (medījamām) īpaši aizsargājamām sugām teritorijā sastopams lūsis *Lynx lynx*, meža caunas *Martes martes*, seski *Martes putorius* un baltie zaķi *Lepus timidus*. Par nozīmīgu uzskatāma arī bebru *Castor fiber* klātbūtne, lai gan tie nav īpaši aizsargājami Latvijas teritorijā. Minētās sugas ir plaši un samērā vienmērīgi izplatītas visā Latvijā, un arī aplūkotā teritorija uzskatāma par piemērotu visu minēto sugu eksistencei bez īpašas biotopu apsaimniekošanas pasākumu izpildes.

Turpmākie pētījumi būtu jāveic par sīko zīdītāju sastopamību un ekoloģiju, īpašu uzmanību pievēršot gan reto, gan vietējo, gan Eiropas nozīmes apdraudēto sugu – sikspārņu, lielā ūdensciršļa *Neomys fodiens*, susuru, meža sicistas *Sicista betulina* un sermuļa *Mustela erminea*, un par kurām šobrīd ziņu nav.

1.4.2.3. Abinieki un rāpuļi

Teritorijas izpētes pakāpe

Informācija par līdzšinējiem pētījumiem attiecībā uz abinieku un rāpuļu faunu Salacas ielejas Salacgrīvas posmā nav pieejama.

Teritorijā tipiskākās un izplatītākās sugas:

Salacgrīvas posmā konstatētās abinieku un rāpuļu sugas ir parastas visā Latvijas teritorijā. Konstatētas četras rāpuļu un piecas abinieku sugas, no tām četras ir aizsargājamas Eiropas līmenī (*skat. tabulu 1.7*).

Visbiežāk sastopamā abinieku suga dažādos pļavu un mežu biotopos ir parastā varde *Rana temporaria*. Bieži sastopams ir arī parastais krupis *Bufo bufo*, kurš vairāk saistīts ar meža biotopiem. Vislielākā abu sugu koncentrācija vērojama Salacas ielejas jaukto koku mežos uz stāvākajām ielejas nogāzēm. Retāk konstatētas diķa varde *Rana lessonae* un zaļā varde *Rana esculenta*, kuras šajā ielejas posmā atrodamas grāvjos un Salacas pietiekās (Jaunupē, Korģūtē). Teritorijā konstatēta arī purva varde *Rana arvalis*, taču tās izplatība pagaidām vēl nav pietiekami izvērtēta. Taču pāretjo abinieku sugu izplatība šajā teritorijā vērtējama kā optimāla vai tuvu optimālai.

Viesbiežāk sastopamā rāpuļu suga ir pļavas ķirzaka *Lacerta vivipara*, kas raksturīga dažādiem pļavu un ceļmalu biotopiem. Priežu mežos sastopama arī glodene *Anguis fragilis*. Reti sastopama odze *Vipera berus* un zalktis *Natrix natrix*, lai gan šīs sugas apdzīvo dažādus biotopus (arī cilvēka tuvumā), un teritorijā tām piemērotas dzīvesvietas konstatētas pietiekamā daudzumā. Neskaidri ir šo sugu izplatību ietekmējošie apstākļi.

Aizsargājamās abinieku un rāpuļu sugas

Tabulā 1.7. apkopota informācija par teritorijā sastopamām Eiropā aizsargājamām un ierobežoti izmantojamām abinieku sugām. Teritorija nav konstatētas nevienas Latvijā aizsargājamās abinieku sugas, kā arī sugas, kas būtu iekļautas Latvijas Sarkanajā grāmatā. Šeit nav konstatētas arī nevienas Latvijā vai Eiropā aizsargājamās rāpuļu sugas.

Tabula 1.7. Eiropas līmenī aizsargājamās abinieku un rāpuļu sugas

Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	LSG	ES BD	MK Nr. 396	MK Nr.45
<i>Rana temporaria</i>	Parastā varde		IV		
<i>Rana lessonae</i>	Dīķa varde		IV		
<i>Rana arvalis</i>	Purva varde		IV		
<i>Rana esculenta</i>	Zaļā varde		V		

Apzīmējumi:

LSG – Latvijas Sarkanā grāmata.

BD – Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEC; **IV** pielikums – Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešams stingrs aizsardzības režīms; **V** pielikums – Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama.

MK Nr. 396 (2000.g.) – Ministru Kabineta noteikumi par “Īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”;

MK Nr. 45 (2001.g.) – Ministru Kabineta noteikumi par “Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi”

Parastā varde *Rana temporaria* - parasta suga. Dzīvo visdažādākajos biotopos ar dažādu mitruma režīmu ūdens tuvumā - krūmājos, mežos, pļavās, purvos, dažādās urbanizētās teritorijās. Aktīva krēslā un naktī, dienā izmanto dažādas slēptuves. Ziemo tekošos ūdeņos, kur var veidot grupas. Var ziemit arī uz sauszemes - alās satrunējušos kokos, lapu kaudzēs.

Dīķa varde *Rana lessonae* - parasta suga. Lielāko dzīves daļu pavada dažādos stāvošos ūdensbaseinos, kas parasti ir ar bagātīgu augāju. Izvairās no lieliem ezeriem un upēm. Ūdenstilpes var atrasties lapukoku un jauktos mežos, mežmalās, palieņu pļavās. Ziemo ūdenī, dažreiz uz sauszemes - alās un bedrēs.

Purva varde *Rana arvalis* - samērā parasta suga. Apdzīvo lapkoku mežmalas, parasti purvu tuvumā, kā arī purvus, pļavas, krūmājus un dārzus. Aktīva krēslā, naktī un lietainās dienās. Vairojas vidēji lielās, stāvošās ūdenstilpēs - ezeros, dīķos, purvos, grāvjos. Dienā slēpjas zem koku un krūmu saknēm, zem dažādiem priekšmetiem un citu dzīvnieku alās. Ziemu uz sauszemes (grauzēju alās, lapu kaudzēs un bedrēs), retāk - ūdenī.

Zaļā varde *Rana kl.esculenta* - samērā parasta suga. Dzīvo dažādos ūdensbaseinos - vecupēs, aizaugušos dīķos, upju līčos, kanālos, grāvjos. Lielos ezeros un upēs parasti nav sastopama. Izvairās no bieziem mežiem. Ziemu ūdenī, dažreiz arī uz sauszemes.

Saglabājot biotopus līdzšinējā stāvoklī nav nepieciešami speciāli apsaimniekošanas pasākumi sugu saglabāšanai, bet būtu nepieciešams monitorings sugu izplatības un to ietekmējošo faktoru precizēšanai.

1.4.2.4. *Bezmugurkaulnieki*

Teritorijas izpētes pakāpe

Teritorija ir inventarizēta EMERALD projekta ietvaros, kā arī veikti citi individuāli ekspertu pētījumi. Dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros teritorija apsekota 2004. gada jūlijā-augustā.

Teritorijā tipiskākās un izplatītākās sugas

Teritorijā galvenokārt izplatītas sauso priežu mežu, slapjo lapu koku (melnalkšņu dumbrāju u.c.) mežu sugas, upes ielejas t.sk. gravu tipa mežu sugas (sauszemes biotopos) ka arī gan ritarālo, gan potamālo biotopu (saldūdens biotopos) tipiskie bezmugurkaulnieku sugu kompleksi.

Aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas

Tabulā 1.8. apkopota informācija par teritorijā sastopamām, Latvijā un Eiropā aizsargājamām un ierobežoti izmantojamām bezmugurkaulnieku sugām, sugām, kuras minētas Latvijas Sarkanajā grāmatā, kā arī mežaudžu atslēgas biotopu (MAB) biotopi speciālistu sugām un indikatorsugām.

Tabula 1.8. Nacionālajā un Eiropas līmenī aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas

Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	LSG	ES BD	MK 2000	MK2001	MAB*
Gliemji Mollusca						
<i>Acicula polita</i>	gludais adatgliemezis	4		1		
<i>Ancylus fluviatilis</i>	upes micīte	2		1		
<i>Clausiliidae</i> dzimtas sugas, izņemot <i>Cochlodina laminata</i>	vārpstiņgliemeži					IS
<i>Lithoglyphus naticoides</i>	upes dižhidrobija	2		1		
<i>Musculium lacustere</i>	Cekulainā pundurgliemene	3				
<i>Theodoxus fluviatilis</i>	upes akmeņgliemezis	4		1		
<i>Unio crassus</i>	biezā perlamutrene	2	II, IV*	1		
Vēžveidīgie Crustacea						
<i>Astacus astacus</i>	platspīļu vēzis, upes vēzis	3	V*	2		
Kukaiņi Insecta						
Spāres Odonata						
<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	spilgtā purvuspāre, purvu ceļotājspāre		II, IV	1		
<i>Ophiogomphus cecilia</i>	zaļā upjuspāre	3	II, IV	1		
Cietspārņi Coleoptera						
<i>Aromia moschata moschata</i>	zaļais vītolgauzis	4				
<i>Carabus coriaceus</i>	lielā skrejvabole	3				
<i>Emus hirtus</i>	pūkainais īsspārnis	3				
<i>Meloe proscarabaeus</i>	tumšā eļļasvabole	2				
<i>Necydalis major</i>	vītolu slaidkoksngauzis	2		1		IS
<i>Oryctes nasicornis</i>	komposta degunradžvabole	4				
<i>Peltis grossa</i>	lielais asmalis					IS
<i>Platycerus caraboides caraboides</i>	zilais praulenis					IS
<i>Saperda perforata</i>	plankumainais apšgrauzis					BSS
<i>Strangalia attenuata</i>	gaišais celmgauzis					BSS
Tauriņi Lepidoptera						
<i>Callimorpha dominula</i>	nātru lācītis	4				
<i>Eudia pavonia</i>	pelēkais pāvacis	4				
Divspārņi Diptera						
<i>Pedicia rivosa</i>	milzu trauskājods	2				

Apzīmējumi:

LSG – Latvijas Sarkanā grāmata. LSG tiek lietotas sekojošas apdraudēto sugu kategorijas, kas atbilst vecajām IUCN kategorijām: **0.** kategorija – izzudušās sugas; **1.** kategorija – izzūdošās sugas; **2.** kategorija – sarūkošās sugas; **3.** kategorija – retās sugas; **4.** kategorija – maz pazīstamās sugas.

BD – Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEC: **II** pielikums – Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana. * – prioritāra suga; **IV** pielikums – Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešams stingrs aizsardzības režīms; **V** pielikums – Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama.

MK Nr. 396, 2000 – Ministru Kabineta noteikumi par “Īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” **1.** pielikums – Īpaši aizsargājamo sugu saraksts. **2.** pielikums – Ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu saraksts.

MK Nr. 45, 2001 – Ministru Kabineta noteikumi par “Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi” 1. pielikums “ Īpaši aizsargājamo dzīvnieku, ziedaugu, paparžaugu, sūnu, ķērpju un sēņu sugas, kurām izveidojami mikroliegumi.

MAB – Mežaudžu atslēgas biotopu (MAB) (= dabisku meža biotopu) sugas (Lārmanis u.c. 2000). **BSS** – Biotopu speciālistu suga, kuras pastāvēšana ir atkarīga no noteikta biotopa. **IS** – Indikatorsuga, kam ir samērā augstas prasības pret dzīves vidi, bet ne tik augstas kā biotopu speciālistu sugām.

Starp nozīmīgākajām bezmugurkaulnieku sugām minamas sekojošas:

Biezā perlamutrene *Unio crassus* – Latvijā suga apdzīvo upes ar smilšaini oļainu gultni un mazu dūņu piejaukumu. Populācijas blīvums Latvijā, iespējams, samazinās. Sugu ietekmē ūdens ķīmiskā sastāva izmaiņas, to eutrofikācija, dūņu nonesumu veidošanās. Salacā suga veido lielu populāciju, kas ir nozīmīga visā Ziemeļbalijas reģionā. Tomēr kvalitatīvi un kvantitatīvi pētījumi par populāciju lielumu un stabilitāti Salacas baseinā nav.

Upes micīte *Ancylus fluviatis* – Latvijā suga apdzīvo straujus, krāčainus upju un strautu posmus. Populācijas blīvums Latvijā, iespējams, samazinās. Salacā suga veido samērā lielas un stabilas populācijas krāčainajos posmos un straujtecēs.

Upes dižhidrobija *Lithoglyphus naticoides* – Sugas sastopama tekošo ūdeņu (vidējo un lielo upju) ritrālos posmos. Datu par populācijas lielumu un stāvokli nav.

Upes akmeņgliemezis *Theodoxus fluviatilis* – Latvijā suga apdzīvo straujus, akmeņainus upju posmus. Salacā suga veido vidēji lielas un stabilas populācijas.

Platspīļu vēzis *Astacus astacus* – Latvijā suga apdzīvo ezerus un upes ar tīru ūdeni, smilšainas un akmeņainas vietas ar nokarenu un siekstainu krastu. Salacā suga atrasta praktiski visos piemērotajos biotopos, kur tika meklēta. Tādēļ sugas populācija Salacā uzskatāma kā ievērojama nacionālajā mērogā.

Spilgtā purvuspāre *Leucorhina pectoralis* – Latvijā suga apdzīvo nelielus, aizaugošus mezotrofus, eitrofus vai vāji distrofus ezerus ar ūdens augāju. Imago barojas kāpuru biotopā vai apkārtņē. Salacas ielejā suga neveido lielas populācijas un, visticamāk, attīstās apkārtņēs stāvošajos ūdeņos, bet Salacas ielejā barojas tikai imago.

Zaļā upjuspāre *Ophiogomphus cecilia* – Latvijā sugas kāpuri apdzīvo upes ar smilšainu grunti un nelielu dūņu piejaukumu, turpat vai tuvākajā apkārtņē barojas arī imago. Salacā suga atrasta atsevišķās vietās, taču piemēroti biotopi ir izplatīti daudz biežāk, galvenokārt pieteku krastos. Salaca ir viena no tālākajām sugas atradnēm Latvijas ziemeļu daļā. Pašlaik citas atradnes Ziemeļlatvijā nav zināmas.

Vītolu slaidkosngrauzis *Necydalis major* – Suga apdzīvo jauktus un lapu koku mežus. Vītolu slaidkosngrauža populācija Salacas ielejā ir lielākā patreiz zināmā Ziemeļlatvijā.

Sugas, kuru aizsardzības nodrošināšanai nepieciešams veikt papildus pētījumus

Salacas ielejā un tās pietekās nepieciešams veikt izpēti par platspīļu vēža *Astacus astacus* populācijas stāvokli un attīstību, kā arī invazīvās sugas – signālvēža *Pacifastacus leniusculus* izplatību, kas savairojusies Salacā, tādejādi izspiežot vietējo sugu – platspīļu vēzi.

Steidzami nepieciešams precizēt slaidā pumpurgliemeža *Vertigo angustior* un lapkoku praulgrauža *Osmoderma eremita* atradnes Salacas ielejā (pagaidām lapkoku praulgrauzis dabas parka teritorijā konstatēts tikai pie Mazsalacas, taču pastāv iespēja, ka sugu varētu atrast arī Vecsalacas muižas parkā). Papildus pētījumi par populāciju stāvokli un attīstību jāveic arī tādām sugām kā upes dižhidrobija *Lithoglyphus naticoides* un biežā perlamutrene *Unio crassus*.

1.4.2.5. Zivis

Teritorijas izpētes pakāpe

Speciāli pētījumi par dažādu zivju sugu izplatību Latvijas upēs veikti maz. Dati par Salacā 1950. gados sastopamajām zivju sugām apkopotī A.Priedīša darbos. No 1964.g. Salacā tiek veikta uz jūru migrējošo laša un taimiņa smoltu uzskaitē. 1980. gados kompleksus Salacas hidrobiocenožu, tai skaitā arī zivju sabiedrību, pētījumus veica ZA Bioloģijas institūts. No 1992.g. Latvijas Zivsaimniecības pētniecības

institūts (tagad – Latvijas Zivju resursu aģentūra) veica regulārus ihtiofaunas novērojumus Salacā un tās pietekās. Sākotnēji tie galvenokārt bija saistīti ar saimnieciski nozīmīgu ceļotājzivju sugu ekoloģiju un to populāciju dinamikas pētījumiem. No 1996.g., veicot ceļotājzivju mazuļu uzskaiti, tiek uzskaitīti arī citu zivju sugu mazuļi. Ceļotājzivju monitorings pārveidots un paplašināts par ihtiocenožu bioloģiskās daudzveidības monitoringu. Līdzšinējo pētījumu rezultāti apkopoti atsevišķu projektu (Staiceles HES IVN; EMERALD/Natura 2000 projekta un ceļotājzivju monitoringa) atskaitēs. Laša un taimiņa mazuļu un smoltu uzskaites rezultāti katru gadu tiek iekļauti Starptautiskās jūras pētnieciskās padomes (ICES) Baltijas laša un taimiņa darba grupas (WGBAST) ziņojumā.

Tipiskākās un izplatītākās zivju sugas Salacas baseinā

Kopumā dažādos pētījumos Salacā konstatētas 42 zivju sugas, kas pieder 14 dzimtām. Lielākā daļa no tām ir saldūdens zivis – 30 sugas, kuras atsevišķos dzīves periodos satopamas arī Rīgas jūras līča piekrastes ūdeņos. Salacā sastopamas arī 7 ceļotājzivju sugas. Salacas ihtiofaunas daudzveidību nosaka vides faktoru dažādība, tai skaitā Burtnieku ezera un Rīgas jūras līča ietekme.

Salacas lejtecē, salīdzinot ar pārējiem upes posmiem, ir lielāks straumes ātrums un gultnes substrātā parādās vairāk akmeņi un oļi, tādēļ šeit sastopamas tipiskas reofilas zivju sugas – pavīķe *Alburnoides bipunctatus*, baltais sapals *Leuciscus leuciscus*, mailīte *Phoxinus phoxinus*, grundulis *Gobio gobio*, bet vietās ar akmeņainu gultni - bārdainais akmeņgrauzis *Noemacheilus barbatulus* un platgalve *Cottus gobio*, kā arī ceļotājzivis – lasis *Salmo salar*, taimiņš *Salmo trutta* un vimba *Vimba vimba*, kas ir arī saimnieciski nozīmīgākās zivju sugas Salacā. Ceļotājzivīm nepieciešamas ekoloģiski specifiskas, to vairošanās bioloģijai piemērotas nārsta vietas. Minētās sugas nārsto uz cieta substrāta straujtecēs, kur upes gultnē ir oļi vai grants ar nelielu smilšu piejaukumu. Straumes ātrums šajās vietās ir no 0.3 līdz 1.2 m/s. Salacgrīvas posmā visizteiktākās straujteces ir no “Bērzsulu” mājām līdz Salacgrīvai.

Salacas lejteces mazajās upēs – Korģē, Jaunupē un Noriņā dominē straute forele *Salmo trutta fario*, taimiņš *Salmo trutta*, mailīte *Phoxinus phoxinus*, bārdainais akmeņgrauzis *Noemacheilus barbatulus* un platgalve *Cottus gobio*. Upes grīvā bieži sastopamas tipiskas jūras faunas zivju sugas – trīsdatu stagars *Gasterosteus aculeatus*, salaka *Osmerus eperlanus* un plekste *Platichthys flesus*.

Kā rets iecerotājs jāpiemin jūras nēģis *Petromyzon marinus*. Šī zivju suga par retu tiek uzskatīta ne tikai Latvijas, bet arī pārējās Baltijas jūras baseina upēs. Karpas *Cyprinus carpio* un sudrabkarūsas *Carassius auratus* upē ienākušas no diķsaimniecībām. Salacas baseinā (Burtnieka ezerā) tiek veikta regulāra zandarta *Stizostedion lucioperca* vienasaras mazuļu ielaišana. To mazuļi, pavasarī no aprīļa beigām līdz jūnijam migrē uz Rīgas jūras līci, tāpēc šajā laikā sastopami upē visā Salacas garumā. Citās sezonās zandarts Salacā sastopams tiešā Burtnieku ezera (augštecē) vai Rīgas jūras līča (lejtecē) tuvumā.

Salacas ihtiofauna upes lejtecē posmā būtiski atšķiras no zivju sabiedrību sastāva upes augštecē. Taču šeit sastopamas visas Salacas baseinā konstatētās zivju sugas. To nosaka vairāki faktori:

1. Salacas posmā no Mērnikiem līdz Salacgrīvai dominē straujteču biotopi ar tipisku reofilo zivju sugu kompleksu;
2. Lēnēcū biotopos, tāpat kā Salacas augštecē, dominē karpu dzimtas sugas- rauda, sapals, ālants. Šeit uzturas arī ceļotājzivis vimbas mazuļi;
3. Rīgas jūras līča tuvumā sastopamas zivju sugas, kas ienāk upes lejtecē uz nārstu, bet neveic tālas migrācijas. Pie tādām zivju sugām pieder salaka, sīga, trīsdatu stagars, palede un kaze.

Arī Salacas lejteces mazo upju ihtiofauna visumā ir sugām bagātāka, nekā upes augšteces pietekas. Salacas pietekās Jaunupē un Korģenē nelielā daudzumā sastopami arī laša mazuļi. Salacas lejteces mazās upes ir galvenās taimiņa un arī upes nēģa nārsta un mazuļu barošanās vietas. Pa Salacas pieteku Jaunupi, norisinās ceļotājzivju migrācija uz Svētupi un tās pietekām.

Aizsargājamās zivju sugas

Tabulā 1.9. apkopota informācija par teritorijā sastopamām, Latvijā un Eiropā aizsargājamām un ierobežoti izmantojamām zivju sugām.

Tabula.1.9. Nacionālajā un Eiropas līmenī aizsargājamās zivju sugas

Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	ES BD	MK Nr. 396	MK Nr.45
1. <i>Lampetra fluviatilis</i>	Upes nēģis	II, V	2	3
2. <i>Lampetra planeri</i>	Strauta nēģis	II		
3. <i>Petromyzon marinus</i> *	Jūras nēģis	II		
4. <i>Salmo salar</i>	Lasis	II,V	2	3
5. <i>Salmo trutta</i>	Taimiņš		2	3
6. <i>Rhodeus sericeus</i>	Spidiļķis	II		
7. <i>Cobitis taenia</i>	Akmeņgrauzis	II		
8. <i>Misgurnus fossilis</i>	Pīkste	II		
9. <i>Cotus gobio</i>	Platgalve	II		

Apzīmējumi:

BD – Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEC: **II** pielikums – Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana. * – prioritāra suga; **V** pielikums – Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama.

MK Nr. 396, 2000 – Ministru Kabineta noteikumi par “Īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” **2.** pielikums – Ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu saraksts.

MK Nr. 45, 2001 – Ministru Kabineta noteikumi par “Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi” **3.** pielikums – Īpaši aizsargājamo zivju sugas, kurām izveidojami mikroliegumi.

Aizsargājamo sugu stāvoklis Latvijā un Salacas baseinā

Lasis *Salmo salar*: Latvijā ir ap 10 lašupes, no kurām svarīgākās ir Salaca, Gauja un Venta. Latvijā šīs zivju sugas izplatība būtiski samazinājās HES aizsprostu celtniecības rezultātā, it sevišķi pēc 1974.g., kad Daugava tika aizsprostota lejtecē. Lasis ir saimnieciski nozīmīga zivju suga. Baltijas jūrā ik gadus tiek nozvejotas 3-5 tūkst. t, bet Latvijā no 150-600t.

Starptautiskās Baltijas jūras zvejniecības komisijas (IBSFC) pieņemtā “Lašu darbības plāna” uzdevums ir atjaunot un saglabāt laša dabiskā nārsta populācijas upēs, vienlaicīgi nodrošinot tā zvejas resursu ilgspējīgu attīstību. Ir apstiprināts upju saraksts, kurās jāveic laša dabisko populāciju monitorings, lai spriestu par upju un populāciju stāvokli kopumā attiecīgajā valstī un Baltijas jūras baseina daļā. No Latvijas lašupēm sarakstā iekļauta Salaca. Tā kā Salaca ir nozīmīgākā dabīgo lašu nārsta upe Latvijā, tai piešķirts laša indeksupes (*salmon index river*) statuss. Laša mazuļu ielaišana Salacā tika pārtraukta 1996.g., kad slēdza Mērnīku zivjaudzētavu.

Salacas dabīgo lašu populācija pēdējos gados stabilizējusies. Ik gadu uz jūru Salacā migrē 25 000- 30 000 laša smoltu, kas atbilst upes potenciālajai lašu produkcijai. Laša mazuļu daudzums Salacā piemērotos biotopos ir vidēji 50 - 70 eks./100 m², kas Baltijas jūras baseina upēs ir visai augsts rādītājs.

Taimiņš *Salmo trutta* ir sastopams lielākajā daļā no Latvijas upēm, kas ietek Baltijas jūrā vai Rīgas jūras līcī. Atšķirībā no laša, dzīvo arī mazajās upēs un strautos. To izplatību mūsdienās būtiski ierobežo dzirnavu un mazo HES aizsprostu celtniecība upēs. Salacas baseina upju produktivitāte sasniedz 20 tūkst. taimiņa smoltu gadā. To mazuļu produkcija piemērotos biotopos parasti ir ap 10- 40 eks./100m².

Upes nēģis *Lampetra fluviatilis* Latvijā teritorijā sastopams visās lielākajās Rīgas jūras līcī un Baltijas jūrā ietekošajās upēs. Salacā (pēc statistikas datiem) nozvejo 10-15 t nēģu gadā. Reālā šīs sugas nozveja Salacā ir 1,5-2 reizes lielāka. Augstie nozvejas dati liecina par upes nēģa populācijas visumā labu stāvokli upē. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts ir viena no nozīmīgākajām aizsargājamām dabas teritorijām, kas nodrošina šīs sugas saglabāšanu un dabisko atražošanu Latvijā upēs.

Citas saimnieciski nozīmīgas zivju sugas Salacā

Vimba *Vimba vimba* – tāpat kā lasis un taimiņš, tā ir anadroma zivju suga, kas nārsto saldūdeņos, bet lielāko dzīves daļu pavada jūrā. Vimbu pirmsnārsta migrācijai uz upēm raksturīgi divi maksimumi. Daļa vimbu ieceļo upē rudens mēnešos – septembrī un oktobrī. Šīs zivis parasti uzturas upes lejtecē un šeit arī ziemo. Lielākā daļa vimbu Salacā ieceļo aprīlī un maija sākumā. Vimbu nārsts Salacā noris maija otrajā

pusē un jūnija sākumā, kad ūdens temperatūra upē palielinās līdz 12⁰-16⁰ C. Pēc nārsta, jūnijā lielākā daļa vimbu pamet upi un uzturas Rīgas jūras līča piekrastes ūdeņos, bet neliela to daļa visu vasaru paliek upē. Lielākā daļa vimbu mazuļu uz jūru dodas pavasarī: aprīlī un maijā. Vimba ir svarīgs piekrastes rūpnieciskās zvejas un makšķerēšanas objekts.

Baltie sapali *Leuciscus leuciscus*, **Raudas** *Rutilus rutilus* un **ālantī** *Leuciscus idus* migrē aprīļa sākumā no Rīgas jūras līča uz nārstu Salacā. Balti sapali pārsvarā uzturas upes lejtecē, bet raudu un ālantu migrācijas ceļi sasniedz Staiceli.

No Burtnieka ezera uz Rīgas jūras līci katru gadu maijā un jūnijā dodas viengadīgi **zandarta** *Stizostedion lucioperca* mazuļi. Tas acīmredzot izskaidrojams ar to, ka pēdējos gados šajā ezerā tiek ielaisti zandarta mazuļi, kuri tiek audzēti no Rīgas jūras līcī ievāktā vaislas materiāla. No caurceļotājzivīm Salacā sastopama arī tāda vērtīga zivju suga kā **zutis** *Anguilla anguilla*, taču to migrācija Salacā pagaidām nav īpaši nav pētīta.

1.4.2.6. Citi ūdens organismi

Teritorijas izpētes pakāpe

Hidrobioloģiskos un hidroķīmiskos pētījumus Salacā kopš 1980. gada regulāri veicis LU Bioloģijas Institūts. Kopš 1995. gada Valsts monitoringa ietvaros Salacā notiek regulārs hidroķīmiskais un hidrobioloģiskais monitorings.

Salacas pieteku bioloģiskās kvalitātes pētījumi veikti 1997. gadā vides projekta "Latvijas mazo upju sinoptiskais monitorings" ietvaros. Izpētītas 17 pietekas un 28 posmi, tostarp arī apskatāmajā posmā Salacā ietekošajās Jaunupē un Korģē Kopumā Salaca un tās pietekas minētajā posmā uzskatāmas par samērā labi izpētītām.

Tipiskākās un izplatītākās sugas

Zemākie augi

Salacgrīvas posma gultnē dominē akmeņiem un oļiem klāta grunts, atsevišķos nelielos posmos gultni veido smilšakmens, bet posma lejtecē Rīgas līča ietekmes zonā dominē smalka smiltis. Akmeņus un gultni klājošam apaugumam apsekotajā Salacas posmā raksturīgas virkne Latvijā retu sārtalģu sugu, piemēram, *Hildenbrandia sp.*, *Batrachospermum sp.*, *Lemanea fluviatilis* un *Chantransia leibleinii*. Apskatāmajā teritorijā sārtalģes *Hildenbrandia sp* sastopamas visos atklātos un augstāko ūdensaugu nenoēnotos straujteču posmos. Salacas lejtecē pie Salacgrīvas smilšainās gruntīs bieži sastopamas *Chlorophyta* grupai piederošās zaļalģu sugas *Enteromorpha* un *Cladophora*. Kopumā Salacas fitoplanktonā, perifitonā un fitobentosā ir atrastas 296 aļģu sugas un pasugas (Rudzroga, Druvietis, 1989).

Sūnaugi un augstākie augi

Šajā dabas parka posmā konstatētas 57 augstāko ūdensaugu sugas, kā arī 3 sūnaugu sugas. Salacai apskatītajā posmā atsevišķos straujteču posmiem ir raksturīgas tos ieskaujošas izteiktas virsūdens augu joslas, kas tieši korelē ar upes platumu un nelielajiem upes dziļumiem. Te dominē ezeros *Schoenoplectus lacustris*, retāk čemurainais puķumeldrs *Butomus umbellatus*, kalmes *Acorus calamus*, ežgalvītes *Sparganium sp.*, pūslīšu grīslis *Carex vesicaria* un *C.rostrata*. Straujtecēs ar krāču pazīmēm upes gultni daudzviet sedz iegremdēto ūdensaugu asociācijas, kuras veido ezeros *Schoenoplectus lacustris* čemurainā puķumeldra *Butomus umbellatus* un ežgalvīšu *Sparganium sp.* zemūdens formu audzes. Dziļākās straujtecēs te bieži sastopamas arī dažādas glīveņu sugas: ķemveida glīvene *Potamogeton pectinatus*, visgarā glīvene *Potamogeton praelongus*, retāk *alpu un peldošās glīvenes Potamogeton natans un P.alpinus*. Atsevišķās vietās ciešā saistībā ar straujtecēm, nelielās platībās sastopamas upes mētras *Mentha aquatica*.

Upes posmos ar lēnu straumes plūdumu starp glīvenēm un ežgalvītēm bieži sastopamas dzeltenā lēpe *Nuphar lutea*, mazais ūdenszieds *Lemna minor*, treidaivu ūdenszieds *Lemna trisulca*, ūdensgundegas *Batrachium sp.* parastās mazlēpes *Hydrocharis morsus-ranae*

Zooplanktons

Sugām visbagātākā zooplanktona cenoze ir Salacas augštecē, kur sastopamas daudzas ezera formas. Sugu dažādība un skaits pakāpeniski samazinās līdz pat upes grīvai no 7740 līdz 250 eks/100 l. Salacas upes zooplanktona cenozēs raksturīgas pārsvarā ezera formas, it īpaši Cladocera grupā. Planktonā pārsvarā ir fitofīlās sugas, paaugstinātas saprobitātes indikatorsugas nav konstatētas.

Zoobentoss

Par Salacas upi apdzīvojošo bentosa dzīvnieku kvalitatīvo daudzveidību var spriest pēc sugu sastāva. Dominējošās bentosa dzīvnieku grupas ir ūdenskukaiņu kāpuri, gliemji un mazsaru tārpi. Upes apskatītajā posmā raksturojas ar dažādu biotopu un attiecīgo bentocenožu maiņu, kā arī ar mainīgu - mierīgu līdz krāčainu tecējumu. Posmos, kur straumes ātrums pārsniedz 0.5-0.6 m/s, grunti veido grants un ar sūnu un aļģēm apauguši akmeņi. Te dominē lito-fito- psammoreofilo bentocenožu kompleksi. Straujajos posmos konstatēta liela sugu daudzveidība. Jāatzīmē, ka straujajos un krāčainajos posmos no gliemjiem dominē litoreofīlie gliemeži: diezgan lielā skaitā upes raibgliemezis *Theodoxus fluviatilis* un mazākā skaitā upes micīsgliemezis *Ancylus fluviatilis*, kas arī iekļauti Ministru kabineta 2000. gada 14. novembra noteikumu Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" 1. Pielikumā un Latvijas Sarkanajā grāmatā. *Unio crassus* konstatēts arī pārējos Salacas straujteču posmos (2002. gads).

Posmā pret Vecsalacu konstatēts vairāk kā 130 sugu/taksonu. Starp zoobentosa organismiem dominē ūdenskukaiņu kāpuri (32,3-85,7 % no kopējā organismu skaita) – makstenes, viendienītes, divspārņi, izplatīti arī mazsaru tārpi (13,4-34,4 %) un gliemeži (11,0-28,6 %). To var skaidrot ar grunts raksturu un daudzveidīgo makrofloru, kas attīstīta visā upes garumā. Aizauguma pakāpe sasniedz pat 75-90 % Tas nodrošina bentosa dzīvniekiem labas paslēptuves, kā arī vairāk barības vielas. Salīdzinot ar ilggadīgiem pētījumiem Salacas upē, kas veikti 80.gados, vērojams, ka bentofaunas skaits un biomasas mainījies minimāli (1986.gadā Salacas lejtecē pie Vecsalacas – 9383 eks./m², ar svaru 31.74 g/m² un 2000.gadā 8712 eks./m², ar svaru 50.12 g/m². Minētie dati liecina par ekosistēmas stabilitāti.

Apskatāmais posms ir uzskatāms kā reprezentatīvs visai Salacas upei un kopumā te ir apsekotas ap 300 sugas/taksoni. Šeit sastopama ievērojama biotopu daudzveidība, kas nosaka arī lielo zoobentosa sugu daudzveidību (vairāk kā 300 sugas / taksoni.). Straujteču posmos tā ir daudzskaitlīgāka.

Ilggadīgie pētījuma rezultāti rāda, ka bentosa organismu skaits svārstās diezgan lielā amplitūdā – no 6820 līdz 24 080 eks./m², un ir uzskatāms kā daudzveidīgs un bagāts. Kopējo skaitu veido, galvenokārt, amfībiotisko kukaiņu kāpuri – trīsuļodi *Chironomidae* (5,5-31,7 %), makstenes *Trichoptera* (10,8-27,9 %) un viendienītes *Ephemeroptera* (9,6-24,5 % no kopējā organismu skaita) (Parele, 2002).

1.4.3. Sauszemes biotopi

Teritorijas izpētes pakāpe

Sīka un detalizēta Salacas ielejas biotopu izpēte nav veikta. Ir plašākas ziņas par upes ielejas ģeoloģisko struktūru (G. Eberhards) un par alām smilšakmens iežos (G.Eniņš). No 2001-2003. gada Latvijas Dabas fonda eksperti EMERALD/*Natura 2000* projekta ietvaros ir apsekojuši Salacas ieleju, taču arī šis pētījums sniedz tikai fragmentāras ziņas ar teritorijas biotopiem, jo tā uzdevums bija konstatēt Eiropas nozīmes biotopu klātbūtni, bet ne veikt to sīkāku izpēti. Pēdējā pļavu kartēšana un pļavu biotopu aprakstīšana notika 2000.-2002. g. Latvijas Dabas fonda veiktā projekta "Dabisko pļavu inventarizācija Latvijā" ietvaros. Valsts mežu teritorijā ir veikta dabisko meža biotopu inventarizācija, konstatēti dabiskie meža biotopi vecos priežu mežu nogabalos un upes krastu nogāzēs.

Tā kā pļavu un mežu biotopu inventarizācijas nebija veiktas konsekventi visā posmā, 2004. gada vasarā dabas aizsardzības plāna izstrādes vajadzībām šis posms tika apsekots no jauna. Apsekojumā tika veikta bioloģiski vērtīgo pļavu un meža biotopu, kā arī smilšakmens atsegumu kartēšana, reģistrētas sugas vai

vismaz noteikts pļavas tips, īpašu uzmanību pievēršot apsaimniekošanas vajadzībām. Pļavas apsekotas pēc īpaši izstrādātas metodes bioloģiski vērtīgo zālāju novērtēšanai.

Teritorijā tipiskākie un izplatītākie biotopi un galvenās augu sabiedrības

Salacgrīvas posmā raksturīga ievērojama biotopu daudzveidība. Šeit vienlīdz izplatīti ir gan pļavu, gan mežu biotopi. Salacā un tās pietekās vērojama dominējošie ir straujteču biotopi. Smilšakmens atsegumi šajā posmā ir mazāk raksturīgi kā citviet dabas parka teritorijā. Visu teritorija sastopamo biotopu saraksts pievienots **8. pielikumā**.

Pļavas

Salacgrīvas posmā pļavas ir samērā plaši pārstāvētas. Tāpat kā citos ielejas posmos, liela daļa no tām ir kultivētas pļavas, jo īpaši Salacgrīvas tuvumā. Tomēr atšķirībā no augšteces posma, tās tiek arī rūpīgi apsaimniekotas un masveidā neaizaug. Regulāri pļaujot agrāk ielabotos zālājus, tajos pamazām atjaunojas dabisks augājs, kāds raksturīgs apkārtējām pļavām un nākotnē tās var kļūt par bioloģiski vērtīgiem zālājiem. Tomēr lielas platības aizņem arī sētie zālāji, kuros pagaidām nevar runāt par kaut kādu sugu daudzveidību.

Vērtīgākās pļavas šajā posmā izvietojušās Salacas upes tuvumā – tās terasēs un terašu nogāzēs. Apsekojot pļavas 2004. gadā, konstatētas 34 pļavas, kuras var pieskaitīt pie bioloģiski vērtīgajiem zālājiem (tajās konstatēts pietiekošs skaits neielabotu pļavu indikatorsugu, laba veģetācijas struktūra u.c. rādītāji) un 8 potenciāli bioloģiski vērtīgās pļavas, kuras par tādām izveidosies, atsākot vai turpinot apsaimniekošanu, jo tajās jau tagad konstatēta 1-2 indikatorsugas un veidojas laba struktūra.

Sausas pļavas (E.1.¹) – Latvijā nav bieži sastopamas, saistītas ar augstākām un sausākām reljefa, nereti specifiskām vietām (piem. kāpas, iežu atsegumi). Konkrētajā Salacas posmā konstatēts šāds sauso pļavu apakštips:

- **E.1.2. Smiltāju pļavas** – visbiežāk veidojas smilšainās upju terasēs. Salacai nav raksturīgas, konstatētas tikai 1 vietā.
- **E.1.4. Stepju pļavas** – sastopamas lielo upju krastos, galvenokārt Latvijas rietumu daļā, arī Gaujas un Daugavas krastos. Salacai nav īpaši raksturīgas, tomēr Salacgrīvas posmā sastopamas vairākās vietās. Augstas saimnieciskās vērtības šādām pļavām nav, taču tās ir samērā reti sastopamas un ir iekļautas Latvijā īpaši aizsargājamo biotopu sarakstā – 3.3. Kailās pļavauzītes *Helictotrichon pratense* pļavas, kā arī ir ES Biotopu Direktīvas biotops 6210: **Sausas pļavas kalķainās augsnēs**. Šādas pļavas, kuras vienlaikus ir gan bioloģiski vērtīgs zālājs, gan Eiropas nozīmes biotops, konstatētas 4 vietās, nereti gan stipri aizaudzis.

Mēreni mitras pļavas (E.2.) – Latvijā bieži sastopamas. Šīs pļavas Salacgrīvas posmā ir visbiežāk izplatītās. Sastopami šādi apakštipi:

- **E.2.2. Atmatu pļavas:**

Latvijā ļoti bieži sastopamas. Tās ir pļavas ganībās un vecās atmatās, kādas Salacas virspalu terasēs sastopamas samērā bieži. Lielākoties te jau izsenis bijušas siena pļavas, ganības vai, iespējams, arī kādreiz nelieli tūrumi, bet kas regulāras pļaušanas dēļ gadu gaitā atjaunojušies par dabiskām pļavām. Konkrētajā posmā sastopami šādi atmatu pļavu apakštipi:

- E.2.2.1. Parastās smaržzāles *Anthoxanthum odoratum* – parastās smilgas *Agrostis tenuis* pļavas
- E.2.2.2. Parastās smaržzāles *Anthoxanthum odoratum* – parastā vizuļa *Briza media* pļavas
- E.2.2.3. Parastās ciņusmilgas *Deschampsia cespitosa* – parastās smilgas *Agrostis tenuis* pļavas

Atmatu pļavas, kuras var pieskaitīt pie bioloģiski vērtīgiem zālājiem, konstatētas 8 vietās, Vēl 3 vietās reģistrētas potenciāli bioloģiski vērtīgas atmatu pļavas, kurās veidojas laba augāja struktūra un ieviešas dažas indikatorsugas.

¹ Numerācija pēc Latvijas Biotopu klasifikatora

- **E.2.3. Īstās pļavas:**

Kaut arī Latvijā samērā bieži izplatītas pļavas, taču lielākās platībās nav saglabājušās, jo pārsvarā pārvērstas par kultivētiem zālājiem. Salacgrīvas posmā īstās pļavas ir samērā bieži izplatītas. Sastopamas diezgan daudz pļavas, kuras, iespējams, tādās ir bijušas, bet vēlāk kultivētas. Nereti šīs pļavas kopš 90-to gadu sākuma tiek vismaz neregulāri pļautas un tajās ieviešas daudzas savvaļas augu sugas, starp kurām arī neielabotu pļavu indikatorsugas un augājs sāk līdzināties dabisko pļavu sastāvam vai potenciāli tāds var kļūt nākotnē. Tāpēc ir svarīgi pievērst uzmanību šo pļavu apsaimniekošanai. Teritorijā sastopami šāds īsto pļavu apakštips:

- E.2.3.2. Pūkainās pļavauzītes *Helictotrichon pubescens* pļavas

- E.2.3.4. Bezakotu zaķauzas *Bromopsis inermis* pļavas

Īstās pļavas, kuras var pieskaitīt pie bioloģiski vērtīgajiem zālājiem, konstatētas 7 vietās, no tām 4 atzīstamas par ES Biotopu direktīvas biotopu 6510: **Mēreni mitras pļavas**. 4 vietās konstatētas potenciāli bioloģiski vērtīgas īstās pļavas.

Mitras pļavas (E.3.) – Latvijā bieži sastopamas pļavas, galvenokārt dažādos reljefa pazeminājumos, ieplakās, mitrās upju nogāzēs un to pakājēs, arī upju palienēs. Pētāmajā Salacas posmā šīs pļavas ir sastopamas biežāk kā upes augštecē, kas gan galvenokārt izskaidrojams ar ielejas ģeoloģisko struktūru. Pie mitrām pļavām pieder:

- **E.3.2. Pļavas un ganības auglīgās un mēreni auglīgās augsnēs.** Sastopami šādi apakštipi:

- E.3.2.1. Purva gerānijas *Geranium palustre* pļavas

- E.3.2.5. Pļavas bitenes *Geum rivale* pļavas

- E.3.2.6. Parastās vīgriezies *Filipendula ulmaria* pļavas

Mitrās pļavas, kuras var pieskaitīt pie bioloģiski vērtīgajiem zālājiem, konstatētas 4 vietās.

Tieši šim posmam Salacas palienē ir diezgan raksturīgas mitrās pļavas, kas klasificējamās arī kā ES nozīmes aizsargājama biotops 6430: eitrofas augsto lakstaugu audzes. Raksturīgas sugas ir dižzirdzene *Angelica archangelica*, pļavas guntiņa *Lychnis flos-cuculi*, vītollapu vējmietīņš *Lythrum salicaria*, parastā vīgrieze *Filipendula ulmaria* u.c.

Slapjas pļavas (E.4.) – sastopamas galvenokārt starppauguru ieplakās, ezeru un upju palienēs, vietās, kur visu veģetācijas sezonu ir pārmitrs vai pavasaros regulāri applūst. Latvijā šādas pļavas ir bieži izplatītas. Ja Salacas augštecē šādas pļavas praktiski nav konstatētas, tad lejtecē apmēram sākot no “Sauleskalniem” palieņu pļavas šaurākā vai platākā joslā ir biežāk sastopamas.

- **E.4.3. Augsto grīšļu pļavas.** Sastopami šādi apakštipi:

- E.4.3.2. Slaidā grīšļa *Carex acuta* pļavas

- E.4.3.10. Divrindu grīšļa *Carex disticha* pļavas

- E.4.3.12. Parastā miežubrāļa *Phalaroides arundinacea* pļavas

Šīs pļavas klasificējamās arī kā Eiropas nozīmes biotops – 6450: Upju palieņu pļavas.

Detalizēts pļavu apraksts, norādot to tipu, atrašanās vietu, indikatorsugas, aizsargājamās augu sugas un apsaimniekošanas ieteikumus pievienots **9. pielikumā**.

Purvi

Purvi to klasiskajā izpratnē šajā posmā nav sastopami, bet Salacas ielejas nogāzēs un pakājēs nereti raksturīgi ir avoksnāji, kuros veidojas specifiski zāļu purviņi.

- **G.1.4. Zāļu purvi ar avotiem:**

G.1.4.3. Avotu purvi bagāti ar dzelzi – šādi biotopi Latvijā ir reti, sastopami specifiskās vietās, kur vērojama avotu izplūde, lielākoties nogāzēs un to pakājēs, gravās u.c. Avotu izplūdes vietas Salacas ielejā ir diezgan bieži sastopamas, taču biotopu, kuru var klasificēt kā avotu purvu, konkrētajā posmā izdevies konstatēt tikai dažās vietās. Galvenokārt tās ir avoksnainās krasta nogāzes un nogāžu pakājes, kur zemsedzē dominē lēdzerkste *Cirsium oleraceum*, krastmalu grīslis *Carex acutiformis*, birtalu virza *Stellaria nemorum* un meža meldrs *Scirpus sylvaticus*. Tas atbilst Latvijas īpaši aizsargājamam biotopam

2.2. Ar kaļķi nabadzīgi (oligotrofi) avoksnāji, kā arī ES Biotopu Direktīvas aizsargājamam biotopam – 7160: Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi.

Iežu atsegumi un alas

Salacgrīvas posmā **smilšakmens iežu atsegumu (H.1.1.)** sastopami daudz retāk kā pārējā ielejas teritorijā. Ievērojama izmēra atsegumi atrodami tikai 3 vietās (pie “Rostēm” un “Mūnās”), bet nelieli, zemi atsegumi redzami labajā krastā lejpus “Mūnām”. Šie atsegumi atbilst arī Eiropas nozīmes aizsargājamam biotopam. Smilšakmens atsegumi pretī “Mūnām” vietām, iespējams, klasificējami kā **dolomitizēti smilšakmens atsegumi (H.1.3.)**, kas Latvijā ir reti sastopami.

Rostu atsegumos konstatētas arī **Sufozijas alas (H.2.1.)**, kas atbilst Eiropas nozīmes aizsargājamam biotopam 8310: Netraucētas alas.

Meži

Kopumā Salacgrīvas posmā ir diezgan liela meža biotopu daudzveidība, ko nosaka mainīgie reljefa un vides apstākļi teritorijā – upes krasti, nogāzes, līdzenas no upes attālinātas teritorijas, nosusinātas platības. Izplatītākie ir dažādi sausieņu meži, nelielās platībās sastopami citi interesanti biotopi, piemēram, melnalkšņu liekņas ar avotiem. Salacas krastu nogāzēs sastopams Eiropas biotopu direktīvas mežu tips 9180*: Nogāžu meži, bet tipisku un biotopam ļoti raksturīgu vietu ir maz.

Sausieņu meži (F.1.) – priežu mētrāji, lāni un damakšņi, nelielās teritorijās sastopami bērzu damakšņi. Bioloģiskās daudzveidības ziņā šie meži nav interesanti, parasti aug vienvecuma audzes. Nelieli nogabali atbilst dabisko meža biotopu kritērijiem un ir pieskaitāmi Eiropas direktīvas Eiropas Savienības aizsargājamajam biotopam – Boreālie meži 9010*.

Svarīgi biotopa struktūras elementi ir vecas, liela izmēra priedes, sausokņi un kritālas, kas atrodas saulainā vietā. Vairumā gadījumu priežu mežos sausokņu un kritālu trūkums ir sanitāro ciršu rezultāts un apsaimniekotāju vēlēšanās teritoriju “sakopt”. Šādos mežos sugas parasti ir pielāgojušās regulāriem uguns traucējumiem, nemainīgi labiem apgaismojuma apstākļiem, jūtāmām temperatūras svārstībām starp dienu un nakti. Vecā, kādreiz degušā priežu mežā sastopamas resnas priedes ar biezu mizu, sasveķojusies atmirstoša koksne. Šādās ļoti īpašās struktūrās un substrātos spēj saglabāties vairākas šauriem vides apstākļiem pielāgotas sugas, kas daudzviet Eiropā jau ir izzudušas.

• F.1.1.Priežu sausieņu meži

F.1.1.2. Priežu mētrāji – šajā posmā sastopami nelielās platībās uz nabadzīgām, labi drenētām minerālaugsnēm. Koku stāvā dominē parastā priede *Pinus sylvestris*, zemsedzē dominē mellenes *Vaccinium myrtillus*, sūnu stāvā Šrēbera rūsaine *Pleurozium schreberi*, spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens* un citas sugas. Vietām pakāpeniski pāriet priežu lānā F.1.1.3., kurā koku stāvā nedaudz sastopama parastā egļu *Picea abies* un āra bērzs *Betula pendula*, pamežā krūklis *Frangula alnus* un zemsedzē pļavas nārbulis *Malampyrum pratense*, niedru ciesa *Calamagrostis arundinacea*.

F.1.1.4. Priežu damakšņi ir sugām bagātāki, aizņem salīdzinoši lielākas platības. Koku stāvā bieži sastopama parastā egļu *Picea abies*, āra bērzs *Betula pendula*, pastāvīgi veidojas egļu otrās stāvs. Pamežs vidēji biezs, aug parastais pīlādzis *Sorbus ocuparia*, parastais krūklis *Frangula alnus*, parastā lazda *Corylus avellana*. Zemsedze bagātīga un daudzveidīga – bieži sastopama niedru ciesa *Calamagrostis arundinacea*, parastā ērgļpārde *Pteridium aquilinum*, klinšu kaulene *Rubus saxatilis* un citas vidēji prasīgas sugas. Sūnu stāvās līdzīgs priežu mētrājiem.

• F.1.2.Egļu sausieņu meži

F.1.2.1.Egļu gāršas – Biotops sastopams ļoti nelielās teritorijās, viena no tām reljefa pacēlums, ko ietver baltalkšņu sausieņu meži. Bagāts mežs, koku stāvā dominē parastā egļu *Picea abies*. Pamežā līdzīgs kā

priežu damakšņos, zemsedzei raksturīgas ziemas kaņepene *Mercurialis perennis* un izplestā ēnsmilga *Milium efussum*, bet sūnu stāvs paretis.

Salacas upes ielejai raksturīgajās sāngravās vairākos gadījumos aug egļu gāršas, sastopamas bioloģiski vecas egles, arī apses, daudz mirušas koksnes, atbilst dabiskā meža biotopa, kā arī Eiropas aizsargājamajam biotopam 9010*: Boreālie meži kvalitātes kritērijiem.

Veci egļu vēri un priežu damakšņi konstatēti arī Salacas stāvkrastos. Daudzos gadījumos šādas nogāzes atbilst dabisko meža biotopu “nogāzes meža biotops” vai “gravas meža biotops” kvalitātes kritērijiem, kā arī Eiropas aizsargājamajam biotopam 9010*: Boreālie meži.

- **F.1.5. Baltalkšņu sausieņu meži** – koku stāvā dominē baltalksnis *Alnus incana*.

F.1.5.1. Baltalkšņu gāršas – sekundārs mežs ļoti bagātos augšanas apstākļos, koku stāvā dominē baltalksnis *Alnus incana*. Šim biotopam tiek pieskaitīti dabiski baltalkšņu meži ūdensteču tuvumā, nevis pēdējos 50-60 gados aizaugušās lauksaimniecības zemes.

Baltalkšņu meži nav viendabīgi un tos pēc rakstura iedala vairākās grupās:

1) baltalkšņu meži upes ielejas pakājē, kas ir bioloģiskās daudzveidības ziņā interesantākā grupa. Tie veidojas palu ietekmes zonā un, turpmāk attīstoties, klimaksa stadijā varētu atbilst ES Biotopu direktīvas mežu tipam 91E0*: Pārmitri platlapju meži. Daļa teritorijas pie augsta ūdenslīmeņa varētu būt daļēji applūdusi, vietām sastopami avoksnāji, strautiņi ar akmeņiem, uz kuriem aug sūna *Fontinalis spp.* Koku stāvu veido baltalksnis *Alnus incana*, ļoti nelielā piemistrojumā parastais osis *Fraxinus excelsior* un parastā goba *Ulmus glabra*. Pamežs ļoti biezs, gandrīz necaurejams, pamatā to veido parastā ieva *Padus avium*. Zemsedze atbilst gārša tipam un ir ļoti bagātīga. Uz platlapjiem bieži novērojama epifītiskā sūna tievā gludlape *Homalia trihomanoïdes*, vārpstingliemeži *Macrogastera spp.* un *Clausilia spp.*;

2) baltalkšņu meži uz upes nogāzēm, vairumā gadījumu samērā lēzenās. Koku stāvā piemistrojumā sastopamas citas koku sugas – parastā liepa *Tilia cordata*, parastā goba *Ulmus glabra*, parastā apse *Populus tremula*, parastā kļava *Acer platanoides*, vietām nedaudz egles, priedes. Krūmu stāvs blīvs, sastopama parastā ieva *Padus avium* un parastais sausserdis *Lonicera xylosteum*. Raksturīgi daudz bioloģiski vecu baltalkšņu un bagātīga zemsedze. Tā kā daudzos gadījumos paaugā ir daudz jaunu liepu un gobu, jauktu koku gārša varētu būt šo mežu veidošanās gala stadija. Tāpēc gadījumos, kad biotops atrodas stāvā upes nogāzē, to var klasificēt kā ES Biotopu direktīvas biotopu 9180*: Nogāžu un gravu meži.

- **F.1.8. Jauktu koku sausieņu meži** – nav vienas dominējošas sugas koku sastāvā, nereti kopā vairākas koku sugas, arī lapukoki kopā ar skujkokiem. Veidojas vidējos vai bagātos augšanas apstākļos meža dabiskās attīstības rezultātā.

F.1.8.1 Jauktu koku damakšņi – sastopami Salacas labajā krastā nelielās teritorijās reljefa paaugstinājumos upes krastā vai lēzenos terasveida upes krastos. Mežs ar vidēji bagātu minerālās barošanās režīmu, parasti sastopama parastā priede *Pinus sylvestris* kopā ar āra bērzu *Betula pendula*, vietām piemistrojumā vairāk parastā egle *Picea abies*, kā arī ļoti dažāda vecuma baltalkšņi *Alnus glutinosa*. Pamežs vidēji biezs. Zemsedzē parastā ērgļpārde *Pteridium aquilinum*, klinšu kaulene *Rubus saxatilis*, dzeltenā zeltgalvīte *Solidago virgaurea*, niedru ciesa *Calamagrostis* u.c. sugas.

F.1.8.3. Jauktu koku gāršas – meži ar bagātu minerālās barošanās režīmu, kur nav vienas dominējošas sugas koku stāvā. Šajā upes posmā konstatētas mistrotas audzes, ko veido dažādi platlapji – parastā goba *Ulmus glabra*, parastais ozols *Quercus rubus*, parastais osis *Fraxinus excelsior*, parastā liepa *Tilia cordata*, kā arī parastais bērzs *Betula pendula*, baltalksnis *Alnus incana* un vietām nedaudz parastā egle *Picea abies*, parastā priede *Pinus sylvestris* un parastā apse *Populus tremula*. Pamežs un zemsedze sugu sastāva ziņā līdzīgs pārējiem gāršas un damakšņi tipiēm. Daudz bioloģisko daudzveidību raksturojošu elementu – bioloģiski veci koki, sausokņi, liela diametra kritālas, nelielas sāngravās (parasti bez strautiem), apsūnojuši akmeņi.

Biotops sastopams Salacas upes ielejas nogāzēs, klasificējams kā Eiropas Biotopu direktīvas meža tips – 9180*: Nogāžu un gravu meži, vienlaikus atbilst arī Latvijas īpaši aizsargājamajam biotopam Nr.1.4. – ozolu, liepu, kļavu un gobu meži gravās un upju ieleju nogāzēs, kuru slīpums pārsniedz 45 grādu leņķi. Vietām minētajam biotopam (ES Biotopu direktīvas meža tips 9180*: Nogāžu un gravu meži) atbilst tikai šaura stāvākā nogāzes daļa, tuvu ūdenslīmenim. Pusi no biotopa aizņemtajām teritorijām var uzskatīt kā netipiskas ar salīdzinoši lielu baltalkšņu piemistrojumu koku stāvā. Vairumā gadījumu šie baltalkšņi ir bioloģiski veci, ir sākusies koku sabrukšana, un turpmāk, dabiskās attīstības ceļā, arī šīs teritorijas var veidoties par daudz tipiskākam biotopam.

Atsevišķas vietās biotops atbilst dabiskā meža biotopa – “5.3. Platlapju meža biotops” kvalitātes kritērijiem. Šeit konstatētas vairākas sūnas, kas ir dabisko mežu biotopu indikatorsugas (*Metzgeria furcata*, *Neckera pennata*, *Neckera complanata*, *Homalia trichomanoides*, *Jamesoniella autumnali*). Vairākās vietās konstatētas īpaši aizsargājamās augu sugas – laksis *Allium ursinum* un daudzgadīgā mēnesene *Lunaria rediviva*. Tāpat konstatētas vairākas dabisko meža biotopu indikatorsugas – vārpstiņgliemeži.

Dabiskā meža biotopa – “platlapju mežu” augšanas vietas Latvijā ir upju ielejas vai ūdenstilpju krastu nogāzes, ezeru salas un līdzenumi galvenokārt senajos platlapju mežu izplatības apvidos. Tie veido lapkoku mežu klimaksa veģetāciju, Latvijā atrodas šāda veģetācijas veida izplatības ziemeļgalā. Būtiski struktūras elementi ir dažādu veidu bioloģiski veci koki, vecas lazdas, sausokņi, dabiski izveidojušies stumbeņi un kritālas. Raksturīga iezīme ir platlapju koki, kas klāti ar bagātīgu epifītisko sūnu segu.

Slapjie meži (F.2.) – sastopami uz periodiski vai pastāvīgi slapjām vai mitrām kūdras augsnēm. Salacas dabas parkā minētajā posmā sastopami slapjie melnalkšņu meži, ko varētu uzskatīt par šim meža biotopam netipiskiem, jo tie atrodas uz upes ielejas nogāzēm. Raksturīgas staigātas avotu izplūdes vietas, strautiņi, lēni augoši koki.

F.2.4.3. Melnalkšņu liekņas – biotops sastopams nelielās teritorijās Salacas upes labā krasta nogāzēs. Tie ir meži bagātās koku kūdras augsnēs ar nelielu grīšļu kūdras piejaukumu. Raksturīga intensīva pazemes ūdeņu ietekme, daudz avotu un strautiņu. Koku stāvā dominē melnalksnis *Alnus glutinosa*, piemistrojumā parastais osis *Fraxinus excelsior*, parastā goba *Ulmus glabra* un nedaudz arī baltalksnis *Alnus incana*. Vietām lielāks parastās egles *Picea abies* piemistrojums. Krūmu stāvs paretis. Mikroreljefa padziļinājumos zemsedze vietām nav izveidojusies, raksturīgas staigātas avotu izplūdes vietas. Sūnu stāvs paretis, taču vērojama liela sugu daudzveidība. Uz koku stumbriem vietām lielā daudzumā sastopama epifītiskā sūna *Metzgeria furcata* un ķērpis *Arthonia spadicea*, kas ir dabisko meža biotopu indikatorsugas. Lielā daudzumā sastopamas dažādas vārpstiņgliemežu sugas.

Daļa teritorijas var tikt klasificēta kā Eiropas Biotopu direktīvas purvu tips – 7160: Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi. Avotu purvi visbiežāk saistīti ar mežiem pauguru un upju ieleju nogāzēs, aizņem ļoti nelielas platības un sastopami reti visā Latvijas teritorijā.

Nosusinātie meži (F.3.)

- **F.3.1. Priežu nosusinātie meži:** Sastopami posma Z daļā Salacas kreisajā krastā.

F.3.1.2. Priežu mētru āreņi un F.3.1.3. Priežu šaurlapju āreņi ir biežāk sastopamie nosusināto mēžu tipi šajā teritorijā. Tie ir meži vidēji nabadzīgās nosusinātās minerālaugsnēs, koku stāvā dominē priede, piemistrojumā purva bērzs *Betula pubescens*, otrā stāvā parastā egle *Picea abies*, pamežā parastais krūklis *Frangula alnus*. Priežu mētru bāreņos zemsedzei raksturīga mellene *Vaccinium myrtillus* un zilganā molīnija *Molinia caerulea*, bet šaurlapju āreņos – mellene *Vaccinium myrtillus*, niedru ciesa *Calamagrostis arundinacea*, meža zaķskābene *Oxalis acetosella*.

Nelielās teritorijās sastopami priežu meži nosusinātās kūdras augsnēs – F.3.1.5. priežu mētru kūdreņi un F.3.1.6. priežu šaurlapju kūdreņi.

- **F.3.3. Bērzu nosusinātie meži:** meži vidēji bagātās vai bagātās nosusinātās minerālaugsnēs vai kūdras augsnēs.

Koku stāvā dominē purva bērzs *Betula pubescens*, krūmu stāvs diezgan blīvs, sastopami krūklis *Frangula alnus*, parastais pīlādzis *Sorbus ocuparia*. Zemsedzē parastā zaķskābene *Oxalis acetosella*, klinšu kaulene *Rubus saxatilis*, mellene *Vaccinium myrtillus*, niedru ciesa *Calamagrostis arundinacea*, u.c. Sūnu stāvs bagātīgs - Šrēbera rūšaine *Pleurozium schreberi*, spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens*, lielā greizkausīte *Plagiochila asplenioides*, divzobes *Digranum spp.*, u.c.

Aizsargājami sauszemes biotopi

Tabulā 1.10. norādīti, kādiem Eiropā un Latvijā aizsargājamiem sauszemes biotopiem atbilst šajā teritorijā sastopamie biotopi.

Tabula 1.10. Nacionālajā un Eiropas līmenī aizsargājami sauszemes biotopi

Biotops Latvijas klasifikatorā	Eiropas Biotopu direktīvas biotops	Latvijā īpaši aizsargājams biotops
E.1.4. Stepju pļavas	6210 Sausas pļavas kaļķainās augsnēs	3.21. Sausās pļavas kaļķainās augsnēs
E.2.3. Īstās pļavas	6510 Mēreni mitras pļavas	-
E.3.2. Pļavas un ganības auglīgās un mēreni auglīgās augsnēs	6430 Augsto lakstaugu audzes	-
E.4.3. Augsto grīšļu pļavas (applūstošas)	6450 Palieņu pļavas	-
F.1.1. Priežu sausieņu meži	9010* Boreālie meži	-
F.1.2. Egļu sausieņu meži		
F.1.5.1. Baltalkšņu gāršas	91E0* Pārmitri platlapju meži 9180 Nogāžu un gravu meži	1.16. Nogāžu un gravu meži
F.1.8.3. Jaukto koku gārša	9180 Nogāžu un gravu meži	1.16. Nogāžu un gravu meži 1.12. Jaukti ozolu, gobu un ošu meži upju krastos
F.2.4.3. Melnalkšņu liekņas	91D0* Purvainie meži	-
G.1.4.3. Avotu purvi bagāti ar dzelzi	7160 Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	2.10. Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi
H.1.1. Smilšakmens iežu atsegumi	8220 Smilšakmens atsegumi	8.17. Smilšakmens atsegumi
H.2.1. Sufozijas alas	8310 Netraucētas alas	8.16. Netraucētas alas

1.4.4. Ūdens biotopi

Teritorijas izpētes pakāpe

Salacas upes biotopu apsekošana un kartēšana posmā Norēnu upīte – Salacgrīva tika veikta 2004.gada jūnijā. Apsekojuma laiks atbilst veģetācijas maksimālās attīstības stadijai. Nobrauciena laikā tika noteikts upes aizauguma līmenis gultnes, to veidojošo augstāko ūdensaugu sastāvs un grunts.

Iegūtie dati tika salīdzināti ar 2002. gadā veikto Salacas upes biotopu apsekošanu un kartēšanu, kuru veica Latvijas Universitātes Hidrobioloģijas laboratorijas speciālisti Dr. Ivars Druvietis, Dr.Elga Parele, LZPI vecākais pētnieks J.Birzaks un ZBR speciālists A.Urtāns. Būtiskas atšķirības sugu sadalījumā un ūdensaugu aizauguma pakāpē netika konstatētas

Teritorijā tipiskākie un izplatītākie ūdens biotopi

Salacas lejtecē pārsvarā dominē straujteču biotopi un daudzviet sastopamas arī krāces. Straujteces raksturīgas arī šajā posmā ietilpstošajām Salacas pietekām – Korģenei un Jaunupei. Lēnteču biotopi ir salīdzinoši daudz mazāk izplatīti kā upes augšteces daļā.

- **Krāces upēs (D.1)** – Salacas leicteces posmā samērā bieži sastopami biotopi (izteiktās krāces vērojamas pie “Vackalējiem” un “Brūveļiem”), aizsargājami kā ES Biotopu Direktīvas biotops 3260: Upju straujteces. Teritorijā sastopami šādi biotopi:

- D.1.1. Hilderbrandiju *Hilderbrandia rivularis* audzes krāčainos posmos upēs;
- D.1.2. Batrahospermu *Batrachospermum* audzes krāčainos posmos upēs (nelielās platībās veido mikrobiotopus).
- **Straujteču posmu upes (D.2)** biotopi ir ļoti izplatīti Salacas lejtecē, gan tās pietekām. Izteiktākie straujteču posmi atrodas pie “Mūnām”, “Veckalējiem”, no “Ozolpils” līdz Korģenes ietekai, pie Stienūžiem, kā arī lejpus Vecsalacas. Šajos biotopos ir konstatēta arī ievērojami lielāka sugu daudzveidība salīdzinot ar lēnajiem upes posmiem un tie visi ir klasificējami kā ES Biotopu Direktīvas biotops 3260: Upju straujteses. Visizplatītākie ir sekojoši biotopi:
 - D.2.1. Hilderbrandiju *Hilderbrandia rivularis* audzes straujteses posmos upēs;
 - D.2.3. Ūdenssūnu *Fontinalis* audzes straujteses posmos upēs;
 - D.2.6. Čemurainā puķumeldra *Butomus umbellatus* zemūdens audzes straujteču posmos upēs;
 - D.2.7. Ezera meldra *Scirpus lacustris* zemūdens audzes straujteču posmos upēs.
- **Akmeņu sakopojumi upēs (D.3)** arī ir diezgan bieži izplatīts biotops gan Salaca gan arī tās pietekās; aizsargājams kā ES Biotopu Direktīvas biotops 3260: upju straujteses. Šeit minami sekojoši biotopi:
 - D.3.1. Hilderbrandiju *Hilderbrandia rivularis* audzes uz akmeņu sakopojumiem upēs;
 - D.3.2. Kladoforu *Cladofora* audzes uz akmeņu sakopojumiem upēs;
 - D.3.3. Ūdenssūnu *Fontinalis* audzes uz akmeņu sakopojumiem upēs.
- **Upju piekrastes virsūdens augu josla (D.7)**. Kā izplatītākie mināmi šādi biotopi:
 - D.7.7. Ezera meldra *Scirpus lacustris* virsūdens audzes upju piekrastē (ļoti bieži sastopams);
 - D.7.1. Čemurainā puķumeldra *Butomus umbellatus* virsūdens audzes upju piekrastē;
 - D.7.2. Grīšļu virsūdens audzes upju piekrastē.
- **Saliktā ūdensaugu josla upēs (D.8)** ir viens no plašāk pārstāvētajiem biotopiem. Izplatītākie ir šādi biotopi:
 - D.8.15. Peldošās glīvenes *Potamogeton natans* audzes upēs;
 - D.8.19. Visgarās glīvenes *Potamogeton praelongus* audzes;
 - D.8.2. Čemurainā puķumeldra *Butomus umbellatus* zemūdens audzes upēs;
 - D.8.17. Ķemmveida glīvenes *Potamogeton pectinatus* audzes upēs;
 - D.8.18. Skaujošās glīvenes *Potamogeton perfoliatus* audzes upēs;
 - D.8.22. Parastās bultenes *Sagittaria sagittifolia* zemūdens audzes upēs;
 - D.8.23. Ezera meldra *Scirpus lacustris* zemūdens audzes upēs;
 - D.8.24. Ežgalvīšu *Sparganium* zemūdens audzes upēs.
- **Peldaugu (lemnītu) augājs upēs (D.9)**. Biežāk sastopami šādi biotopi:
 - D.9.5. Abinieku paķērsas *Rorippa amphibia* audzes upēs;
 - D.9.6. Parastās spirodelas *Spirodela polyrhiza* segas upēs.

Visu teritorijā sastopamo ūdens biotopu saraksts iekļauts **8. pielikumā**.

Aizsargājамie saldūdens biotopi

Tabulā 1.11. norādīti, kādiem Eiropā un Latvijā aizsargājамajiem saldūdens biotopiem atbilst šajā teritorijā sastopамie biotopi.

Tabula 1.11. Nacionālajā un Eiropas līmenī aizsargājамie saldūdens biotopi

Biotops Latvijas klasifikatorā	ES Biotopu direktīva	Latvijā īpaši aizsargājамs biotops
D.2. Straujteses posmi upēs D.3. Akmeņu sakopojumi upēs D.4. Ūdenskritumi un kāples	3260 Upju straujteses	5.1. Akmeņu sakopojumi upēs 5.18. Upju straujteses

1.5. Teritorijas sociālekonomiskais raksturojums

1.5.1. Demogrāfiskā analīze (iedzīvotāji, nodarbinātība)

Jau sākotnēji jāatzīmē, ka precīzu informāciju par demogrāfisko situāciju DAP teritorijā var iegūt tikai pašvaldību griezumā. Pārējā informācija iegūta vadoties pēc aptuveniem aprēķiniem.

Lielākā apdzīvotā vieta DA plāna teritorijā ir Salacgrīvas pilsēta ar 3578 iedzīvotājiem (pēc Iedzīvotāju Reģistra datiem). Apdzīvojamā blīvums šajā Salacas ielejas posmā pieaug virzienā uz Salacgrīvas pilsētu: pilsētas teritorijā tas ir 292 iedz./km², savukārt pilsētas lauku teritorijā ir 7,7 iedz./km².

Salacgrīvas pašvaldība ir viena no nedaudzām Limbažu rajonā, kur pēdējo 4 gadu laikā bija novērojams neliels iedzīvotāju skaita pieaugums – 4,3%, kas ir par 2% lielāks kā vidēji Latvijā. Dzimstības koeficients Salacgrīvā ar lauku teritoriju ir vidēji 6.56 %, kas ir par 8% mazāks kā vidēji Latvijā. Apmēram 47% no visiem pašvaldības iedzīvotājiem ir bērni un pensionāri. Uz desmit darbaspējīgā vecumā esošiem cilvēkiem ir deviņi pensionāri un bērni. Iedzīvotāju dzimumstruktūrā vērojams nedaudz lielāks sieviešu īpatsvars, kas raksturīgs lielākajā daļā Latvijas teritorijas.

Salacgrīvas pašvaldībā ir ievērojami lielāks ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits salīdzinot ar apkārtējām pašvaldībām (izņemot Ainažus). Pilsētas iedzīvotāji pārsvarā ir nodarbināti zvejniecībā, zivju pārstrādē (a/s “Brīvais Vilnis” un a/s “Salacgrīva 95”) un citās rūpnieciskās ražošanas sfērās (kokapstrāde un skārda taras ražošana), būvniecībā, kā arī pakalpojumu un administratīvajās sfērās. Savukārt, lauku teritorijas iedzīvotāju galvenās saimnieciskās aktivitātes saistās ar lauksaimniecību, kā arī nedaudz ar mežsaimniecību un kokapstrādi. Tomēr saimniecību ar liela apjoma lauksaimniecisko ražošanu dabas parka teritorijā nav. Nākotnē, attīstoties tūrisma un atpūtas infrastruktūrai, prognozējams tūrismā nodarbināto skaita pieaugums.

Oficiāli reģistrētais bezdarba līmenis Salacgrīvas pašvaldībā ir 6.2 %, kas ir zemāks kā vidēji valstī, taču ir iespējams, ka reālais bezdarbnieku īpatsvars ir lielāks, jo ne visi nokārto oficiālās formalitātes, lai iegūtu bezdarbnieka statusu.

Dabas parka “Salacas ieleja” Salacgrīvas lauku teritorijas posmā atrodas apmēram 50 mājsaimniecību. Vairākas mājas Salacas krastos tiek apdzīvotas tikai vasaras brīvdienās un to īpašnieki pamatā dzīvo Rīgā vai citās Latvijas pilsētās.

1.5.2. Teritorijas izmantošanas veidi

Kā galvenais teritorijas izmantošanas veids šajā parka daļa būtu jāmin tūrisms un atpūta. Šeit, galvenokārt, ir attīstīts ūdens tūrisms un makšķerēšana, savukārt medības nav uzskatāmas par īpaši populārām. Pateicoties dabas aizsardzības ierobežojumiem, mežsaimniecība un līdz ar to arī kokapstrāde, neveido būtisku iedzīvotāju ienākumu daļu. Relatīvi nozīmīga nozare vietējiem iedzīvotājiem ir arī lauksaimniecība, kaut arī saražotais, galvenokārt, tiek izmantots pašu vajadzībām.

1.5.2.1. Tūrisms un atpūta

Salacas ielejas estētiskās vērtības, dabas daudzveidība un tās nepiesārņotība, kā arī kultūrvēsturiskais mantojums rada labvēlīgus priekšnoteikumus tūrisma attīstībai reģionā. Lai arī dabas parka „Salacas ieleja” Salacgrīvas daļā neatrodas populārākie tūrisma objekti, salīdzinot ar pārējiem Salacas ielejas posmiem šī posma priekšrocības ir pilsētas tuvums, kur var saņemt tūristiem nepieciešamo servisu (tūrisma informācijas centrs, ēdināšana, viesnīca, veikali, starppilsētu un starptautiskais sabiedriskais transports u.c.).

Salacas ieleju apmeklē autotūristi, velotūristi un kājāmgājēji, tomēr lielākais vairums ir ūdens tūristi un makšķernieki.

Salaca ir viena no laivotāju iecienītākajām Latvijas upēm. Katru gadu aptuveni 2000-3000 cilvēku piedalās laivu braucienos pa Salacas upi. Salacgrīvas posma teritorijā atrodas 5 ūdens tūristu apmetņu vietas, kas uzskatāms par pietiekamu konkrētajā upes posmā. Kopš 2000. gada bija ieviesta maksa laivu braucieniem pa Salacu – 50 santīmi no cilvēka, taču pēc 2002. gada tā atkal pārtraukta, tādēļ pilnvērtīga statistika par laivotāju skaitu pēc 2002. gada nav pieejama.

Nozīmīga grupa Salacas apmeklētāju vidū ir makšķernieki. Šis Salacas posms pavasarī ir pats populārākais makšķerēšanas vidū. Ņemot vērā bagātīgos zivju resursus un makšķerēšanas iespējas, (Salaca ir vienīgā upe Latvijā, kur atļauta licencēta lašveidīgo zivju ķeršana), tā piesaista makšķerēšanas cienītājus no visas Latvijas, arī no ārzemēm. Te gan jāatzīmē, ka makšķernieki izjūt naktsmītņu un apmetņu vietu trūkumu pavasara periodā Salacgrīvā, kā arī daudzi nav apmierināti ar licenču pārdošanas laikiem vai noteikumiem. Perspektīva kā viens no tūristu un makšķerēšanas piesaistes veidiem varētu būt piedalīšanās specifiskākajā nēģu zvejā un to sagatavošanas procesā, kā arī aizvien pieaugošajā interesē par lašu nārsta vērošanu Salacā.

Ar tūrismu saistītas ekonomiskās aktivitātes pagaidām neieņem būtisku lomu iedzīvotāju ekonomiskajās aktivitātēs. Kaut arī lēnām attīstās lauku māju un tūristu apmetņu tīkls, kam var būt nozīmīga loma tradicionālo novada nodarbinātības veidu ieņēmumu papildināšanai no tūristu apkalpošanas, it īpaši vasaras sezonā, pašvaldības lauku teritorijā šobrīd nav neviena uzņēmuma, kas oficiāli nodrošinātu apmeklētājus/tūristus ar nakšņošanu un ēdināšanu. Tuvākās nakšņošanas un ēdināšanas iespējas ir Salacgrīvā, Ainažos un Rozēnos. Tiesa, vairāki zemes īpašnieki plāno nākotnē attīstīt tūrisma biznesu, piedāvājot naktsmītnes, pirtis u.tml. tūrisma servisu. Šādus ierosinājumus ir izteikuši 6 īpašnieki no "Stienūžiem", "Arkādijām"; "Brūveļiem", "Mežmeiniem", "Skalbēm" un viena zemes gabala pie Salacgrīvas robežas upes labajā krastā.

Kopumā vērtējot Salacgrīvas posma dabas objektu potenciālu izmantošanai tūrismā, tas uzskatāms par pietiekami bagātu, daudzveidīgu un unikālu. Tomēr jāuzsver, ka pie patreizējās un prognozējamās tūrisma slodzes galvenās problēmas rada neesošais vai nepietiekamais labiekārtojuma līmenis tūristu uzņemšanai: teritorijā nav vienmērīgi izvietotu un labiekārtotu atpūtas/apmetņu vietu ūdenstūristiem un makšķerēšanai (tūristi izvēlas apstāšanās vietas haotiski, atstājot aiz sevis atkritumus; makšķerēšanai pavasaros izmīda mīkstos upes krastus utt.), nav izvietotas informatīvās norādes/zīmes uz interesantiem apskates objektiem un pie ceļiem, kā arī pietrūkst labiekārtotu autostāvvietu. Sliktās kvalitātes ceļi lauku teritorijā nekādi neatbilst ne vietējo iedzīvotāju, ne arī tūristu prasībām. Tāpat teritorijā nav labiekārtotu gājiena izziņas/dabas taku un veloceliņu, kā arī oficiāli labiekārtotas pludmaļu vietas pie Salacas.

1.5.2.2. Lauksaimniecība

Lielākā daļa lauksaimniecības zemju Salacas ielejas Salacgrīvas posmā izvietota lejpus "Sauleskalniem" Teritorijas augšpus šīm mājām klāj lieli mežu masīvi un lauksaimnieciskā ražošana šeit ir niecīga – pārsvarā nelieli piemājas dārziņi. Lielākās zemnieku saimniecības Salacgrīvas pašvaldības teritorijā atrodas ārpus dabas parka teritorijas. Dabas parka teritorijā esošās saimniecības ir samērā mazas, kas ierobežo intensīvas saimniekošanas metožu pielietošanu.

Par galvenajiem lauksaimnieciskās ražošanas veidiem teritorijā uzskatāma graudkopība, lopkopība (pārsvarā piena lopkopība), kā arī kartupeļu audzēšana. Lauksaimniecības zemes uz ielejas nogāzēm pārsvarā aizņem ekstensīvi izmantotas ganības vai pļavas. Tīrumi izvietoti, galvenokārt, ielejas pamatkrastā.

Plāna izstrādes ietvaros veiktās aptaujas dati liecina, ka dabas parka teritorijā aktīva lauksaimnieciskā darbība nav novērojama. Lielāka daļa zemes īpašnieku neapsaimnieko sev piederošo zemi un arī mājlopu skaits ir samērā neliels (mājlopi tiek turēti tikai apm. 30% no aptaujāto zemes īpašnieku saimniecībām). Vairums saimniecības var tikt raksturotas kā daudznozaru piemājas sīksaimniecības ar ļoti maziem preču produkcijas apjomiem, kas tiek izmantots, galvenokārt, pašu vajadzībām. Kā galveno iemeslu ekstensīvai lauksaimniecībai īpašnieki min līdzekļu un arī ieinteresētības trūkumu.

1.5.2.3. Mežsaimniecība

No kopējās meža teritorijas inventarizēto meža zemju platība ir 701,5 ha (Avots: Valsts meža dienests). No tiem 375,3 ha jeb 53 % pieder valstij, bet 236,2 ha jeb 47 % privātajiem meža īpašniekiem.

Teritorijā tiek veiktas galvenās, sanitārās un kopšanas cirtes. Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 415: "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi", Salacas ielejas dabas parka teritorijā ir aizliegta kailcirte un rekonstruktīvā cirte. Mežsaimniecības aktivitātes Salacgrīvas pašvaldības posmā raksturotas tabulā 1.12.

Tabula 1.12 Mežizstrādes darbi

Gads	Platība (ha)	Apjoms (m ³)
<i>Galvenā cirte (izlases)</i>		
2000	-	-
2002	-	-
2004	5,2	422 m ³
<i>Sanitāra cirte (izlases)</i>		
2000	5,1	86 m ³
2002	4,0	190 m ³
2004	-	-
<i>Sanitārā (kailcirte)</i>		
2004	0.3	26 m ³
<i>Kopšanas cirte</i>		
2000	8,5	210 m ³
2002	12,5	250 m ³
2004	24,8	503 m ³
<i>Patvaļīgi ciršanas gadījumi</i>		
2000	-	-
2002	-	-
2004	0,2	19 m ³

Šie skaitļi liecina, ka mežizstrādes apjomi teritorijā ir salīdzinoši nelieli un tādēļ mežsaimniecība šeit nebūtu uzskatāma par īpaši nozīmīgu saimnieciskās darbības sfēru. Tomēr, ņemot vērā salīdzinoši lielo privātā īpašumā esošo mežu īpatsvaru, nākotnē varētu prognozēt mežizstrādes apjomu pieaugumu. Turklāt vairākiem teritorijas zemes īpašniekiem mežsaimnieciskā darbība varētu būt nozīmīgākais ienākumu avots. Plāna izstrādes ietvaros veiktās zemes īpašnieku aptaujas dati gan liecina, ka dabas parka teritorijā aktīva mežsaimnieciskā darbība nav novērojama un daļa zemes īpašnieku neapsaimnieko sev piederošos mežus (apm. 50%). Kā galveno iemeslu īpašnieki min ierobežojumus mežizstrādei dabas parka teritorijā.

1.5.2.4. Zivsaimniecība

1962. gadā ar MK lēmumu Salacas upei tika piešķirts lašu rezervāta statuss kā nozīmīgai Baltijas laša dabiskās vairošanās vietai. No upes grīvas līdz Staicelei tika aizliegta jebkāda veida maksšķerēšana un zveja, kā arī tika apturēta Salacgrīvas ostas attīstība. Nosacījumu attiecībā uz ostu drīz vien atcēla un Salacgrīvas osta turpmākajos gados tika paplašināta un padziļināta.

Kad 1970. gadā Mērniekos tiek izveidota zivju audzētava, izlaisto lašu mazuļu aizsardzības nolūkā maksšķerēšanas noteikumos atkārtoti tika apstiprināts aizliegums jebkādai maksšķerēšanai jau minētajā posmā. Vēlāk (vēl padomju gados) vispārējais aizliegums Salacā tika daļēji atcelts. Atsevišķiem maksšķerēšanas biedrības biedriem tika izdotas speciālas atļaujas līdaku maksšķerēšanai un spinningošanai ar pamatojumu ierobežot šo plēsēju negatīvo ietekmi uz lašu mazuļu populāciju. Šo nosacījumu maksšķerēšanas biedri vien izmantoja ļaunprātīgi, atskaitēs pārspīlējot līdaku negatīvo ietekmi. Astoņdesmitajos gados maksšķerēšanai tika atļauta arī citu zivju piezveja.

Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas maksšķerēšanai Salacā tika ieviestas maksas licences, kuru veids un cena bija atkarīga no maksšķerēšanas vietas, sezonas un objekta. Licenču normas noteica Latvijas Zivsaimniecības pētniecības institūts (tagad – Latvijas Zivju Resursu aģentūra) un apstiprināja ZM Valsts zivsaimniecības pārvalde. Licencēšanas sistēma bija diezgan haotiska, jo upes pārvaldīšana bija sadalīta starp vairākām pašvaldībām. Nebija ne kopīgas licences, ne koncepcijas attiecībā uz zivju resursiem upē kopumā.

Lai situāciju uzlabotu un organizētu upes pārdomātu apsaimniekošanu, tai skaitā zivju resursu racionālu izmantošanu, aizsardzību un dabisko atražošanu, 2002. gada februārī tika nodibināta BO SIA “Salacas ieleja”, kuras dibinātāji bija Ainažu, Mazsalacas, Salacgrīvas, Staiceles, Ramatas, Skaņkalnes un Vecates pašvaldības un SIA “Makšķernieku klubs Pasaule”. Salacas upe tika sadalīta vairākās maksšķerēšanas zonās. 2003. gadā Salacgrīvas pašvaldība no šīs apvienības izstājās, lai savā teritorijā to organizētu pati.

Salacas upe normatīvajos aktos ir noteikta kā publiskie ūdeņi, kuros zvejas tiesības pieder valstij. Licencētās maksšķerēšanas nolikumi pa upes posmiem atšķiras. Salacgrīvas pašvaldībā atrodošais posms atbilst licencētās maksšķerēšanas posmam Salaca I. Licencētā maksšķerēšana posmā Salaca I tiek īstenota saskaņā ar MK noteikumiem Nr.574 (2003.g.) “Licencētās amatierzvejas – maksšķerēšanas kārtība”, MK noteikumiem Nr.67 (2001.g.) “Maksšķerēšanas noteikumi”, pamatojoties uz Latvijas Zivju resursu aģentūras (LZRA) noteiktajiem zivju ieguves limitiem, Vides ministrijas Dabas aizsardzības departamenta, Valsts vides dienesta Valmieras reģionālās vides pārvaldes un Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta prasībām vides aizsardzībā un Valsts Zivsaimniecības pārvaldes izstrādāto nolikumu “Par licencēto maksšķerēšanu Salacas upes posmā Salacgrīvas pilsētas ar lauku teritoriju domes administratīvajā teritorijā (posms “Salaca I”)” (2004.g.).

Licencēto maksšķerēšanu posmā Salaca I organizē Salacgrīvas pilsētas ar lauku teritoriju dome. No licenču realizācijas posmā Salaca I iegūtās kopējās summas 40% Salacgrīvas pilsētas ar lauku teritoriju dome katru gada ceturksni ieskaita valsts pamatbudžetā Zivju fonda veidošanai. 60% līdzekļu no pārdotajām licencēm posmā Salaca I tiek ieskaitīti Salacgrīvas pilsētas ar lauku teritoriju domes kontā, kurus izmanto zivju resursu pavairošanai vai zivju nārsta vietu rekultivācijai (atjaunošanai) atbilstoši Latvijas Zivsaimniecības pētniecības institūta izstrādātajiem “Salacas upes zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumiem”, kā arī zivju resursu aizsardzībai, maksšķerēšanas kontrolei, licencētās maksšķerēšanas organizēšanai un maksšķerēšanas tūrisma attīstībai. Lai arī makšķerniekiem izsniegtās licences ir jāatdod un jāatskaitās par noķertajām zivīm, tomēr no pārdotajām licencēm vidēji tiek atdotas tikai 1/3 daļa, vismazāk pavasara dienas licences, tāpēc nav iespējams noteikt precīzu noķerto zivju daudzumu.

Saskaņā ar “Pārskata par licencēto maksšķerēšanu Salacas upes posmā Salacgrīvas pilsētas ar lauku teritoriju domes administratīvajā teritorijā (posms “Salaca I”) 2004. gada pavasara sezonā”, tika pārdotas 524 taimiņu un lašu maksšķerēšanas licences (52,4 %) no kopējā licenču skaita – 1000 licences sezonā (2003.g. – 325 gab. jeb 32,5%). Makšķernieki atdevuši 481 licenci jeb 92 % no 524 pārdoto licenču skaita (2003.g. – 175gab. jeb 54%). Pēc atdoto licenču datiem, tika noķertas 28 zivis (17 taimiņi un 11 laši).

2004. gadā, lai popularizētu saudzīgās maksšķerēšanas metodes, kā arī, lai vienlaikus veiktu “Ķer un atlaid!” metodes bioloģisko novērtējumu tika uzsākts Salacgrīvas pašvaldības pasūtītais un Latvijas Zivsaimniecības pētniecības institūta (tagad LZRA) realizētais pētnieciskais projekts daļā Salaca I posma licencēto maksšķerēšanu organizējot pēc “Ķer un atlaid!” principa. 2004. gada pavasara sezonā tika pavisam pārdotas 30 licences (no 30 iespējamām). Makšķernieki ir atdevuši 26 licences jeb 87% no visām izsniegtajām. Pavisam kopā “Ķer un atlaid!” licenču īpašnieki noķēruši un atlaiduši 67 zivis.

Novērtējot taimiņa “Ķer un atlaid!” licencēto maksšķerēšanu, ir jāsaprot, ka tā, pirmkārt, ir devusi ētiski – psiholoģisku efektu (arī ārpus Salacgrīvas pašvaldības teritorijas). Un, otrkārt, “Ķer un atlaid!” sniedza iespēju šī maksšķerēšanas principa robežās veikt taimiņu un lašu uzskaiti, kas faktiski nesalīdzināmi mazāk iespējams saskaņā ar “Taimiņa vienreizējās 1 dienas licencēm” noteiktajām prasībām. Jānorāda, ka taimiņa “Ķer un atlaid!” licencētajai maksšķerēšanai tika veltīta īpaša kontrole un netika konstatēts neviens pārkāpums.

Citu zivju sugu licencētai maksšķerēšanai 2004. gadā pavisam tika izsniegtas 833 licences (no 1525 iespējamām) no kurām tika atdotas 171 licence jeb 20,5 % no visām izsniegtajām. Tāpat kā iepriekšējā gadā, arī šogad citu zivju sugu atdoto licenču skaits ir neapmierinošs. Lai arī viesnīcā "Brīze" (citviet – nē) tika veikta minēto licenču elektroniska uzskaitē, tā varēja nodrošināt apmierinošu licenču atdošanu šajā licenču pārdošanas vietā tikai daļēji. Citās licenču pārdošanas vietās licences nav atdotas vispār.

Maksšķerēšanas sezona Salacā sākas agrā pavasarī, kad no jūras ieceļo vimbas, raudas, baltie sapali, taimiņi. Populārākās maksšķerēšanas vietas šajā laikā ir no Salacgrīvas līdz Korģītes ietekai, bet aprīļa beigās – no Rozēniem līdz Staicelei. Jūnijā maksšķerēšanas intensitāte Salacā strauji samazinās, jo lielākā daļa ceļotājzivju pamet upi un dodas atpakaļ uz piekrastes ūdeņiem. Populārākie lomi Salacā ir karpu dzimtas zivis – raudas, vimbas, ālanti, sapali un baltie sapali, kā arī taimiņus, arī nēģus un lašus (ar licencēm). Salacas upē apzvejo nēģus trīs taču rindās un arī ar murdiem. Dīvus tačus apzvejo a/s "Brīvais vilnis" un vienu taci – privātie zvejnieki. Vidēji Salacā nozvejo līdz 12 tonnām nēģu gadā.

Aktuāla problēma Salacā ir nelikumīga savvaļas lašu, taimiņu un nēģu ieguve, taču par nelikumīgo maksšķerēšanu Salacgrīvas posmā grūti spriest, jo dati pieejami tikai par Salacas upi kopumā. Lai novērstu nelikumīgu zivju ķeršanu, Pasaules Dabas Fonds, Latvijas Makšķernieku Asociācijas un Vides aizsardzības kluba koalīcija 2001. gada uzsāka lašu nārsta vietu aizsardzības kampaņu "Lašiem būt!" Irbes, Gaujas, Salacas un Ventas upēs. Galvenais šīs akcijas mērķis bija lašu nārsta vietu aizsardzība un sabiedrības uzmanības pievēršana nepieciešamībai aktīvi iesaistīties savvaļas lašu populācijas saglabāšanā. Tās ietvaros tika veikta sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi, kā arī veikti reidi nelegālo malu zvejnieku ķeršanai sadarbībā ar Vides valsts inspekcijas (VVI) un Reģionālo vides pārvalžu inspektoriem. Akcija ir tikusi sekmīgi organizēta arī visus nākošos gadus, iegūstot popularitāti un plašu atsaucību sabiedrībā, kā arī nesot pozitīvus rezultātus: saskaņā ar 2004. gadā LZRA veiktajiem zivju monitoringa datiem, lašu mazuļu skaits Salacas upē ir palielinājies.

1.5.2.5. Medības

Dabas parkā "Salacas ieleja" Salacgrīvas posma robežās medību tiesības ir medību kolektīviem "Kuiviži un "Salaca". Pēdējo piecu gadu laikā nav nomedīts neviens no limitējamiem medījamiem dzīvniekiem (aļņiem, stirnām un mežacūkām) un var secināt, ka medības šajā Salacas ielejas posmā neieņem būtisku nozīmi.

1.6. Izmantotās literatūras saraksts

1. Andrušaitis G. (red.) 2000. Latvijas Sarkanā grāmata: retās un apdraudētās augu un dzīvnieku sugas, 6. sējums, putni un zīdītāji. Rīga: Terras Media. 274 lpp.
2. Andrušaitis G. (red.) 2003. Latvijas Sarkanā grāmata: retās un apdraudētās augu un dzīvnieku sugas, 3. sējums, vaskulārie augi. Rīga: Terras Media. 691 lpp.
3. Avotiņš V., Lukss I. 2002. Salacas pērles. Rīga.
4. Barone A. 1983. Salacas upes ielejas kompleksā dabas lieguma Salacgrīvas – Rozēnu posma sēkļaugu un paparžaugu flora. Diplomdarbs. Rīga.
5. Bell S. Landscape: Pattern, Preception and Process. E & FN Spon, London, 1999.
6. Bickis J., Rasiņš A. Latvijas augu noteicējs. Rīga, 1946.
7. Birzaks J., Ozoliņš J., Ornicāns A. 1998. Otter (*Lutra lutra*) diet related to abundance of fish in some Latvia's rivers. – Proc. of the Latvian Academy of Sciences, B, 52, No. 1/2 (594/595): 70-76.
8. Dienvidsēlijas (Elkšņu, Rites un Saukas pagastu) ainavas: Ainavu inventerizācija, apsaimniekošana un aizsardzības. LR VARAM, Rīga, 1996.
9. Druvietis I. Salacas baseina hidroloģiskais raksturojums. LU Bioloģijas institūts. 2002.
10. Forman R.T.T., Godron M. Landscape Ecology. Jon Wiley & Sons, New York, 1986.
11. Galenieks P. (red.) Latvijas PSR flora. I-IV sēj. Rīga, 1953.-1959.
12. Gavena I. (red.) 2002. Ietekmes uz vidi novērtējums. Rīga. Landmark. 208 lpp.
13. Gavrilova Ģ., Šulcs V. 1999. Latvijas vaskulāro augu flora. Taksonu saraksts. Rīga. 135 lpp.
14. Grīnbergs A. Angaben über die Mallophagen der Rabenvögel in Lettland. - Latv. Entomol. 1974. 16: 14-20 lpp.
15. Kabucis I. (red.) 2000. Biotopu rokasgrāmata. Latvijas Dabas fonds.
16. Kabucis I. (red.) 2001. Latvijas biotopi. Latvijas Dabas fonds.
17. Latvijas daba. Enciklopēdija Latvija un latvieši. 1.-6. sēj., Preses nams. Rīga, 1994-1998.
18. Latvijas daba. Enciklopēdija. 2. sēj. "Latvijas enciklopēdija". Rīga, 1995.
19. Latvijas daba. Enciklopēdija. 4. sēj. "Preses nams". Rīga, 1997.
20. Latvijas daba. Enciklopēdija. 5. sēj. "Preses nams". Rīga, 1998.
21. Latvijas pagasti. 1. sējums. "Preses nams", Rīga, 2001.
22. Latvijas pagasti. 2. sējums. "Preses nams", Rīga, 2002.
23. Latvijas pilsētas Enciklopēdija. "Preses nams", Rīga, 1999.
24. Latvijas Sarkanā grāmata. Retās un apdraudētās augu un dzīvnieku sugas. LU Bioloģijas institūts, Rīga, 1998.
25. Latvijas Sarkanā grāmata. Vaskulārie augi. 3. sēj., Rīga, 2003.
26. M.Kalniņš, D.Teļnovs. Latvijas Entomoloģijas biedrības elektroniskā Latvijas bezmugurkaulnieku izplatības Datu bāze, 1999.-2003.
27. Malta N. 1936. Latvijas ziedaugi. Latvijas zeme, daba, tauta. 2. izd. Rīga. 34.-51. lpp.
28. Melluma A., Leinerte M. Ainava un cilvēks. "Avots", Rīga, 1999.
29. Ozoliņš J. Ūdrs *Lutra lutra* (L., 1758) saldūdeņu un to piekrastes ekosistēmās Latvijā. Promocijas darbs bioloģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai, LU, Rīga, 1999. 131 lpp.

30. Ozoliņš J., Balodis M. Ūdrs un bebrs saldūdeņu ekosistēmās. Pārskati par MAF finansētiem zin. pētījumiem, Salaspils: LVMI "Silava" (nepubl.) 1995-1997.
31. Ozoliņš J., Pilāts V. Distribution and status of small and medium-sized carnivores in Latvia. – Ann. Zool. Fennici 1995. 32: 21-29.lpp
32. Ozoliņš J., Rantiņš M. 1988. Ūdru – *Lutra lutra* L. – sastopamība apsekotajās Latvijas upēs. – Retie augi un dzīvnieki, Rīga: LatZTIZPI, 60-67.lpp.
33. Priedītis N. 1999. Latvijas mežs: daba un daudzveidība. Pasaules Dabas fonds. 209 lpp.
34. Pūriņš V. (red.) Latvijas PSR ģeogrāfija, 2. izd. Rīga. 671 lpp.
35. Račinska I. Rokasgrāmata īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrādātājiem. Rīga, 2002.
36. Red Data Book of the Baltic Region. Part 1. Lists of threaened vascular plants and vertebrates. Uppsala, 1993. 95 lpp.
37. Riekstiņa L. Ūdru izplatība Salacā. Diplomdarbs. LVU, Rīga, 1989. 74 lpp.
38. Salacas ielejas attīstības programma. BO SIA "Salacas ieleja", 2002.
39. Salacas ielejas dabas parks. Dabas aizsardzības plāns. ZBR, Salacgrīva, 2003.
40. Salacas ielejas dabas parks. Posms Staicele – Rozēni. Dabas aizsardzības plāns. ZBR, Rīga/Salacgrīva, 2003.
41. Salacas upes un tās piekrastes zonas ekoloģiskā situācija. Kartoshēmu albums. Projektēšanas un informācijas valsts uzņēmums "Meliorprojekts", Rīga, 1992.
42. Spuris Z. Latvijas kukaiņu katalogs. 7. Makstenes (Trichoptera). Latvijas Entomologs. 1989, 32: 5-42.lpp.
43. Spuris Z. Materiāli par Salacas viendienīšu faunu (Insecta, Ephemeroptera). Acta hydroentomologica latvica, 1997. 4: 3-13.lpp.
44. Sugu un biotopu aizsardzība Latvijā. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Rīga, 2001.
45. Velce D., Danka L.. Katalog der Zikaden (Auchenorrhyncha) der Lettischen SSR. - Zooloģijas muzeja raksti, 1970. 4: 15-65 lpp.
46. Балодис М.М. Бобр: биология и место в природно-хозяйственном комплексереспублики [The beaver: biology and management in Latvia]. Рига: Зинатне. 1990. 271 lpp.
47. Кузнецов Н.Н., Петров В.М., Хищные клещи Прибалтики (Parasitiformes: Phytoseiidae, Acariformes: Prostigmata). Зинатне. Рига, 1984. 1-142.lpp.
48. Табака Л. Флора и растительность Латвийской ССР. Северо-Видземский геоботанический район. Рига, 1979. 163 lpp.
49. Хорология флоры Латвийской ССР. Перспективные для охраны виды растений. Рига. 1986.
50. Хорология флоры Латвийской ССР. Редкие виды растений 1-3 группы охраны. Рига, 1978-1981.
51. Эглитис В.К. Фауна почв Латвийской ССР. Изд. АН Латв. ССР. Рига, 1954. 1-262. lpp.

2. TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS

2.1. Teritorija kā vienota dabas aizsardzības vērtība un to ietekmējošie faktori

Salacas ielejas dabas parks kopumā vērtējams gan kā nacionālas nozīmes aizsargājamā teritorija, kas sevī apkopo dabas, ainaviskās un kultūrvēsturiskās vērtības, gan arī kā Eiropas nozīmes aizsargājamā teritorija, jo tā ir iekļauta potenciālo Natura 2000 vietu sarakstā, un tajā atrodams liels skaits Eiropā retu un aizsargājamu sugu un biotopu. Dabas parks ieņem nozīmīgu vietu arī Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta robežās – tas iekļauts rezervāta ainavu aizsardzības zonā un ar savām dabas, ainaviskajām, kultūrvēsturiskajām vērtībām, kā arī nozīmīgo tūrisma attīstības un sabiedrības izglītošanas potenciālu reprezentē biosfēras rezervāta koncepciju – sekmēt ainavu, ekosistēmu un sugu aizsardzību, veicināt ekonomisko un sociālo attīstību, kā arī pētniecisko darbību.

Dabas aizsardzības plāna izstrādes posms “Salacgrīva” (dabas parka teritorija Salacgrīvas pilsētas un lauku teritorijas robežās) vides apstākļu ziņā vērtējams kā samērā daudzveidīgs – posma augšdaļai, sākot no Salacgrīvas pašvaldības robežas līdz Korģītes iztekai vairāk raksturīga ir mazpārveidota vide, kur ielejas nogāzes klāj meži, savukārt posma lejasdaļā ir salīdzinoši blīvi apdzīvota un līdz ar to arī šeit izteiktāka ir cilvēka saimnieciskās darbības ietekme uz vidi. Pateicoties dažādajiem vides apstākļiem šajā teritorijā vērojama augsta sugu un biotopu daudzveidība, kā arī daudzveidīga ainava, kuras pastāvēšanā svarīgu lomu ieņem arī tradicionālā saimnieciskā darbība un teritorijas kultūrvēsturiskā vide.

Pēc Salacas ielejas dabas parka dabas aizsardzības plāna daļējuma, kas izstrādāts 2003.gadā UNDP/GEF projekta ietvaros, Salacgrīvas pašvaldības teritorija ietver divus dabas parka apsaimniekošanas iecirkņus:

- Attīstības mezglu “Salacgrīva – Vecsalaca”;
- Īpaši aizsargājamā/apsaimniekojamā ielejas posmu “No dzelzceļa tilta līdz Vecsalacai”.

Kaut arī posmā “Salacgrīva-Vecsalaca” kā prioritāte būtu uzskatāma ekonomiskā attīstība, bet teritorijā no Vecsalacas līdz pašvaldības robežai – nozīmīgāka būtu dabas un ainavisko vērtību saglabāšana, tomēr pastāvošo konfliktu novēršana un dabas aizsardzības un attīstības līdzsvarošana ir vienlīdz nozīmīga visā Salacgrīvas posma teritorijā.

Dabas aizsardzības vērtības

Galvenā teritorijas vērtība ir Salacas ielejas biotopu komplekss, kas ietver gan pašu Salacas upi ar tai raksturīgiem saldūdens biotopiem (piemēram, Eiropas mērogā aizsargājams biotops – upju straujtecēs), gan sauszemes biotopus uz ielejas nogāzēm – baltalkšņu un jaukto koku gāršas, kā arī bioloģiski vērtīgo pļavu biotopus (t.sk. vairākus prioritārus ES aizsargājamus biotopus). Šis biotopu komplekss veido ainavisku vienību - upes koridoru, kuram ir ļoti svarīga ekoloģiskā nozīme. Upes ieleja nodrošina migrācijas ceļu vairākām augu un dzīvnieku sugām, līdz ar to veicinot to izplatību. Nogāžu apaugums, savukārt, aizkavē nogāžu eroziju, ierobežo minerālvielu noplūdi un tādejādi labvēlīgi ietekmē ūdens kvalitāti upē.

Upes ielejas biotopu komplekss ar īpašu ainavisko struktūru – nogāžu mežiem, virspalu terašu pļavām, smilšakmens atsegumiem, upi utt., uzskatāms par Latvijas tradicionālajai lauku videi tipisku ainavu, kas mūsdienās jau vairs nav tik izplatīta. Līdz ar to šai teritorijai piemīt etalona vērtība Latvijas mērogā gan no ainaviskā, gan dabas aizsardzības viedokļa.

Lai saglabātu upes koridora funkcionālo nozīmi dabas ekosistēmā, nepieciešams saglabāt šī biotopu kompleksa vienotību, kā arī tā atsevišķo elementu – mežiem apaugušo nogāžu un ekstensīvi apsaimniekoto ielejas terašu pļavu daudzveidību.

Galvenie dabas vērtības ietekmējošie faktori

- Upes piesārņojums: biogēnu ieplūde upē veicina eitrofikāciju, un līdz ar to arī palielina upes aizaugumu ar ūdensaugiem. Aizauguma rezultātā samazinās zivju nārsta vietām piemērotas platības, kā arī šīs vietas apdzīvojošo reto un aizsargājamo bezmugurkaulnieku skaits.

- Saimnieciskās darbības apstākums, kā rezultātā ar krūmiem un kokiem aizaug gan vērtīgie pļavu biotopi, gan arī paši upes krasti, līdz ar to samazinot ielejas ainavisko vērtību, kā arī radot noēnojumu, kas nelabvēlīgi ietekmē upes bioloģisko daudzveidību;
- Iespējamais tūristu skaita pieaugums, kas no vienas puses varētu veicināt teritorijas ekonomisko attīstību, bet no otras - palielinātu antropogēno slodzi (kā, piemēram, pieaugot makšķernieku skaitam, iespējama pārmērīga zivju resursu izmantošana, krastu nobradāšana, atsegumu bojāšana, piesārņošana ar atkritumiem utt.), tādējādi apdraudot tās dabas vērtības.
- Potenciālā upes krastu apbūve ar dzīvojamām mājām un vasarnīcām: pateicoties savām ainaviskajām vērtībām ieleja var piesaistīt ar vien jaunus interesentus, kas šeit vēlētos būvēt vasarnīcas vai arī viesu namus, restorānus utt. Šādam procesam attīstoties nekontrolēti, zustu ielejas kultūrvēsturiskās iezīmes, kā arī ciestu teritorijas dabas bagātības.

Teritorijas dabas un ainaviskās vērtības un tās ietekmējošie faktori attēlotas pielikuma **5. kartē**.

2.2. Biotopi kā dabas aizsardzības vērtība, to sociālekonomiskā vērtība un tos ietekmējošie faktori

Kā jau minēts, Salacas ieleju veido tipisks saldūdens un sauszemes biotopu komplekss, kas raksturīgs upes ielejām un, pateicoties lielajam dabisko un tradicionālai lauku videi raksturīgo biotopu īpatsvaram, Latvijas mērogā vērtējams kā etalonvērtība. Teritorijai raksturīga liela ūdens un sauszemes biotopu daudzveidība. Kā vērtīgākie būtu minami smilšakmens atsegumi, upes straujteču biotopi, nogāžu un gravu meži, kā arī dabiskās pļavas uz ielejas nogāzēm un tās virspalu terasēs.

Tālāk aplūkota šai teritorijai nozīmīgāko biotopu dabas aizsardzības vērtība, balstoties uz to dabiskuma pakāpi, sastopamību Latvijas un Eiropas mērogā, jutīgumu, kā arī tipiskumu Salacas ielejai vai konkrētajam reģionam kopumā. Biotopu sociālekonomiskā vērtība aprakstīta pēc to ekonomiskās, rekreatīvās, estētiskās, izglītojošās un zinātniskās nozīmes.

2.2.1. Saldūdeņi

Salaca ar tās pietekām un tām raksturīgajiem saldūdens biotopiem vērtējama kā viena no galvenajām dabas parka vērtībām. Kā īpaši nozīmīgi izdalāmi šādi saldūdens biotopi:

- D.1. Krāces upē;
- D.2. Straujteces posmi upēs;
- D.3. Akmeņu sakopojumi upēs;
- D.4. Ūdenskritumi un kāples upēs.

Dabas aizsardzības vērtība

Straujteces, krāces un akmens sakopojumi ir īpaši tipiski šim Salacas posmam, bet ūdenskritumi un kāples dažviet sastopami Salacas pietekās (piemēram, Korģē). Šiem biotopiem piemīt augsta dabiskuma un jutīguma pakāpe, turklāt tie ir vērtējami arī kā reti gan Latvijas, gan Eiropas mērogā, tādēļ iekļauti Latvijas aizsargājamo biotopu sarakstā (5.1. Akmeņu sakopojumi upēs; 5.6. Kāples un ūdenskritumi; 5.14. Straujteces posmi upēs), kā arī ES Biotopu Direktīvā kā aizsargājamais biotops 3260: upju straujteces. Kā vērtīgākie minami straujteču posmi leņķus Ozolpils līdz Korģes ietekai, no Stienūžiem līdz Jaunupes ietekai un Jaunupē visā tās garumā, kurus veido *Fontinalis*, *Hildenbrandi* un *Batrachospermum* biotopi.

Sociālekonomiskā vērtība

Straujteču biotopi ir ļoti augsti vērtējami arī no sociālekonomiskā viedokļa – tiem piemīt gan ievērojam ekonomiska vērtība (nodrošinot nārsta vietas Salacas zivju resursiem), gan tik pat nozīmīga estētiskā un rekreatīvā vērtība (tie piesaista gan tūristus, gan makšķerniekus, kas var sniegt nozīmīgu ieguldījumu teritorijas ekonomiskajā attīstībā). Kā ļoti nozīmīga jāmin arī šo biotopu zinātniskā un izglītojošā vērtība – kā pētniecības objekts par biotopu stāvokļa nozīmi zivju un citu ūdens organismu populāciju dinamikā utt.

Ietekmējošie faktori

- **Piesārņojuma noplūde no lauksaimniecības zemēm un tā izraisītā eitrofikācija (upes aizaugums)**

Galveno Salacas bioloģiskās sistēmas ietekmējošo faktoru veido biogēni, kas tiek transportēti no augšējiem upes posmiem, kā arī noskaloti no ekstensīvi apsaimniekotās piekrastes joslas, un to akumulēšanās gruntī. Šī procesa vizuālā izpausme ir upes aizaugšana ar ūdensaugiem. Par pieļaujamo upes aizauguma rādītāju pieņemot 30% no upes spoguļvirsmas, ir jāsecina, ka eutrofikācijas process šajā upes posmā ir ļoti izteikts – lielākajā daļā aizaugums pārsniedz 50% līmeni un vietām sasniedz pat 90% no upes spoguļvirsmas. Aizaugumā izpausme visspilgtāk izpaužas straujteču posmos, kur straumes ietekmē notiek straujāki ūdensaugu vielmaiņas procesi (Gessner,1965). Aizauguma rezultātā šajos posmos samazinās atklātas upes gultnes platības, kuras ir piemērotas kā nārsta vietas caurceļotājzivīm, kā arī samazinās šīs vietas apdzīvojošo reto un aizsargājamo bezmugurkaulnieku skaits.

Upes aizaugumu ir veicinājis arī plostu pludināšanas apsūkums, kas sakrita ar plašu minerālmēsļu pielietošanas sākumu sešdesmitajos gados - baļķu un plostu pludināšana nodrošināja upes gultnes regulāru uzirdināšanu un ūdensaugu sakņu sistēmu (it īpaši ezera meldru *Scirpus lacustris*) iznīcināšanu. Apsūkstot šai praksei, ezera meldriem specifisko režģveidīgo sakneņu izplatība veicināja straujteču sašaurināšanos.

Aizauguma rezultātā Salacas lejtecē visvairāk degradēti ir posmi pie Ķieģeļnieku krācēm, lejpus Korģes grīvas, pie Silvēveru tača, kā arī visizteiktāk pie Vecsalacas un Salacgrīvas teritorijā pie internāta, kur aizaugums veido 60-90 % no ūdens spoguļvirsmas visā upes platumā. Augsta aizauguma pakāpe ir arī Salacas pietekā Jaunupē.

• **Upes krastu noēnojums**

Noēnojums minams kā viens no faktoriem, kas samazina bioloģisko daudzveidību Salacā. Tas ir raksturīgs posmos pie bijušās piekrastes pļavām, kuras, apsūkstot saimnieciskajai darbībai, ir strauji aizaugušas ar alkšņiem, tādējādi samazinot līdz minimumam augstāko ūdensaugu klātbūtni šajos posmos (5-10%), kā arī ierobežojot bentisko organismu daudzveidību, kā rezultātā vienkāršojas un samazinās arī zivju barības bāze. Šādās aizaugušās piekrastes joslās regulāri tika konstatēta bebru darbība. Aizaugums uz stāvajām ielejas nogāzēm var pastiprināt arī krastu nobrukšanas procesus, tādējādi radot upes mehānisku piesārņojumu. Upē sagāztie koki veido potenciālus sanešu “ķērājus”.

Vienveidīgais krastu joslas aizaugums vienlaikus samazina arī upes ielejas pārredzamību un lielā mērā ir uzskatāms arī par Salacas upes ielejas ainavisko degradāciju.

2.2.2. Pļavas

Dabas aizsardzības vērtība

Dabiskas, apsaimniekotas pļavas Salacgrīvas posmā aizņem samērā nelielas platības, galvenokārt tās saglabājušās Salacas ielejas krasta nogāzēs, terasēs un palienēs. Plašāki pļavu masīvi sastopami upes lejtecē, sākot no Korģes grīvas. Tās vērtējamas kā nozīmīgas un interesantas no dabas aizsardzības viedokļa. Kā vērtīgākie atzīmējami šādi pļavu tipi, kas lielākoties klasificējami arī kā Eiropas nozīmes aizsargājami biotopi:

- E.1.4. Stepju pļavas (6210: Sausās pļavas kaļķainās augsnēs);
- E.2.2. Atmatu pļavas (6270*: Sugām bagātās atmatu pļavas);
- E.2.3. Īstās pļavas (6510: Mēreni mitras pļavas);
- E.3.2. Pļavas un ganības auglīgās un mēreni auglīgās augsnēs;
- E.4.3. Augsto grīšļu pļavas (6450: upju palieņu pļavas; 6430: Eitrofās augsto lakstaugu audzes).

Šo pļavu vērtību nosaka to augstā dabiskuma pakāpe (sausajām stepju pļavām, mitrajām pļavām un ganībām auglīgās un mēreni auglīgās augsnēs un slapvajām augsto grīšļu pļavām), tipiskums Salacas ielejā (galvenokārt tas attiecināms uz mēreni mitrajām atmatu un īstajām pļavām), kā arī retums, jo īpaši Eiropas mērogā, jo daži pļavu tipi, kuri Latvijā ir samērā bieži izplatīti, Eiropā jau kļuvuši par prioritāras nozīmes aizsargājamiem biotopiem (piemēram, atmatu pļavas un īstās pļavas). Pļavas vērtējamas arī kā vieni no jutīgākajiem biotopiem, jo to pastāvēšanu apdraud saimnieciskās darbības apsūkums, kā rezultātā tās aizaug ar kokiem un krūmiem, zaudējot savu dabas vērtību.

Par vērtīgākajiem šajā posmā būtu uzskatāmi konkrētajai teritorijai tipiskie pļavu biotopi, kas vienlaicīgi ir arī reti un aizsargājami Eiropas mērogā, kā, piemēram, atmatu pļavas un īstās pļavas, kuras Salacas ielejas virspalu terasēs ir samērā plaši izplatītas. No dabas aizsardzības viedokļa augstu vērtējamas ir arī stepju pļavas, kas ir ļoti retas gan Latvijā, gan Eiropā. Tomēr šīs pļavas, kaut arī tipiskas, nav raksturīga Salacas ielejai, daudz biežāk tās sastopamas Rietumlatvijā, kā arī Gaujas un Daugavas ielejā.

Kā jau visur Salacas ielejā, arī Salacgrīvas posmā ir daudz ielabotu pļavu un kultivētu zālāju, taču šeit tie lielākoties ir rūpīgi apsaimniekoti. Arī dabiskās pļavas ir sakoptākas tieši šajā posmā, salīdzinot ar visas upes ielejas pļavām kopumā.

Sociālekonomiskā vērtība

Pļavām piemīt ievērojama sociālekonomiska vērtība, pirmkārt, jau tādēļ, ka to veidošanās pamatā ir cilvēka saimnieciskā darbība, taču ļoti nozīmīga ir to estētiskā, kultūrvēsturiskā un rekreatīvā vērtība. Pļavas ir nozīmīgs atklātās ainavas elements dabā ar augstu estētisko vērtību arī no sezonālā aspekta, jo katrā gadalaikā pļavā ir atrodamas savas estētiskās vērtības, kas ir par pamatu to rekreatīvajai vērtībai.

No sociālekonomiskā viedokļa par vērtīgākām šajā posmā uzskatāmas mēreni mitrās atmatu un īstās pļavas – tām ir gan augsta estētiskā un ekonomiskā vērtība, kā arī rekreatīvā vērtība. No ekonomiskā viedokļa mazāk nozīmīgas ir stepju pļavas, taču tām savukārt ir augsta zinātniskā nozīme un tās, kā jau sausās pļavas, piemērotas gan rekreācijai un parasti ir ļoti ainaviskas. Diemžēl tieši šīs pļavas vairāk kā citas ir pamestas bez apsaimniekošanas. Ļoti būtiski ir apsaimniekot arī palieņu pļavas, lai tās neaizaugtu ar niedri un nedegradētos.

Ietekmējošie faktori

- **Saimnieciskās darbības apstākums** – vērtējams kā galvenais faktors, kas apdraud pļavu pastāvēšanu, tām aizaugot un zaudējot savu vērtību vai vispār kā biotopam izzūdot. Ja pļava netiek pļauta vai ganīta vairāk kā 2-3 gadus, tajā jau parādās koku un krūmu aizaugums, kūla, nevēlamu sugu ekspansija, vērtīgo sugu skaita samazināšanās. Samērā īsā laikā periodā pļava būs jau zaudējusi savu dabas vērtību, bet tās atjaunošanas izmaksas arvien pieaug. Piemēram, vērtīgas stepju pļavas ir pie “Ķieģelnikiem”, taču šobrīd daļa pļavas jau ir ļoti aizaugusi un grūti atjaunojama.
- **Pārāk intensīva apsaimniekošana**, piemēram, pārganīšana vai pļavu mēslošana, kas apdraud pļavu dabisko stāvokli, izmainot sugu sastāvu. Šāda tendence gan konkrētajā dabas parka posmā ir ļoti reti novērojama.
- **Pļavu transformācija aramzemēs vai kultivētajos zālajos**. Izšķiroties par pļavu transformāciju būtu jāizvērtē, vai iegūtais labums atmaksāsies – nereti ir gadījumi, kad tiek uzarta un apsēta pļava Salacas terasē, kura pirms dažiem gadiem atzīta par bioloģiski vērtīgu zālāju, bet gaidītais rezultāts netiek sasniegts – augsne ir nabadzīga un raža neizaug. Rezultātā ir uz ilgu laiku sabojāts dabiskais biotops, par kura pļaušanu tagad īpašnieks būtu varējis saņemt Eiropas struktūrfondu samaksu, bet kurš atjaunosies tikai daudzu gadu gaitā. Bieži vien paši saimnieki ir ieinteresēti šo pļavu atjaunošanā, pārliecinājušies, ka tas tomēr ir piemērotākais apsaimniekošanas veids upes terasē. Šādi piemēri ir sastopami arī Salacgrīvas posmā, piemēram, pie “Stienūžiem”, “Ļekungām” un “Pāvuļiem”.

2.2.3. Purvi

Dabas aizsardzības vērtība

Nozīmīgākais purvu biotops šajā teritorijā ir avotu purvi bagāti ar dzelzi (G.1.4.3), kas klasificējams kā Eiropas nozīmes aizsargājamais biotops – 7160: Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi. Avotu izplūdes vietas Salacas ielejas nogāzēs un to pakājēs ir ļoti augstu vērtējamas no dabas aizsardzības viedokļa – tām piemīt augsta dabiskuma pakāpe un tās ir reti satopamas gan Latvijā, gan Eiropas mērogā, turklāt tās ir ļoti jutīgas pret jebkādu antropogēno ietekmi. Avoksnainas nogāzes šajā posmā nav retums. Šādos biotopos bieži vien koncentrējas retas un aizsargājamas augu un dzīvnieku sugas, jo te veidojas īpašs mikroklimats mežā.

Sociālekonomiskā vērtība

Avotu purvu sociālekonomiskā vērtība nav liela – tiem nepiemīt ekonomiska vai rekreatīva nozīme, taču prioritāra ir to zinātniskā nozīme, kas tieši saistīta ar šī biotopa augstu dabas aizsardzības vērtību.

Ietekmējošie faktori

Avoksnājus ļoti nelabvēlīgi ietekmētu jebkāda saimnieciskā darbība, kā, piemēram, koku vai krūmu izciršana uz ielejas vai gravu nogāzēm vai to tiešā tuvumā, kā arī piesārņojuma noplūde no lauksaimniecības zemēm ielejas pamatkrastā.

2.2.4. Iežu atsegumi un alas

Dabas aizsardzības vērtība

Smilšakmens iežu atsegumi (H.1.1) Salacgrīvas posmā salīdzinoši ar pārējo ieleju konstatējami vairs tikai atsevišķās vietās, taču tāpat kā pārējos posmos tie pieder pie nozīmīgākajām dabas vērtībām no visiem aspektiem. Tie ir reti un aizsargājami gan Latvijas, gan Eiropas mērogā, kā arī ļoti tipiski Salacas ielejai. Vienlaicīgi atsegumi vērtējami arī kā viens no jūtīgākajiem biotopiem. Ievērojamākie atsegumi ir pie “Rostēm” un “Mūnām”. Pie Rostēm konstatētas arī sufozijas alas (H.2.1). Tie klasificējami kā Eiropas aizsargājami biotopi – 8220: Smilšakmens atsegumi un 8310: Netraucētas alas.

Sociālekonomiskā vērtība

Smilšakmens atsegumiem ir arī ļoti nozīmīga sociālekonomiskā vērtība. Tiem piemīt prioritāra nozīme gan no estētiskā, gan izglītības un zinātniskā viedokļa un tie vērtējami arī kā galvenais tūrisma piesaistes objekts. Kaut arī tiešā izpratnē atsegumiem nav ekonomiskas vērtības, taču tie var kalpot par pamatu ienākumiem no tūrisma sektora .

Ietekmējošie faktori

Gan smilšakmens atsegumi, gan alas tajos ir ļoti jūtīgi biotopi, kurus varētu apdraudēt pārmērīga rekreatīvā slodze. Tomēr nedaudzie Salacgrīvas posma smilšakmens atsegumi ir daudz mazāk populāri un mazāk apmeklēti, salīdzinot ar atsegumiem Salacas augštecē. Pašreizējais mērenais noslogojums (galvenokārt ūdenstūristi) acīmredzot ir optimāls, taču nebūtu vēlams to palielināt.

2.2.5. Meži

Dabas aizsardzības vērtība

Kā vērtīgākie Salacgrīvas posmā atzīmējami šādi mežu tipi, kas klasificējami arī kā Eiropas nozīmes aizsargājami biotopi :

- F.1.5.1. Baltalkšņu gāršas uz ielejas nogāzēm (91E0*: Pārmitrie platlapju meži);
- F.1.8.3. Jaukto koku gāršas uz ielejas nogāzēm (9180: Nogāžu un gravu meži);
- F.2.3.4. Melnalkšņu liekņas (91D0*: Purvainie meži);
- F.1.1. Priežu sausieņu meži (9010*: Boreālie meži);
- F.1.2. Egļu sausieņu meži uz ielejas nogāzēm un gravās (9010*: Boreālie meži).

Baltalkšņu un jaukto koku gāršas šajā posmā atzīstamas par vērtīgākajiem meža biotopiem. Tie ir reti sastopami gan Latvijas, gan Eiropas mērogā, raksturīgi galvenokārt upēm ar izteiktām ielejām, terasēm un sāngravām. Šie meža tipi ir tipiski Salacas ielejai, turklāt ļoti augstu vērtējama ir arī to dabiskuma un jutīguma pakāpe, tādēļ nepieciešams nodrošināt to aizsardzību dabas parka teritorijā, ierobežojot jebkādu saimniecisko darbību.

No dabas aizsardzības viedokļa ļoti nozīmīgas ir arī melnalkšņu liekņas, kas ir dabisks, reti sastopams biotops gan Latvijā, gan arī Eiropā. Arī šajā posmā tas ir izplatīts tikai nelielā teritorijā. Šis biotops ir ļoti jutīgs pret jebkādu saimniecisko darbību – tehniskas pārvietošana ietekmē gruntsūdeņu plūsmu, sablīvē augsni un bojā avoksnājus.

Pie vērtīgiem biotopiem pieskaitāmi arī priežu sausieņu meži nelielās platībās ielejas pamatkrastā (kas klasificējami kā ES biotops 9010*: Boreālie meži un atbilst dabisko meža biotopu kvalitātes kritērijiem), kā arī priežu un egļu sausieņu meži uz ielejas nogāzēm un gravās. Šie meža biotopi ir vērtējami kā ļoti tipiski Salacas ielejai. Tomēr to dabiskuma un jutīguma pakāpe ir zemāka salīdzinot ar minētajiem lapkoku mežu tipiēm uz ielejas nogāzēm un arī to izplatība Latvijā un Eiropā ir daudz plašāka.

Nogāžu un gravu mežiem ir ievērojama ekoloģiska nozīme – tie kavē nogāžu erozijas procesus, kā arī kalpo par mājvietu daudzām aizsargājamām augu un dzīvnieku sugām. Atmirusī koksne veido barības bāzi daudzām aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām, dobumaini koki īpaši nozīmīgi putniem, piemēram, šai teritorijai raksturīgajām dzeņu sugām.

Sociālekonomiskā vērtība

Ekonomiskā ziņā visvērtīgākie ir ielejas pamatkrasta izplatīties priežu un egļu sausieņu meži, kas izmantojami mežsaimniecībā (egļu sausieņu mežos uz ielejas nogāzēm un gravās, kur nogāzes slīpums pārsniedz 45 grādu leņķi, mežsaimnieciskā darbība nebūtu vēlama). Šiem meža tipiēm ir arī augsta rekreatīvā vērtība – tie piemēroti sēņošanai un ogošanai.

Pašā ielejā sastopamajiem baltalkšņu mežiem un jaukto koku gāršām ekonomiskā vērtība – respektīvi, mežsaimnieciskā nozīme ir zemāka, taču ļoti nozīmīga ir to zinātniskā (it īpaši baltalkšņu mežiem), estētiskā un rekreatīvā (jaukto koku gāršām) vērtība. Tādēļ, ņemot vērā teritorijas dabas aizsardzības statusu un jebkādas saimnieciskās darbības (t.sk. kritalu izvākšana, pameža tīrīšana u.tml.) ļoti negatīvā ietekme uz šo meža biotopu dabas vērtību, to izmantošana ekonomiskām interesēm nebūtu pieļaujama.

Melnalkšņu liekņām nav īpašas saimnieciskas nozīmes, un arī rekreācijai tie nav īpaši piemēroti, taču šis biotops augstu vērtējamas no estētiskā, izglītojošā un zinātniskā viedokļa. Kā tūrisma objekts, tās potenciāli varētu būt pievilcīgs tematiski sagatavotiem teritorijas apmeklētājiem ar pietiekošu izpratni par dabas vērtībām. Tomēr pārmērīga apmeklētāju plūsma varētu negatīvi ietekmēt jutīgos avoksnājus. Un tādēļ, ņemot vērā šī biotopa dabas aizsardzības un zinātnisko nozīmi, saimnieciskā darbību šeit būtu nepieciešams maksimāli ierobežot.

Ietekmējošie faktori

Saimnieciskā darbība nogāžu un gravu mežos

Baltalkšņu un jaukto koku gāršas, kā arī melnalkšņu liekņas uz ielejas nogāzēm negatīvi ietekmē jebkāda saimnieciskā darbība – mežu izciršana kā galvenajās tā arī kopšanas un sanitārajās cirtēs, kā arī bioloģiski vecu koku vai atmirušās koksnes izvākšana. Šo mežu saimnieciskās izmantošanas rezultātā ne tikai izzūd bioloģiski vērtīgie un aizsargājamie biotopi, bet arī tiek veicināta erozija un pasliktinās upes ekoloģiskā kvalitāte.

Aizsargjoslu likums nosaka, ka ūdensteču aizsargjoslā galvenā cirte ir pieļaujama (izņemot tavas joslu - 10 m no upes krasta). Taču nogāžu un gravu meži var tikt apdraudēti vietās, kur nogāze ir atvirzījies tālāk no upes krasta. Līdz ar to likumā noteiktais pieļaujamais attālums no krasta cirsma veikšanai ir pārāk tuvu nogāzes malai vai pat ietver nogāzi – rezultātā nogāžu meži var tikt iznīcināti vai arī tie var zaudēt savu dabisko aizsargu un tikt pakļauti vējgāzēm, kā arī krasta erozijai.

• Uguns kā senākais priežu mežu dabiskais traucējums

Sausieņu priežu mežos sugas ir pielāgojušās regulāriem uguns traucējumiem, nemainīgi labiem apgaismojuma apstākļiem un jūtāmām temperatūras svārstībām starp dienu un nakti. Vecā, kādreiz degušā priežu mežā sastopamas resnas priedes ar biezu mizu, sasveķojusies atmirstoša koksne. Šādās ļoti īpašās struktūrās un substrātos spēj saglabāties vairākas šauriem vidēs apstākļiem pielāgotas sugas, kas daudzviet Eiropā jau ir izzudušas. Mūsdienās ugunsgrēki mežos ir stipri ierobežoti, kā rezultātā ir mainījušies procesi augsnē, zemsedzē vairāk uzkrājas organiskās vielas, radot labvēlīgus apstākļus egles izplatībai arī tradicionālos priežu biotopos. Tā rezultātā samazinās priežu silu un mētrāju platības visā Latvijas teritorijā.

- **Egles savairošanās priežu sausieņu mežos**

Priežu sausieņu mežos, kas atbilst dabisko meža biotopu kritērijiem, pārmērīga egles savairošanās nav vēlama, jo izmainoties sugu sastāvam, mazinās konkrētā biotopa ekoloģiskā vērtība. Tādēļ šādos meža tipos ir jāseko egles izplatībai un nepieciešamības gadījumā jāizcērt daļa paaugas vai otrā stāva, lai vecās priedes būtu labi izgaismotas un piemērotas savu ekoloģisko funkciju veikšanai.

2.3. Sugas kā dabas aizsardzības vērtība, to sociālekonomiskā vērtība un ietekmējošie faktori

No dabas aizsardzības viedokļa kā būtiskākās sugu grupas šajā ielejas posmā minamas zivis un bezmugurkaulnieki, taču teritorija ir ļoti nozīmīga arī vairāku putnu sugu, zīdītāju, kā arī augu sugu aizsardzībai. Nozīmīgāko sugu dabas aizsardzības vērtība šeit analizēta, vērtējot to retumu Latvijas un Eiropas mērogā, jutīgumu, kā arī tipiskumu Salacas ielejai vai konkrētajam reģionam kopumā. Sugu sociālekonomiskā vērtība aprakstīta pēc to ekonomiskās, rekreatīvās, estētiskās, izglītojošās un zinātniskās nozīmes.

2.3.1. Zivis

Dabas vērtība

Zivju sugas pieskaitāmas pie visbūtiskākajām dabas vērtībām Salacas ielejā. Kopumā šeit sastopamas 9 ES nozīmes aizsargājamās sugas, no kurām 4 iekļautas arī Latvijas aizsargājamo sugu sarakstā. Pie Latvijā aizsargājamām sugām minamas arī taimiņš *Salmo trutta*, kas gan nav iekļauts Eiropas aizsargājamo sugu sarakstā. Pie Salacas vērtīgākajām zivju sugām pieskaitāmas:

- lasis *Salmo salar*;
- taimiņš *Salmo trutta*;
- upes nēģis *Lampetra fluviatilis*;
- vimba *Vimba vimba*.

Zivju sugu aizsardzības lielo nozīmi šajā teritorijā apstiprina fakts, ka Salacas ielejas dabas parks vēsturiski izveidojies uz 1962. gadā dibinātā “Lašu rezervāta” bāzes. Arī šobrīd Salaca ir 4. nozīmīgākā lašu nārsta upe Baltijas jūras baseinā un sniedz 30 % no dabīgo lašu populācijas Latvijā. Taimiņiem un upes nēģiem Salaca uzskatāma par trešo nozīmīgāko upi Latvijā. Laši un taimiņi, kas nu jau ir kļuvuši par reti sastopamām sugām Eiropas un Latvijas ūdeņos, Salacai ir ļoti tipiskas. Visas minētās sugas ir uzskatāmas arī par jutīgām un to izplatību būtiski var ietekmēt upes piesārņojuma līmenis, kā arī nārsta vietu stāvoklis. Šīs sugas iekļautas arī Biotopu direktīvas aizsargājamo sugu sarakstos. Augstu vērtējama zivju suga ir arī vimba *Vimba vimba*, kas gan nav iekļauta aizsargājamo sugu sarakstā, un ir samērā bieži izplatīta, tomēr pēdējos gados pieaugusi rūpnieciskās zvejas ietekme uz vimbu populāciju Salacā. Vimba ir arī ļoti populāra arī kā makšķerēšanas objekts.

Sociālekonomiskā vērtība

Lasis un taimiņš pēc visiem sociālekonomiskajiem kritērijiem ir atzīstams kā prioritāra vērtība un arī upes nēģis ir ļoti augstu vērtējams, it īpaši kā zivju resurss. Ekonomiskā ziņā vislielākā nozīme ir šo sugu rūpnieciskajai zvejai: Salacas laši tiek zvejoti gan atklātā jūrā, gan piekrastē, taimiņi – galvenokārt piekrastē, bet upes nēģi – tikai Salacas upē. Nēģu zveja, izmantojot tačus, uzskatāma par tradicionālu vietējo iedzīvotāju nodarbošanos, tādejādi īpaši nozīmīga no sociālekonomiskā viedokļa un potenciāli interesanta kā tūrisma piesaistes objekts. Savukārt lašu un taimiņu licenzētā makšķerēšana ir nozīmīga gan vietējiem iedzīvotājiem, gan arī veicina tūrisma, piesaistot makšķerniekus no visas Latvijas un citām valstīm, tādejādi kalpojot par vienu no reģiona ekonomiskās attīstības priekšnoteikumiem. Būtiska ir arī laša un taimiņa estētiskā vērtība, kas zināmā mērā var kalpot kā Salacas simbols, kā arī visu šo sugu zinātniskā nozīme (piemēram, pētījumiem par sugu populācijas stāvokli un pavairošanas iespējām).

Ietekmējošie faktori

- **Intensīva piekrastes zveja**

Negatīva ietekme uz lašu populāciju saistīta ar zveju atklātā jūrā, jo tā tiek veikta lašu barošanās migrāciju laikā, nozvejotas tiek arī dzimumnenobriedušas zivis un zvejā piedalās gan valstis, kurās ir

saglabātas dabiskās lašu populācijas un notiek to mākslīga pavairošana, gan arī valstis, kurām šādu resursu nav. Savukārt piekrastē tiek zvejota konkrētas upes populācija ("savi" laši) un to regulē nacionālā likumdošana. Taču pētījumi liecina, ka zvejas intensitātei atklātā Baltijas jūrā nav tendence pieaugt un Salacas lašu lielākā daļa tiek nozvejota piekrastē no Liepupes līdz Ainažiem, kā arī nelielā skaitā Igaunijas teritorijā. Tomēr, zvejas regulēšana un tās intensitātes samazināšana uzskatāma par vienu no galvenajiem faktoriem, lai saglabātu lašu populācijas skaitu optimālā līmenī.

Kā jau minēts, taimiņi tiek nozvejoti, galvenokārt, Rīgas līča piekrastē. Pēdējos gados vērojama tendence taimiņu nozvejai samazināties, kam par iemeslu kalpoja piekrastes zvejas intensitātes pieaugums sākot no 1992. gada, kā arī lomos pieaugušais zemmēra taimiņu īpatsvars (Salacas zvejas rajonā tas sasniedz līdz 80% no loma). Lai aizsargātu Salacas taimiņu populāciju, nepieciešama piekrastes zvejas intensitātes samazināšana, samazinot zivju tīklu licenču skaitu piekrastes posmos no Liepupes līdz Ainažiem ziemas un pavasara periodos. Kopš 2003. g. taimiņu populācijas aizsardzībai jau ir noteikti papildus zvejas ierobežojumi 3 km zonā ap Salacas grīvu.

Upes nēģa rūpnieciskā zveja tiek veikta tikai upē un mūsdienās tā koncentrēta upes lejtecē līdz Vecsalacas tiltam. Nēģu ķeršana ar tačiem uzskatāma par specializētu, jo citu sugu piezveja tačos ir minimāla un tie arī netraucē citu sugu migrācijai. Statistikas dati liecina, ka nēģu krājumu skaits Latvijas upēs ir stabils, jo to nozveja nesamazinās. Tomēr nēģu zvejas intensitātes regulēšana uzskatāma par vienu no būtiskākajiem faktoriem sugas aizsardzībai Salacā.

- **Nelegālā zveja** – tās intensitāte ir pieaugusi sākot no 1992. gada, kopš zveja (tai skaitā atklātā jūrā) vairs netiek stingri kontrolēta. Nelegālā zveja būtiski paaugstina jau tā lielo zvejas intensitāti, pie tam tā parasti tiek veikta liegumu laikos un orientēta uz augstvērtīgākām sugām – lasi, taimiņu un nēģi. Aptuvenie aprēķini liecina, ka tā varētu sniegt 20-30% no rūpnieciskā zvejā iegūto ceļotājzivju daudzuma.
- **Intensīva makšķerēšana** – tā rada papildus slodzi zivju resursiem un Salacā, galvenokārt, ietekmē tieši laša un taimiņa populāciju. Lašu un taimiņu makšķerēšana notiek pavasarī un noķertas pārsvarā tiek iepriekšējā rudenī iznārstojušās zivis, taču upes lejtecē – posmā līdz Korģenes ietekai pavasarī no jūras ienāk samērā daudz jauno zemmēra taimiņu, kuri būtu jāatlaiž. Tomēr daļa makšķernieku tos patur, samazinot jauno zivju skaitu, kas tā paša gada rudenī papildinātu zivju nārsta apjomu Salacā. Zivju resursu aģentūras darbinieki katru gadu veic monitoringu Salacas upē, lai novērtētu zivju populāciju stāvokli, un atbilstoši šī monitoringa rezultātiem nosaka makšķerēšanas ierobežojumus.
- **Piesārņojums un eitrofikācija** – nopietni pētījumi Salacā šajā jomā nav veikti, taču ir vispārzināms, ka piesārņojuma un eitrofikācijas ietekmē izzūd jutīgās zivju sugas, samazinās plēsīgo zivju skaits, bet palielinās ekoloģiski plastisko zivju skaits, kā arī dažādas anomālijas un zivju slimības. Kā jau minēts, Salacā novērojama pastiprināta upes aizaugšana ar ūdensaugiem, kas šajos posmos samazina reofilajām (straujteču) zivīm piemērotās platības.

Lai aizsargātu Salacas zivju populācijas un palielinātu zivju skaitu, šajā posmā nepieciešams veikt atsevišķu straujteču posmu rekultivāciju (ezermeldru izvākšanu), kā arī izstrādāt zinātniski pamatotus noteikumus rūpnieciskās zvejas un makšķerēšanas regulēšanai.

2.3.2. *Bezmugurkaulnieki*

Dabas vērtība

Bezmugurkaulnieki ieņem būtisku lomu starp Salacas ielejas dabas vērtībām, jo dabas parka teritorija ir ļoti nozīmīga vairāku šīs sugu grupas pārstāvju aizsardzībai. Kopumā šajā posmā konstatētas 3 ES mērogā aizsargājamas sugas, 9 Latvijā aizsargājamās sugas, 1 ierobežoti izmantojama suga, kā arī 7 dabīgo meža biotopu speciālistu un indikatorsugas. Kā svarīgākās šajā ielejas posmā minamas šādas bezmugurkaulnieku sugas:

- biezā perlamutrene *Unio crassus*;

- slaidais pumpurgliemezis *Vertigo angustior*;
- zaļā upjuspāre *Ophiogomphus cecilia*;
- vītoli slaidkoksngrauzis *Necydalis major*;
- platspīļu vēzis *Astacus astacus*.

Visas minētās sugas, izņemot platspīļu vēzi, iekļautas Latvijas un Eiropas īpaši aizsargājamo sugu sarakstos.

Šai teritorijai ļoti raksturīga suga ir biežā perlamutrene *Unio crassus*. Salacā sugai ir izveidojusies stabila populācija, kas ir viena no nozīmīgākajām visā Ziemeļbaltijas reģionā. Tomēr biežā perlamutrene ir uzskatāma par ļoti jutīgu sugu, kuras populācijas blīvums gan Salacā, gan visā Latvijā, iespējams samazinās. Tādēļ īpaša uzmanība jāpievērš sugas aizsardzībai, saglabājot un atjaunojot tai piemērotus upes straujteču biotopus.

Kā ļoti reta suga minama slaidais pumpurgliemezis *Vertigo angustior*, kurš konstatēts kādā no teritorijas zemajiem purviem (tomēr precīza atradnes vieta nav zināma). Suga ir arī samērā jutīga, tādēļ ņemot vērā tās īpašo aizsardzības statusu, nepieciešams precizēt tās atradnes vietu un populācijas stāvokli, kā arī informēt par to teritorijas apsaimniekotājus, lai novērstu sugas biotopa netīšu iznīcināšanu.

Starp nozīmīgākajām sugām minams arī vītoli slaidkoksngrauzis *Necydalis major*, kas Salacas ielejā veido patreiz lielāko zināmo populāciju Ziemeļlatvijā. Tā ir samērā reta un jutīga suga, turklāt ļoti tipiska šeit raksturīgiem lapkoku mežiem uz ielejas nogāzēm un gravās.

Arī zaļā upjuspāre *Ophiogomphus cecilia* ir augstu vērtējamas no dabas aizsardzības viedokļa – tā ir šai teritorijai ļoti tipiska (pateicoties lielam skaitam sugai piemērotu biotopu Salacas pieteku krastos), turklāt Salacas ieleja ir pašlaik vienīgā zināmā sugas atradne Ziemeļlatvijā. Suga ir arī vērtējama kā samērā jutīga.

Šeit būtu jāpiemin arī platspīļu vēzis *Astacus astacus*, kurš gan nav iekļauts aizsargājamo, bet ierobežoti izmantojamo sugu sarakstā. Platspīļu vēzis ir Salacai ļoti tipiska suga, taču pēdējā laikā tās populācija kļūst apdraudēta, pateicoties signālvēža *Pacifastacus leniusculus* invāzijai Salacas baseinā.

Sociālekonomiskā vērtība

Bezmugurkaulnieku sugas ir grūti novērtēt pēc tradicionālajiem sociālekonomiskajiem kritērijiem, tomēr jāuzsver to zinātniskā, izglītojošā, kā arī estētiskā nozīme (piemēram, lapkoku praulgrauzim, kā arī spāru sugām). Zināma ekonomiska vērtība piemīt platspīļu vēzim, kura gaļa tiek uzskatīta par delikatesi, tomēr to ķeršana brīvdabā nav atļauta. Taču kā galvenā tomēr būtu vērtējama to ekoloģiskā nozīme - vairums bezmugurkaulnieku ir barības ķēžu svarīgs posms, tiem ir liela nozīme detrīta un augu dabas palieku pārstrādē.

Ietekmējošie faktori

Ar ūdens biotopiem saistītās bezmugurkaulnieku sugas ļoti negatīvi ietekmē jebkādas izmaiņas ūdens ķīmiskajā sastāvā, upes hidroloģiskajā režīmā, kā arī eitrofikācija. Pateicoties šo sugu augstajam jutīgumam pret vides izmaiņām, tās kalpo kā indikatori ūdens kvalitātes noteikšanai. Šāda veida ietekmēm ir pakļautas biežā perlamutrene *Unio crassus*, zaļā upjuspāre *Ophiogomphus cecilia*, kā arī platspīļu vēzis *Astacus astacus*, kā arī citas aizsargājamas gliemju sugas, kas apdzīvo strauji tekošus ūdeņus, piemēram, upes micīšgliemezis *Ancylus fluviatis*, upes dižhidrobija *Lithoglyphus naticoides* un upes akmeņgliemezis *Theodoxus fluviatis*.

Platspīļu vēzi apdraud arī invazīvās sugas – signālvēža *Pacifastacus leniusculus* izplatīšanās Salacas baseinā. Šī suga ir mazāk jutīga pret vides izmaiņām, kā arī kalpo kā vēžu mēra pārnēsātāji, līdz ar to vietās, kur signālvēzis parādās, platspīļu vēžu populācija sarūk.

Zaļās upjuspāres *Ophiogomphus cecilia* populāciju negatīvi ietekmē arī tās kāpuru attīstībai piemērotu biotopu bojāšana, piemēram, Salacas pieteku krastu nobradāšana pārmērīgas tūrisma un maksšķerēšanas radītās slodzes rezultātā.

Savukārt sauszemes sugas galvenokārt cieš no mežizstrādes darbiem, kā arī tām piemēroto biotopu aizaugšanas. Vītulu slaidkoksngrauzi *Necydalis major* apdraud slapjo lapu koku mežu izciršana, tīrīšana un atmirušās koksnes izvākšana. Slaidā pumpurgliemeža *Vertigo angustior* populāciju var apdraudēt tam piemēroto zemo purvu aizaugšana ar krūmiem vai arī jebkāda veida biotopa mehāniska bojāšana.

2.3.3. Augi

Dabas vērtība

Augu sugu aizsardzības ziņā Salacgrīvas posmam tāpat kā visam dabas parkam kopumā nav īpaši prioritāras nozīmes. Šajā posmā kopumā konstatētas 8 retas un īpaši aizsargājamas augu sugas:

- Plankumainā dzegužpirkstīte *Dactylorhiza maculata*;
- Stāvlapu dzegužpirkstīte *Dactylorhiza incarnata*;
- Smaržīgā naktsvijole *Platanthera bifolia*;
- Gada staipekņis *Lycopodium annotinum*;
- Vāļīšu staipekņis *Lycopodium clavatum*;
- Laksis *Allium ursinum*;
- Spilvainais ancītis *Agrimonia pilosa*;
- Daudzgadīgā mēnesene *Lunaria rediviva*.

No šīm sugām tikai viena – Spilvainais ancītis *Agrimonia pilosa* ir iekļauta Eiropas nozīmes aizsargājamo sugu sarakstā, bet Latvijas aizsargājamo sugu sarakstā nav minēta (spilvainais ancītis ir samērā bieži sastopama Austrumlatvijā, taču reta Rietumlatvijā un Eiropas mērogā). Tātad, kopumā ņemot, šeit sastopamās augu sugas galvenokārt uzskatāmas par vietējas nozīmes dabas vērtībām.

Latvijā diezgan reti sastopamas ir laksies *Allium ursinum* un daudzgadīgā mēnesene *Lunaria rediviva*. Tās varētu arī raksturot kā Salacas ielejai samērā tipiskas sugas, turklāt tās iekļautas MK noteikumu sarakstā, kā sugas, kurām jāveido mikroliegumi. Pārējās sugas nav ne retas, ne arī īpaši raksturīgas tieši Salacas ielejai, jo atbilstošos biotopos tās sastopamas visā Latvijas teritorijā. Kā nozīmīgas jāvērtē visas orhideju sugas, kaut arī tās nav sevišķi retas, bet ir dabisku, neielabotu pļavu indikatorsugas (turklāt ar augstu dekoratīvo vērtību). Veicot pļavu apsaimniekošanu, to aizsardzībai būtu jāpievērš īpaša uzmanība, jo vairumā gadījumu tās ir jutīgas pret dažādiem pļavu apsaimniekošanas paņēmieniem, vai vēl jo vairāk – pret pļavu neapsaimniekošanu vispār.

Sociālekonomiskā vērtība

Gandrīz visām teritorijā sastopamajām aizsargājamām augu sugām piemīt augsta estētiska vērtība (īpaši tas attiecināms uz orhideju sugām, staipekņiem, kā arī daudzgadīgo mēneseni) – šīs sugas ir ļoti dekoratīvas, kas nosaka arī to ekonomisko vērtību (un līdz ar to arī sugu apdraudētību). Lakšus var lietot pārtikā, ko vietējie iedzīvotāji arī izmanto. Taču aizsargājamām sugām ir arī nozīmīga izglītojoša un līdz ar to arī rekreatīva loma. Nozīmīga ir arī visu šo sugu zinātniskā vērtība.

Ietekmējošie faktori

Orhideju dzimtas sugas (*naktsvijoles, dzegužpirkstītes*) ir īpaši jutīgas gan pret nosusināšanu, gan mēslošanu, kā arī pļavu neapsaimniekošanu. Pļavai aizaugot ar kokiem un krūmiem, un, citām lakstaugu sugām pārņemot pļavu, šīs sugas pamazām iznīkst. Turklāt orhideju dzimtas sugas ir arī ļoti krāšņas un tās nereti plūc dekoratīviem nolūkiem vai pārdošanai. Orhideju aizsardzībai piemērotāks apsaimniekošanas veids ir pļaušana, nevis ganīšana, jo lopi nereti nobradā un noēd trauslos orhideju dzinumus. Orhidejas vairojas galvenokārt ar sēklām, taču arī ne katru gadu. Tādēļ ieteicams pļavas pļaut ar rokām, iesākumā atstājot orhidejas neskartas, lai nogatavotos sēklas, un nopļaut šīs vietas tikai vasaras beigās. Pļavas vēlams pļaut pa daļām, katru gadu mainot pļaujamās joslas. Reizi 5-6 gados atsevišķus pļavas nogabalus vajadzētu atstāt nepļautus, lai saglabātu bagātīgu pļavas floru un arī entomofaunu.

Staipekņus lielākoties apdraud ievākšana dekoratīviem nolūkiem, kā arī meža izciršana. Kaut arī staipekņi ir pietiekoši bieži sastopami, taču jāņem vērā to ārkārtīgi lēnais attīstības cikls – lai izaugtu pieaudzis staipekņis, paiet līdz pat 25 gadi.

Laksis (mežlōks) – neizceļas ar sevišķu dekoratīvītāti, tomēr ir interesants ziedēšanas laikā. Pavasaros vietējie iedzīvotāji šo augu mēdz arī ievākt un lietot pārtikā, taču tas nenotiek masveidīgi un saprātīga lapu ievākšana (neizraujot stīpolus) nenodara populācijai ļaunumu.

Spilvainā ancīša atradnes lielākoties saistītas ar baltalkšņu mežiem un ceļmalām. Parasti to atradnes nav apdraudētas, augs arī nepievērš uzmanību ar dekoratīvītāti.

Daudzgadīgā mēnesene – arī ir ļoti dekoratīvs augs, īpaši to pākstis pēc sēklu nogatavošanās, tāpēc iespējama to ievākšana dekoratīviem nolūkiem.

2.3.4. Zīdītāji

Dabas vērtība

Teritorija uzskatāma par vidēji nozīmīgu zīdītāju faunas daudzveidības un reto sugu saglabāšanas ziņā. Salacas ielejā sastopamas gandrīz visas Ziemeļvidzemei un Latvijai kopumā raksturīgākās sugas. Šeit sastopamas 2 ES mērogā aizsargājamas sugas – ūdrs *Lutra lutra* un lūsis *Lynx lynx*, no kurām ūdrs ir arī Latvijā īpaši aizsargājams. Savukārt lūsis Latvijā ir iekļauts ierobežoti izmantojamo sugu sarakstā. Bebris *Castor fiber*, kas gan ir iekļauts Eiropas aizsargājamo sugu sarakstā, Latvijā šādam statusam nav pakļauts.

Par tipiskākajām un arī nozīmīgākajām sugām jāatzīst ūdri un bebri. Latvijas mērogā tās ir izplatītas sugas ar skaitliski lielām populācijām. Eiropas mērogā tās pagājušajā gadsimtā izzudušas areāla lielākajā daļā, pēdējos desmit gados sāk manāmi atjaunoties, taču joprojām nav sastopamas plašos kādreizējās izplatības apgabalos un var tikt apdraudētas atkal, ja netiks aizsargātas. Pret biotopa izmaiņām vismazāk jūtīgā suga ir bebrs, jo spēj pielāgot vidi un maz reaģē uz piesārņojumu.

Sociālekonomiskā vērtība

No sociālekonomiskā viedokļa Salacas ielejas zīdītāju faunai ir mazāka nozīme nekā vidēji Ziemeļvidzemē un Latvijā kopumā, jo daudzu sugu populāciju blīvums piejūras zonā ir mazāks nekā Latvijas vidienē. Tomēr tieši pie Salacas ir salīdzinoši lielāka iespēja novērot zīdītājdzīvniekus un to darbības pēdas, jo krasta josla kā robežbiotops un dabiska barjera piesaista un koncentrē daudzas sugas arī no plašākas apkārtnes. Šāda zīdītāju koncentrācija var radīt gan pozitīvas, gan negatīvas sekas. Piemēram, bebra klātbūtne var vērtēt divējādi – nograuztie koki, īpaši, ja tās ir ekonomiski vai estētiski vērtīgas sugas, vidusmēra Latvijas iedzīvotājā izsauc nepatiku vai pat sašutumu un noraidošu attieksmi pret dabas aizsardzību kopumā. Taču atšķirīga ir ārvalstu viesu uztvere, kuri mēdz izrādīt aktīvu interesi par jebkuriem bebru klātbūtnes pierādījumiem.

Estētiskā, kā arī ekonomiskā ziņā parasti augstāk vērtētas tiek medījamo dzīvnieku sugas, kā, piemēram, alnis, stirna, staltbriedis un lūsis. Tomēr neskatoties uz to, ka Salacas ielejā sastopamas 15 medījamo zīdītāju sugas, no kurām 10 ir skaitliski bagātas, teritorijas nozīme medību saimniecībā nav liela salīdzinoši blīvās cilvēku apdzīvotības un apmeklētības dēļ.

No ekonomiskā viedokļa jāpievērš uzmanība arī iespējamiem zaudējumiem, ko zīdītāji var sagādāt lauksaimniekiem un citiem zemes lietotājiem. Teritorijā joprojām vērojamas aļņu postījumu sekas egļu audzēs no 80-tiem – 90-tiem gadiem, ka arī samērā bieži postījumus piemājas dārziem nodara mežacūkas.

Sociālekonomiskajā ziņā kā visbūtiskākā zīdītāju vērtība izceļama tieši izglītojošam aspektam un tūrisma piesaistes potenciālam, jo teritorija piedāvā iespējas novērot sugas tām specifiskā vidē, kā arī aplūkot kā to klātbūtne un darbība uzskatāmi demonstrē dabas procesus un kopsakarības. Šajā kategorijā minami gan bebri un ūdri, kā arī vilki, lūši, aļņi un citi dzīvnieki.

Zinātniskā vērtība, ņemot vērā nepietiekamo Latvijas zīdītāju faunas izpēti, vislielākā ir sīkajām sugām, par kuru sastopamību teritorijā un Latvijā kopumā ziņu trūkst, bet kas teorētiski tomēr iespējama, sevišķi retajām un īpaši aizsargājamām sugām: visu sugu sikspārņi, lielais ūdenscirslis, brūnkrūtainais ezis, meža sicista, dārza susuris, mazais susuris, sermulis, akmeņu cauna .

Ietekmējošie faktori

Dabiskos faktoros nosaka teritorijas ģeogrāfiskais novietojums un raksturīgie biotopi. Kā cilvēka mazpārveidota upe, Salaca būtiski ietekmē amfībisko un arī sauszemes zīdītāju mikropopulāciju ekoloģiskos apstākļus šajā rajonā. Vislielākā ietekme sagaidāma uz barošanās apstākļiem, sezonālām un ar meteoroloģisko situāciju saistītām migrācijām un populāciju teritoriālo struktūru. Salacai nav raksturīga plaša palu josla, kura izsauktu sezonālas migrācijas palienes biotopus apdzīvojošām sugām, tādēļ ieleja varētu piesaistīt apkārtnes zīdītājus tieši ar labvēlīgāku mikroklimatu, kas ļauj pārciest nelabvēlīgus periodus, piemēram, karstumu un sausumu, vētras vai lielu salu.

Nelabvēlīga ietekme uz zīdītāju faunu var būt pārāk intensīvam ūdenstūrismam, ja to pavada trokšņošana un tieša cilvēku klātbūtne krēslas un nakts stundās, kad zīdītāji ir aktīvi un apmeklē upi. Konstatēta arī nepieskatītu suņu atrašanās ārpus piemāju zemes, kā arī nelegālu zvejas metožu izmantošana, kas var apdraudēt amfībiskos zīdītājus.

Tā kā zīdītāju faunas aizsardzība un saudzīga izmantošana ir arī priekšnoteikums to augstāk aprakstītās sociālekonomiskās vērtības saglabāšanai, šiem faktoriem jāpievērš uzmanība, veicot normatīvo aktu ievērošanas uzraudzību teritorijā un plānojot tālākās tūrisma aktivitātes.

2.3.5. Putni

Dabas vērtība

Kaut arī Salacas ielejā nav konstatētas kādas īpaši retas putnu sugas, tomēr dabas parka nozīme putnu sugu aizsardzības ziņā ir vērtīga. Šajā Salacas ielejas posmā ir konstatētas 10 Latvijā īpaši aizsargājamas putnu sugas, no kurām 9 ir iekļautas arī ES aizsargājamo putnu sugu sarakstā (lielā gaura *Mergus merganser* ir aizsargājama tikai Latvijas mērogā). Piecām no Eiropas līmenī aizsargājamām sugām Salacas ielejas dabas parks kopumā klasificējams kā īpaši aizsargājama teritorija atbilstoši Putnu Direktīvai. Šīs sugas ir:

- Zivjudzenītis *Alcedo atthis*;
- Baltais stārķis *Ciconia ciconia*;
- Grieze *Crex crex*;
- Vidējais dzenis *Dendracopus medius*.

Kā nozīmīgas no dabas aizsardzības viedokļa vērtējamās arī pārejās 4 Eiropas līmenī aizsargājamās sugas (mežzirbe *Bonasia bionasia*, melnā dzilna *Dendracopus martinus*, mazais mušķērājs *Ficedula parva*, brūnā čakste *Lanius collurio*, sila cīrulis *Lullula arborea* un tīspirkstu dzenis *Picooides tridactylus*), kā arī lielā gaura *Mergus merganser* un krasta čurkste *Riparia riparia*. Pie Salacas ielejai tipiskākajām sugām būtu pieskaitāmas zivju dzenītis, lielā gaura, krasta čurkste, brūnā čakste un grieze. Tomēr neviena no minētajām sugām nav īpaši jutīga vai apdraudēta Salacas ielejā un Latvijā kopumā, tādēļ nav nepieciešams veikt kādus speciālus apsaimniekošanas pasākumus sugas aizsardzības nodrošināšanai.

Sociālekonomiskā vērtība

Putnu sugām konkrētajā teritorijā nav ekonomiskas, kā arī zinātniskas vērtības. Vairākas putnu sugas vērtējamās kā nozīmīgas no estētiskā viedokļa, piemēram, baltais stārķis, zivjudzenītis un sila cīrulis. Kā potenciāla vērtējama arī putnu sugu izglītojošā vērtība, jo Salacas ieleja ir samērā piemērota putnu vērošanai gan braucot pa upi, gan pārvietojoties gar krastu.

Ietekmējošie faktori

Sugu izplatību nosaka ligzdošanai piemērotu biotopu pieejamība, kā arī ligzdošanas sekmes, kas atkarīgas no traucējuma faktoriem, piemēram, cilvēku vai plēsēju klātbūtnes. Kā galvenie traucējuma faktori minami:

- **Ūdenstūristu radītais traucējums**, kam visvairāk pakļauti lielo gauru un gaigalu perējumi. Būtu nepieciešams pievērst ūdenstūristu uzmanību tam, lai laivas mērķtiecīgi netiktu vadītas perējumiem

virsū, bet tie apbraukti pēc iespējas mazāk iztraucējot pīles un to mazuļus. Jāņem vērā, ka ikreiz, kad perējums tiek izšķirts, palielinās briesmas, ka kāds no mazuļiem varētu noklīst un iet bojā.

- **Mežistrādes darbības:** kailcirte, sanitārā cirte, kritušu un trūdošu koku izvākšana. Kritusi vai atmirusi koksne ir īpaši svarīga teritorijā konstatētajām dzeņu sugām. Tādēļ būtu vēlams ierobežot mežsaimniecisko darbību pēc iespējas plašākās joslā gar upi.
- **Smilšakmens atsegumu bojāšana:** aprakstīšana, nobradāšana un nobrucināšana utml. Lai gan šāda veida darbības putnus tieši neietekmē, tomēr tās var mākslīgi paātrināt smilšakmens eroziju un visbeidzot samazināt zivjudzenīšiem un krasta čurkstēm piemēroto ligzdvieta skaitu.

2.4. Citas teritorijas vērtības un tās ietekmējošie faktori

Kā viena no galvenajām teritorijas vērtībām minama tās ainaviskā (mozaīkveida) struktūra – pļavu, ganību, meža nogabalu mija uz ielejas nogāzēm, kas saglabājusi tradicionālās lauku ainavas iezīmes. Ainavu daudzveido šajā posmā, upes krastos bieži sastopamie vecie koki (galvenokārt, ozoli, liepas, kļavas, bērzi vai retāk vīksnas), kas liecina arī par kādreiz ielejas krastiem raksturīgo parkveida ganību ainavu, kas šeit bija vērojama pagājušā gadsimta 30-tajos gados. Šāda daudzveidīga un samērā atklāta ainava raksturīga posma lejas daļai, sākot no “Brūveļu” mājām un Korģītes iztekas. Posma augšdaļā vairāk izteikta noslēgta ainava, kur dominē mežiem klātas ielejas nogāzes ar atsevišķiem smilšakmens atsegumiem (piemēram, Rostu klintis, kas pieskaitāmas pie Salacas lejteces ainaviski izteiksmīgākajiem objektiem).

Nozīmīgu vietu starp dabas parka vērtībām ieņem arī teritorijas kultūrvēsturiskais mantojums. Salacgrīvas posmā saglabājušās daudzas liecības par Salacas ielejas apdzīvojuma struktūru un šejienes iedzīvotāju saimniekošanas veidiem pagājušajos gadsimtos. Kā spilgtākos piemērus var minēt Vecsalacas muižas kompleksu, Steliņu dzirnavas pie Korģītes iztekas, kā arī Salacgrīvas pilskalnu. Par senām zvejniecības tradīcijām liecina šajā posmā joprojām aktīvi izmantotie nēģu tači.

Ainavisko un kultūrvēsturisko vērtību ziņā Salacas ieleja atzīta kā Latvijas mērogā unikāla un tādēļ aizsargājama teritorija (tā iekļauta Biosfēras rezervāta ainavu aizsardzības zonā). Konkrētais Salacas ielejas posms varbūt ainavisko vērtību ziņā nedaudz atpaliek no atsevišķiem Salacas augšteces un vidusteces posmiem, tomēr, pateicoties lielam atklāto ainavu īpatsvaram, kā arī kultūrvēsturiskajām iezīmēm, tas papildina un daudzveido Salacas ielejas kā izcilas dabas teritorijas vērtību.

Salacas ielejas ainaviskajām un kultūrvēsturiskajām bagātībām piemīt liels tūrisma piesaistes potenciāls, kas sevī ietver jau gadiem iecienīto ūdenstūrisma, kā arī nākotnē, iespējams, progresējošo autotūristu pieplūdumu. Šis faktors vērtējams arī kā galvenais teritorijas ekonomiskās attīstības priekšnoteikums.

Ietekmējošie faktori

Salacgrīvas posmā kā būtisks teritorijas ainavu un kultūrvēsturisko vidi ietekmējošs faktors jāmin progresējošā teritorijas apbūve ar individuālajām dzīvojamām mājām un vasarnīcām ārpus apdzīvotajām vietām. Par iemeslu tam kalpo vietas labā pieejamība (samērā labie ceļi, nelielais attālums līdz Salacgrīvai un Rīgas-Tallinas šosejai), kā arī ainaviski pievilcīgā vide. Šo tendenci pastiprina arī pieaugošā tūrisma intensitāte, kam seko pastiprināta interese par viesu māju, kempingu un tūristu apmetņu vietu ierīkošanu. Šim procesam attīstoties nekontrolēti, tiktu degradēta ielejas ainaviskā struktūra, kā arī pastiprinātos antropogēnā slodze (piemēram, upes krastu piemēslošana ar atkritumiem, nogāžu pārmērīga nobradāšana, atsegumu bojāšana), kas varētu būtiski apdraudēt Salacas krastos sastopamus retus un aizsargājamus biotopus un sugas. Ainaviskajā ziņā negatīvu efektu radītu teritorijas kultūrvēsturiskajai videi neraksturīgu būvmateriālu un apbūves stilu izmantošana.

Ainaviskās vērtības Salacgrīvas posmā īpaši negatīvi ietekmē arī krastu aizaugšana ar krūmiem, kā rezultātā tiek aizsegts skats uz ielejas pļavām, krūmos izaug arī lielie koki un smilšakmens atsegumi, un ainava kļūst vienmuļāka. Apsīkstot saimnieciskajai darbībai, vietām aizaug arī ielejas virspalu terašu pļavas, kas nelabvēlīgi ietekmē gan ielejas dabas vērtību (gadījumā ja šajās pļavās konstatēti aizsargājami biotopi vai sugas), kā arī tās ainavas mozaīkveida struktūru.

Tādēļ, plānojot teritorijas apsaimniekošanu, kā arī tās potenciālo saimniecisko un tūrisma attīstību, nepieciešams to sabalansēt ar dabas un ainavisko vērtību aizsardzības interesēm. Šim nolūkam būtu nepieciešams noteikt pieļaujamās tūristu pieplūduma un teritorijas izmantošanas slodzes, kā arī izstrādāt ielejas apbūves un apmešanās vietu labiekārtošanas noteikumus.

2.5. Teritorijas vērtību apkopojums un pretnostatījums

Tabulā 2.1 apkopotas teritorijas galvenās dabas vērtības, kā arī to sociālekonomiskā nozīme, sniedzot ieskatu par iespējamām konflikta situācijām attiecībā uz šo vērtību izmantošanu un aizsardzību.

Tabula 2.1. Teritorijas vērtību apkopojums un pretnostatījums

	Dabas vērtība	Sociālekonomiskā vērtība
Upes straujtecēs	Īpaši nozīmīga dabas aizsardzības vērtība – Eiropas un Latvijas nozīmes aizsargājami biotopi; aizsargājamas zivju (lasis, taimiņš, upes nēģis) un bezmugurkaulnieku sugas (biezā perlamutrene u.c.)	Upe ir īpaši nozīmīga no ekonomiskā (zivsaimniecības resursi), rekreatīvā (tūrisms, makšķerēšana), estētiskā (būtisks ainavu veidojošs elements), kā arī zinātniskā (lašu populācijas attīstība utt.) viedokļa
Atsegumi	Īpaši nozīmīga dabas aizsardzības vērtība – Eiropas un Latvijas nozīmes aizsargājams biotops; biotops ļoti jutīgs pret nobradāšanu.	Ļoti augsta rekreatīva vērtība, kā galvenais tūrisma piesaistes objekts; īpaši nozīmīga ainaviskā vērtība.
Pļavas	Nozīmīga dabas aizsardzības vērtība – Eiropas un Latvijas nozīmes aizsargājami biotopi (stepju, atmatu un īstās pļavas); aizsargājamas orhideju sugas; biotopu saglabāšanai nepieciešama biotopu pļaušana vai ganīšana.	Ekonomiskā ziņā vērtīgākās ir atmatu un īstās pļavas, savukārt, stepju pļavām ekonomiskā vērtība ir zemāka – pļavas neapsaimniekojot, to ekonomiskā vērtība zūd. Nozīmīga estētiskā vērtība kā ainavu veidojošam elementam.
Meži	Nozīmīga dabas aizsardzības vērtība – Eiropas un Latvijas nozīmes aizsargājami biotopi. Vērtīgākie mežu tipi ir baltalkšņu meži un jaukto koku gāršas uz ielejas nogāzēm, kurus apdzīvo arī vairākas īpaši aizsargājamas putnu sugas (trīspirkstu dzenis, vidējais dzenis, mazais mušķerājs), bezmugurkaulnieku sugas (vārpstiņgliemeži, vītoli slaidkoksngrauzis), kā arī sastopamas aizsargājamas augu sugas (laksis un daudzgadīgā mēnesene). Lai saglabātu nogāžu mežus un to ekoloģiskās funkcijas, nav pieļaujama saimnieciskā darbība. Augsta dabas aizsardzības vērtība ir arī priežu un egļu sausieņu meži, kas atbilst dabisko mežu biotopu kritērijiem, un melnalkšņu lieknām.	Priežu un egļu sausieņu mežiem ir ļoti augsta ekonomiska vērtība, kaut arī uz ielejas nogāzēm egļu sausieņu mežu saimnieciskā izmantošana varētu būt ierobežota. Baltalkšņu un jaukto koku gāršu ekonomiskā vērtība ir zemāka, turklāt ņemot vērā to augsto ekoloģisko nozīmi, kā arī upes aizsargjoslu noteiktos ierobežojumus, to saimnieciskā izmantošana nebūtu pieļaujama. Taču vietām, kur baltalksnajos ir ieauguši lielie koki vai smilšakmens atsegumi, kā arī kur tie aizsedz skatu perspektīvas uz ielejas nogāzēm, meži vai krūmāji gar upes krastiem var tikt uzskatīti kā ainavu degradējošs faktors.

Veicot teritorijas vērtību pretnostatījumu, varam secināt, ka vairumā gadījumu pretrunas starp dabas aizsardzības un sociāli ekonomiskām interesēm nav īpaši izteiktas. Piedevām apsaimniekošanas pasākumi, kas būtu nepieciešami dabas vērtību saglabāšanai, veicina arī sociālekonomisko vērtību attīstību, piemēram:

- Straujteču un zivju nārsta vietu atjaunošana nodrošinātu arī zivju resursu pieaugumu Salacā, vienlaicīgi sekmējot, zivsaimniecības, makšķerēšanas un ūdens tūrisma attīstību;
- Pļavu noganīšana vai pļaušana, veicinātu ne tikai aizsargājamo biotopu un tajos sastopamo augu sugu saglabāšanu, bet kalpotu arī teritorijas ainaviskās un kultūrvēsturiskās vides saglabāšanai, turklāt uzlabotu arī iedzīvotāju sociālekonomisko situāciju, jo apsaimniekojot bioloģiski vērtīgos zālājus iedzīvotājiem ir iespējas saņemt subsīdijas. Plānojot pļavu apsaimniekošanu, būtiski ņemt vērā attiecību starp biotopa sociālekonomisko vērtību un tā dabas aizsardzības vērtību – pļavas, kuras var būt neizdevīgi apsaimniekot no ekonomiskā viedokļa, var izrādīties ļoti nozīmīgas bioloģiskās

daudzveidības ziņā (piemēram, stepju pļava). Šādos gadījumos izšķiroša loma ir jau minētajām subsīdijām.

Galvenās pretrunas saistītas ar teritorijas mežu resursu izmantošanu. Dabas parkā noteiktie pieļaujamie mežistrādes veidi zināmā mērā ierobežo mežu izmantošanu ekonomiskā labuma gūšanai. Lielākie zaudējumi, kas izriet no teritorijas aizsargājamā statusa, galvenokārt attiecināmi uz ekonomiskajā ziņā vērtīgākajiem priežu un egļu sausieņu mežiem ielejas pamatkrastā – šeit gan ir atļauta galvenā cirte, tomēr kopšanas ciršu ierobežojumi ievērojami samazina iespējas gūt ienākumus no meža, kamēr tas sasniedz galvenajai cirtei pieļaujamo vecumu.

Mazākā mērā šīs pretrunas attiecināmas uz nogāžu un gravu mežiem, jo to ekonomiskā vērtība ir zemāka, turklāt upes aizsargjoslas statuss jau ievērojami ierobežo to izmantošanu. Turklāt zemes īpašniekiem būs iespēja pieteikties kompensācijām par neigūto peļņu no mežsaimnieciskās darbības atbilstoši likumam „Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos”, kurš stāsies spēkā no 2006. gada 1. janvāra.

Dažviet iespējama pretruna starp dabas aizsardzības un ainavisko vērtību saglabāšanas prioritātēm. Šeit jāatceras, ka Salacas ielejas dabas parka mērķi ietver gan dabas, gan ainavas un kultūrvēsturisko elementu aizsardzību. Tādēļ šādās situācijās nepieciešams rūpīgi izvērtēt, kam būtu dodama priekšroka un kur pieļaujama krastu attīrīšana no krūmiem, lai izceltu ielejas ainaviskās vērtības un kur kā bioloģiskajā ziņā augstvērtīgs mežs aizsargājamās baltalkšņu audzes uz ielejas nogāzēm.

Zināmas pretrunas attiecināmas arī uz smilšakmens atsegumu un alu aizsardzību un izmantošanu rekreatīviem nolūkiem – no vienas puses tie ir jutīgi biotopi un pārmērīga antropogēnā slodze to tiešā tuvumā nebūtu vēlama, bet, no otras puses, tie kalpo kā tūrisma piesaistes objekts. Tādēļ nepieciešams nodrošināt pietiekamu infrastruktūru, kas novērstu tūrisma slodzes negatīvo ietekmi uz jutīgajiem biotopiem.

Apkopojot augstāk minēto, varam secināt, ka viens no plāna galvenajiem uzdevumiem ir izvērtēt kādi no dabas aizsardzības mērķiem izrietošie pasākumi uzskatāmi par galvenajām prioritātēm un kā tie sabalansējami ar teritorijas sociāli ekonomiskajām interesēm. Plānojot teritorijas apsaimniekošanu un paredzamos ierobežojumus, jāņem vērā, ka dabas parka ir uzdevums ir nodrošināt ne tikai dabas aizsardzības intereses, bet arī iedzīvotāju atpūtas un izglītošanās iespējas.

3. TERITORIJAS SAGLABĀŠANAS MĒRĶI

3.1. Teritorijas saglabāšanas ideālie jeb ilgtermiņa mērķi

- 3.1.1. Aizsargāt Salacas ielejas DP dabas un kultūrvēsturiskās vērtības, saglabājot tās ainavisko struktūru, kā arī biotopu un sugu daudzveidību;
- 3.1.2. Veicināt teritorijas ilgtspējīgu attīstību, līdzsvarojot dabas aizsardzības un sociālekonomiskās intereses.

3.2. Teritorijas saglabāšanas īstermiņa mērķi plānā apskatītajam apsaimniekošanas periodam

- 3.2.1. Apsaimniekot teritorijas dabas vērtības atbilstoši dabas aizsardzības prasībām:
 - 3.2.1.1. Uzlabot/uzturēt Salacas upē labu ūdens ekoloģisko kvalitāti;
 - 3.2.1.2. Novērst upes straujteču degradāciju;
 - 3.2.1.3. Saglabāt/palielināt teritorijas zivju resursus;
 - 3.2.1.4. Saglabāt dabas aizsardzības plānā noteiktās bioloģiski vērtīgās pļavas;
 - 3.2.1.5. Saglabāt bioloģiski vērtīgos meža biotopus uz ielejas nogāzēm un gravās.
- 3.2.2. Saglabāt un pilnveidot teritorijas ainaviskās un kultūrvēsturiskās vērtības:
 - 3.2.2.1. Novērst ielejas atklāto nogāžu un virspalu terašu aizaugšanu ar krūmiem;
 - 3.2.2.2. Saglabāt būtiskus ainavas elementus, kā arī ielejas ainavisko un kultūrvēsturisko vienotību.
- 3.2.3. Pilnveidot tūrisma un atpūtas infrastruktūru, ievērojot dabas aizsardzības prasības;
 - 3.2.3.1. Noteikt tūrisma intensitāti un izstrādāt mehānismu tā kontrolēšanai;
 - 3.2.3.2. Sakārtot tūrisma infrastruktūras objektus.
- 3.2.4. Veicināt sabiedrības izglītošanu, iepazīstinot ar teritorijas dabas, ainaviskajām un kultūrvēsturiskajām vērtībām.
- 3.2.5. Veicināt sadarbību starp zemes īpašniekiem, ZBR administrāciju, pašvaldību un valsts institūcijām dabas parka apsaimniekošanā.
- 3.2.6. Novērtēt dabas aizsardzības plānā noteikto darbību īstenošanu un to rezultātus

4. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI

4.1. Apsaimniekošanas pasākumi

(skat. 6. un 7. karti)

Apsaimniekošanas pasākums	Pasākuma izpildītājs	Prioritāte Izpildes termiņš	Izmaksas	Iespējamais finansu avots	Tehniskās izpildes kontroles rādītāji	Mērķu izpildes kvalitātes rādītāji
Īstermiņa mērķis Nr.3.2.1. Apsaimniekot teritorijas dabas vērtības atbilstoši dabas aizsardzības prasībām						
3.2.1.1. Uzlabot/uzturēt Salacas upē labu ūdens ekoloģisko kvalitāti						
3.2.1.1.a) Izstrādāt un ieviest Salacas upes baseina apsaimniekošanas plānu ISPA pilotprojekta ietvaros.	Plāna izstrāde: "Grupa 93" Plāna ieviešana: -vietējās pašvaldības, -lauksaimnieciskās uzņēmējdarbības veicēji, -mežsaimnieciskās darbības veicēji, -rūpniecības uzņēmumi, u.c. uzņ., -Gaujas baseina apsaimniekošanas pārvalde (uzraudzības institūcija)	Plāna izstrāde: 2004.-2006.g. Plāna ieviešana 2010.-2015. g	Plāna izstrādei - 400 000 EUR Plāna ieviešanai izmaksas pagai- dām nav zināmas	Plāna izstrādei – ISPA fonds Plāna ieviešanai – ERAF, CF un citi ES struktūrfondi, Valsts budžets	Baseina apsaimniekošanas plāns izstrādāts un uzsākta tā ieviešana	Salacā nodrošināta laba ūdens ekoloģiskā kvalitāte, atbilstoši likumdošanā noteiktajām normām.
3.2.1.2. Novērst upes straujteču degradāciju						
3.2.1.2 a) Izstrādāt straujteču atjaunošanas tehnisko projektu	Latvijas Zivju Resursu Aģentūra (LZRA)	I 2006.-2007.g.	apm. 5200 LVL	UNDP/GEF projekts ² Zivju Fonds	Straujteču atjaunošanas tehniskais projekts izstrādāts	Līdz 2015.g. Salacas lašu populācija būtiski palielinājusies
3.2.1.2. b) Veikt ūdensaugu pļaušanu un straujteču atjaunošanu.	Ziemeļvidzemes Biosfēras rezervāta	I 2007.-2019. g.	apm. 19 600 LVL (izmaksas norādītas	UNDP/GEF projekts Pašvaldību līdzekļi	Ūdensaugi izpļauti un straujteces atjaunotas	

² „Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā”, UNDP/GEF finansēts projekts

	administrācija (ZBRA) SO "Salackrasti" Zemes īpašnieki		3 gadiem); neskaitot traktora <i>Sampo Harvester</i> iegādes izmaksas 148 300 LVL	Zivju Fonds	apm. 10 ha platībā	
3.2.1.3. Saglabāt/palielināt teritorijas zivju resursus						
3.2.1.3. a) Atjaunot un uzturēt zivju nārsta vietas.	ZBRA SO "Salackrasti"	I 2007.-2009. g.	skat. 3.2.1.2 b)	UNDP/GEF projekts Zivju Fonds	Krāces atjaunotas 2-3 vietās	Līdz 2015.g. Salacas lašu un taimiņu populācija būtiski palielinājusies.
3.2.1.3. b) Apsekot Salacas pieteku aizsprostus un sagatavot priekšlikumu to likvidēšanai, vietās kur tas iespējams	Biedrība "Latvijas Makšķernieku Asociācija"	II 2005. g.	apm. 10 000 LVL	LVAF	Apkopota informācija par aizsprostu stāvokli Salacas upes baseina, un izstrādāti priekšlikumi un izmaksu aprēķini atsevišķu objektu likvidēšanai.	
3.2.1.3. c) Izlaist taimiņu mazuļus Salacas pietekās	LZRA	II	Nav zināmas	Zivju fonds	Taimiņu mazuļu izlaišana notikusi atbilstoši LZRA rekomendācijām.	
3.2.1.3. d) Palielināt zivju resursu izmantošanas kontroli.	ZBRA Valsts Vides dienesta Valmieras RVP SO "Salackrasti" Biedrība "Latvijas Makšķernieku Asociācija" Sabiedriskie inspektori Zemes īpašnieki	II 2005.-2019. g.	apm. 2200 LVL/gadā (no LVAF-sabiedrisko inspektoru korpusam)	Valsts budžets Ienākumi no maksķerēšanas licenču tirgošanas LVAF	Palielināts sabiedrisko zivju inspektoru skaits	
3.2.1.3. e) Informēt sabiedrību par zvejas ierobežojumiem un iespējām, kā arī par zivju resursu saglabāšanas nepieciešamību.	SO "Salackrasti" Pašvaldības ZBRA Biedrība "Latvijas Makšķernieku Asociācija"	III 2005.-2019. g.	apm 26 250 LVL (15 gadus)	Pašvaldību līdzekļi Biedrība "Latvijas Makšķernieku Asociācija"		

3.2.1.4. Saglabāt dabas aizsardzības plānā noteiktās bioloģiski vērtīgās pļavas						
3.2.1.4. a) Apsaimniekot sausās pļavas atbilstoši plānā noteiktajām prasībām.	Zemes īpašnieki	I 2006.-2019. g.	apm. 1568 LVL (pļaušanai 15 gados)	Lauksaimniecības subsīdijas Privātie līdzekļi	Pļavas mēreni noganītas 5,6ha platībā	Plānā noteiktais indikatorsugu skaits nesamazinās
3.2.1.4. b) Apsaimniekot mēreni mitrās pļavas atbilstoši plānā noteiktajām prasībām.	Zemes īpašnieki	I 2006.-2019. g.	apm. 7800 LVL (pļaušanai 15 gados)	Lauksaimniecības subsīdijas Privātie līdzekļi	Pļavas 2 reizes gadā pļautas vai ganītas 13ha platībā	
3.2.1.4. c) Apsaimniekot mitrās un slapjās pļavas atbilstoši plānā noteiktajām prasībām.	Zemes īpašnieki	I 2006.-2019. g.	apm. 4200 LVL (pļaušanai 15 gados)	Lauksaimniecības subsīdijas Privātie līdzekļi	Pļavas pļautas vai ganītas 7ha platībā.	
3.2.1.4. d) Izcirst krūmus un atsākt pļaušanu daļēji jau aizaugušās, bet bioloģiski vērtīgās pļavās.	Zemes īpašnieki	I 2006.- 2008.g.	apm. 4950 LVL (pļaušanai 15 gados)	Lauksaimniecības subsīdijas Privātie līdzekļi	Bioloģiski vērtīgās pļavas atjaunotas 5,1ha platībā	Dabīgo pļavu indikatorsugu klātbūtne
3.2.1.4. e) Turpināt ekstensīvas apsaimniekošanas metodes bijušajās kultivētajās pļavās, tādējādi palielinot to dabas aizsardzības vērtību.	Zemes īpašnieki	III 2006.- 2019.g.	apm. 15 600 LVL (pļaušanai 15 gados)	Lauksaimniecības subsīdijas Privātie līdzekļi	Ekstensīva apsaimniekošana veikta 26ha bijušo kultivēto pļavu	Dabīgo pļavu indikatorsugu klātbūtne
3.2.1.5. Saglabāt bioloģiski vērtīgos meža biotopus uz ielejas nogāzēm						
3.2.1.5 a) Bioloģiski vērtīgajos meža biotopos - baltalkšņu mežos un jaukto koku gāršās – saimnieciskā darbība nav pieļaujama, izņemot plānā norādītās darbības ³ .	Zemes īpašnieki VAS "Latvijas meži"	I 2005.-2019. g.	Nav zināmas	Kompensācijas no valsts budžeta līdzekļiem	Saimnieciskā darbība nenotiek ielejas mežos, kur noteikts lieguma režīms 45 ha platībā.	Bezmugurkaulnieku indikatorsugu klātbūtne
3.2.1.6. Nodrošināt īpaši aizsargājamu bezmugurkaulnieku sugu populācijas aizsardzību.						
3.2.1.6. a) Veikt papildus pētījumus, lai noskaidrotu kokus ar <i>Osmoderma eremita</i> atradnēm dabas parka teritorijā, kā arī apzināt kokus, kuros potenciāli varētu veidoties sugas atradnes	Latvijas Entomoloģijas biedrība	III 2006. -2008.g.	Nav zināmas	Pašvaldību līdzekļi	Noskaidrota <i>Osmoderma eremita</i> izplatība dabas parka teritorijā	Konstatētajās <i>Osmoderma eremita</i> atradnēs sugas populācija saglabājas vai palielinās.
3.2.1.6. b) Apsēkot platspīļu vēža <i>Astacus astacus</i> un signālvēža <i>Pacifastacus leniusculus</i> izplatību Salacas ielejā un tās pietekās	LZRA	III 2006.g.	apm. 2700 LVL (visā dabas parkā teritorijā)	UNDP/GEF projekts	Noskaidrota <i>Astacus astacus</i> un <i>Pacifastacus leniusculus</i> izplatība dabas parka teritorijā	Ierobežota (samazinās) invazīvās sugas <i>Pacifastacus leniusculus</i> izplatība Salacas ielejā, tādējādi nodrošinot vietējās sugas <i>Astacus astacus</i> populācijas aizsardzību

³ Bioloģiski vērtīgie meža biotopi ir iekļauti lieguma zonā un to apsaimniekošanas regulēs teritorijas individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

3.2.1.6. c) Veikt biežās perlamutrenes <i>Unio Crassus</i> populācijas stāvokļa novērtējumu visā dabas parka teritorijā.	ZBRA (UNDP/GEF projekta ietvaros)	III 2006.-2009.g.	Nav zināmas	UNDP/GEF projekts	Iegūta informācija par <i>Unio Crassus</i> populācijas stāvokli un tā izmaiņām Salacā	
3.2.1.6. d) Informēt pašvaldības un teritorijas apsaimniekotājus par pasākumiem, kas nepieciešami, lai nodrošinātu bezmugurkaulnieku sugu aizsardzību (t.sk. iesaistīt sabiedrību signālvēža populācijas ierobežošanā.)	ZBRA	II 2005.- 2007.g.	apm. 1500 LVL (visā dabas parkā teritorijā)	UNDP/GEF projekts	Pašvaldības un sabiedrība informēti par nepieciešamajiem pasākumiem bezmugurkaulnieku sugu aizsardzībai.	
Īstermiņa mērķis 3.2.2. Saglabāt un pilnveidot teritorijas ainaviskās un kultūrvēsturiskās vērtības						
3.2.2.1. Novērst ielejas atklāto nogāžu un virspalu terašu aizaugšanu ar krūmiem						
3.2.2.1 a) Izcirst krūmus un veikt regulāru pļavu apsaimniekošanu plānā norādītajās ainaviski vērtīgajās vietās.	Zemes īpašnieki	II 2006.- 2019.g.	Pļaušana: apm. 42 000 LVL. Krūmu izciršana: apm. 2090 LVL	Lauksaimniecības subsīdijas	Regulāri apsaimniekoti ainaviski vērtīgie apgabali 70 ha platībā	Teritorijā novērsta atklāto ainavu aizaugšana
3.2.2.2. Saglabāt būtiskas ainavas elementus, kā arī ielejas ainavisko un kultūrvēsturisko vienotību						
3.2.2.2. a) Atbrīvot no krūmiem un kritālām smilšakmens atsegumus, lielus kokus, izcilas ainaviskas skatu vietas, saskaņojot to ar ZBR administrāciju.	Zemes īpašnieki	II 2006.-2008.g.	apm. 242 LVL	Pašvaldību līdzekļi Privātie līdzekļi	Izcirsti krūmi 2,2 ha platībā	Teritorijā novērsta īpašu ainavas elementu aizaugšana
3.2.2.2. b) Sagatavot rekomendācijas pašvaldības apbūves noteikumiem, kuras ietilpst dabas parka teritorijā.	ZBRA sadarbībā ar Salacgrīvas pašvaldību	II 2006.- 2007.g.	Nav zināmas	Valsts budžets	Rekomendācijas sagatavotas un iestrādātas pašvaldības apbūves noteikumos	Teritorijā saglabājas kultūrvidei raksturīga apbūve
Īstermiņa mērķis 3.2.3. Pilnveidot tūrisma un atpūtas infrastruktūru						
3.2.3.1. Noteikt tūrisma slodzi dabas parka teritorijā un izstrādāt mehānismu tās kontrolēšanai						
3.2.3.1. a) Veikt uzskaiti un apkopot informāciju par tūristu plūsmu un apmetņu vietu izmantošanas intensitāti dabas parka teritorijā	Vidzemes Augstskola sadarbībā ar ZBRA	II 2006.-2008.g.	Apm. 18 000 LVL (visai dabas parka teritorijai)	ES fondu līdzekļi LVAF	Tūrisma slodze dabas parka teritorijā novērtēta	Iegūta nepieciešamā informācija un mehānismi, lai novērstu tūrisma negatīvo ietekmi uz teritorijas dabas vērtībām.
3.2.3.1.b) Izstrādāt pašvaldību saistošus noteikumus par dabas parka „Salacas ieleja” apmeklēšanas un uzturēšanās kārtību.	Pašvaldības sadarbībā ar ZBRA	II 2006.-2007.g.	Apm. 5 750 LVL (visai dabas parka teritorijai)	Pašvaldību budžets	Noteikumi izstrādāti	
3.2.3.1.c) Izstrādāt projektu par tūristu taku un veloceliņu sistēmu dabas parka teritorijā, atbilstoši plāna ieteikumiem	Vidzemes Augstskola sadarbībā ar ZBR A	II 2006.-2008.g.	apm. 21 500 LVL (visai dabas parka teritorijai)	ES fondu līdzekļi	Projekts izstrādāts	

3.2.3.2. Labiekārtot tūrisma infrastruktūras objektus						
3.2.3.2. a) Labiekārtot un uzturēt 8 – 11 tūristu apmetņu vietas.	Pašvaldības Zemes īpašnieki	I 2006.-2010.g.	labiekārtošana – apm. 450-600 LVL/1 vieta; uzturēšana – apm. 100-130 LVL/ 1vieta 1 sezonā	Pašvaldību līdzekļi Privātie līdzekļi ES fonds- ERAF ⁴	Labiekārtotas un uzturētas apm. 8 – 11 tūristu apmetnes	Novērsta intensīva tūrisma negatīvā ietekme uz aizsargājamiem un jūtīgiem biotopiem un sugām; Tūrisma infrastruktūra sakārtota, radot priekšnosacījumus ilgtspējīgai tūrisma attīstībai dabas parka teritorijā.
3.2.3.2. b) Labiekārtot un uzturēt laivu izvilksanas vietas	Pašvaldības	I 2006.-2010.g.	labiekārtošana – apm. 500 LVL/1 vieta; uzturēšana – apm. 100-130 LVL/ 1vieta 1 sezonā	Pašvaldību līdzekļi ERAF	Labiekārtotas un uzturētas 3-4 laivu izvilksanas vietas	
3.2.3.2. c) Labiekārtot izcilas skatu vietas	Pašvaldības Zemes īpašnieki	III 2006.-2010.g.	ierīkošana – apm. 500 LVL/1 vieta; uzturēšana – apm. 100 LVL/1 vieta 1 sezonā	Privātie līdzekļi Pašvaldību līdzekļi ERAF	Ierīkotas 1-5 skatu vietas	
3.2.3.2. d) Labiekārtot un uzturēt autostāvvietas.	Pašvaldības Zemes īpašnieki	II 2006.-2010.g.	ierīkošana – apm. 700 LVL/1 vieta; uzturēšana – apm. 100 LVL/1 sezona	Privātie līdzekļi Pašvaldību līdzekļi ERAF	Labiekārtotas un uzturētas 6 autostāvvietas	
3.2.3.2 e) Ierīkot barjeras, kāpnes u.c. infrastruktūras elementus, kur tas nepieciešams apmeklētāju drošībai un smilšakmens atsegumu aizsardzībai.	Pašvaldības Zemes īpašnieki	I 2006.-2007.g.	apm. 1000 – 1200 LVL (Rostu Klintis)	Privātie līdzekļi Pašvaldību līdzekļi ERAF	Ierīkotas barjeras plānā norādītajās 2 vietās, kāpnes 1vietā.	
3.2.3.2. f) Ierīkot tūristu takas un veloceliņus atbilstoši izstrādātajam tehnikajiem projektam.	Pašvaldības Zemes īpašnieki u.c. interesenti	II 2008.-2015.g.	Nav zināmas	Dažādi Latvijas un ES fondi (t.sk. ERAF) Privātie līdzekļi Pašvaldību līdzekļi		
Īstermiņa mērķis 3.2.4. Veicināt sabiedrības izglītošanu, iepazīstinot ar teritorijas dabas, ainaviskajām un kultūrvēsturiskajām vērtībām						
3.2.4. a) Izstrādāt vienotu norāžu un informācijas sistēmas vizuālo risinājumu dabas parka teritorijai.	ZBRA	I 2005.g.	Nav zināmas	Valsts budžets UNDP/GEF projekts	Vienots norāžu un informācijas sistēmas vizuālais risinājums izstrādāts	Palielinātas teritorijas apmeklētāju un vietējo
3.2.4. b) Iekārtot 8-10 informācijas	Pašvaldības	II	apm. 100 LVL/	Valsts budžets	Izvietot apm. 5-8	

⁴ ERAF - Eiropas Reģionālās Attīstības fonds

stendus, plānā norādītajās vietās.	ZBRA	2006.-2008. g.	1 info stends	LVAF ERAF	informācijas stendus plānā norādītajās vietās	iedzīvotāju zināšanas par teritorijas dabas, ainaviskajām un kultūrvēsturiskajām vērtībām, tādejādi novēršot šo vērtību apzinātu vai neapzinātu bojāšanu.
3.2.4. c) Uzstādīt norādes, kā atrast nozīmīgus dabas un kultūrvēsturiskos objektus, kā arī skatu vietas.	Pašvaldības ZBRA	I 2005.-2007. g.	apm. 30-50 LVL/1 norāde	Valsts budžets Pašvaldību līdzekļi ERAF	Uzstādītas apm. 50 norādes	
3.2.4. d) Veikt dabas parka teritorijas apzīmēšanu dabā.	Pašvaldības sadarbībā ar ZBRA	I 2005.- 2006.g.	8 LVL/1 zīme	Dabas aizsardzības pārvalde	Izvietotas visas nepieciešamās zīmes	
Īstermiņa mērķis 3.2.5. Veicināt sadarbību starp zemes īpašniekiem, pašvaldību un valsts institūcijām un ZBR administrāciju dabas parka apsaimniekošanā						
3.2.5. a) Organizēt tikšanās ar zemes īpašniekiem un koordinēt dabas aizsardzības plāna ieviešanu.	SO "Salackrasti" sadarbībā ar ZBRA	I 2005.-2019.g.	apm. 15 000 LVL (15 gados)	SO "Salackrasti" UNDP/GEF projekts	Regulāri organizētas (1-2 reizes gadā) tikšanās ar zemes īpašniekiem,	Uzsākta veiksmīga sadarbība starp teritorijas apsaimniekošanā iesaistītajām pusēm.
Īstermiņa mērķis 3.2.6. Novērtēt dabas aizsardzības plānā noteikto darbību īstenošanu un to rezultātus						
3.2.6. a) Veikt regulāru, bet ne retāk kā reizi 5 gados, DA plāna ieviešanas kontroli atbilstoši tehniskās izpildes kontroles rādītājiem.	ZBRA	2006.-2019.g.	Nav zināmas	Valsts budžets		
3.2.6. b) Ik Pēc 5 gadiem kopš plāna darbības uzsākšanas novērtēt vai sasniegti DA plānā uzstādītie mērķi atbilstoši mērķu izpildes kvalitātes rādītājiem.	ZBRA	2009., 2014., 2019. g.	Nav zināmas	Valsts budžets		

4.2. Apsaimniekošanas pasākumu detalizēts apraksts

Īstermiņa mērķis 3.2.1.:	Apsaimniekot teritorijas dabas vērtības atbilstoši dabas aizsardzības prasībām

3.2.1.1. Uzlabot/uzturēt Salacas upē labu ūdens ekoloģisko kvalitāti

3.2.1.1.a) Izstrādāt un ieviest Salacas upes baseina apsaimniekošanas plānu, ISPA pilotprojekta ietvaros

Pamatojums/apraksts

Līdz 2005. gadam ir paredzēts izstrādāt Salacas upes baseina apsaimniekošanas plānu, kura mērķis ir nodrošināt labu ūdens ekoloģisko kvalitāti. Upes baseina apsaimniekošanas plāns noteiks ūdens kvalitātes mērķus Salacai, kā arī paredzamos pasākumus, lai novērstu vai samazinātu piesārņojuma emisiju, kā arī sasniegtu vides kvalitātes mērķus. Baseina apsaimniekošanas plānam jāparedz pasākumi, kas nodrošinātu šādu uzdevumu īstenošanu:

- novērst vai mazināt piesārņojuma noplūdi no lauksaimniecības zemēm, veicinot vidi saudzējošas lauksaimniecības attīstību;
- novērst apdzīvoto vietu notekūdeņu ieplūdi Salacas upē;
- kontrolēt emisiju no citiem punktveida vai difūzā piesārņojuma avotiem;
- nodrošināt ūdens resursu racionālu izmantošanu un ieguves kontroli;
- novērst zivju resursu pārmērīgu ekspluatāciju;
- nodrošināt dabas aizsardzības prasību ievērošanu;
- nodrošināt aizsargjoslām noteikto prasību ievērošanu utt.

Izstrādājot Salacas upes baseina apsaimniekošanas plānu, jāņem vērā šajā dabas aizsardzības plānā noteiktie ierobežojumi un ieteikumi attiecībā uz Salacas upes un tās ielejas apsaimniekošanu. Plāna izstrāde notiek no 2004.-2006.g. (18 mēneši), bet tā ieviešana paredzēta periodā no 2010.g līdz 2015.gadam.

Izpildītājs

Plāna izstrādei: Konsultāciju firma "Grupa 93"
Plāna ieviešanai: Vietējās pašvaldības, lauksaimnieciskās uzņēmējdarbības veicēji, mežsaimnieciskās darbības veicēji, rūpniecības uzņēmumi, u.c. uzņēmēji, Gaujas baseina apsaimniekošanas pārvalde (uzraudzības institūcija).

Izmaksas

Plāna izstrādei: 400 000 EUR
Plāna ieviešanai: Šobrīd nav zināmas. Precīzāka informācijas varētu būt ap 2005. g. decembri, kad būs izstrādāta plāna pasākumu programma

Iespējamais finanšu avots

Plāna izstrādei: ES, ISPA fonds
Plāna ieviešanai: ERAF, CF un citi ES fondi, valsts budžets.

3.2.1.2. Novērst upes straujteču degradāciju

3.2.1.2. a) izstrādāt straujteču atjaunošanas tehnisko projektu

Pamatojums

Lai precīzi definētu straujteču atjaunošanai veicamo darbu apjomu (platību, izmaksas), izstrādātu metodiku un izvērtētu veicamo pasākumu ietekmi uz citiem biotopiem un sugām gan upē, gan arī tās krastos, nepieciešams izstrādāt detalizētu tehnisko projektu, kuru sagatavotu šajā jomā pieredzējuši speciālisti.

Apraksts

Uzsākot tehniskā projekta izstrādi, nepieciešami papildus apsekojumi plānā norādītajos aizaugušajos upes posmos (sk. **5. karti** – Dabas un ainaviskās vērtības un tās ietekmējošie faktori), novērtējot upes aizauguma līmeni uz konkrēto brīdi, aizaugumu veidojošo sugu sastāvu, upes grunts raksturu un dziļumu, kā arī apzinot šeit sastopamās aizsargājamas augu un dzīvnieku sugas, kuras varētu ietekmēt paredzami straujteču atjaunošanas darbi. Apsekojuma laikā atzīmējami arī lielākie koku sanesumi, kurus nepieciešams izvākt. Apsekojuma rezultāti attēlojami kartē (mērogā 1:5000), norādot arī veicamo upes attīrīšanas darbu izvietojumu un platību.

Balstoties uz veiktajiem apsekojumiem, sagatavojams tehniskais projekts, kurš ietvertu sekojošus punktus:

- straujteču atjaunojamo posmu stāvokļa novērtējums;
- veicamo darbu metodiskais apraksts un apjoms;
- veicamo darbu laika plānojums;
- precizēts izmaksu aprēķins;
- kartes ar apsekojumu rezultātiem un paredzamo darbu izvietojumu;
- nokārtotas nepieciešamās atļaujas un saskaņojumi.

Tehniskā projekta izstrādē iesaistāmi šādi speciālisti: ihtiologs, botāniķis, hidrobiologs un topogrāfs. Apsekojumi dabā uzsākami 2006. gada vasarā un tehniskā projekta izstrāde un saskaņošana veicama līdz 2007. gada pavasarim.

Izpildītājs Latvijas Zivju Resursu Aģentūra

Izmaksas apm. 5220,- LVL

Iespējamais finanšu avots UNDP/GEF projekts.

3.2.1.2. b) Veikt ūdensaugu pļaušanu un straujteču atjaunošanu

Pamatojums

Eitrofikācijas rezultātā Salacas upe strauji aizaug ar ūdensaugiem. Vietām aizaugums sasniedz 70 – 80 % no ūdens spoguļvirsmas (pieļaujamā norma ir līdz 30 % no ūdens spoguļvirsmas). Lai atjaunotu upes straujtecis, kā arī zivju nārsta vietas, nepieciešams veikt upes attīrīšanu no ūdensaugiem (galvenokārt ezera meldriem), kā arī atjaunot upes krāčainos posmus.

Apraksts

Straujteču atjaunošana veicama atbilstoši iepriekš sagatavotajam tehniskajam projektam (sk. 3.2.1.2. a). Aptuvenā platība, kurā veicama ūdensaugu izvākšana ir 10 ha. (sk. **6. karti** - Biotopu un sugu apsaimniekošanas un atjaunošanas pasākumi). Optimālais darbības veikšanas laiks: jūlijs – septembris.

Veicamās darbības:

- pļaušana ar rokām veicama vietās, kur upes aizaugums pārsniedz 30 % no ūdens spoguļvirsmas. Nopļautie ūdensaugi no upes ir jāizvāc. Ūdensaugi nākamā gadā ataug, tādēļ pļaušana atkārtojama katru gadu;
- ūdensaugu izvākšana no upes kopā ar to sakņu sistēmu – nepieciešama potenciāli nozīmīgās zivju nārsta vietās, kā arī posmos, kur ūdensaugi veido īpaši blīvas audzes (sākot no 50 vai 60 % no ūdens spoguļvirsmas). Vienlaicīgi tiek uzirdināta upes gultne, atsegti akmeņu krāvumi (krācītes) un tādejādi radīti labvēlīgāki apstākļi zivju nārstam. Nākamajā gadā ūdensaugu veģetācijas blīvums ievērojami samazinās, tomēr, lai nodrošinātu pasākuma efektivitāti, atkārtota gultnes apstrādāšana nepieciešama pēc 5 gadiem.

Sakņu sistēmas izcelšanai no upes nepieciešama speciāla tehnika. Kā viena no iespējām minēts kultivators, kuru pievieno speciāli aprīkotam traktoram, kurš var pārvietoties pa upi līdz 1 m dziļumam un darbotos uz minerāleļļām. Šādu tehniku nepieciešams iegādāties visas Salacas upes apsaimniekošanai.

Pašreiz plānā paredzēti 3 posmi, kur nepieciešama upes gultnes apstrāde ar kultivatoru:

1. No "Ķieģeļniekiem" līdz krācītēm aiz "Veckalējiem";
2. No "Ozolpils" līdz "Brūveļiem";
3. No Korgītes iztekas līdz Vecsalacai.

Izpildītājs ZBRA (UNDP/GEF projekta ietvaros), SO "Salackrasti" un zemes īpašnieki.
Izmaksas Kopējās izmaksas ~5 ha ūdensaugu izpļaušanai 3 gadu laikā apm. 19 600 LVL, tai skaitā:

- ūdens augu pļaušana (darbaspēka izmaksas 10 ha izpļaušanai 3. gadu laikā): apm. 5 700 LVL;
- tehnikas apkope un uzturēšana: apm. 10 900 LVL (apm. 1/2 daļa no kopējām izmaksām);
- palīgaprīkojums (darbarīki, hidrotērpi, laivas utt.): apm. 3 000 LVL.

Ūdensaugu sakņu sistēmas likvidēšanai nepieciešams iegādāties tam atbilstošu tehniku – traktoru *Sampo Harvester* un kultivatoru, kuru plānotās kopējās izmaksas ir aptuveni 148 300 LVL. Minēto tehniku paredzēts izmantot visas Salacas upes apsaimniekošanai.

Iespējamais finanšu avots UNDP/GEF projekts, pašvaldību līdzekļi, Zivju Fonds.

Kā alternatīvu atlīdzinājumu zemes īpašniekiem par ūdens augu pļaušanu ar rokas izkapti upes daļās, kas pieguļ to īpašumu robežām, ir ierosināts izmantot bezmaksas licences lašu maksšķerēšanai.

3.2.1.3. Saglabāt/palielināt teritorijas zivju resursus

3.2.1.3. a) Atjaunot un uzturēt zivju nārsta vietas

Pamatojums

Nozīmīgākās Salacas ceļotājzivju sugas – lasis, taimiņš un upes nēģis nārsto upes straujtecēs. Laši nārstam izvēlās atklātas vietas Salacā, parasti straujteču sākumā, kur upes gultni sedz oļi. Savukārt taimiņi nārsto Salacas pietekās un strautos. Upes nēģi nārsto gan Salacā, gan tās pietekās, taču izvēlās gultni ar smalkāku substrātu, kas klāts ar oļiem un granti.

Aizaugot upes straujtecēm, samazinās arī zivju nārstam piemērotās platības. Tādēļ būtiskāko ieguldījumu nārsta vietu atjaunošanā sniegtu straujteču atjaunošana, izpļaujot un izvācot ūdensaugus (sk. 3.2.1.2. b). Tomēr papildus šiem pasākumiem būtu vēlams arī veidot mākslīgus akmens krājumus un krācītes, kas radītu piemērotus apstākļus zivju nārstam, kā arī sekmētu arī ūdenstūrisma attīstību. Precīzas vietas krācīšu atjaunošanai būtu iespējams noteikt pēc straujteču atjaunošanas izpļaujot ūdensaugus.

Izpildītājs ZBRA (UNDP/GEF projekta ietvaros), SO „Salackrasti”

Izmaksas skat. 3.2.1.2. b)-straujteču atjaunošana

Iespējamais finanšu avots UNDP/GEF projekts.

3.2.1.3. b) Apsekot Salacas pieteku aizsprostus un sagatavot priekšlikumu to likvidēšanai, vietās kur tas iespējams

Pamatojums

20. gadsimta saimnieciskās darbības rezultātā Latvijas upēs, tai skaitā uz Salacas upes pietekām, ir saglabājušies aizsprosti un to paliekas, kas pārtrauc sedimentu (nogulu) transportu pa upēm un uzkrājas ūdenskrātuvēs, veicinot to pastiprinātu aizsērēšanu un aizaugšanu, kā arī apgrūtina migrāciju uz nārsta iespējamām vietām tādām ceļotājzivju sugām kā taimiņš un upes nēģis. Aizsprosti izjauc upes nepārtrauktību un, tādejādi, to atrašanās uz upēm ir pretrunā ar "Ūdens struktūrdirektīvas" (2000/60/EC) prasībām un nosacījumiem. Rietumvalstu pieredze rāda, ka optimālākais "aizsprostu jautājumu" risināšanas veids ir to demontāža un ietekmēto upju posmu atjaunošana. Lai konstatētu esošo dambju vai to palieku stāvokli un izvērtētu iespējas tos nojaukt, tādejādi atjaunojot zivju migrācijas ceļus, ir nepieciešamas apsekot Salacas upi un tās pietekas.

Apraksts

“Latvijas Makšķernieku asociācija” ir sagatavojusi īpašu projektu, kas paredz apkopot visu pieejamo informāciju par aizsprostiem un to stāvokli vairākās Latvijas upēs, daļu no tiem, jeb prioritāros (gk. Gaujas un Salacas baseinos), apsekojot dabā. Projekta beigu fāzē ir paredzēts izvēlēties 1-3 potenciāli demontējamos aizsprostus, par prioritāriem pieņemot tos, kuri atrodas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, uz ritrāla upēm (vai ritrāla upju posmiem) un upēs, kur ir konstatētas aizsargājamās augu vai dzīvnieku sugas un īpaši aizsargājami biotopi. Izvēlētajiem aizsprostiem tiks veikta objektu demontāžas un upes posma atjaunošanas izmaksu kalkulācija (demontāžai un upes posmu atjaunošanai finansējums tiks meklēts atsevišķi).

Vienlaicīgi tiks veikta situācijas analīze un sagatavotas rekomendācijas (piem., ieteikumi zivju resursu atjaunošanai un papildināšanai, kā arī makšķernieku piesaistei un ekotūrisma attīstībai), aptaujāti vietējie iedzīvotāji, aizsprostu īpašnieki, dabas aizsardzība speciālisti, ūdens tūristi, makšķernieki u.c. par aizsprostu lietderību un to turpmāko likteni, tiks izstrādātas rekomendācijas turpmākajām upju atjaunošanas aktivitātēm, ievērojot EK “Ūdens struktūrdirektīvas” prasības, kā arī veicināta sadarbība ar starptautiskajām upju aizsardzības un atjaunošanas organizācijām.

Izpildītājs Biedrība “Latvijas Makšķernieku asociācija” projekta “Aizsprosti Latvijas upēs. Situācijas izpēte, novērtējums un veicamie pasākumi upju atjaunošanā, saistībā ar EK „Ūdens struktūrdirektīvas” (2000/60/EC) ieviešanu un izpildi” ietvaros.

Izmaksas apm. 10 000 LVL (Salacas upei un tās pietekām)

Iespējamais finanšu avots Latvijas Vides aizsardzības fonds (finansējums apstiprināts).

3.2.1.3. c) Izlaist taimiņu mazuļus Salacas pietekās

Pamatojums

Taimiņi ir nozīmīga suga makšķerēšanai. Atšķirībā no laša, tas nārsto mazajās upēs un strautos – Salacas pietekās. Tos pat vairāk kā lasi ietekmē mazie HES un dzirnavu aizsprosti, kas Salacas baseinā ir bieži sastopami. Lai veicinātu taimiņu populācijas produkcijas pieaugumu nepieciešams novākt aizsprostus vai to paliekas Salacas pietekās un izlaist tur taimiņu mazuļus.

Apraksts

Taimiņu mazuļu izlaišana Salacas pietekās veicama atbilstoši Latvijas Zivju resursu aģentūras zinātniskajām rekomendācijām, iepriekš saskaņojot ar ZBR administrāciju.

Izpildītājs BO SIA “Salacas ieleja”

Izmaksas Nav zināms

Iespējamais finanšu avots Zivju Fonds

3.2.1.3. d) Palielināt zivju resursu izmantošanas kontroli, iesaistot sabiedriskos inspektorus un iedzīvotājus

Pamatojums/ apraksts

Lai novērstu pārmērīgu zivju resursu ekspluatēšanu, Latvijas Zivju resursu aģentūra veic Salacā regulāru zivju resursu uzskaiti un novērtēšanu - monitoringu (skat. 3.2.1.5.b). Balstoties uz šī monitoringa rezultātiem, ZM Zivsaimniecības pārvalde nosaka zvejas ierobežojumus attiecībā uz konkrētām zivju sugām, zvejas periodiem un upes posmiem. Par zivju resursu aizsardzību un uzraudzību ir atbildīga Valsts vides dienesta Valmieras Reģionālā vides pārvalde. Lašu un taimiņu makšķerēšana ir atļauta tikai ar izsniegtajām licencēm konkrētās vietās un laikos. Par licenču tirgošanu un zivju resursu apsaimniekošanu ir atbildīgas Salacgrīvas pašvaldība. Šobrīd zivju licences tiek tirgotas 3 vietās: viesnīcā “Brīze” (Salacgrīvā), SIA “Salmo”/Daugavgrīvas 31a un SIA “Spam”/Zvaigžņu ielā (Rīgā).

Lai cīnītos ar malu zvejniecību, nepieciešama pastiprināta kontrole, it īpaši zivju nārsta laikā, kā arī malu zvejnieku izliktā aprīkojuma regulāra izvēšana no upes. Pašlaik šīs darbības jau sekmīgi veic ZBRA, SO "Salackrasti", Salacgrīvas pašvaldība (pie pilsētas domes darbojas Makšķernieku un Zvejniecības Konsultatīvā padome, 10 pilnvarotās personas, kas strādā pie zivju resursu aizsardzības), Vides inspekcijas pārvaldes un Valsts vides dienesta Valmieras Reģionālās vides pārvaldes inspektori, taču upes apsekojumus nepieciešams veikt biežāk tam piešķirot arī papildus līdzekļus. Tomēr ņemot vērā ierobežotos resursus, kas atvēlēti valsts budžetā valsts inspektoru darbībai, nepieciešams attīstīt sabiedrības aktīvāku līdzdalību cīņai ar malu zvejniecību.

Iespējamie risinājumi sabiedrības līdzdalības palielināšanai zivju resursu izmantošanas kontrolē varētu būt sabiedrisko inspektoru skaita palielināšana. Pagaidām dabas parka teritorijā darbojās sabiedrisko inspektoru korpus, kura finansēšanai ik gadu tiek pieprasīts finansējums no Latvijas Vides aizsardzības fonda. Taču, lai nodrošinātu pietiekamu kontroli, sabiedrisko inspektoru skaits būtu jāpalielina, kā arī jāmeklē tam iespējama papildus finansējums. Salacas uzraudzībai kopumā būtu nepieciešams piesaistīt 6 sabiedriskos inspektoros sezonā, no kuriem 2-3 varētu pārraudzīt Salacgrīvas posmu.

Izpildītājs ZBRA, Valsts vides dienesta Valmieras Reģionālā vides pārvalde,
SO "Salackrasti", Salacgrīvas pašvaldība,
Biedrība "Latvijas Makšķernieku Asociācija",
sabiedriskie inspektori un zemes īpašnieki.

Izmaksas apm. 2200 LVL/1 gadā (sabiedrisko inspektoru korpusam)

Iespējamais finansu avots Valsts budžeta līdzekļi, ienākumi no zivju licenču tirgošanas, LVAF

3.2.1.3. e) Informēt sabiedrību par zvejas ierobežojumiem un iespējām, kā arī zivju resursu saglabāšanas nepieciešamību

Pamatojums/ apraksts

Lai mazinātu malu zvejniecību un makšķerēšanas noteikumu pārkāpumus, nepieciešams sniegt papildus informāciju vietējiem iedzīvotājiem un teritorijas apmeklētājiem par makšķerēšanas noteikumiem un iespējām, kā arī izskaidrot noteiktos ierobežojumus, iepazīstinot ar zivju sugu populāciju stāvokli Salacā.

Ieteicamās darbības veidi:

- informatīvu pasākumu organizēšana makšķernieku klubiem, skolām un vietējiem iedzīvotājiem; apm. 500 LVL/ 1 gadā;
- informatīvu bukletu izdošana un izplatīšana licenču tirgošanas punktos, kā arī citās sabiedriskās vietās; apm. 250 LVL/1 gadā;
- papildus informācijas izvietošana uz informācijas stendiem un zīmēm dabas parka teritorijā (norādot makšķerēšanas zonas, galvenos ierobežojumus, utml.). apm. 400 LVL/ 1 gadā;
- informācijas izvietošana internetā. apm. 100 LVL/ gadā;
- akcijas "Lašiem būt" popularizēšana un līdzdalība akcijas organizētajos pasākumos. apm. 500 LVL/ 1 gadā

Sabiedrības un makšķernieku informēšanu par makšķerēšanas ierobežojumiem un nepieciešamību saglabāt zivju resursus šajā upes posmā veic SO "Salackrasti" un Biedrība "Latvijas Makšķernieku Asociācija". Papildus informatīvus pasākumus varētu veikt arī ZBR administrācija dažādu projektu ietvaros.

Izpildītājs SO "Salackrasti", Salacgrīvas pašvaldība, ZBRA,
Biedrība "Latvijas Makšķernieku Asociācija"

Izmaksas Kopā apm. 26 250 LVL /15 gados

Iespējamais finansu avots Pašvaldību līdzekļi,
Biedrība "Latvijas Makšķernieku Asociācija".

3.2.1.4. Saglabāt dabas aizsardzības plānā noteiktās bioloģiski vērtīgās pļavas

3.2.1.3. a) Apsaimniekot sausās pļavas atbilstoši plānā noteiktajām prasībām

Pamatojums

Lai saglabātu dabiskās pļavas ar tajās sastopamo sugu un biotopu daudzveidību, nepieciešams tās regulāri apsaimniekot, pļaujot vai noganot. Vēlams pieturēties pie konkrētajā vietā tradicionāli piekoptās apsaimniekošanas metodes. Tas vienlaicīgi arī sekmētu ielejai raksturīgās kultūrainavas saglabāšanu.

Apraksts

Sauso pļavu kopējā platība teritorijā ir 5,6 ha, tai skaitā 0,8 ha smiltāju pļavas un 4,8 ha stepju pļavas. Pie šiem tiem pieskaitāmas sekojošas pļavas, atbilstoši plānā izmantotajai pļavu numerācijai (sk. **6. karti** – Biotopu un sugu apsaimniekošanas un atjaunošanas pasākumi):

- Smiltāju pļavas: Nr. 61.;
- Stepju pļavas: Nr. 64; 82; 92; 96 un 96a.

4,6 ha no teritorijā sastopamajām sausajām pļavām klasificējamas kā ES mērogā aizsargājams biotops 6210: Sausās pļavas kaļķainās augsnēs (pļavas Nr. 82; 92; 96 un 96a). Galvenais nosacījums, lai saglabātu šo pļavu bioloģisko vērtību, ir turpināt pašreizējo apsaimniekošanu, nepieļaujot pļavu aizaugšanu. Pļavā Nr. 61, kurā ilgstoši tikušas ganītas aitas, būtu jāpievērš uzmanība tam, lai netiktu pārsniegta pieļaujamā ganīšanas intensitāte.

Izmantojamās apsaimniekošanas metodes:

- mērena noganīšana – sausajām pļavām piemērotākā apsaimniekošanas metode. Ieteicams izmantot aitas un kazas (optimālais lopu skaits 1,8 uz 1 ha);
- pļaušana – mazāk efektīva par ganīšanu, jo zelmenis ļoti zems. Pļaušana uzsākama ne ātrāk kā jūlija beigās un veicama reizi 2-3 gados.

Sausajās pļavās nav pieļaujama mēslošana. Reizi 5-6 gados atsevišķus pļavu nogabalus vēlams atstāt nenopļautus, lai saglabātu floras un entomofaunas daudzveidību. Ja pļavās ieviesusies smiltāju ciesa, vēlams pirmajā gadā pļaut 2 reizes, vēlāk 1 reizi gadā vai vismaz reizi 2 gados.

Īpašas apsaimniekošanas metodes jāizmanto pļavās, kurās konstatētas orhideju dzimtas augu suga – plankumainā dzegužpirkstīte *Dactylorhiza maculata* (pļava Nr.64 un 82):

- piemērotākais apsaimniekošanas veids – pļaušana, nevis ganīšana, jo lopī nereti nobradā un noēd trauslos orhideju dzinumus;
- pļavu ieteicams pļaut ar rokām, atstājot orhidejas nenopļautas, lai ļautu nogatavoties to sēklām, un nopļaut šīs vietas vasaras beigās;
- iespējams arī pļaut pļavu pa daļām, pa gadiem mainot pļaujamās joslas.

Izpildītājs Zemes īpašnieki

Izmaksas Kopā apm. 1120 LVL (pļaušanai 15gados)

- pļaušana: 30 – 50 Ls/ha x 5,6 ha x 7 (pļaušanas reizes 15 gadu periodā) = apm. 1568 LVL;
- ganīšana:
 - aitu aprūpe: 48 LVL/par 1 aitu gadā;
 - kazu aprūpe: 118 LVL/1 par kazu gadā.

Iespējamais finanšu avots ES subsīdijas bioloģiski vērtīgo pļavu apsaimniekošanai un tiešie hektāru maksājumi.

3.2.1.3. b) Apsaimniekot mēreni mitrās pļavas atbilstoši plānā noteiktajām prasībām

Pamatojums Skatīt 3.2.1.3. a)

Apraksts

Bioloģiski vērtīgo mēreni mitro pļavu kopējā platība teritorijā ir apm. 13 ha, tai skaitā 7,1 ha atmatu pļavas un 5,9 ha īstās pļavas. Pie šiem tipiem pieskaitāmas sekojošas pļavas, atbilstoši plānā izmantotajai pļavu numerācijai (sk. **6. karti** – Biotopu un sugu apsaimniekošanas un atjaunošanas pasākumi):

- Atmatu pļavas: Nr.67; 69; 72; 74; 77; 80; 87 un 89;
- Īstās pļavas: Nr. 71; 73; 76; 79; 85 un 88.

3,1 ha no teritorijā sastopamajām īstajām pļavām klasificējamas kā ES mērogā aizsargājams biotops 6510: Mēreni mitrās pļavas (Nr. 71; 79 un 88).

Piemērotākās apsaimniekošanas metodes mēreni mitrām pļavām:

- pļaušana – nepieciešams pļaut katru gadu vai vismaz reizi divos gados. Ieteicamais pļaušanas laiks – jūlija sākums;
- ganīšana – ieteicams izmantot aitas un kazas (optimālais lopu skaits 1,8 uz 1 ha). Piemērotākais apsaimniekošanas veids vilkakūlas pļavām.

Mēreni mitrajās pļavās mēslošanai pieļaujamas nelielas kūtsmēsļu devas. Reizi 5-6 gados atsevišķus pļavu nogabalus vēlams atstāt nenopļautus, lai saglabātu floras un entomofaunas daudzveidību. Apsēkojuma rezultāti liecina, ka lielākajā daļā šo pļavu nepieciešams turpināt pašreizējās apsaimniekošanas metodes (pļaušanu vai ganīšanu). Pļavās, kurās konstatētas orhideju dzimtas sugas – plankumainā dzegužpirkstīte *Dactylorhiza maculata* (pļava Nr. 71), jāizmanto orhideju pļavu apsaimniekošanas metodes (skat. 3.2.1.3. a).

Izpildītājs Zemes īpašnieki

Izmaksas Kopā apm. 7800 LVL (pļaušanai 15gados)

- pļaušana: 30 – 50 Ls/ha x 13 ha x 15 (pļaušanas reizes 15 gadu periodā) = apm. 7800 LVL
- ganīšana:
 - aitu aprūpe: 48 LVL/ par 1 aitu gadā;
 - kazu aprūpe: 118 LVL/ par 1 par kazu gadā.

Iespējamais finanšu avots ES subsīdijas bioloģiski vērtīgo pļavu apsaimniekošanai un tiešie hektāru maksājumi.

3.2.1.3. c) Apsaimniekot mitrās un slapjās pļavas atbilstoši plānā noteiktajām prasībām

Pamatojums Skatīt. 3.2.1.3. a)

Apraksts

Mitro un slapjo pļavu kopējā platība teritorijā ir apm. 7 ha, tai skaitā 1,3 ha mitrās – pļavas un ganības auglīgās un mēreni auglīgās augsnēs un 5,7 ha slapjās – augsto grīšļu pļavas. Pie šiem tipiem pieskaitāmas sekojošas pļavas (sk. **6. karti** – Biotopu un sugu apsaimniekošanas un atjaunošanas pasākumi):

- pļavas un ganības auglīgās un mēreni auglīgās augsnēs pļavas: Nr. 84 un 94.;
- augsto grīšļu pļavas: Nr. 78; 81; 83; 86; 91; 97; 98; 99 un 100.

Visas šeit sastopamās augsto grīšļu pļavas ir klasificējamas arī kā ES nozīmes aizsargājamais biotops – 6450: upju palieņu pļavas un dažās no tām konstatējams arī biotops 6430: Eitrofās augsto lakstaugu audzes.

Izmantojamās apsaimniekošanas metodes:

- ganīšana: ieteicams izmantot govīs (1,4 uz 1 ha) un zirgus (0,5 uz 1 ha);
- pļaušana: regulāri vai vismaz reizi divos - trīs gados.

Šajās pļavās nav pieļaujama mēslošana. Reizi 5-6 gados atsevišķus pļavu nogabalus vēlams atstāt nenoplautus, lai saglabātu floras un entomofaunas daudzveidību. Lielākajā daļā šeit sastopamajās mitrajās vai slapjajās pļavās nepieciešams turpināt pļaušanu vai arī uzsākt ganīšanu. Dažās no pļavām (Nr. 78; 97 un 99.) nepieciešams atsākt pļaušanu vismaz reizi 2-3 gados.

Izpildītājs Zemes īpašnieki

Izmaksas Kopā apm. 1960 LVL (pļaušanai 15 gados).

- Pļaušana: $30 - 50 \text{ Ls/ha} \times 7 \text{ ha} \times 15$ (pļaušanas reizes 15 gadu periodā) = apm. 4200 LVL.
- Ganīšana:
 - o slaucamo govju ekstensīva aprūpe: 380 LVL/ par 1 govi gadā;
 - o gaļas šķirnes govju aprūpe: 260 LVL/ 1 govi gadā;
 - o pieauguša darba zirga aprūpe: 470 LVL/ par 1 zirgu gadā.

Iespējamais finanšu avots ES subsīdijas bioloģiski vērtīgo pļavu apsaimniekošanai un tiešie hektāru maksājumi.

3.2.1.3. d) Izcirst krūmus, aizvākt kūlu un atsākt pļaušanu daļēji jau aizaugušās, bet bioloģiski vērtīgajās pļavās

Pamatojums Skatīt 3.2.1.3. a)

Apraksts

Aizaugušo, bet bioloģiski vērtīgo pļavu kopējā platība teritorijā ir apm. 5,1 ha. Šajā kategorijā ietilpst šādas pļavas (sk. **6. karti** – Biotopu un sugu apsaimniekošanas un atjaunošanas pasākumi):

- stepju pļava Nr. 68 (platība 3,3 ha);
- mēreni mitrā, istā pļava Nr. 62 (platība 1,3 ha);
- mitrā pļava, auglīgā un mēreni auglīgā augsnē Nr. 70 (platība apm. 0,5 ha).

Pļava Nr. 68 klasificējama kā ES nozīmes aizsargājamais biotops 6210: Sausās pļavas kaļķainās augsnēs, bet pļava Nr. 62 kā biotops 6510: mēreni mitrās pļavas.

Izmantojamās apsaimniekošanas metodes:

- koku un krūmu izciršana – nepieciešams veikt vispirms uzsākot pļavu atjaunošanu. Tomēr atsevišķus koku un krūmu pudurus vēlams atstāt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai, kā arī ainavas daudzveidošanai;
- kūlas aizvākšana – lai likvidētu kūlu mēreni mitrās un slapjās pļavās, iespējams izmantot noganīšanu ar govīm un zirgiem, jo tie daļēji iemīca kūlu augsnē un veicina tās satrudēšanu;
- velēnas lobīšana 5-10 cm dziļumā – nepieciešama ilgstoši neplautās pļavās;
- pļavas šļūķšana – nepieciešama slapjās pļavās, kur izveidojušies lieli grīšļu ciņi.

Pļavās Nr. 62 un 68 konstatētas orhideju dzimtas suga – plankumainā dzegužpirkstīte *Dactylorhiza maculata*, tādēļ veicot pļavas atjaunošanu un uzsākot tās apsaimniekošanu vēlams pēc iespējas novērst sugas atradņu bojāšanu un pielietot orhideju pļavu apsaimniekošanas metodes (skat. 3.2.1.3. a).

Izpildītājs Zemes īpašnieki

Izmaksas Kopā apm. 4950 LVL (pļaušanai 15 gados).

- Krūmu izciršana: $110 \text{ LVL/ha} \times 5,1 \text{ ha} =$ apm. 560 LVL.
- Pļaušana $30 - 80 \text{ LVL/ha} \times 5,1 \text{ ha} \times 15$ (pļaušanas reizes) = apm. 4208 LVL.
- Velēnas lobīšana $14 - 25 \text{ LVL/ha} \times <5,1 \text{ ha} =$ apm. 100 LVL.
- Pļavas šļūķšana $10 - 20 \text{ LVL/ha} \times <5,1 \text{ ha} =$ apm. 77 LVL.

Iespējamais finanšu avots ES subsīdijas bioloģiski vērtīgo pļavu apsaimniekošanai un tiešie hektāru maksājumi.

3.2.1.3. e) Turpināt ekstensīvas apsaimniekošanas metodes bijušajās kultivētajās pļavās, tādējādi palielinot to dabas vērtību

Pamatojums

Bijušajos kultivētajos zālajos, kuros pēdējos gados nav izmantotas intensīvās saimniekošanas metodes (mēslošana ar minerālmēsliem, pļavas ielabošana utt.), pamazām sāk atjaunoties dabiskas pļavas sugu sastāvs. Turpinot ekstensīvās apsaimniekošanas metodes (regulāru pļaušanu vai ganīšanu), šādās pļavās var ieviesties neielabotu pļavu indikatorsugas un tās var tikt iekļautas bioloģiski vērtīgo pļavu kategorijā.

Apraksts

Bijušās kultivētās pļavas, kuras, ekstensīvi apsaimniekojot, nākotnē varētu kļūt par bioloģiski vērtīgām pļavām, teritorijā kopumā ir 26 ha. Šajā kategorijā ietilpst 10,9 ha mēreni mitro atmatu pļavu un 14,2 ha īstās pļavas, kā arī 0,9 ha augsto grīšļu pļavas. Pie šiem tipiēm pieskaitāmas sekojošas pļavas (sk. **6. karti** – Biotopu un sugu apsaimniekošanas un atjaunošanas pasākumi):

- Atmatu pļavas: Nr. 65; 72a; 75 un 90;
- Īstās pļavas: 60; 63; 63a; 66; 85a un 93;
- Augsto grīšļu pļavas: 94.

Izmantojamās apsaimniekošanas metodes:

- ja pļavā jau ir konstatētas neielabotu pļavu indikatorsugas, tad iespējams ļaut noritēt dabiskam pļavas atjaunošanās procesam, turpinot regulāru pļaušanu vai ganīšanu;
- ja vēlams pļavas atjaunošanās procesu paātrināt (vai arī pļavā nav nevienas indikatorsugas) var izmantot velēnu fragmentus vai arī sēt savvaļas augu sēklu maisījumu, kas ņemti no atbilstoša dabiskās pļavas tipa.

Pārsvarā visas šīs pļavām pašlaik tiek regulāri apsaimniekotas izņemot slapjo pļavu Nr. 94, kas gandrīz pilnībā aizaugusi ar niedrēm – šeit būtu nepieciešams atjaunot pļaušanu (pļava ir putniem nozīmīgs biotops).

Izpildītājs Zemes īpašnieki

Izmaksas Kopā apm. 15 600 LVL (pļaušanai 15 gados)

- Pļaušana: 30 – 50 Ls/ha x 26ha x 15 (pļaušanas reizes) = apm. 15 600 LVL.
- Ganīšana:
 - slaucamo govju ekstensīva aprūpe: 380 LVL/par 1 govī gadā;
 - gaļās šķirnes govju intensīva aprūpe: 260 LVL/par 1 govī gadā;
 - aitu aprūpe: 48 LVL/ par 1 aitu gadā;
 - kazu aprūpe: 118 LVL/ 1 par kazu gadā.

Iespējamais finanšu avots ES subsīdijas bioloģiski vērtīgo pļavu apsaimniekošanai un tiešie hektāru maksājumi.

3.2.1.4. Saglabāt dabas aizsardzības plānā noteiktos bioloģiski vērtīgos meža biotopos

3.2.1.5. a) Plānā noteiktajos bioloģiski vērtīgajos meža biotopos uz ielejas nogāzēm saimnieciskā darbība nav pieļaujama, izņemot plānā norādītās darbības

Pamatojums

Kā bioloģiski vērtīgi un aizsargājami meži, kuros nav pieļaujama saimnieciskā darbība, apskatāmajā teritorijā atzīti sekojoši biotopi:

- dabiskie baltalkšņu meži uz ielejas nogāzēm – ar ļoti bagātu sugu sastāvu, vietām ar platlapju piejaukumu, kas veidojušies uz ielejas nogāzēm (savā dabiskajā ekoloģiskajā nišā). Sasniedzot klimaksa stadiju, šie meži iespējams attīstīties par jaukto koku gāršām. Klasificējami kā Eiropas nozīmes aizsargājamais biotops – 91E0*: Pārmitri platlapju meži;
- jaukto koku gāršas uz ielejas nogāzēm – parasti ļoti bagāts sugu sastāvs (parastā apse un āra bērzs mistrojumā platlapjiem – liepu, gobu, ozolu, kļavu, retāk osi). Klasificējami kā Eiropas nozīmes aizsargājamais biotops – 9180: Nogāžu un gravu meži;
- egļu sausieņu meži uz nogāzēm un gravās, kas atbilst dabiskā meža biotopa (DMB) kritērijiem. Klasificējami kā Eiropas nozīmes aizsargājamais biotops – 9010*: Boreālie meži;

- melnalkšņu liekņas ar avotiem uz nogāzēm. Klasificējami kā Eiropas nozīmes aizsargājama biotops – 91D0*: Purvainie meži.

Tādēļ šie meža tipi ir iekļauti dabas parka lieguma zonā un tiem noteikti stingrāki saimnieciskās darbības ierobežojumi.

Apraksts

- Aizliegtās darbības:
 - galvenās, kopšanas un sanitārās cirtes;
 - kritušu un atmirušu koku izvākšana, izņemot kokus, kas daļēji vai pilnībā ir iekrituši upē (lai novērstu sanesumu veidošanos upē, kas varētu apdraudēt ūdenstūristu drošību).
- Atļautās darbības:
 - slimības inficēto un kaitēkļu invadēto un citādi bojāto koku izciršana, saskaņojot ar Valsts mežu dienestu un Valsts vides dienesta Reģionālo vides pārvaldi;
 - meža ugunsdrošības pasākumi un bīstamo koku ciršanu un novākšana;
 - gaisvadu elektropārvades līniju un telekomunikāciju līniju ekspluatācijas drošības pasākumi;
 - pameža/krūmu izciršana ap veciem, liela diametra kokiem (ozoliem, liepām, gobām) to vainagu platumā, saskaņojot ar Valsts vides dienesta Reģionālo vides pārvaldi. Pamežam iespiežoties lielo ozolu vainagā, tas tiek bojāts un ozols var aiziet bojā. Taču pameža izciršana ap lielajiem kokiem (īpaši ap ozoliem) jāveic pakāpeniski 2-3 gadu laikā, jo, ja tas tiek darīts vienā piegājienā, koks straujo vides izmaiņu rezultātā var aiziet bojā;
 - citi pasākumi, kas saistīti ar īpaši aizsargājamu sugu un biotopu apsaimniekošanu un saskaņoti ar ZBR administrāciju.

Izpildītājs Zemes īpašnieki, VAS "Latvijas meži"

Izmaksas Nav zināmas

Iespējamais finanšu avots Zaudējumus, kas radušies sakarā ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem iespējams segt no valsts budžeta atbilstoši likumam „Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos” (likums stāsies spēkā no 01.01.2006).

3.2.1.6. Nodrošināt īpaši aizsargājamu bezmugurkaulnieku sugu populācijas aizsardzību.

3.2.1.6. a) Veikt papildus pētījumus, lai noskaidrotu kokus ar *Osmoderma eremita* atradnēm dabas parka teritorijā, kā arī apzināt kokus, kuros potenciāli varētu veidoties sugas atradnes

Pamatojums

Lapkoku praulgrauzis *Osmoderma eremita* ir relikta suga, kas apdzīvo vecus, dobumainus platlapju kokus (parasti ozolus). Suga iekļauta ES Biotopu Direktīvas 2. un 4. pielikumā, kā īpaši aizsargājama (prioritāra suga). Dabas parka „Salacas ieleja” teritorijā suga konstatēta Mazsalacas vidusskolas parkā. Tomēr datu par šīs populācijas lielumu un stabilitāti pagaidām nav. Salacgrīvas posmā sugas atradnes pagaidām nav konstatētas, kaut arī izteikti minējumi par to, ka suga iespējams atrodama Vecsalacas muižas parkā. Tā kā šī ir viena no izolētākajām sugas populācijām Latvijā (tuvākajā apkārtnē citas atradnes nav zināmas), lai nodrošinātu tās saglabāšanu, nepieciešams veikt papildus pētījumus par tās stāvokli, kā arī iespējamām atradnēm tuvākajā apkārtnē.

Apraksts

Latvijas Entomoloģijas biedrība paredzējusi uzsākt projektu, ar mērķi izpētīt *Osmoderma eremita* stāvokli Salacas ielejā un tās apkārtnē. Šīs izpētes ietvaros nepieciešams noskaidrot šādus jautājumus:

- apzināt dabas parka teritorijā sastopamās sugas atradnes;
- noskaidrot sugas apdzīvoto koku un to tuvākās apkārtnes (apm. 25 m rādiusā) stāvokli;

- apzināt un atzīmēt kartē kokus, kurus nākotnē potenciāli varētu apdzīvot sugas īpatņi.

Ja šajā posmā tiks konstatēta *Osmoderma eremita* klātbūtne, tad būs jāizvērtē nepieciešamība pakāpeniski izcirst krūmus ap sugas apdzīvotajiem kokiem, kā arī tuvākajā apkārtnē esošajiem kokiem, kuros potenciāli varētu ieviesties sugas īpatņi. Plānojot šādas darbības nepieciešams konsultēties ar ZBR administrāciju.

Izpildītājs Latvijas Entomoloģijas biedrība
Izmaksas Nav zināmas (tas lielā mērā atkarīgs no katra konkrēta koka/apkārtnes stāvokļa).
Iespējamais finanšu avots Pašvaldību budžets (Saskaņā ar gatavoto Sugas aizsardzības plānu)

3.2.1.6. b) Apsekot platspīļu vēža *Astacus astacus* un signālvēža *Pacifastacus leniusculus* izplatību Salacas ielejā un tās pietekās

Pamatojums/ apraksts

Vietējās vēžu sugas – platspīļu vēža *Astacus astacus* pastāvēšana Salacas ielejā ir apdraudēta, jo to izspiež invazīva suga – signālvēzis *Pacifastacus leniusculus*, kuru upē ielaiduši vietējie iedzīvotāji. Signālvēzis Salacā un tās pietekās ir strauji savairojies un tā kā šī suga ir noturīgāka pret ūdens temperatūras un vides izmaiņām, tā pamazām izkonkurē jutīgāko platspīļu vēzi. Piedevām pastāv uzskats, ka signālvēži pārnēsā vēžu mēri, pret kuru pašiem ir izveidojusies rezistence. Pētījumi apliecina, ka ūdenstilpnēs, kurās ieviešas signālvēzis, platspīļu vēzis izzūd. Lai ierobežotu platspīļu vēža izplatību Salacā un tās pietekās, plānots veikt izmaiņas likumdošanā, kas atvieglotu signālvēža ķeršanu Salacā. Tomēr, lai šādas izmaiņas veiktu, nepieciešams apkopot zinātniski pamatotu informāciju par abu vēžu sugu izplatību šajā teritorijā un to populāciju stāvokli. Šim nolūkam paredzēts veikt apsekojumu Salacā un tās pietekās, kurā iesaistītos Latvijas Zivju Resursu Aģentūras eksperti un vēžu sugu speciālists.

Izpildītājs Latvijas Zivju Resursu Aģentūra
Izmaksas Apsekojuma veikšana (eksperts, asistents, transports) – apm. 2 700 LVL
 Izmaksas norādītas apsekojuma veikšanai visā dabas parka teritorijā.
Iespējamais finanšu avots UNDP/GEF projekts

3.2.1.6. c) Veikt biežās perlamutrenes *Unio Crassus* populācijas stāvokļa novērtējumu visā dabas parka teritorijā

Pamatojums

Biezā perlamutrene *Unio Crassus*, kas ir Latvijas un Eiropas mērogā īpaši aizsargājama suga, Salacas ielejā un tās pietekā Iģē veido stabilas, reproducējošas populācijas. Tomēr pētījumi liecina, ka visā Baltijas reģionā sugas populācija strauji samazinās. Precīza informācijas par sugas populācijas lielumu un stabilitāti Salacas baseinā nav pieejama. Tādēļ nepieciešams veikt papildus pētījumus, lai noskaidrotu iespējamās sugas populācijas samazināšanās cēloņus un nosacījumus tās labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšanai. Pateicoties populācijas lielumam Salacā, šī teritorija ir ideāli piemērota šādiem pētījumiem.

Apraksts

Unio Crassus monitoringu iespējams veikt sabiedriskā monitoringa ietvaros, kuru ZBR teritorijā plāno uzsākt UNDP/GEF projekts. Sabiedriskajā monitoringā plānots iesaistīt dažādas sabiedrības grupas, t.sk. skolniekus, makšķerniekus, zemes īpašniekus utt. Pašlaik ZBR administrācija apzina iespējamās sabiedriskā monitoringa akcijas dalībniekus.

Sabiedriskais monitoringa paredz ievākt informāciju par dabā labi atpazīstamām/novērtējamām sugām vai vides stāvokļa parametriem. *Unio Crassus* izplatība varētu būt viens no šiem parametriem. Precīza monitoringa metodika pašlaik tiek izstrādāta UNDP/GEF projekta ietvaros.

Izpildītājs ZBR administrācija UNDP/GEF projekta ietvaros
Izmaksas Nav zināmas
Iespējamais finanšu avots UNDP/GEF projekts

3.2.1.6. d) Informēt pašvaldību un teritorijas apsaimniekotājus par pasākumiem, kas nepieciešami, lai nodrošinātu bezmugurkaulnieku sugu aizsardzību

Pamatojums

Sabiedrībai vispār un arī konkrētās teritorijas apsaimniekotājiem parasti ir ļoti nepietiekamas zināšanas par bezmugurkaulniekiem, to lomu ekosistēmā, kā arī par ierobežojumiem un pasākumiem, kas nepieciešami, lai nodrošinātu šo sugu aizsardzību. Tādēļ gadījumos, kas skar īpaši nozīmīgas vai apdraudētas bezmugurkaulnieku sugas, nepieciešams īpaši pievērst sabiedrības, kā arī atbildīgo institūciju (t.sk. pašvaldību) uzmanību šo sugu aizsardzībai, vai pat izvērst speciālu informācijas kampaņu.

Apraksts

Pašreizējā situācijā dabas parka teritorijā būtu nepieciešams papildus informēt pašvaldības, teritorijas apsaimniekotājus un vietējos iedzīvotājus par šādu bezmugurkaulnieku sugu aizsardzību:

- Lapkoku praulgrauzis *Osmoderma eremita*: gadījumā, ja šajā dabas parka posmā tiek konstatēta sugas klātbūtne, jāinformē pašvaldība vai zemes īpašnieki par nepieciešamajiem pasākumiem sugas aizsardzībai un ar to saistītajiem ierobežojumiem – nav pieļaujama veco koku izciršana, dobumu aizbetonēšana un citi tamlīdzīgi apkārtnes “sakopšanas” darbi;
- Platspīļu vēzis *Astacus astacus*: jāinformē sabiedrība par sugas aizsardzības stāvokli un galvenajiem draudiem (signālvēža izplatīšanos Salacā un tās pietekās). Gadījumā, ja tiek panāktas izmaiņas likumdošanā attiecībā uz signālvēža ķeršanu dabas parka teritorijā, sabiedrība jāaicina izķert signālvēžus, informējot par katru noķerto vēzi ZBR administrācija. Lai šādā veidā netiktu apdraudēta platspīļu vēža populācija, nepieciešams iespiest un izplatīt informatīvu materiālu (skrejlapu vai bukletu), kas iepazīstinātu ar abām vēžu sugām un to atšķirības pazīmēm, kā arī nepieciešamajiem pasākumiem platspīļu vēžu aizsardzībai. Informējot sabiedrību, īpaši jāuzsver, ka nav pieļaujama signālvēža izlaišana brīvībā, dabiskajās ūdenstilpnēs.
- Slaidais pūpurgliemezis *Vertigo angustior*: jāinformē pašvaldība un vietējie iedzīvotāji par sugas atradnēm un konkrētā biotopa augsto bioloģisko vērtību, lai novērstu to neļaujamu iznīcināšanu.

Izpildītājs ZBRA

Izmaksas Kopā apm. 1500 LVL (izmaksas norādītas visai dabas parka teritorijai):

- informatīvais buklets par platspīļu vēzi un signālvēzi (sagatavošana, iespiešana) – apm. 500 LVL;
- sabiedrības informēšanas pasākumi (kampaņas organizēšana) un materiālu izplatīšana – apm. 1000 LVL.

Iespējama finansu avots UNDP/GEF projekts

Īstermiņa mērķis 3.2.2.:	Saglabāt un pilnveidot teritorijas ainaviskās un kultūrvēsturiskās vērtības

3.2.2.1. Novērst ielejas atklāto nogāžu un virspalu terašu aizaugšanu ar krūmiem

3.2.2.1 a) Izcirst krūmus un veikt regulāru pļavu apsaimniekošanu plānā norādītajās ainaviski vērtīgajās vietās

Pamatojums

Lai novērstu ielejas nogāžu vienlaidus aizaugšanu, kā rezultātā zustu tās ainaviskā, kā arī bioloģiskā daudzveidība, nepieciešams saglabāt atklātus pagaidām vēl ainaviski vērtīgos nogabalus.

Apraksts

Ainaviski vērtīgos nogabalus plānā norādītajās vietās (ar kopējo platību 70 ha) nepieciešams regulāri apsaimniekot pļaujot vai noganot, kā arī novērst šo teritoriju aizaugšanu ar krūmiem un kokiem, tos regulāri izcērtot (sk. **6. karti** - Biotopu un sugu apsaimniekošanas un atjaunošanas pasākumi). Piekrastes joslā (ieskaitot tavas joslu līdz 10 m no upes vidējā ūdens līmeņa) vēlams izcirst visus krūmus diametrā līdz 12 cm, kā arī ainavas un skatu vietu veidošanas nolūkos iespējams pielietot "citu cirti", lai atbrīvotu krastus no apauguma. Lielākie koki atstājami kā ainavas daudzveidošanas elementi.

Izpildītājs Zemes īpašnieki

Izmaksas

- Pļaušana: 30-50 Ls/ha x 70 ha x 15 (pļaušanas reizes) = apm. 42 000 LVL.
- Ganišana:
 - slaucamo govju ekstensīva aprūpe: 380 LVL/par 1 govi gadā;
 - gaļas šķirnes govju intensīva aprūpe: 260 LVL/ 1 govi gadā;
 - aitu aprūpe: 48 LVL/par 1 aitu gadā;
 - kazu aprūpe: 118 LVL/par 1 kazu gadā.
- Koku un krūmu izcirstāšana: apm. 110 LVL/ha x 19 ha (apm. 25% no 70 ha) = apm. 2090 LVL
- Cita cirte.

Iespējamais finanšu avots Pļaušanai – daļēji valsts subsīdijas.

3.2.2.2. Saglabāt būtiskus ainavas elementus, kā arī ielejas ainavisko un kultūrvēsturisko vienotību

3.2.2.2. a) Atbrīvot no krūmiem smilšakmens atsegumus, lielus kokus, izcilas ainaviskas skatu vietas dabas aizsardzības plānā norādītajās vietās

Pamatojums/ apraksts

Lai daudzveidotu teritorijas ainavu, plānā norādītajās vietās (ar kopējo platību apm. 2,2 ha) pie smilšakmens atsegumiem, izciliem kokiem un ainaviskajām skatu vietām regulāri izcirst krūmus, novērst šo vietu turpmāku aizaugšanu (sk. **6. karti** – Biotopu un sugu apsaimniekošanas un atjaunošanas pasākumi). Tomēr, pirms augstāk minēto darbību veikšanas, nepieciešams konsultēties ZBR administrāciju (it īpaši ja tas skar smilšakmens atsegumu atsegšanu no krūmiem vai sagāztiem kokiem). Saskaņošana ar ZBR administrāciju ir nepieciešama arī gadījumos, ja plānots atbrīvot no krūmiem ainaviskus objektus vietās, kur tas nav bijis paredzēts dabas aizsardzības plānā.

Izpildītājs Zemes īpašnieki

Izmaksas

- Koku un krūmu izcirstāšana: apm. 110 Ls/ha x 2,2 ha = apm. 242 LVL

Iespējamais finanšu avots: Pašvaldību un privātie līdzekļi.

3.2.2.2. b) Izstrādāt rekomendācijas apbūves noteikumiem visā dabas parka teritorijā

Pamatojums/ apraksts

Lai saglabātu vienu no dabas parka būtiskākajām vērtībām – teritorijai raksturīgo kultūrainavu, rekonstruējot vecās ēkas vai būvējot jaunas, nav pieļaujama šai videi neraksturīgu celtniecības materiālu un arhitektūras stilu izmantošana. Tādēļ nepieciešams sagatavot rekomendācijas pagastu apbūves noteikumiem par arhitektūras prasībām jaunbūvējamām vai atjaunojamām ēkām un tūrisma infrastruktūras objektiem atbilstoši vēsturiskajam apbūves raksturam. Šīs rekomendācijas jāiestrādā visu dabas parka teritorijā esošo pašvaldību apbūves noteikumos.

Izpildītājs ZBRA

Izmaksas Nav zināmas

Iespējamais finanšu avots Valsts budžeta līdzekļi

3.2.3.1 Noteikt tūrisma slodzi dabas parka teritorijā un izstrādāt mehānismu tās kontrolēšanai

3.2.3.1. a) Veikt uzskaiti un apkopot informāciju par tūristu plūsmu un apmetņu vietu izmantošanas intensitāti dabas parka teritorijā

Pamatojums

Lai noteiktu, cik intensīvi teritorija tiek izmantota tūrismam un kā tas ietekmē ielejas ekosistēmu, nepieciešams veikt regulāru tūristu plūsmas uzskaiti. Šādi dati ļautu spriest, vai esošais un prognozējamais apmetņu vietu skaits ir pietiekams tūristu uzņemšanai, kā arī, vai nepieciešams noteikt ierobežojumus ūdenstūristu plūsmas regulēšanai.

Apraksts

Nepieciešams apkopot šādu informāciju:

- ūdenstūristu, autotūristu un kājāmģājēju skaitu viena gada laikā, kā arī apmeklējumu intensitātes sadalījumu pa sezonām;
- populārākie tūrisma objekti dabas parka teritorijā (apmeklētāju skaits gada laikā);
- oficiālo apmetņu vietu izmantošanas intensitāte;
- neoficiālu apmetņu ierīkošanas gadījumi/ īpatsvars attiecībā pret oficiālo apmetņu vietu izmantošanu.

Balstoties uz iegūto informāciju, nepieciešams novērtēt rekreatīvās slodzes ietekmi uz teritorijas dabas vērtībām un iespējamos draudus, kā arī sagatavot rekomendācijas par pieļaujamo apmeklētāju skaitu vienas dienas laikā nozīmīgākajos dabas parka objektos (piemēram, ūdenstūristu skaits upē, apmeklētāju skaits alās utt.) un ieteikumus tūrisma infrastruktūras pilnveidošanai.

Informāciju nepieciešams apkopot par visu dabas parku “Salacas ieleja” kopumā.

Izpildītājs

Vidzemes augstskola sadarbībā ar ZBRA

Izmaksas

Apm. 18 000 LVL (visai dabas parka “Salacas ieleja” teritorijai)

Iespējamais finanšu avots: ES fondu līdzekļi, LVAF

3.2.3.1. b) Izstrādāt pašvaldību saistošus noteikumus par dabas parka “Salacas ieleja” apmeklēšanas un uzturēšanās kārtību

Pamatojums/ apraksts

Balstoties uz apkopoto informāciju par tūristu plūsmas intensitāti Salacas ielejā (3.2.3.1.a), nepieciešams sagatavot pašvaldību saistošus noteikumus, kas paredzētu prasības attiecībā uz apmetņu vietu izmantošanu un uzturēšanos dabas parka teritorijā, kā arī pieļaujamo tūristu skaitu, kas vienlaicīgi var atrasties upē, mehānismu kā to kontrolēt.

Pašvaldības noteikumus vēlams ieviest nosacījumus par maksimāli pieļaujamo skaitu dažādu objektu apmeklētājiem, kā arī atjaunot licenču izsniegšanas kārtību ūdenstūristiem. Būtiski, lai teritorijas apmeklēšanas un uzturēšanās kārtības noteikumi un tajos ietvertie tūrisma plūsmas kontroles mehānismi būtu saskaņoti pašvaldību starpā. Tādēļ vēlams vispirms pašvaldībām sadarbojoties izstrādāt vienu likumprojektu, kurš pēc tam tiktu apstiprināts katrā pašvaldībā individuāli. Projekta izstrādē jāiesaistās arī ZBR administrācijas pārstāvjiem un tūrisma speciālistiem.

Izpildītājs

Pašvaldības sadarbībā ar ZBRA

Izmaksas

Apm. 5 750 LVL (visai dabas parka “Salacas ieleja” teritorijai)

3.2.3.1. c) Izstrādāt projektu par tūristu taku un velociņu sistēmu dabas parka teritorijā, atbilstoši plāna ieteikumiem

Pamatojums

Dabas taku ierīkošana Salacas ielejā ir viens no būtiskākajiem priekšnosacījumiem, lai attīstītu šajā teritorijā dabas tūrismu, kas sekmētu sabiedrības izglītošanu un saudzīgas attieksmes pret dabu veidošanos, vienlaicīgi mazinot tūrisma slodzes negatīvo ietekmi uz teritorijas dabas vērtībām. Labiekārtotas dabas takas, kā arī velociņi uzskatāmi arī par vienu no tūrisma pamatobjektiem, blakus pašai Salacas upei un tās piedāvātajām ūdenstūrisma iespējām. Tādejādi taku ierīkošana varētu sekmēt tūrisma attīstību un, iesaistot vietējo sabiedrību, veicināt arī ekonomisko aktivitāti reģionā.

Apraksts

Dabas parks "Salacas ieleja" piedāvā ļoti plašas iespējas dažādu tematisko dabas taku ierīkošanai – šeit iespējams apvienot ainavu, ģeoloģiskās, botāniskās, biotopu takas, kā arī zooloģiskās takas elementus. Vienlaicīgi teritorijā iespējams aplūkot arī interesantus kultūrvēsturiskus objektus. Taču upes ieleja vērtējama arī kā ļoti jutīga teritorija, tādēļ taku izvēlētajiem maršrutiem jābūt ļoti pārdomātiem, to ierīkošanai jāatbilst dabas aizsardzības prasībām un jābūt saskaņotai visā parka teritorijā. Turklāt, veidojot taku maršrutu, to nepieciešams saskaņot ar zemes īpašniekiem, panākot īpašnieka piekrišanu vai pat līdzdalību takas labiekārtošanā un uzturēšanā. Ja īpašniekam ir būtiski iebildumi pret takas ierīkošanu tā būtu jāvirza pa tauvas joslu vai ārpus īpašuma robežām.

Lai nodrošinātu saskaņotas un dabas aizsardzības prasībām atbilstošas taku un velociņu sistēmas ierīkošanu dabas parka teritorijā, nepieciešams sagatavot vienotu projektu šādas taku sistēmas izveidei. Šī projekta ietvaros nepieciešams izstrādāt maršrutu vienai galvenajai gājēju takai (Salacas Lielajai takai), kas varētu tikt izmantota arī kā velociņš, kā arī paredzēt tās iespējamās atzarus – īsākas dabas izziņas takas konkrētu dabas vai kultūrvēsturisko objektu apskatei. Taku izveidei par pamatu varētu kalpot esošās tūristu takas, mežu un lauku ceļi, kā arī makšķernieku iemītās takas gar upi.

Salacas Lielās takas sākums paredzēts Mazsalacā un noslēgums Salacgrīvā. Iespējamais takas maršruts ir norādīts **7. kartē**: "Esošā tūrisma infrastruktūra un tūrisma attīstības iespējas". Salacgrīvas posmā Salacas Lielā taka sākumā varētu virzīties pa upes kreiso krastu (turpinot taku Rozēnu – Mērnīku posmā, kas paredzēta līdz Noriņas dzirnavām), šķērsot Salacu virs Korģītes iztekas (šeit nepieciešams atjaunot gājēju tiltiņu) un tālāk gar labo krastu turpināties cauri Vecsalacai līdz pat Salacgrīvai. Alternatīva iespēja ir turpināt taku pa upes kreiso krastu un šķērsot upi pa Vecsalacas auto ceļa tiltu.

Tomēr, izstrādājot takas projektu, nepieciešams vēl precizēt tās maršrutu, saskaņojot to ar zemes īpašniekiem, kā arī izpētīt dabā esošo taku un celiņu kvalitāti. Posmos, kur takas maršruts pagaidām paredzēts pa vietējās nozīmes autoceļiem, nepieciešams izvērtēt alternatīvas iespējas virzīt taku caur mežiem vai pļāvām pēc iespējas tuvāk upei vai arī ietverot interesantus apskates objektus. Projektam ir arī jāparedz nepieciešamās infrastruktūras izvietojums (tiltiņi, laipas, barjeras, kāpnes, norādes un informācijas stendi), kā arī jāaprēķina takas ierīkošanas izmaksas.

7. kartē: "Esošā tūrisma infrastruktūra un tūrisma attīstības iespējas" izdalītas jutīgās zonas, kuras ietver bioloģiski vērtīgos mežu un pļavu biotopus. Gadījumos, kad taka šķērsos šādu zonu, nepieciešamas ievērot papildus prasības to labiekārtošanai, atkarībā no reljefa apstākļiem vai no tā, kādas dabas vērtības šajā vietā ir konstatētas (piemēram, ierīkot kāpnes, laipas, nostiprināt takas malas, lai novērstu eroziju).

Izpildītājs

Vidzemes augstskola sadarbībā ar ZBRA

Izmaksas

Tehniskā projekta izstrādes izmaksas - apm. 21 500 LVL

(visai dabas parka „Salacas ieleja” teritorijai)

Iespējamais finanšu avots: ES fondu līdzekļi

3.2.3.2. Labiekārtot tūrisma infrastruktūras objektus

3.2.3.2. a) Labiekārtot un uzturēt apm. 8 – 11 tūristu apmetņu vietas

Pamatojums

Lai nodrošinātu tūrisma un atpūtas vajadzībām atbilstošu infrastruktūru, Salacas ielejā nepieciešams nodrošināt pietiekošu apmetņu vietu skaitu un kvalitāti, kas atbilstu mūsdienu prasībām. Ja apmetņu vietu skaits ir nepietiekams, vērojama tendence veidot spontānas apmetņu vietas, tādējādi apdraudot teritorijas dabas vērtības, kā arī veicinot teritorijas piegružošanu ar atkritumiem. Savukārt, ierīkojot pārāk lielu skaitu apmetņu vietu, to uzturēšana varētu neatmaksāties, kā arī, iespējams, varētu tikt nodarīts būtisks kaitējums dabai.

Vēlamo apmetņu vietu skaits teritorijā nosakāms, balstoties uz novērojumiem par to izmantošanas intensitāti, vidējo tūristu skaitu sezonā, aprēķiniem par upes ekoloģisko kapacitāti un maksimāli pieļaujamo ūdenstūristu skaitu, kā arī optimālo attālumu starp divām apmetnēm (5 km).

Aptuvenie aprēķini par upes ekoloģisko kapacitāti liecina, ka, ja optimālais atstatums starp peldlīdzekļu grupām (vienā grupā apm. 2 peldlīdzekļi) ir 500 m, tad vienas dienas kapacitāte Salacas upē būtu 380 peldlīdzekļu (95 km/0,5 km x 2) vai 760 cilvēku. Balstoties uz apsvērumu, ka katrai nākamajai apmetņu vietai vajadzētu būt sasniedzamai ne mazāk kā 1 stundas laikā, respektīvi, maksimums 5 km attālumā vienai no otras, Salacā kopumā būtu nepieciešamas 19 apmetņu vietas (95 km/5km). Šobrīd dabas parka teritorijā jau eksistē 20 oficiālas apmetņu vietas. Taču, lai optimāli varētu izvietot maks. 760 cilvēkus, vēlams būtu iekārtot vismaz 30 apmetņu vietas (ja vienā apmetnē ir vieta vismaz 10 teltīm). Turklāt jāņem arī vērā, ka ūdenstūristi parasti gadījumos, kad apmetņu vieta jau apmetusies cita grupa, labprātāk izvēlās pabraukt tālāk, lai sameklētu brīvu vietu, nevis apmestos jau aizņemtajā vietā, pat ja tur būtu brīvi laukumu teltīm, kā arī brīva ugunsкура vieta. Tā kā šo upes posmu ļoti ir iecienījuši makšķerēšanas vietās, kas šeit varētu būt pat pieprasītākas par ūdens tūristu apmetnēm.

Apraksts

1) Ūdens tūristu apmetņu vietas

Konkrētajā Salacas posmā pastāv 5 apmetņu vietas, no kurām 3 var uzskatīt par bijušām oficiālajām apmetņu vietām, bet vienu par saviem līdzekļiem ir ierīkojis “Silvēveru” saimnieks (sk. **7. karti** – “Esošā tūrisma infrastruktūra un tūrisma attīstības iespējas”). Šādam apmetņu skaitam vajadzētu būt pietiekamam konkrētā upes posmam – vidēji viena apmetne ik pa 3 km. Turklāt jāņem vērā, ka šis Salacas posms ir nobraucams vienas dienas laikā, un, tā kā tas ir laivu braucienu noslēdzošais posms, pieprasījums pēc apmetņu vietām šeit nevarētu būt pārāk liels. Tādēļ jaunu apmetņu vietu ierīkošana te nebūtu uzskatāma par īpašu prioritāti. Daudz svarīgāk ir sakārtot jau esošās apmetņu vietas, kuru labiekārtojums ir stipri novecojis vai pat pilnībā iznīcināts (piemēram, “Upesbrantos” pretī “Mūnām”). Tāpat ļoti aktuāla ir atkritumu izvešanas problēma.

Tomēr vairākiem zemes īpašniekiem būtu interese ierīkot jaunas tūristu apmetņu vietas, gadījumā ja tam būtu paredzēts kāds līdzfinansējums. Šādus ierosinājumus ir izteikuši 6 īpašnieki no „Upeslīciem”, “Stienūžiem”, “Arkādijām”; “Brūveļiem”, “Mežmeiniem”, “Skalbēm” un viena zemes gabala pie Salacgrīvas robežas upes labajā krastā.

Pagaidām kā vienīgā vieta, kur tuvākā nākotnē būtu vēlams ierīkot apmetnes vietu, minama “Rostes”, tomēr laika gaitā, pieaugot ūdenstūrisma intensitātei, varētu būt jāizvērtē iespējas apmetņu ierīkošanai arī kādā no augstāk minētajām saimniecībām.

Apmetņu ierīkošanas vai labiekārtošanas projekti ir jāsaskaņo ar ZBR administrāciju. Ierīkojot vai labiekārtojot apmetni, vēlams ievērot sekojošus labiekārtojuma nosacījumus:

- līdzeni laukumi telšu vietām (telšu vietu skaits katrai apmetnei būtu jāsaskaņo ar ZBR administrāciju);
- galdi un soliņi (ne mazā kā 1 galdiņš ar 6-8 vietām uz 3-4 teltīm);
- ugunsкура vietas ar ietaisi katlu novietošanai virs uguns;
- sausā tualete;
- atkritumu konteineris;
- laivu nostiprināšanas ietaise (krastā vai pie krasta);
- laivu piestātne ar laipu (gadījumā ja izkāpšana krastā ir apgrūtināta);
- informācijas stends (skat. 3.2.4.b);
- ierīkot kāpnis virs ielejas nogāzes, kur tas ir nepieciešams.

Apmetnes uzturēšanai nepieciešams ievērot šādas minimālās prasības:

- regulāri izvest atkritumus (sezonas laikā vismaz 1 reizi nedēļā);
- regulāri sakopt teritoriju un iztīrīt tualeti;
- regulāri piegādāt malku;
- izplaut zāli (vismaz 2-3 reizes gadā).

Konkrēts prasības apmetņu vietas labiekārtojumam izvērtējamas katrā gadījuma individuāli, iesaistot ZBR administrācijas speciālistu, tomēr jebkurai apmetņu vietai kuru izmanto tūristi, nepieciešams nodrošināt šādu minimālo labiekārtojumu:

1. atkritumu tvertnes un nodrošināta vietas sakopšana un savlaicīga atkritumu izvešana;
2. sausā tualete;
3. malka ugunskuram;
4. labiekārtota ugunsкура vieta.

Par labiekārtotu apmetņu izmantošanu zemes īpašniekam ir tiesības noteikt samaksu.

Apmetņu vietu labiekārtojuma minimālās prasības uzskaitītas arī **11. pielikumā**.

7. kartē: “Esošā tūrisma infrastruktūra un tūrisma attīstības iespējas” ir izdalītas jutīgās zonas, kuras ietver bioloģiski vērtīgos mežu un pļavu biotopus. Gadījumā, ja apmetne tiek ierīkota šajās zonās, nepieciešamas ievērot papildus prasības to labiekārtošanai, atkarībā no tā, kādas dabas vērtības šajā vietā ir konstatētas (piemēram, ierīkot kāpnis, laipas, laivu piestātņi un ietaises laivu izvilksšanai vai nolaišanai ūdenī utt.). Konkrētās prasības katrai apmetnes vietai nosaka ZBR administrācija.

2) Labiekārtotas makšķernieku pulcēšanās vietas

Viena no makšķernieku iecienītākajām vietām šajā posmā ir pie “Brūveļu” mājām, kur it īpaši lašu un taimiņu ķeršanas sezonā mēdz uzturēties ļoti daudz makšķerēt gribētāju. Tādēļ šeit nepieciešams ierīkot labiekārtotu stāvlaukumu, tualeti ar izsmeļamo bedri, atkritumu urnas, kā arī galdus un soliņus. Nepieciešams nodrošināt arī šīs vietas regulāru apkopi (atkritumu izvešanu, tualetes tīrīšanu, teritorijas sakopšanu, zāles izplaušanu).

Izpildītājs Pašvaldības, zemes īpašnieki

Izmaksas

1) Ūdens tūristu apmetnes ierīkošanai kopējās izmaksas sākot no apm. 450-600 LVL (pat līdz 1000 LVL, ja nepieciešamas lielākas un fundamentālas konstrukcijas), tai skaitā:

- darbaspēka izmaksas apm. 0,70-3,00 LVL/1h
- materiālu izmaksas apm. 250-300 LVL (atkarībā no plānotajiem labiekārtošanas darbiem), tai skaitā:
 - dēļi laipām, kāpnēm (1 dēlis 20x3x600): apm. 7 LVL;
 - stabi barjerām (1 stabs 15x15x150m): apm. 6 LVL;
 - latas (1 lata 5x5x600): apm. 3 LVL;

- citi materiāli (krāsas, naglas, pretpuves līdzekļi utt.): apm. 150-300 LVL;
- galdu un soliņu ierīkošana apm. 100-150 LVL;
- ugunsкура vietas ierīkošana apm. 50-70 LVL;
- tualetes ierīkošana apm. 100 -120 LVL;
- laivu piestātnes ierīkošana apm. 100 LVL;
- atkritumu urnu uzstādīšana apm. 60 LVL;
- kāpņu ierīkošana:
 - ierakto šķilu kāpņu uzstādīšana 13 Ls/m;
 - dēļu kāpņu uzstādīšana 40 Ls/m.

2) Makšķernieku apmetnes ierīkošanai kopējās izmaksas apm. 450 LVL, tai skaitā:

- autostāvvietas iekārtošana apm. 120 LVL;
- tualetes ierīkošana apm. 100 LVL;
- atkritumu urnu uzstādīšana apm. 60 LVL;
- galdu un soliņu ierīkošana apm. 100 LVL.

3) Vienas apmetnes vietas uzturēšana sezonā kopējās izmaksas apm. 100-130 LVL, tai skaitā:

- atkritumu izvešana apm. 30-40 LVL sezonā (maijs-augusts);
- malkas piegāde apm. 30-50 LVL sezonā;
- teritorijas sakopšana apm. 50 LVL sezonā;
- teritorijas izpļaušana apm. 15-30 LVL;
- salauztā aprīkojuma labošana apm. 60-80 LVL sezonā.

Iespējamais finanšu avots Privātie un pašvaldību līdzekļi, ES Struktūrfonds – Eiropas Reģionālās attīstības Fonds (ERAF), kurš piedāvā arī finansējumu tūrisma infrastruktūras attīstībai.

3.2.3.2. b) Labiekārtot 3-4 laivu izcelšanas un piestātņu vietas

Pamatojums/ apraksts

Populārākajos laivu braucienu noslēgumu punktos nepieciešams ierīkot labiekārtotas laivu izcelšanas vietas, kurās būtu nodrošināti sekojoši infrastruktūras elementi:

- laivu piestātne piemērota laivu izvilkšanai krastā (ar speciālām laipām un kāpnēm atkarībā no krasta reljefa);
- atkritumu urnas;
- tualetes;
- galds, soliņi un nojume (ieteicams);
- automašīnu novietošanas laukums (ieteicams).

Konkrētajā upes posmā paredzēts ierīkot 3-4 laivu izcelšanas vietas: pie Jaunupes iztekas; pie Vacsalacas tilta Salacas labajā krastā; Salacgrīvā labajā krastā pie pilskalna, kā arī pie “Stienūžu” mājām, kur saimnieki plāno ierīkot laivu nomas punktu (sk. **7. karti** – “Esošā tūrisma infrastruktūra un tūrisma attīstības iespējas”).

Izpildītājs

Pašvaldības

Izmaksas

1 laivu piestātnes izveidošanas kopējās izmaksas sākot no 500 LVL (tai skaitā darbaspēka izmaksas 0,70-3,00 LVL/1h un materiālu izmaksas apm. 250 LVL):

- laivu piestātnes ierīkošana apm. 100 LVL;
- tualetes ierīkošana apm. 100 -120 LVL;
- atkritumu urnu uzstādīšana apm. 60-70 LVL;
- galdu un soliņu ierīkošana apm. 100-120 LVL;
- nojumes ierīkošana apm. 100-150 LVL;
- kāpņu ierīkošana apm. 40 LVL/m.

1 laivu piestātnes uzturēšanas kopējās izmaksas apm. 100-130 LVL vienā sezonā:

- atkritumu izvešana apm. 30-40 LVL sezonā (maijs-augusts);
- teritorijas sakopšana apm. 50 LVL sezonā;
- teritorijas izplāšana apm. 15-30 LVL;
- salauztā aprīkojuma labošana apm. 60-80 LVL sezonā.

Iespējamais finansu avots Pašvaldību līdzekļi, ES Struktūrfonds – Eiropas Reģionālās attīstības Fonds (ERAF).

3.2.3.2 c) Labiekārtot izcilas skatu vietas

Pamatojums / apraksts

Lai sniegtu iespēju teritorijas apmeklētājiem aplūkot ievērojamākās skatu vietas, nenodarot kaitējumu dabai, nepieciešams nodrošināt pieeju un labiekārtot skatu laukumus. Skatu vietu labiekārtošanas projektu jāaskaņo ar ZBR administrāciju un tam jāietver sekojošas minimālās prasības:

- labiekārtot skatu laukumu, to aprīkojot ar barjeru, atkritumu urnu un vēlams arī soliņu;
- ja nepieciešams, izveidot taku no ceļa ar norādi uz skatu vietu;
- ja nepieciešams, izcirst kokus un krūmus, kas aizšķērso skatu uz ieleju vai konkrēto apskates objektu (piemēram, smilšakmens atsegumiem).

7. kartē – “Esošā tūrisma infrastruktūra un tūrisma attīstības iespējas” norādītas esošās un potenciāli vērtīgās skatu vietas. Kā visizcilākais šajā ielejas posmā vērtējams, skats no ceļa lejpus Korģītes iztekas. Šeit būtu ieteicams veidot skatu laukumu, ja pret to iebildumus neceltu konkrētās vietas zemes īpašnieks. Labiekārtotas skatu vietas Salacas kreisajā krastā varētu tikt ierīkotas arī pie “Silvēveriem”, “Toskānas” un Korģītes iztekas (ar skatu uz Korģītes līkumu), bet labajā krastā uz kraujas nogāzes pie „Upesbrantiem”.

Gadījumā, ja skatu vietas tiek ierīkotas teritorijas jutīgajās zonās (skat. **7. karti** – “Esošā tūrisma infrastruktūra un tūrisma attīstības iespējas”), nepieciešamas ievērot papildus prasības to labiekārtošanai, atkarībā no tā, kādas dabas vērtības šajā vietā ir konstatētas (piemēram, ja skatu vieta izvietota aizsargājamā biotopā, vai arī to šķērso taka, kas ved uz skata vietu, var būt nepieciešams izveidot speciālas laipas vai platformas; ja skatu vieta atrodas aizsargājamā meža biotopā, iespējams, nav pieļaujama koku un krūmu izciršana skatu leņķa paplašināšanai utt.). Konkrētās prasības katrai skatu vietai, kas atrodas jutīgā zonā, nosaka ZBR administrācija.

Izpildītājs Pašvaldības, zemes īpašnieki

Izmaksas Kopā 1 skatu vietas ierīkošanai apm. 500 LVL, tā uzturēšanai apm. 100 LVL /gadā (15 gados apm. 1500 LVL):

- laukums automašīnu novietošanai: apm. 200 LVL;
- skatu platformas uzstādīšana: apm. 200-300 LVL;
- soliņu uzstādīšana: apm. 10 Ls/gab.;
- atkritumu urnas uzstādīšana: apm. 50 LVL.

Iespējamais finanšu avots Privātie un pašvaldību līdzekļi, ERAF.

3.2.3.2. d) Labiekārtot un uzturēt autostāvvietas

Pamatojums/ apraksts

Autostāvvietas ir ierīkojamas ievērojamiem apskates objektiem, kā arī pie apmetnēm un laivu izcelšanas vietām. Šī plāna ietvaros paredzēts ierīkot 5 labiekārtotas autostāvvietas: pie makšķernieku pulcēšanās vietām “Brūveļos” un pie Vecsalacas tilta; pie “Silvēveru” mājām, kur ierīkota ūdenstūristu apmetne un nākotnē paredzēts kempings; pie „Upeslīču” mājām, kur pašlaik jau ir izveidojusies makšķernieku izmantota stāvvietā; kā arī pie „Upesbrantiem” ielejas pamatkrastā, ar barjeru aizšķērsojot ceļu lejā uz plāvu, kurā atrodas apmetņu vieta. Nelieli laukumi automašīnu novietošanai nepieciešami arī pie skatu vietas lejpus Korģītes iztekas, kā arī pie laivu izcelšanas vietām Salacgrīvā, pie Jaunupes un pie “Stienūžu” mājām. Pašlaik vēl nav bijuši ierosinājumi par autostāvvietu ierīkošanu pie pārejām ūdens tūristu apmetņu vietām.

Labiekārtotas autostāvvietas ierīkošanai nepieciešams ievērot sekojošas minimālās prasības:

- piebraucamais ceļš un stāvlaukums ar segumu;
- tualete (vēlams ar izsmeļamo bedri);
- atkritumu urnu;
- autostāvvietas uzturēšana (t.sk. teritorijas sakopšana; regulāra atkritumu izvešana un tualetes tīrīšana).

Par labiekārtotas autostāvvietas izmantošanu zemes īpašniekam ir tiesības noteikt samaksu.

Izmaksas Kopā apm. 700 LVL vienas stāvvietas ierīkošanai un apm. 100 LVL tās uzturēšanai vienā sezonā.

- Autostāvvietas ierīkošana:
 - piebraucamā ceļa un stāvlaukuma ierīkošana apm. 300 LVL.
- Tualetes uzstādīšana:
 - sausā tualete apm. 100 -120 LVL;
 - tualete ar izsmeļamo bedri apm. 400 LVL.
- Atkritumu urnas uzstādīšana apm. 60 LVL.
- Autostāvvietu uzturēšana:
 - teritorija sakopšana apm. 50 LVL sezonā;
 - atkritumu izvešana apm. 30-40 LVL sezonā;
 - tualetes tīrīšana apm. 200 LVL sezonā.

Iespējamais finanšu avots Privātie un pašvaldību līdzekļi, ERAF.

3.2.3.2 e) Ierīkot barjeras, kāpnes u.c. infrastruktūras elementus pie ievērojamiem apskates objektiem vai kur tas nepieciešams smilšakmens atsegumu aizsardzībai vai cilvēku drošībai.

Pamatojums

Barjeras, kāpnes u.c. infrastruktūras elementi ierīkojamas vietās, kur tas nepieciešams, lai pasargātu jutīgus biotopus, kā arī drošības apsvērumu dēļ, piemēram, pie smilšakmens atsegumiem, skatu vietās, apmetņu vietās un gar takām, kuras izvietotas virs stāvām kraujām utt. Īpaša uzmanība barjeru veidošanai jāpievērš, ierīkojot tūrisma infrastruktūras objektus teritorijas jutīgajās zonās (skat. **7. karti** – “Esošā tūrisma infrastruktūra un tūrisma attīstības iespējas”) un to izvietojums jāsaskaņo ar ZBR administrāciju.

Apraksts

Plāna izstrādes gaitā noteiktas 2 prioritāra vieta, kur nepieciešams ierīkot papildus labiekārtojumu:

- Rostu klintis: nepieciešamas barjeras, kāpnes, atkritumu urna, informācijas zīme;
- Skatu vieta pie „Toskānas”: nepieciešamas kāpnes uz stāvās ielejas nogāzes (šo vietu bieži izmanto makšķernieki, lai piekļūtu pie upes).

Izpildītājs Pašvaldība vai privātais zemes īpašnieks.

Izmaksas Kopā apm. 1000-1200 LVL:

- projekta izstrāde sākot no apm. 50 LVL;
- barjeru ierīkošana apm. 8-10 LVL/m;
- kāpņu ierīkošana apm. 40 LVL/m;
- atkritumu urna apm. 60 LVL;
- informācijas zīmes apm. 60-100 LVL;
- darbaspēks 0,70 – 3,00 LVL/1h;
- materiāli/izejvielas sākot apm. 250-300 LVL
(atkarībā no plānotajiem labiekārtošanas darbiem), tai skaitā:
 - dēļi laipām, kāpnēm (1 dēlis 20x3x600) apm. 7 LVL;
 - stabi barjerām (1 stabs 15x15x150m) apm. 6 LVL;
 - latas (1 lata 5x5x600) apm. 3 LVL;

- citi materiāli (krāsas, naglas, pretpuves līdzekļi utt.) apm. 150-300 LVL.
Iespējamais finanšu avots Pašvaldību un privātie līdzekļi, ERAF.

3.2.3.2 f) Ierīkot tūristu takas un veloceliņus atbilstoši ZBR izstrādātajai taku un veloceliņu sistēmai

Pamatojums skatīt 3.2.3.1. c)

Apraksts:

Pirms katras tūristu taku un veloceliņu ierīkošanai nepieciešams sagatavot tehnisko projektu, kurš jāaskaņo ar ZBR administrāciju. Centrālās dabas takas tehniskā projekta izstrāde, kurā būtu paredzēti arī iespējami atzari – tematiskas dabas takas, aprakstīts punktā 3.2.3.1. c.) Šī projekta izstrādē paredzēts iesaistīt Vidzemes Augstskolu. Savukārt atsevišķu tematisko dabas taku un veloceliņu tehniskos projektus sagatavo taku ierīkotāji (pašvaldības vai zemes īpašnieki).

Izvēloties taku maršrutu vispirms nepieciešams konsultēties ar ZBR administrāciju, lai plānotā taka iekļautos kopīgajā dabas parka taku sistēmā un atbilstu dabas aizsardzības nosacījumiem. Plāna izstrādes laikā ir saņemts viens ierosinājums dabas izziņas taks ierīkošanai no Rostu klintīm līdz apmetņu vietai „Upesbranti”. Par takas pamatu var izmantot makšķernieku iestaigāto taku gar upes krastu (skat. **7. karti** – “Esošā tūrisma infrastruktūra un tūrisma attīstības iespējas”).

Dabas takām jāatbilst šādiem minimālajiem nosacījumiem:

- izvēloties takas maršrutu un apskates objektus, vēlams saglabāt tematisku ievirzi;
- takas sākuma punktā jānovieto informācija par takas objektiem, takas garumu un apskates laiku, uzvedības noteikumiem un drošības aspektiem;
- takām jābūt marķētām;
- jāizvieto informācija pie konkrētiem apskates objektiem;
- jānodrošina dabas aizsardzības prasībām atbilstoša infrastruktūra (ja takas tiek ierīkotas teritorijas jutīgajās zonās (skat. **7. karti** – “Esošā tūrisma infrastruktūra un tūrisma attīstības iespējas”), nepieciešamas ievērot papildus prasības to labiekārtošanai):
 - takas segums jāizvēlas atkarībā no dabas apstākļiem – mitrās vai jutīgas vietās iespējams nepieciešams izveidot laipas;
 - nogāzēs, kuru slīpums pārsniedz 7 % nepieciešams ierīkot pakāpienus soļa platumā un kāpņu laukumus, kā arī ierīkot aizsprostus ūdens novadīšanai un erozijas novēršanai;
 - stāvu nogāžu un smilšakmens atsegumu tuvumā nepieciešams ierīkot barjeras;
 - nepieciešams arī ierīkot soliņus atpūtai, atkritumu urnas un tualetes.
- jānodrošina regulāra takas apsaimniekošana (takas uzturēšana kārtībā, informācijas sniegšana apmeklētājiem un, ja iespējams, arī gida pakalpojumi).

Par prasībām atbilstoši labiekārtotas takas apmeklēšanu tās apsaimniekotāji var prasīt samaksu.

Izpildītājs Zemes īpašnieki, pašvaldības

Izmaksas Nav zināmas

Iespējamais finanšu avots Dažādi Latvijas un ES piedāvātie fondi (t.sk. ERAF), kā arī privātie un pašvaldību līdzekļi.

Īstermiņa mērķis 3.2.4.:	Veicināt sabiedrības izglītošanu, iepazīstinot ar teritorijas dabas, ainaviskām un kultūrvēsturiskajām vērtībām

3.2.4. a) Izstrādāt vienotu norāžu un informācijas sistēmas vizuālo risinājumu dabas parka teritorijai

Pamatojums / Apraksts

Norādēm un informācijas stendiem, kas tiek izlikti visā dabas parka teritorijā, jāatbilst vienotiem parametriem un dizainam. Uz tiem jābūt izvietotam ZBR logo, kā arī konkrēto zīmju uzstādīšanas finansētāju logo. Tādēļ nepieciešams izstrādāt vienotu norāžu sistēmas vizuālo risinājumu. Informācijas stendu un zīmju saturam, kā arī izvietojumam jāatbilst dabas parka “Salacas ieleja” dabas aizsardzības plānu ieteikumiem (sk. 3.2.4.b; 3.2.4.c; 3.2.4.d un 3.2.4.e).

Izpildītājs ZBRA (UNDP/GEF projekta ietvaros)

Izmaksas Nav zināmas

Iespējamais finanšu avots Valsts budžets, UNDP/GEF projekts.

3.2.4. b) Iekārtot 5 -8 informācijas stendus plānā norādītajās vietās

Pamatojums / apraksts

Lai dabas parka apmeklētājus informētu par teritorijas dabas un kultūrvēsturiskajām vērtībām, kā arī parka apmeklēšanas un apmetņu vietu izmantošanas noteikumiem, paredzēts sagatavot informācijas stendus ar vienotu dizainu un struktūru, taču izceļot konkrētās vietas īpašās vērtības.

Informācijas stendos iekļaujama sekojoša informācija:

- teritorijas karte ar konkrētā punkta atrašanās vietu;
- informācija par ZBR un dabas parku “Salacas ieleja” un tā apmeklēšanas noteikumiem;
- konkrētajā vietā raksturīgie biotopi, aizsargājamās augu un dzīvnieku sugas;
- citas teritorijas vērtības;
- kontaktinformācija tūrisma izziņām, saziņai ar apmetnes/takas apsaimniekotāju un ārkārtas situācijām;
- pie apmetnēm: informācija par upes gultni apmetnes tuvumā, attālumu līdz nākamai apmetnei, kā arī par to kā pārvarēt šķēršļus un upes grūtākos posmus;
- papildus informācija: tuvākie veikali, labiekārtotas naktsmītnes, utt.

Informācijas stendi novietojami šādās vietās (skat. **7. karti** – “Esošā tūrisma infrastruktūra un tūrisma attīstības iespējas”):

- visās tūristu un makšķernieku apmetņu vietās (kopumā līdz 5 stendiem);
- pie ievērojamām skatu vietām (leļpus Korgītes iztekas);
- pie nozīmīgākajām laivu izcelšanas vietām (pie Jaunupes iztekas un Salacgrīvā pie pilskalna);
- stratēģiski nozīmīgās vietās dabas parka teritorijā ietilpstošajās pilsētās (Salacgrīvas centrā);
- pie dabas takām (ja tādas tiek izveidotas).

Izpildītājs ZBRA (stenda satura sagatavošana), pašvaldības (uzstādīšana)

Izmaksas Apm. 100 LVL/ gab. x 8 = apm. 800 LVL

Iespējamais finanšu avots Valsts budžeta līdzekļi, Vides aizsardzības fonds, ERAF.

3.2.4. c) Uzstādīt norādes, kā atrast nozīmīgus dabas un kultūrvēsturiskos objektus, kā arī skatu vietas plānā norādītajās vietās

Pamatojums/ Apraksts

Norāžu izvietošanai dabas parka teritorijā jāatbilst vienotai sistēmai un to izgatavošanai jāizvēlas saskaņots dizains un materiāli. Norāžu izvietošanu jāsaskaņo ar ZBR administrāciju.

Norādes uzstādāmas šādās vietās:

- pie ceļiem, norādot uz apmetņu vietām (ja tās ir sasniedzamas ar autotransportu), skatu vietām un izciliem dabas un kultūrvēsturiskiem objektiem, tiltiem;
- pie upes, norādot uz apmetņu vietām, vēlams arī attālumu līdz nākamajai apmetnes vietai, uz tuvumā esošām apdzīvotām vietām un veikaliem, kur no upes ir iespēja tās sasniegt, kā arī uz interesantiem dabas un kultūrvēsturiskiem objektiem.

Kopumā šajā posmā izvietojamas apm. 50 norādes.

Izpildītājs Pašvaldības sadarbībā ar ZBRA.

Izmaksas 30 -50 LVL/gab. x 50 = apm. 2000 LVL
Iespējamais finansu avots Valsts budžeta vai pašvaldību līdzekļi, ERAF.

3.2.4. d) Veikt dabas parka teritorijas apzīmēšanu dabā

Pamatojums

Lai informētu teritorijas apmeklētājus par lieguma teritorijas robežām, atbilstoši Latvijas likumdošanas prasībām veicama teritorijas apzīmēšana dabā.

Apraksts

Teritorijas apzīmēšanai dabā izmantojama informācijas zīme, kuras parametri ir norādīti "Īpaši aizsargājamo teritoriju vispārējos aizsardzības un izmantošanas noteikumos". Informācijas zīmes jāizvieto gar dabas parka robežām pie ceļiem, takām un labi pārredzamām vietām.

Izpildītājs Pašvaldības sadarbībā ar ZBRA
Izmaksas 8 LVL / 1 zīme
Iespējamais finansu avots Dabas aizsardzības pārvalde.

Īstermiņa mērķis 3.2.5.:	Veicināt sadarbību starp zemes īpašniekiem, pašvaldību un valsts institūcijām un ZBR administrāciju dabas parka apsaimniekošanā

3.2.5. a) Organizēt tikšanās ar zemes īpašniekiem un koordinēt dabas aizsardzības plāna ieviešanu

Pamatojums/ Apraksts

Lai nodrošināt dabas aizsardzības plāna ieviešanu un koordinētu plāna ietvaros veicamos pasākumus, nepieciešams veicināt sadarbību starp zemes īpašniekiem, pašvaldībām, valsts institūcijām un ZBR administrāciju. Koordinējošo lomu šajā procesā būtu jāuzņemas Salacgrīvas pašvaldībai sadarbībā ar ZBR administrāciju, organizējot individuālas pārrunas ar zemes īpašniekiem, kā arī rīkojot sanāksmes, kurās zemes īpašnieki varētu tikties ar ZBR administrācijas pārstāvjiem un citām iesaistītajām institūcijām un saņemt informāciju/konsultācijas par nepieciešamajiem apsaimniekošanas pasākumiem. Šādas sanāksmes būtu jārīko vismaz vienu reizi gadā.

Gadījumā, ja tiek rastas papildus finansējuma iespējas kāda projekta ietvaros, būtu nepieciešams rīkot regulāras tikšanās starp teritorijas apsaimniekotājiem, lai koordinētu konkrētus apsaimniekošanas pasākumus, kā arī organizēt tematiski semināri zemes īpašniekiem, pašvaldībām, vietējiem uzņēmējiem par šādām tēmām:

- ilgtspējīga tūrisma attīstības iespējas dabas parka teritorijā;
- dabai draudzīga mēžu apsaimniekošana;
- dabai draudzīga pļavu apsaimniekošana;
- upes un tās zivju resursu apsaimniekošana;
- iespējami finansu avoti dabas parka apsaimniekošanai un to izmantošanas iespējas.

Izpildītājs SO "Salackrasti" sadarbībā ar ZBRA
Izmaksas Sadarbības ar iedzīvotājiem koordinēšanai, tematisko semināru (apm. 1 seminārs vienā gadā) un tikšanos (apm. 2x gadā) organizēšanai apm. 1000 LVL/gadā x15 = apm. 15 000 LVL / 15gados.

Iespējamais finanšu avots Pašvaldību līdzekļi

Īstermiņa mērķis 3.2.6.:	Novērtēt dabas aizsardzības plānā noteikto darbību īstenošanu un to rezultātus

3.2.6. a) Veikt regulāru, bet ne retāk kā reizi 5 gados, DA plāna ieviešanas kontroli atbilstoši tehniskās izpildes kontroles rādītājiem

Pamatojums/ Apraksts

Lai noskaidrotu, vai plāna izpilde tiek veikta atbilstoši plānā noteiktajiem pasākumiem un izpildes termiņiem, nepieciešams veikt ikgadēju plāna izpildes novērtēšanu, izmantojot plānā norādītos tehniskās izpildes kontroles rādītājus.

Izpildītājs ZBRA

Izmaksas Nav zināmas

Iespējamais finansu avots Valsts budžeta līdzekļi.

3.2.6. b) Ik pēc 5 gadiem kopš plāna darbības uzsākšanas novērtēt vai sasniegti DA plānā uzstādītie mērķi atbilstoši mērķu izpildes kvalitātes rādītājiem

Pamatojums/ Apraksts

Apsaimniekošanas pasākumu tabulā ir norādīti mērķu izpildes kvalitātes rādītāji, kuri kalpo par pamatu, lai novērtētu vai plānā izvirzītie mērķi ir sasniegti.

Tomēr dažiem no mērķiem nepieciešams precīzāk definēt parametrus, pēc kuriem tie vērtējami, piemēram:

- labas ūdens ekoloģiskās kvalitātes uzturēšanai (kvalitātes mērķi tiks noteikti Salacas baseina apsaimniekošanas plānā);
- bioloģiski vērtīgo meža biotopu saglabāšanai;
- tūrisma un atpūtas infrastruktūras pilnveidošanai;
- sabiedrības izglītošanas veicināšanai.

Monitorings veicams 2009., 2014. un 2019. gadā.

Izpildītājs ZBRA

Izmaksas Nav zināmas

Iespējamais finanšu avots Valsts budžeta līdzekļi.

4.3. Ieteicamais teritorijas zonējums

Lai nodrošinātu dabas parka “Salacas ieleja” Salacgrīvas posma dabas aizsardzības plānā paredzēto mērķu sasniegšanu, dabas parka teritorijā ir noteiktas šādas aizsardzības zonas:

- dabas lieguma zona;
- dabas parka zona;
- ainavu aizsardzības zona;
- neitrālā zona.

Dabas parka ieteicamā zonējuma karte skatāma pielikumā **8. kartē**. Zonējuma robežu apraksts pievienots teritorijas individuālajiem apsaimniekošanas un izmantošanas noteikumiem.

4.4. Priekšlikumi teritorijas robežu grozījumiem

Lai optimizētu dabas parka robežas, vēlams būtu no dabas parka teritorijas izņemt šādas teritorijas:

- Salacgrīvas pilsētas teritoriju;
- dabas parka teritorijas, kuras atrodas tālu no pašas upes ielejas unkurās nav konstatētas īpašas dabas aizsardzības vērtības – šobrīd šīs teritorijas iekļautas ainavu aizsardzības zonā.

5. PLĀNA IEVIEŠANA UN ATJAUNOŠANA

5.1. Plāna ieviešanas praktiskie aspekti

Plāna ieviešana paredzētā šādu projektu ietvaros:

- “Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā”, UNDP/GEF finansēts projekts (pasākumu daļa, kas attiecās uz upes straujteču atjaunošanu);
- Ainažu pilsētas ar lauku teritoriju attīstības plāns;
- Staiceles pilsētas ar lauku teritoriju attīstības plāns;
- Salacas upes baseina apsaimniekošanas plāns.

Lai nodrošinātu tūrisma infrastruktūras sakārtošanu visā dabas parka teritorijā nepieciešmas sagatavot kopīgu projektu, iesaistoties pašvaldībām ap Salacas upi un ZBR administrācijai. Šāds projekts varētu tikt finansēts no ES fondu līdzekļiem (piemēram, Eiropas reģionālās attīstības fonds). Pašvaldībām, kā arī ZBR administrācijai iespējams pieteikt projektu nacionālajai programmai „Ekotūrisma infrastruktūras attīstība potenciālajās Natura 2000 teritorijās”, kas tiek finansēta no ERAF līdzekļiem. Dabas parks „Salacas ieleja” šajā programmā norādīts kā viena no perspektīvajām ekotūrisma teritorijām, turklāt līdz ar 2005. gada beigām visai dabas parka teritorijai būs izstrādāti dabas aizsardzības plāni, kas ir viens no nosacījumiem, lai pietektos atbalstam šīs programmas ietvaros.

Plāna ieviešanā piedalās ZBR administrācija, Salacgrīvas pilsētas ar lauku teritoriju pašvaldība, SO “Salackrasti”, zemes īpašnieki, VAS “Latvijas Valsts meži”, Zivju Resursu Aģentūra, kā arī uz līguma pamata piesaistītās organizācijas un uzņēmumi.

Plāna ieviešana uzsākama nekavējoties pēc tā apstiprināšanas un realizējama 15 gadu laikā. Pēc 15 gadiem nepieciešams novērtēt plāna ietvaros veikto pasākumu efektivitāti, balstoties uz mērķu izpildes kvalitātes rādītājiem.

5.2. Plāna atjaunošana (plānā paredz tā darbības laiku, kā arī pārskatīšanas un atjaunošanas termiņu)

Plāna atjaunošanu nepieciešams veikt ne vēlāk kā pēc 15 gadiem kopš tā apstiprināšanas, kad jābūt realizētiem plānā paredzētajiem pasākumiem. Plāna atjaunošana veicama pusgada laikā pēc esošā plāna darbības beigām. Pēc 5 un 10 gadiem nepieciešams pārskatīt plāna apsaimniekošanas pasākumu daļu un, ja nepieciešams, papildināt vai koriģēt.

5.3. Nepieciešamie grozījumi teritorijas plānojumos

Salacgrīvas pilsētas ar lauku teritoriju teritoriālajā attīstības plānā jānorāda lieguma teritorijas zonējums un apsaimniekošanas režīmi, kā arī pārējās dabas aizsardzības plānā norādītās prasības, kas attiecās uz teritorijas izmantošanu.

5.4. Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts

1. Noteikumi nosaka dabas parka "Salacas ieleja" (turpmāk dabas parks) individuālo aizsardzības un izmantošanas kārtību, kā arī tā funkcionālo zonējumu, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamu biotopu un sugu aizsardzību un teritorijas ilgtspējīgu attīstību.
2. Dabas parka teritorijā nav spēkā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, izņemot vispārējo noteikumu pirmo pielikumu, kas nosaka informatīvās zīmes paraugu un lietošanas kārtību.
3. Dabas parka platība ir 6307 ha. Dabas parka funkcionālo zonu shēma noteikta noteikumu 1. pielikumā, bet funkcionālo zonu robežu apraksts – noteikumu 2. pielikumā (*1. un 2. pielikums tiks sagatavoti visam dabas parkam kopumā*).
4. Informāciju par dabas parkā esošām īpaši aizsargājamo sugu atradnēm drīkst izplatīt tikai ar Ziemeļvidzemes Biosfēras rezervāta (turpmāk ZBR) administrācijas rakstisku atļauju.
5. Dabas parkā ir noteiktas šādas funkcionālās zonas:
 - 5.1. dabas lieguma zona – noteikta, lai saglabātu aizsargājamus meža biotopus uz Salacas ielejas nogāzēm, virspalu terasēm, Salacas pieteku gravās;
 - 5.2. dabas parka zona – noteikta, lai nodrošinātu visu dabas vērtību kompleksa un ainaviskās daudzveidības saglabāšanu un teritorijas ilgtspējīgu izmantošanu;
 - 5.3. ainavu aizsardzības zona – noteikta, lai nodrošinātu ainaviskās daudzveidības saglabāšanu un teritorijas ilgtspējīgu izmantošanu;
 - 5.4. neitrālā zona – noteikta dabas parkā esošajās apdzīvotajās vietās, lai nodrošinātu to attīstību, ilgtspējīgi izmantojot vietējos dabas resursus, kā arī veicinātu dabas parka teritorijas tūrisma infrastruktūras veidošanos.

6. Visā dabas parka teritorijā aizliegts:

- 6.1. veikt darbību, ja par vides aizsardzību atbildīgā valsts vai pašvaldības institūcija atbilstoši tās kompetencei pieņem pārvaldes lēmumu, ka darbība ir pretrunā ar aizsargājamās teritorijas izveidošanas un aizsardzības mērķiem un uzdevumiem vai darbībai ir vai var būt:
 - 6.1.1. būtiska negatīva ietekme uz dabas parku, tā ekosistēmām vai dabas procesiem tajā;
 - 6.1.2. būtiska negatīva ietekme uz dabiskajiem biotopiem, savvaļas dzīvnieku, augu un sēņu sugām un to dzīvotnēm vai savvaļas dzīvnieku populāciju vairošanos, atpūtu un barošanos, ziemošanu, kā arī pulcēšanos migrācijas periodā;
 - 6.1.3. negatīva ietekme uz īpaši aizsargājamiem biotopiem, īpaši aizsargājamām sugām un to dzīvotnēm;
- 6.2. celt un ierīkot jaunus aizsprostus un citas ūdens regulēšanas ietaises, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā paredzēto biotopu atjaunošanas pasākumu veikšanai un rakstiski saskaņots ar Valsts vides dienesta Reģionālo vides pārvaldi (turpmāk VVD RVP). RVP pirms lēmuma pieņemšanas pieprasa atzinumu no ZBR administrācijas;
- 6.3. ierīkot jaunus atkritumu poligonus un izgāztuves;
- 6.4. izmantot speciālas vākšanas palīgierīces savvaļas ogu un sēņu lasīšanā;
- 6.5. bojāt un iznīcināt speciālās informatīvās zīmes, kā arī informācijas standus un labiekārtojuma objektus;
- 6.6. bez attiecīgās atļaujas vai iepriekšējas rakstiskas saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi:
 - 6.6.1. veikt darbības, kas izraisa pazemes ūdeņu, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu līmeņa maiņu;

- 6.6.2. veikt arheoloģiskās izpētes darbus;
- 6.6.3. izsniegt zemes dzīļu izmantošanas atļauju.

- 7. Zemes īpašniekiem (lietotājiem) aizliegts savā īpašumā (lietojumā) ierobežot apmeklētāju pārvietošanos pa ceļiem, takām, ūdenstecēm un ūdenstilpēm, kas norādīti dabas aizsardzības plānā un paredzēti aizsargājamās teritorijas apskatei.
- 8. Jebkāda veida reklāmu dabas parka teritorijā, izņemot neitrālo zonu, izvietojama tikai pēc saskaņošanas ar ZBR administrāciju.
- 9. Būvniecība dabas parkā pieļaujama atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumam, ievērojot normatīvajos aktos noteikto kārtību un ierobežojumus. Pašvaldība, kurai nav teritoriālā plānojuma (arī detālā plānojuma), jebkuru būvniecības ieceri rakstiski saskaņo ar VVD RVP, kas pirms lēmuma pieņemšanas pieprasa atzinumu no ZBR administrācijas, izņemot gadījumus, kas attiecas uz apbūvi neitrālajā zonā.
- 10. Lašu un taimiņu mazuļu ielaišana Salacā un tās pietekās pieļaujama tikai atbilstoši Zivju Resursu Aģentūras zinātniskajām rekomendācijām, iepriekš saskaņojot ar VVD RVP, kas pirms lēmuma pieņemšanas pieprasa atzinumu no ZBR administrācijas.

11. Dabas lieguma, dabas parka un ainavu aizsardzības zonās aizliegts:

- 11.1. nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem, mopēdiem, motorolleriem un pajūgiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, ja tas nav saistīts ar šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu
- 11.2. bez rakstiskas saskaņošanas ar ZBR administrācijas:
 - 11.2.1. ierīkot jaunas tūristu apmetņu vietas. Apsaimniekojot esošos, kā arī ierīkojot jaunas tūristu apmetņu vietas, jānodrošina šādas labiekārtojuma minimālās prasības:
 - 11.2.1.1. malka ugunskuram;
 - 11.2.1.2. labiekārtota ugunskura vieta;
 - 11.2.1.3. sausā tualete;
 - 11.2.1.4. atkritumu urna un nodrošināta vietas sakopšana un savlaicīga atkritumu izvešana;
 - 11.2.2. ierīkot jaunas laivu piestātņu vietas. Apsaimniekojot esošos, kā arī ierīkojot jaunas laivu piestātņu vietas, jānodrošina šādas labiekārtojuma minimālās prasības:
 - 11.2.2.1. laipa vai papildus aprīkojums laivu izcelšanai krastā;
 - 11.2.2.2. sausā tualete;
 - 11.2.2.3. atkritumu urna un noslēgts līgums par atkritumu izvešanu;
 - 11.2.3. ierīkot izziņas un atpūtas takas, kā arī citus tūrisma infrastruktūras objektus;
 - 11.2.4. organizēt brīvā dabā masu sporta, izklaides un atpūtas pasākumus, kuros piedalās vairāk nekā 50 cilvēku;
 - 11.2.5. rīkot auto sacensības, moto sacensības, ūdens motosporta un ūdens slēpošanas sacensības, kā arī rallijus, treniņbraucienus un izmēģinājuma braucienus;
 - 11.2.6. ierīkot iežogotas savvaļas dzīvnieku sugu brīvdabas audzētavas.
- 11.3. būvēt elektronisko sakaru tīklu torņus;
- 11.4. uzstādīt vēja ģeneratorus;

12. Dabas lieguma un dabas parka zonā aizliegts:

- 12.1. veikt mežsaimniecisko darbību no 15. aprīļa līdz 31. jūlijam, izņemot meža ugunsdrošības pasākumus, meža atjaunošanu ar rokas darbarīkiem un bīstamo koku (koku, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus) ciršanu un novākšanu;
 - 12.2. bojāt vai iznīcināt (arī uzarot vai kultivējot) palieņu, terašu un meža pļavas un lauces, kā arī plānā norādītos bioloģiski vērtīgos zālājus;
 - 12.3. pārveidot teritorijas dabīgās reljefa formas un veikt darbības, kas izraisa augsnes eroziju;
 - 12.4. pārvietoties ar mehānizētiem peldlīdzekļiem, izņemot:
 - 12.4.1. ar elektromotoru aprīktus peldlīdzekļus, braucieni iepriekš saskaņojot ar ZBR administrāciju;
 - 12.4.2. veicot teritorijas apsaimniekošanu vai uzraudzību vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu;
 - 12.5. pļaut virzienā no lauka malām uz centru;
 - 12.6. nosusināt purvus;
 - 12.7. ierīkot purvos dzērveņu plantācijas;
 - 12.8. dedzināt sauso zāli un niedres;
 - 12.9. cirst kokus rekonstruktīvajā cirtē;
 - 12.10. ierīkot jaunas derīgo izrakteņu iegūšanas vietas;
 - 12.11. lietot augu aizsardzības līdzekļus, biocīdus un minerālmēslus augsnes sagatavošanā meža zemēs un mežaudžu kopšanā;
 - 12.12. ierīkot savvaļas augu, sēņu un dzīvnieku, kā arī to produktu pārdošanas un iepirkšanas punktus;
 - 12.13. pieļaut suņu atrašanos brīvā dabā bez pavadas un uzpurņa, izņemot medības normatīvajos aktos noteiktos gadījumus un kārtību;
 - 12.14. sadalīt zemes īpašumus vienības, kas mazākas par 10 ha;
 - 12.15. bez attiecīgas atļaujas vai iepriekšējas rakstiskas saskaņošanas ar VVD RVP:
 - 12.15.1. veikt ceļu (arī sliežu ceļu), inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju restaurāciju, renovāciju vai rekonstrukciju;
13. Konstatējot dabas lieguma vai dabas parka zonā apdzīvotu ligzdu, kuras diametrs lielāks par 50 centimetriem, nekavējoties jāpārtrauc mežsaimnieciskā darbība 200 m rādiusā ap ligzdu un par atrasto ligzdu jāinformē Valsts meža dienests un ZBR administrācija. Mežsaimnieciskā darbība pārtraucama līdz brīdim, kamēr Valsts meža dienests normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā pieņem lēmumu par mikrolieguma izveidošanu vai noraida mikrolieguma izveidošanas nepieciešamību, saņemot ekspertu atzinumu.

14. Dabas lieguma zonā ir aizliegts:

- 14.1. cirst kokus, izņemot šādas darbības:
 - 14.1.1. slimības inficēto, kaitēkļu invadēto koku un citādi bojāto koku izvākšanas gadījumos, kad tas neapdraud īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu pastāvēšanu un aizsargājamo biotopu ekoloģiskās vērtības un pēc VMD sanitārā atzinuma, rakstiski saskaņojot to ar VVD RVP;
 - 14.1.2. meža ugunsdrošības pasākumus un bīstamo koku ciršanu un novākšanu;
 - 14.1.3. gaisa elektropārvades līniju un telekomunikāciju līniju ekspluatācijas drošības nodrošināšanu;
 - 14.1.4. pameža vai krūmu izciršanu ap izciliem, veciem platlapju kokiem platībā kas (līdz 1 m) pārsniedz to vainaga diametru, rakstiski saskaņojot to ar VVD RVP. Pameža izciršana nepieciešama ap kokiem, kuru apkārtmērs 1,3 m augstumā no zemes ir vismaz 3 m;
 - 14.1.5. apsaimniekošanas pasākumus, kas nepieciešami īpaši aizsargājamo sugu un biotopu saglabāšanai pēc rakstiskas saskaņošanas ar ZBR administrāciju.

- 14.2. cirst nokaltušus un izvākt kritušus kokus, kuru caurmērs resnākajā vietā pārsniedz 25 cm, izņemot kokus, kas apdraud drošību, kā arī daļēji vai pilnīgi iekrituši upē;
- 14.3. atzarot augošus kokus mežaudzēs, izņemot koku atzarošanu satiksmes drošībai uz vispārējās lietošanas ceļiem, pēc iepriekšējas rakstiskas saskaņošanas ar VVD RVP;
- 14.4. bojāt bebru dambjus izņemot šādos gadījumos, pēc iepriekšējas rakstiskas saskaņošanas ar ZBR administrāciju:
 - 14.4.1. bebru aizsprosti apgrūtina saimniecisko darbību dabas parkam pieguļošajās teritorijās;
 - 14.4.2. bebru darbība apdraud īpaši aizsargājamo sugu vai biotopu saglabāšanu;
 - 14.4.3. bebru darbības rezultātā tiek bojāti vai appludināti ceļi;
 - 14.4.4. bebru darbības rezultātā tiek appludinātas agrāk bebru neskartas mežaudzes dabas parka zonā;
- 14.5. vākt ārstnieciskos un dekoratīvos augus, kā arī dabas materiālus kolekcijām, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešamas zinātniskajai pētniecībai, saskaņojot to ar ZBR administrācijas;
- 14.6. veikt zemes transformāciju un mainīt zemes lietošanas mērķi, izņemot zemes transformāciju (pēc rakstiskas saskaņošanas ar VVD RVP) ceļu un inženierkomunikāciju restaurācijas, renovācijas vai rekonstrukcijas veikšanai.

15. Dabas parka zonā ir aizliegts:

- 15.1. ieaudzēt mežu lauksaimniecības zemēs, izņemot gadījumus, kad par mežu tiek atzīta ar mežu dabiski apaugusi lauksaimniecības zeme;
 - 15.2. veikt pļavu mēslošanu dabas aizsardzības plānā norādītajās bioloģiski vērtīgās sausās, mēreni slapjās un slapjās pļavās;
 - 15.3. uzsākt pļaušanu ātrāk par 15. jūliju dabas aizsardzības plānā norādītajās bioloģiski vērtīgajās pļavās, kurās konstatēti orhideju dzimtas augi;
 - 15.4. bez rakstiskas saskaņošanas ar VVD RVP veikt zemes transformāciju un mainīt zemes lietošanas mērķi. VVD RVP pirms lēmuma pieņemšanas pieprasa atzinumu no ZBR administrācijas;
 - 15.5. veicot kopšanas cirti, izcirst valdošās koku sugas valdaudzes kokus (izņemot augšanā atpalikušos, slimības inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus), ja valdošās koku sugas vecums pārsniedz:
 - 15.5.1. priežu un ozolu audzēm – 60 gadus;
 - 15.5.2. egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm – 50 gadus;
 - 15.5.3. apšu audzēm – 30 gadus;
 - 15.6. cirst kokus sanitārajā cirtē un galvenajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma saņemšanas bez rakstiska saskaņojuma ar VVD RVP.
16. Pieļaujama galvenās cirtes veids ir kokus cērtot pakāpeniski un patstāvīgi saglabājot mežaudzes pirmā stāva valdošo koku sugu augošo koku biezību ne mazāku kā 0,4, egļu un bērzu audzēs ne mazāku kā 0,5.
17. Cērtot kokus galvenajā un kopšanas cirtē dabas parka zonā, rēķinot uz cirsmas hektāru, saglabā vismaz 10 (desmit) dzīvotspējīgus vecākos un lielāko izmēru kokus (ekoloģiskos kokus), vispirms izvēloties resnākos (koku caurmērs lielāks par valdošās koku sugas koku vidējo caurmēru) ozolus, liepas, priedes, ošus, gobas, vīksnas un kļavas. Ja šādu koku mežaudzē nav, tad vispirms saglabā apses un bērzus, kā arī kokus ar lieliem un resniem zariem, dobumainus kokus, kokus ar deguma rētām.

18. Ainavu aizsardzības zonā aizliegts:

- 18.1. veikt jebkādas darbības, kas būtiski pārveido raksturīgo ainavu;
- 18.2. veicot kopšanas cirti, izcirst valdošās koku sugas valdaudzes kokus (izņemot kokus tehnoloģiskajos koridoros, augšanā atpalikušos, slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus), ja valdošās koku sugas vecums pārsniedz:

- 18.2.1. priežu un ozolu audzēm – 80 gadus;
- 18.2.2. egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm – 60 gadus;
- 18.2.3. apšu audzēm – 35 gadus.

19. Neitrālajā zonā ir spēkā šo noteikumu 6., 7 un 10. punktā minētās prasības.

Pielikumi

1. Pielikums: Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta zonējums
2. Pielikums: Zemes īpašnieku aptaujas kopsavilkums
3. Pielikums: Zemes īpašnieku aptaujas anketa
4. Pielikums: Skatu vietu apsekojuma rezultāti dabas parka "Salacas ieleja" posmā "Salacgrīvas pilsēta ar l.t."
5. Pielikums: Dabas parka "Salacas ieleja" posmā "Salacgrīvas pilsēta ar l.t." konstatēto putnu sugu saraksts
6. Pielikums: Dabas parka "Salacas ieleja" posmā "Salacgrīvas pilsēta ar l.t." sastopamo zīdītājdzīvnieku saraksts
7. Pielikums: Salacā sastopamo zivju sugu saraksts
8. Pielikums: Posmā "Salacgrīvas pilsēta ar l.t." konstatēto biotopu saraksts
9. Pielikums: Dabas parka "Salacas ieleja" posmā "Salacgrīvas pilsēta ar l.t." bioloģiski vērtīgo pļavu apraksts
10. Pielikums: Salacas grunts apstākļu un sastopamo ūdens organismu raksturojums posmā "Salacgrīvas pilsēta ar l.t."
11. Pielikums: Tūrista apmetņu vietu labiekārtojuma minimālās prasības dabas parkā "Salacas ieleja"
12. Pielikums: Informatīvās sanāksmes protokols
13. Pielikums: Protokols no tikšanās ar zemes īpašniekiem
14. Pielikums: Sabiedriskās apspriešanas sanāksmes protokols
15. Pielikums: Kopsavilkums par sabiedriskajā apspriešanā izteiktajiem ierosinājumiem
16. Pielikums: Izraksti no pašvaldības domes sēdēm
17. Pielikums: Uzraudzības grupas sanāksmju protokoli
18. Pielikums: Kartes:
 - 1. karte: Dabas parka "Salacas ieleja" posma "Salacgrīvas pilsēta ar l.t." apkārtnes topogrāfiskā karte;
 - 2. karte: Dabas parka "Salacas ieleja" posma "Salacgrīvas pilsēta ar l.t." apkārtnes ceļu un hidroloģiskais tīkls;
 - 3. karte: Dabas parka "Salacas ieleja" posma "Salacgrīvas pilsēta ar l.t." zemes īpašumu formas;
 - 4. karte: Dabas parka "Salacas ieleja" posma "Salacgrīvas pilsēta ar l.t." funkcionālie ainavas tipi;
 - 5. karte: Dabas parka "Salacas ieleja" posma "Salacgrīvas pilsēta ar l.t." dabas un ainaviskās vērtības un tās ietekmējošie faktori;
 - 6. karte: Dabas parka "Salacas ieleja" posma "Salacgrīvas pilsēta ar l.t." biotopu un sugu apsaimniekošanas un atjaunošanas pasākumi;
 - 7. karte: Dabas parka "Salacas ieleja" posma "Salacgrīvas pilsēta ar l.t." esošā tūrisma infrastruktūra un tūrisma attīstības iespējas;
 - 8. karte: Dabas parka "Salacas ieleja" posma "Salacgrīvas pilsēta ar l.t." zonējums.